

ΠΟΛΕΙΣ ~~ΑΣΚΗΣΕΙΣ~~ ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ

Στρατός και καταστολή
μέσα από τα σύγχρονα
εγχειρίδια του ΝΑΤΟ

πρωτοβουλία για την
ολική άρνηση στράτευσης

Το βιβλίο «Πόλεις επί χάρτου. Στρατός και καταστολή μέσα από τα σύγχρονα εγχειρίδια του ΝΑΤΟ» τυπώθηκε στην Αθήνα το Μάιο του 2013. Αυτή η έκδοση αποσπρέφεται κάθε αναπαραγωγή της από θεσμούς και ακολουθητές του θεάματος, του εμπορεύματος, των έντυπων και ηλεκτρονικών ΜΜΕ και από οτιδήποτε στηρίζει (ή στηρίζεται από) έναν κόσμο ιεραρχίας και βαρβαρότητας.

Τα 2.000 αντίτυπα διακινούνται με ελεύθερη οικονομική συνεισφορά σε αυτοδιαχειριζόμενους χώρους και καταλήψεις. Εάν επιθυμείτε να συμβάλετε και εσείς στη διακίνηση του βιβλίου μπορείτε να επικοινωνήσετε ηλεκτρονικά με την *Πρωτοβουλία για την Ολική Άρνησης Στράτευσης* στο email [olikiarnisi@ espiv.net](mailto:olikiarnisi@espiv.net).

Το περιεχόμενο του βιβλίου διατίθεται ελεύθερα προς σκέψη και χρήση για κινηματικούς σκοπούς. Υλικό της Πρωτοβουλίας μπορείτε να βρείτε στο blog: olikiarnisi.espivblogs.net

ΠΟΛΕΙΣ ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ

Στρατός και καταστολή μέσα από τα σύγχρονα εγχειρίδια του ΝΑΤΟ

πρωτοβουλία για την
ολική άρνηση στράτευσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΞΙ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ (ΑΝ)ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΤΡΟΜΟΥ: ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ, ΟΙ ΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΔΙΑΨΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	13
NATO: Σύντομο ιστορικό πλαίσιο της ίδρυσής του	
Παλιά και νέα κράτη-μέλη	
Παλιοί και νέοι ανταγωνισμοί	
Παλιές και νέες οικονομικές ισορροπίες - BRICS	
Η πολεμική μηχανή του NATO σε δράση	
Βοσνία Ερζεγοβίνη	
Κόσσοβο	
Αφγανιστάν	
Ιράκ	
Κόλπος του Άντεν	
Λιβύη	
Νέοι κίνδυνοι στην ατζέντα NATO: Η διαμόρφωση των νέων δογμάτων μέσα από τις συνόδους	
«Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου τι χρειαζόμαστε το NATO»;	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 BACK TO THE FUTURE: «ΝΕΑ» ΔΟΓΜΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ	33
Rand Corporation και M.A.D.	
Επιτροπή Kerner, Operation Garden Plot και «συγκρούσεις χαμηλής έντασης»	
Ο «σκιώδης κόσμος» των πολεοδομικών χαρακωμάτων	
R.M.A.: Revolution in Military Affairs, η «επανάσταση»	
σε αντεπαναστατικά καθήκοντα	
Τα «κράτη-ταραξίες», τα «αποτυχημένα» κράτη στη μετά την 11/9 εποχή	
M.O.U.T. και C.D.O. (Civil Disturbance Operations)	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ: ΠΑΛΙΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ	51
Πνίγοντας στο αίμα τις εξεγέρσεις	
Μεταξύ ναζισμού και «κόκκινης απειλής». Ο στρατός από τον Β΄ Παγκόσμιο έως τη χούντα	
«Γη και ύδωρ» για μία θέση στο NATO	
Ακριβό τίμημα, υψηλά κέρδη	
Η Ελλάδα σε «υψηλή ετοιμότητα»	
Μνημόνιο καταστολής πλήθους	
Ασκήσεις καταστολής πλήθους	
Στρατιωτικά κατασταλτικά σώματα	
Βγαίνοντας από τα στρατόπεδα	
ΕΝΑΣ ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΑΝΤΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΦΟΒΟ	73

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ ΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ

ΣΤΡΑΤΟΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ85

Παράρτημα 1: Ο στρατός στα σχολεία

Παράρτημα 2: Καταστολή και μπίζνες: Difensa Servizi s.p.a.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΣΤΡΑΤΟΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ99

Στοιχεία ανθρώπινης γεωγραφίας: η άβυσσος που έρχεται

Στοιχεία γεωμετρίας: η ασυμμετρία της Ρουέν

Στοιχεία λειτουργικής μεθοδολογίας: η έκθεση ΥΟ 2020

Στοιχεία οπτομετρίας: τί είναι αυτό που φωτίζει τα μάτια μας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΕΣ ΑΝΤΙΜΙΛΙΤΑΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ133

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Πρόλογος

*Οι στρατιώτες μετρούν την απόσταση
ανάμεσα στο είναι και το μηδέν
με κιάλια πίσω απ' τα τανκς.*

*Εμείς μετράμε την απόσταση
ανάμεσα στο σώμα μας και τις ρουκέτες
μονάχα με τις έξι μας αισθήσεις*

Μαχμούτι Νταρούις, *Κατάσταση Πολιορκίας*

Ησφοδρότητα και οι καταστροφές των μεγάλων ένοπλων συγκρούσεων -μεταξύ κρατών ή κοινωνικών/πολιτικών ομάδων στο εσωτερικό τους- έχουν προσδώσει στην έννοια του πολέμου μία φορτισμένη αλλά ωστόσο στενή σημασία, αποκομμένη από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συγκρούσεις που διεξάγονται αδιάκοπα και χαρακτηρίζουν τη ζωή «πέρα των χαρακωμάτων». Κι όμως, ο πόλεμος, ως διαδικασία, αποτελεί συστατικό γνώρισμα της λειτουργίας του κράτους και του κεφαλαίου, μέσω της οποίας οι εξουσιαστικές σχέσεις «αναπνέουν», διευρύνονται και αναδιαρθρώνονται σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της επιρροής τους. Εφόσον οι εσωτερικές συγκρούσεις εντός των καπιταλιστικών κρατών πάντοτε αποσταθεροποιούν ή θέτουν υπό αμφισβήτηση τις συστημικές ροές εξουσίας, η πολεμική φιλοσοφία ενεργοποιείται και «προς τα μέσα», προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά του εκάστοτε «πεδίου σύγκρουσης», ενώ ταυτόχρονα προσαρμόζει το τελευταίο στα μέτρα της.

Στα σύγχρονα κράτη, με μεγάλους πληθυσμούς πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων να συγκεντρώνονται και να στοιβάζονται σε πόλεις, ο αστικός χώρος -την ίδια στιγμή που γιγαντώνεται για να εξυπηρετήσει τις καπιταλιστικές επιταγές- μετατρέπεται σε ένα ανοικτό πεδίο ταξικών και κοινωνικών συγκρούσεων που απειλεί τη συνοχή του εκμεταλλευτικού συστήματος. Έτσι, από την πλευρά της κυριαρχίας, υπάρχει μία μόνιμη ανάγκη ελέγχου και καταστολής των «από κάτω» που εστιάζεται και εξειδικεύεται εκ των πραγμάτων στο αστικό τοπίο.

Στο πλαίσιο αυτό, ο μιλιταρισμός αναλαμβάνει έναν κεντρικό ρόλο προκειμένου να οργανώσει τις μεθόδους καταστολής του εκάστοτε «εσωτερικού εχθρού». Οι στρατιωτικές δομές -σχηματισμένες σε εθνικά, διεθνή ή υπερεθνικά πλαίσια- αποτελούν

μία πολυσήμαντη «μήτρα» παραγωγής και διάχυσης των δογμάτων και των αντιλήψεων περί καταστολής, ασφάλειας και έλεγχου. Δογμάτων και αντιλήψεων που όχι μόνο καθορίζουν τις κεντρικές στρατηγικές εξανδραποδισμού των εκάστοτε πληθυσμών αλλά ενσωματώνουν επίσης τις μιλιταριστικές αξίες στην κοινωνική συνείδηση και στρατιωτικοποιούν την καθημερινότητα της κοινωνικής ζωής.

Η Οργάνωση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου, το NATO, αποτελεί έναν κορυφαίο -προφανώς όχι τον μόνο- στρατιωτικοπολιτικό μηχανισμό. Η στρατιωτική/πολιτική ισχύς του έλαβε πλανητικές διαστάσεις μετά την πτώση της Ε.Σ.Σ.Δ. καθορίζοντας αποφασιστικά τις γεωστρατηγικές ισορροπίες και τις καπιταλιστικές ροές του δυτικού μπλοκ κυριαρχίας στη μετασοβιετική εποχή. Το ενδιαφέρον του, παράλληλα, για την εσωτερική καταστολή και εποπτεία είναι αδιαμφισβήτητο και διττής προέλευσης. Από τη μία, η διατήρηση της ισχύος των κρατών-μελών του και των συνεργατών τους στα κατεκτημένα εδάφη (βλ. Ιράκ, Αφγανιστάν) και από την άλλη, ο έλεγχος των ταξικών και κοινωνικών συγκρούσεων στο εσωτερικό των κρατών-μελών της Συμμαχίας.

Η παρούσα έκδοση εστιάζει στο δεύτερο αυτό κομμάτι. Δίχως να λησμονείται ή να υποβαθμίζεται η γεωστρατηγική λειτουργία του NATO, επιχειρείται μία επισκόπηση του πιο αφανούς του ρόλου στα εσωτερικά των κρατών. Με αφορμή την έκθεση του NATO με τίτλο «*Επιχειρήσεις σε αστικό περιβάλλον το έτος 2020*», αλλά και βάσει άλλων, κατ' ευφημισμόν «νέων», κατασταλτικών δογμάτων, αποτυπώνεται η σημασία των στρατιωτικών δομών -και του ελληνικού στρατού μεταξύ αυτών- στην καταστολή του «εσωτερικού εχθρού». Παράλληλα, παρατίθεται η εξουσιαστική γεωμετρία στην οποία ισορροπούν και αλληλοδιαπλέκονται στρατοί και αστυνομίες διαφόρων ειδών -μία γεωμετρία που καθιστά θολά τα άλλοτε διακριτά τους όρια.

Αξίζει να τονιστεί ότι η έκδοση αυτή χαρακτηρίζεται από μία κρίσιμη αμεσότητα παρά από μία «εκ του ασφαλούς» αποστασιοποίηση. Δεν είναι απλά η -εδώ και δεκαετίες- συμμετοχή του ελληνικού κράτους στη NATOϊκή συμμαχία που το έχει καταστήσει σε ένα οργανικό κράτος-μέλος (του οποίου η συμβολή δεν μπορεί να ειπωθεί ούτε ως αμελητέα ούτε ως αδιάφορη παρά τη σχετικά μικρή επιρροή του). Είναι κυρίως ότι, σε συστημική και κοινωνική βάση, η ελλαδική επικράτεια αποτελεί ένα σημείο αναφοράς για την εφαρμογή των στρατοκρατικών κατασταλτικών αντιλήψεων. Ένα κράτος σε βαθιά οικονομική και πολιτική κρίση, μία κοινωνία που δοκιμάζεται στη ραγδαία φτωχοποίηση και υποβάθμιση, ανεξάντλητες μεταναστευτικές ροές από τις αλληπάλληλες καταστροφές, την οικονομική αφαιμάξη και τους πολέμους σε άλλα κράτη, εντεινόμενος αστικός συγκεντρωτισμός και κοινωνική περιθωριοποίηση. Από την άλλη, η εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 σε μία «δυτική» και «ανεπτυγμένη» κοινωνία που τάρραξε το κρατικά/καπιταλιστικά διευθυντήρια όχι μόνο εγχώρια αλλά διεθνώς. Κι όλα αυτά, σε μία επικράτεια όπου οι συνεχείς αγώνες, οι έντονες κοινωνικές/ταξικές συγκρούσεις και ζυμώσεις συνθέτουν μία εύθραυστη ισορροπία η οποία, κατά γενική ομολογία, είναι ικανή να παράξει ένα νέο κύκλο αναταραχών και γενικευμένης συστημικής αστάθειας.

Αφετηρία της έκδοσης αυτής στάθηκε η μετάφραση από πλευράς μας -με την καθοριστική βοήθεια δύο ακόμα συντρόφων εκτός της πρωτοβουλίας- σχετικών κινηματικών εντύπων που εκδόθηκαν πρόσφατα σε Ιταλία και Ισπανία, καθώς επίσης και ένα ήδη μεταφρασμένο κάλεσμα σε αντιμιλιταριστική κινητοποίηση στη Γερμανία. Επιχειρώντας να συνθέσουμε μία όσο το δυνατόν πιο συνολική περιγραφή των ζητημάτων που ανοίγονται και ανάγονται από ένα τέτοιο πεδίο, αλλά και μία αποτύπωσή τους στην ελληνική πραγματικότητα, προσθέσαμε από την πλευρά μας ένα υλικό που συνδέει τους κατασταλτικούς σχεδιασμούς με το πλαίσιο εφαρμογής τους, την ιστορική τους συνέχεια και την επικαιροποιημένη -στην τρέχουσα και κρίσιμη συγκυρία- προβολή τους. Πιο συγκεκριμένα:

Στο 1ο Κεφάλαιο του Α' Μέρους, με τίτλο «*Εξήντα χρόνια (αν)ισορροπίας τρόμου*», παρατίθεται μία συνοπτική περιήγηση στην ίδρυση, την εξέλιξη και τα πεπραγμένα του ΝΑΤΟ μέχρι και σήμερα. Μία σύντομη ιστορική περιγραφή των εσωτερικών και εξωτερικών ανταγωνισμών, των άμεσων πολεμικών επιχειρήσεων και των κρίσιμων ισορροπιών μέχρι και την πρόσφατη μετεξέλιξη της φυσιογνωμίας του σύμφωνα με τις αποφάσεις των τελευταίων συνόδων του (βλ. Λισαβόνα 2010).

Στο 2ο Κεφάλαιο, με τίτλο «*Back to the future: "Νέα" δόγματα καταστολής από τα παλιά*», ξεδιπλώνεται η ιστορικότητα εξουσιαστικών δογμάτων και αντιλήψεων που σχετίζονται με την επιτήρηση και την καταστολή σε αστικά τοπία, από τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου μέχρι και τη σημερινή εποχή. Ένα είδος γενεαλογίας της εσωτερικής καταστολής και της θεσμικής/ιδεολογικής συνέχειας διαφόρων μηχανισμών παραγωγής ανάλογων στρατηγικών, αδιαμφισβήτητο κομμάτι των οποίων αποτελεί και το ίδιο το ΝΑΤΟ.

Στο 3ο Κεφάλαιο, με τίτλο «*Ελληνικός Στρατός: παλιές και νέες συνταγές καταστολής*», αποτυπώνεται η ιστορικότητα και η τρέχουσα πραγματικότητα του ελληνικού κράτους σε ό,τι αφορά στην εμπλοκή του στρατού στην καταστολή του «εσωτερικού εχθρού». Η σχετικά καθυστερημένη οργανική διασύνδεση του ελληνικού στρατού με τα σύγχρονα διεθνή κατασταλτικά δόγματα, σχετίζεται περισσότερο με το βαρύτατο ιστορικό του στην εσωτερική καταστολή -σε σύγκριση με άλλα συμβατικά του κράτη- παρά με το αντίθετο. Στη συνέχεια, μέσα από μία αποδελτίωση των θεσμικών εξελίξεων και γεγονότων των τελευταίων ετών, περιγράφεται η μεθοδική και σταδιακή επιστροφή του «σιδηρού φρουρού» στα ζητήματα εσωτερικής αστυνόμευσης και καταστολής, μέσα στο τρέχον ασαφές συστημικό περιβάλλον του ελληνικού κράτους.

Τέλος, αντί κάποιας κλειστής θεωρητικής ή πολιτικής κατακλείδας, διατυπώνουμε έναν «ανοικτό επίλογο» εν όψει των αγώνων που έρχονται, των δρόμων που πρόκειται να ανοικτούν και της αλληλεγγύης που προσμένει να ξεδιπλωθεί. Ένας επίλογος «ανοικτός» προς όλους και όλες που αντιστέκονται στις εξουσιαστικές προταγές. Για εκείνους και εκείνες βάσει των οποίων θα κριθεί το εάν και πώς αυτός ο επίλογος θα «κλείσει» μία και καλή, αφήνοντας στο χρονοντούλαπο της ιστορίας την κρατική και καπιταλιστική βαρβαρότητα.

Ακολουθως, στο Β' Μέρος -κατόπιν μίας μικρής εισαγωγής εκ μέρους μας- παρατίθενται οι μεταφράσεις ιταλικών και γερμανικών κειμένων που θέτουν από την πλευρά τους αναλύσεις αλλά και προτάσεις αντιστάσεων. Κειμένων, στα οποία κάποιες επιμέρους διαφορές εργαλείων και τρόπων προσέγγισης δεν μας εμποδίζουν στο να τα συμπεριλάβουμε στην παρούσα έκδοση ως απαραίτητα και σημαντικά μέρη της, ως χρήσιμες και συντροφικές οπτικές του ίδιου εχθρού, των ίδιων μεθόδων καταστολής, από διάφορες γωνιές της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Ως μία συλλογικότητα που έχει λάβει ξεκάθαρη θέση στο πεδίο του κοινωνικού/ταξικού ανταγωνισμού, και μία ακόμα πιο ξεκάθαρη στο ζήτημα του στρατού και του μιλιταρισμού, δεν διεκδικούμε καμία ουδετερότητα ή ίσες αποστάσεις στην έκδοση αυτή, όπως επίσης και καμία εξειδίκευση ή επιστημονισμό πάνω στην ανάλυση ενός κόσμου τόσο ξένου προς τις αξίες και τις σχέσεις μας. Τυχόν λάθη και παραλείψεις είναι ίσως κάτι αναπόφευκτο σε μία τέτοια προσπάθεια. Στόχος μας δεν είναι να «κλείσουμε» αλλά να «ανοίξουμε» -ακόμα και με τις όποιες αδυναμίες μίας τέτοιας έκδοσης- έναν διάλογο που κρίνουμε ότι έχει καθυστερήσει χαρακτηριστικά να αναπυχθεί, πόσο μάλλον με τα δεδομένα της κρίσιμης σημερινής συγκυρίας και της εν εξελίξει συστημικής θωράκισης απέναντι στις αντιστάσεις που έρχονται. Αποσκοπούμε στην αντιπληροφόρηση, την εργαλειακή ενδυνάμωση αλλά και στην αναζήτηση των κατάλληλων κατευθύνσεων υπέρ των αγώνων που δίνονται καθημερινά ενάντια σε κάθε μορφής εξουσία, υπέρ της εξεγερσιακής δυναμότητας προς μία κοινωνία αλληλεγγύης και ελευθερίας, ενάντια σε κάθε είδους και χρώματος στρατούς.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Έξι δεκαετίες (αν)ισορροπίας τρόμου: οι μεγάλες αφηγήσεις, οι ψυχροπολεμικές διαψεύσεις και οι ηγεμονίες της παγκοσμιοποίησης

ΝΑΤΟ: Σύντομο ιστορικό πλαίσιο της ίδρυσής του

«...ο πόλεμος δεν συνίσταται μόνο στη διεξαγωγή της μάχης ή στην τέχνη του πολεμείν, αλλά στο χρονικό εκείνο διάστημα στο οποίο η θέληση να προσφύγει κανείς σε πόλεμο είναι επαρκώς γνωστή»

Τόμας Χομπς

«...η στενή συμμαχία αγγλόφωνων λαών, η οργανωμένη αεροπορική και ναυτική συνεργασία των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας αποτελούν τη μόνη οδό των ελευθεριών μας... Μαζί, αδελφικά ενωμένοι θα είμαστε οι κύριοι του μέλλοντος...»

Ουίνστον Τσόρτσιλ, 5 Μαρτίου 1946

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος σηματοδότησε το διαφαινόμενο τέλος της εποχής των αυτοκρατοριών. Η περίοδος που τον ακολούθησε, ο Μεσοπόλεμος, αποτέλεσε ένα ανταγωνιστικό πεδίο των ονομαζόμενων *μεγάλων αφηγήσεων*, δηλαδή εξουσιαστικών μοντέλων «παγκόσμιας κλίμακας», που ισχυρίζονταν ότι μέσω της κυριαρχίας τους θα οδηγούσαν την ανθρωπότητα σε μία σταθερή και τελεσίδικη ευημερία. Η φιλελεύθερη δημοκρατία, ο υπαρκτός σοσιαλισμός και ο ναζισμός όξυναν τον ανταγωνισμό αυτόν, ωθώντας τον στο ξέσπασμα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στο τέλος του οποίου ο ναζισμός κατέληξε ο μεγάλος ηττημένος.

Όσο για τα μοντέλα εξουσίας που «νίκησαν», αυτά μπήκαν σε μία νέα περίοδο διαπάλης, τον Ψυχρό Πόλεμο, που άρχισε να ξεδιπλώνεται προτού καν λήξει ο Β΄ Παγκόσμιος -για την ακρίβεια, από τη στιγμή που άρχισε να διαφαίνεται η ήττα του χιτλερικού άξονα. Το τέλος του πολέμου ανέδειξε τις δύο νέες υπερδυνάμεις που θα πρωτοστατούσαν στο νέο γύρο του ενδοκυριαρχικού ανταγωνισμού, τις

ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση. Η ανυπολόγιστη και πρωτοφανής στην ανθρώπινη ιστορία καταστροφή που επέφερε ο πόλεμος, σε ανθρωπιστικό, υλικό και πολιτισμικό επίπεδο¹, μαζί με την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων από τα ισχυρά κράτη, αφ' ενός μείωσε τις πιθανότητες μιας άμεσης μεταξύ τους πολεμικής σύρραξης, αφ' ετέρου αποτέλεσε ένα πρόσφορο πεδίο οικονομικής και ιδεολογικής ανάπτυξης. Ωστόσο, την άμεση αντιπαράθεση θα αντικαθιστούσε ένας αδιάστακτος διπλωματικός και στρατιωτικός ανταγωνισμός για τον έλεγχο ή τον προσεταιρισμό τρίτων κρατών. Για πολλές κοινωνίες τέτοιων κρατών, όπως την Ελλάδα, την Κορέα, την Κούβα, την Κίνα, το Βιετνάμ κ.ά., ο Ψυχρός Πόλεμος δεν υπήρξε και τόσο «ψυχρός»... Ανεξάρτητα από το πόσο βάνουσα βιώθηκε αυτή η περίοδος σε κάποιες γωνιές του πλανήτη, η διαρκής απειλή ενός μη αναστρέψιμου πυρηνικού ολέθρου στοίχειωνε γενιές ολόκληρες, τόσο στον δυτικό όσο και στον σοβιετικό κόσμο.

Η μεταπολεμική Γερμανία, κέντρο της Ευρώπης γεωγραφικά και πολιτικά, μετά από συμφωνία των Συμμάχων χωρίζεται σε τέσσερις ζώνες κατοχής: αμερικανική, βρετανική, γαλλική και σοβιετική. Λίγο αργότερα, το 1949, οι τρεις πρώτες θα ιδρύσουν την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (Δυτική Γερμανία) και η τελευταία τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (Ανατολική Γερμανία). Την ίδια μοίρα έχει και η ίδια η πρωτεύουσά της, το Βερολίνο, το οποίο τέσσερις δεκαετίες αργότερα, το 1989, θα γίνει το σύμβολο της αρχής του τέλους του Ψυχρού Πολέμου, με την πώση του Τείχους².

Η λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου βρίσκει πολλά κράτη της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης, όπως η Πολωνία, η Βουλγαρία, η Αλβανία, η Τσεχοσλοβακία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Ανατολική Γερμανία, στο μπλοκ των «σοσιαλιστικών δημοκρατιών» της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία δείχνει εξ αρχής τις κυριαρχικές βλέψεις της³. Από την άλλη πλευρά, τα ισχυρά ευρωπαϊκά καπιταλιστικά κράτη,

1. Κυρίως στην ευρωπαϊκή ήπειρο, αλλά όχι μόνο, αν συνυπολογιστούν ο πυρηνικός όλεθρος στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι, καθώς επίσης και διάφορα άλλα πεδία συγκρούσεων, όπως στη Β. Αφρική και τη Β. Αμερική.

2. Οι Σύμμαχοι συμφώνησαν επίσης ότι καμία βοήθεια δεν θα προσφερόταν στη Γερμανία, παρά μόνο σε περίπτωση λιμοκτονίας του γερμανικού πληθυσμού. Οι Σύμμαχοι και οι σοβιετικοί φρόντισαν και για τον άμεσο αφοπλισμό της Γερμανίας, καθώς και για την αποβιομηχανία της. Σκοπός τους ήταν να μειωθεί η παραγωγή στη βαριά βιομηχανία κατά 50% σε σχέση με το πριν τον πόλεμο επίπεδο. Ωστόσο, μετά το 1947 και την αδρανοποίηση του Συμβουλίου Ελέγχου των Συμμάχων, ο πρόεδρος Τρούμαν επισήμανε πως η ευημερία της Ευρώπης απαιτεί μια σταθερή και παραγωγική Γερμανία, δίνοντάς της έτσι τη δυνατότητα να δεχτεί τους πρώτους πόρους του Σχεδίου Μάρσαλ για την ανοικοδόμησή της. Πληροφορίες σχετικά, στην ιστοσελίδα www.ww2.gr

3. Να σημειωθεί εδώ ότι οι απώλειες σε ανθρώπινες ζωές στη Σοβιετική Ένωση κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν τεράστιες. Περίπου 40 εκ. ζωές χάθηκαν. Το 30% της οικονομίας και το 1/4 της παραγωγής καταστράφηκαν. Για να ανοικοδομηθεί η χώρα, η κυβέρνηση δέχτηκε οικονομική βοήθεια από τη Βρετανία και τη Σουηδία, αλλά όχι και από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ΕΣΣΔ και οι χώρες επιρροής της δεν συμπεριλήφθηκαν στο πλαίσιο του «σχεδίου Μάρσαλ». Επιπλέον, η ΕΣΣΔ υποχρέωσε τις χώρες του Ανατολικού Μπλοκ να

αδυνατώντας να συγκροτήσουν ένα στοιχειώδες αντίπαλο δέος⁴, ευνοούν -και ενίοτε παρακαλούν- την ολοένα και μεγαλύτερη ανάμειξη και συμμετοχή των ΗΠΑ στο ευρωπαϊκό πολιτικοοικονομικό και στρατιωτικό γίγνεσθαι.

Τον Μάρτιο του 1947, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν, με το διάγγελμά του που έμεινε γνωστό ως «δόγμα Τρούμαν», επικύρωσε το τέλος της εποχής των «φιλικών σχέσεων» (sic) ΗΠΑ-ΕΣΣΔ. Με το δόγμα του, ο Τρούμαν διακήρυξε ότι ο «ελεύθερος κόσμος» βρίσκεται μπροστά στην απειλή του «κομμουνιστικού κινδύνου». Οι ΗΠΑ έθεσαν τον εαυτό τους επικεφαλής της παγκόσμιας αντικομμουνιστικής σταυροφορίας και βοηθούσαν με κάθε τρόπο όποια χώρα θεωρούσαν ότι απειλείται από αυτόν.

Το «δόγμα Τρούμαν» συμπληρώθηκε στις 5/6/47 με το «σχέδιο Μάρσαλ», που αφορούσε στην οικονομική ενίσχυση κρατών της ευρωπαϊκής ηπείρου⁵. Η οικονομική ενίσχυση δεν γινόταν με διμερείς διαδικασίες, αλλά με όρους που καθορίζονταν από την Ουάσιγκτον. Αυτοί περιλάμβαναν την καταστολή της κομμουνιστικής απειλής και την έμμεση περιστολή της ανεξαρτησίας των δικαιούχων κρατών, μιας και, με «όπλο» το μπλοκάρισμα των πιστώσεων, η αμερικανική ηγεσία μπορούσε να πείσει τις κυβερνήσεις σε περίπτωση που αρνούσαν να ανταποκριθούν στις επιθυμίες της. Στο πλαίσιο της πολιτικής των ΗΠΑ να ενισχύσουν οικονομικά χώρες που κατά τη γνώμη τους κινδύνευαν άμεσα από την εξάπλωση του κομμουνισμού, αλλά και με οδηγό τους τα παράλληλα γεωστρατηγικά ενδιαφέροντα, οι πρώτοι παραλήπτες της βοήθειας που παρείχε το «σχέδιο Μάρσαλ» ήταν η Ελλάδα⁶ και η Τουρκία⁷.

της προμηθεύουν μηχανήματα και πρώτες ύλες. Οι πληροφορίες έχουν αντληθεί επίσης από την ιστοσελίδα www.ww2.gr

4. Με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η «νικήτρια» Μεγάλη Βρετανία έχει εξαντληθεί οικονομικά, τόσο ώστε να εισέλθει σε μια πρωτοφανή περίοδο περιστολής της εξωτερικής της πολιτικής σε διπλωματικό, οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο. Οι αποικίες της ανεξαρτητοποιούνται ή μία μετά την άλλη και η αυτοκρατορία της σταδιακά μετατρέπεται σε ένα πιο τυπικό εθνοκρατικό μοντέλο. Η Γαλλία, βαθιά αποδυναμωμένη από την περίοδο της ναζιστικής κατοχής, επιχειρεί να επανέλθει στον μεταπολεμικό κόσμο ως άλλη μια «Μεγάλη Δύναμη».

5. Βλ. σχετικά τα άρθρα της εφημερίδας *Ριζοσπάστης* «ΝΑΤΟ: Η ιστορία του πιο βρώμικου ιμπεριαλιστικού συνασπισμού καταστολής των λαών» και «Το δόγμα Τρούμαν και το σχέδιο Μάρσαλ». Τα άρθρα είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της εφημερίδας www2.rizospastis.gr

6. Στην Ελλάδα έχει ήδη ξεκινήσει ο εμφύλιος πόλεμος (1946-1949) μεταξύ εθνικού και δημοκρατικού στρατού. Παρά τη σχεδόν καθολική αποδοχή από την ελληνική κοινωνία του καθοδηγούμενου από το ΚΚΕ αντιστασιακού μετώπου του ΕΑΜ, μετά την αποχώρηση των ναζιστικών στρατευμάτων, η Μ. Βρετανία αρχικά και στη συνέχεια οι ΗΠΑ θα αναλάβουν, με κάθε κόστος και με πρωτοφανή -για τις μεταπολεμικές ισορροπίες- βιαιότητα, την επαναφορά και την επιβολή του αστικοδημοκρατικού μπλοκ εξουσίας, συμπεριλαμβανομένων όλων των συνεργατών των Ναζί. Η διαδικασία αυτή θα ολοκληρωθεί με τη λήξη του εμφυλίου και τη συντριπτική ήττα του ΔΣΕ. Βλ. σχετικά Τάσου Βουρνά, *Ιστορία της νεώτερης και σύγχρονης Ελλάδας*, Τόμος Ε', εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 1997.

7. Η αρχική βοήθεια στα δύο κράτη ανήλθε στα 400 εκ. δολάρια, με το ελληνικό κράτος να

Ταυτόχρονα, με το «δόγμα Τρούμαν» και το «σχέδιο Μάρσαλ», οι ΗΠΑ προσπάθησαν και πέτυχαν να θέσουν κάτω από την ηγεσία τους το σύνολο του δυτικού κόσμου και κυρίως τη σύμμαχό τους Αγγλία και τη Δυτική Γερμανία. Το «σχέδιο Μάρσαλ» αποτέλεσε δούρειο ίππο των ΗΠΑ για την υπονόμηση της ΕΣΣΔ αλλά και για τη μεγαλύτερη διείσδυση των αμερικανικών συμφερόντων κατά βάση στον ευρωπαϊκό χώρο.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον παγκόσμιων αναδιατάξεων, στις 4 Απριλίου του 1949, στην Ουάσιγκτον, δώδεκα κράτη της Βόρειας Αμερικής (ΗΠΑ, Καναδάς) και της Ευρώπης (Βρετανία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Ισλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία) ιδρύουν το ΝΑΤΟ, την Οργάνωση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization). Αποτελέσει την επικύρωση της στρατιωτικής κυριαρχίας των ΗΠΑ πάνω στις δυτικές χώρες και ταυτόχρονα έδωσε τη δυνατότητα σε κάποιες από αυτές να αποκομίσουν οφέλη στο νέο μεταπολεμικό τοπίο.

Είναι προφανές ότι το ΝΑΤΟ, από την ημέρα της ίδρυσής του, δεν έχει μόνο στρατιωτική σημασία, αλλά και πολιτική και οικονομική. Αποτελέσει τον πιο σημαντικό οργανισμό της καπιταλιστικής Δύσης για τη διασφάλιση της συνοχής του αστικοδημοκρατικού κόσμου και κύριο εκφραστή της επιθετικότητάς του απέναντι στο αντίπαλο στρατόπεδο του Ανατολικού Μπλοκ, μέσα στο περιβάλλον του Ψυχρού Πολέμου.

Στον αντίποδα, άλλωστε, του ΝΑΤΟ, δημιουργείται τον Μάιο του 1955 το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, μια στρατιωτική συμμαχία των σοσιαλιστικών κρατών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Για το ΝΑΤΟ, ο συνασπισμός αυτός αποτελούσε ταυτόχρονα απειλή αλλά και το απαραίτητο εκείνο «αντίπαλο δέος» που αύξανε τη συνοχή της ίδιας του της ύπαρξης. Χρησιμοποιήθηκε έτσι ως ένα εργαλείο για τον έλεγχο των χωρών που προσαρτήθηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο Ανατολικό Μπλοκ, επεμβαίνοντας πολιτικά και στρατιωτικά ενάντια σε οποιαδήποτε προσπάθειά τους να απεμπολήσουν την πολιτική ηγεμονία των κομμουνιστικών κομμάτων. Το Σύμφωνο της Βαρσοβίας υπήρξε ενεργό καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, έως ότου ορισμένα κράτη-μέλη άρχισαν σταδιακά να αποσύρονται από το 1989, μετά από την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και τις πολιτικές αλλαγές στην πρώην Σοβιετική Ένωση.

λαμβάνει τα περισσότερα: 300 εκ. δολάρια. Το επίσημο σύνολο της αμερικανικής βοήθειας προς το ελληνικό κράτος έως και το 1951, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται προϊόντα εράνων, μεταβίβαση πλεονασμάτων του αμερικανικού στρατού και απευθείας εξοπλισμός ελληνικών στρατιωτικών μονάδων από της ΗΠΑ κ.ά., υπολογίζεται στο ποσό των 1.922.700.000 δολαρίων. Οι πληροφορίες για το ύψος της βοήθειας προέρχονται από το βιβλίο του Γιώργου Μαργαρίτη, *Η ιστορία του ελληνικού εμφυλίου 1946-1949*, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2001.

Παλιά και νέα κράτη-μέλη

Αμέσως μετά την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ και την αλλαγή συσχετισμών δυνάμεων που ακολούθησε, το NATO βάζει δυναμικά στην ατζέντα του το πλάνο ενσωμάτωσης κρατών που προέρχονται από αυτό, αλλά και κρατών στα οποία υπάρχει ενεργειακός πλούτος, δρόμοι μετακίνησης και εμπορίου καθώς και γεωστρατηγικής σημασίας σημεία. Στην κατεύθυνση της ενσωμάτωσης νέων χωρών στο NATO, σημαντικό ρόλο έπαιξε η δημιουργία του προγράμματος «Συνεταιρισμός για την ειρήνη» (1994), στον οποίο εντάχθηκαν 23 κράτη του πρώην Ανατολικού Μπλοκ, αλλά και ορισμένα που κατά τη διάρκεια της αντιπαράθεσης NATO-ΕΣΣΔ είχαν αναλάβει το ρόλο των «ουδέτερων». Όλα αυτά τα κράτη, χωρίς να γίνουν μέλη του NATO, ενσωματώνονται στη δράση και στους σχεδιασμούς του οργανισμού σε ό,τι αφορά στον εξοπλισμό, την εκπαίδευση και τη χάραξη κοινού στρατιωτικού δόγματος. Στις 22 Μαρτίου 1999, γίνονται μέλη του NATO η Πολωνία, η Τσεχία και η Ουγγαρία. Στις 29 Μαρτίου 2004, η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Σλοβενία. Τον Απρίλη του 2009, ακολουθούν η Κροατία και η Αλβανία, και έτσι τα κράτη-μέλη του NATO αυξάνονται από 16 σε 28 σήμερα⁸.

Βέβαια, η δήθεν διάθεση του NATO να διατηρήσει ανοιχτές τις πόρτες προς όλες τις «δημοκρατίες» για να γίνουν μέλη του, όπως καταγράφηκε και στις αποφάσεις της «Νέας Στρατηγικής Αντίληψης» στη Λισαβόνα το 2010, αφ' ενός διέπεται από τις λεπτές ισορροπίες στη νέα «πολυπολική εποχή» και τη δυσπιστία των πρώην ανατολικών κρατών προς τη Ρωσία, η οποία βρίσκεται προ των πυλών του,⁹ αφ' ετέρου καθρεφτίζει τη βούληση όχι για ενσωμάτωση αλλά για αφομοίωση των πρώην ανατολικών χωρών στο πλαίσιο της εξαγωγής δυτικής κουλτούρας και αξιών σε αυτές – κάτι το οποίο αποτελεί, άλλωστε, αιχμή της νέας στρατηγικής αντίληψης του NATO.¹⁰

8. Πληροφορίες σχετικά με την προσχώρηση νέων κρατών στο NATO υπάρχουν σε διάφορα καθεστωτικά μέσα, ανάμεσα σε άλλα, σε άρθρο της εφημερίδας *Ριζοσπάστης*, με τίτλο «NATO: Η ιστορία του πιο βρώμικου ιμπεριαλιστικού συνασπισμού καταστολής των λαών», αναρτημένου στην ιστοσελίδα της εφημερίδας www2.rizospastis.gr

9. Με βάση πληροφορίες που εμπεριέχονται σε άρθρο του Παναγιώτη Γαβάνα με τίτλο «Η νέα στρατηγική του NATO», το οποίο βρίσκεται στον δικτυακό τόπο www.inprecor.gr, από έγγραφα που διέρρησαν στο wikileaks προκύπτει ότι οι ανατολικευρωπαίοι και τα κράτη της Βαλτικής θα συμφωνούσαν για μια πιο φιλική πολιτική απέναντι στη Ρωσία, εφ' όσον είχαν τα εκέγγυα της συλλογικής άμυνας σε περίπτωση επίθεσης (Σημ. Ήταν άλλωστε νωπά τα σημάδια της εισβολής της Ρωσίας στη Γεωργία, τον Αύγουστο του 2008).

10. «Το NATO αποτελεί μια ασύγκριτη κοινότητα ελευθερίας, ειρήνης, ασφάλειας, κοινών αξιών. [...] Η Συμμαχία βασίζεται στις κοινές αξίες της ατομικής ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κυριαρχίας του νόμου». Το απόσπασμα είναι μετάφραση του ίδιου του κειμένου της στρατηγικής αναθεώρησης με τίτλο *Active Engagement, Modern Defence*, η οποία βρίσκεται στον δικτυακό τόπο www.natoint/lisbon2010/strategic-concept-2010.eng.pdf. Η μετάφρασή του πάλι από το www.inprecor.gr

Παλιοί και νέοι ανταγωνισμοί

«Τα γερμανικά στρατεύματα πρέπει να ανοίγουν το δρόμο στους γερμανούς επιχειρηματίες και στις επενδύσεις τους»

Χορστ Κόλλερ, Πρόεδρος της Γερμανίας μέχρι το καλοκαίρι του 2010, όταν αναγκάστηκε σε παραίτηση λόγω της παραπάνω δήλωσης¹¹.

Το NATO δεν αποτελεί, φυσικά, μια ελεύθερη, ισότιμη σύμπραξη κρατών, αλλά έναν συνασπισμό που συγκροτήθηκε για συγκεκριμένους στρατηγικούς, οικονομικούς, πολιτικούς λόγους, πολλές φορές διαφορετικούς για κάθε χώρα-μέλος. Τα συμφέροντα των κρατών-μελών του NATO συχνά είναι διαφορετικά και αντιτιθέμενα, ανάλογα με την ευρύτερη πολιτική του κάθε κράτους, την εκάστοτε χρονική συγκυρία, τις διακρατικές συμμαχίες που προκύπτουν, τις αλλαγές στο παγκόσμιο περιβάλλον. Οι διαφορές/αντιθέσεις αυτές γίνονται εμφανείς από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ύπαρξης του NATO μέχρι και σήμερα.

Κλυδωνισμούς στην εσωτερική ισορροπία του NATO προκάλεσαν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, οι οποίες αρκετές φορές έφτασαν σε σημείο έντασης, με αποκορύφωμα την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, το καλοκαίρι του 1974, και την κατάληψη μεγάλου μέρους της από τα τουρκικά στρατεύματα. Το καθόλου «αθώο» ελληνικό κράτος όσον αφορά στην εισβολή αυτή, σε «ένδειξη διαμαρτυρίας», αποχώρησε από το στρατιωτικό σκέλος του NATO, τον Αύγουστο του 1974. Επανήλθε όμως και τυπικά τον Οκτώβριο του 1980.

Στα μέσα της δεκαετίας του '50, η προοπτική της ένταξης της τότε Δυτικής Γερμανίας στη Συμμαχία, πράγμα που σήμαινε τον επανεξοπλισμό της και την αναγνώρισή της ως πολιτικοστρατιωτικού παράγοντα εξελίξεων για πρώτη φορά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, προκάλεσε τη βαθιά ανησυχία των χωρών-μελών. Τελικά, το 1955, η Γερμανία έγινε μέλος του NATO.

Μια δεκαετία μετά, η Γαλλία θέτει σε δοκιμασία τη NATOϊκή συνοχή, δυσανασχετώντας με την κυριαρχία των ΗΠΑ στη Συμμαχία και θεωρώντας δέσμευση την «αυτόματη» εμπλοκή της σε πόλεμο, τον οποίο θα αποφάσιζαν άλλοι. Για τους λόγους αυτούς, τον Ιούλιο του 1966, η Γαλλία αποσύρθηκε από το στρατιωτικό σκέλος του NATO και ζήτησε να απομακρυνθούν από το έδαφός της οι δυνάμεις του και το αρχηγείο του, που ως τότε έδρευε στο Παρίσι. Κατά τα άλλα, η Γαλλία παρέμεινε μέλος της Συμμαχίας, ενώ επανήλθε κανονικά και στο στρατιωτικό σκέλος της, αποτελώντας ενεργό μέλος της σταυροφορίας ενάντια στην «τρομοκρατία», αρχής γενομένης στο Αφγανιστάν το 2001.

11. Η δήλωση αυτή θα μπορούσε να ακουστεί δια στόματος οποιουδήποτε προέδρου, οποιασδήποτε άλλης χώρας. Τα χωράφια που είναι διαθέσιμα προς εκμετάλλευση, όμως, είναι συγκεκριμένα...

Σήμερα, οι ανταγωνισμοί για τον έλεγχο των πολιτικών καθεστώτων, της παγκόσμιας αγοράς, των ενεργειακών πηγών και των δρόμων μεταφοράς ενέργειας, για την επικράτηση σε στρατηγικά σημεία του πλανήτη αλλά και για τη γενικότερη πλανητική κυριαρχία, συνεχίζονται. Οι αναδιατάξεις, οι συμμαχίες, οι ανταγωνισμοί ανάμεσα σε μεγάλες δυνάμεις (ΗΠΑ, Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Ρωσία) και σε διακρατικούς σχηματισμούς (NATO, Ε.Ε., BRICS) βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η αξιολόγηση, σε πολιτικό, οικονομικό, στρατηγικό επίπεδο, των ΗΠΑ για τις πρόσφατες στρατιωτικές επεμβάσεις στις οποίες έχουν εμπλακεί, φαίνεται να τις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να αναλάβουν από μόνες τους όλο το φάσμα των επερχόμενων κρίσεων ανά τον κόσμο. Παράλληλα, η αξιολόγηση του νέου διεθνούς περιβάλλοντος (οικονομική κρίση, ανάδυση νέων δυνάμεων) δημιουργεί κλυδωνισμούς στην επικυριαρχία των ΗΠΑ και τον πρωταγωνιστικό τους ρόλο στο διεθνές σκηνικό και αυτό φαίνεται να τις υποχρεώνει σε νέους πολιτικούς και στρατηγικούς προσανατολισμούς, περισσότερο προς την Ανατολή και λιγότερο προς την ευρωζώνη.

Από την άλλη πλευρά, οι εκτιμήσεις άλλων κρατών και συνασπισμών ότι οι ΗΠΑ επιχειρούν να μεταβιβάσουν τα εσωτερικά τους οικονομικά και στρατιωτικά προβλήματα στους ευρωπαϊούς συμμάχους οδηγούν κράτη της Ε.Ε. να διεκδικούν περισσότερα δικαιώματα συναπόφασης εντός του NATO. Στην κίνηση αυτή των κρατών της Ε.Ε., οι ΗΠΑ επιμένουν στην κοινή χρηματοδοτική κατανομή βαρών ως προϋπόθεση για περισσότερα δικαιώματα συναπόφασης στο NATO. Μέσα στο πλαίσιο της γενικότερης ενδοκυριαρχικής υπέρπουσας «διαμάχης» εντός του NATO μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε. -και σε μια εποχή που το στρατιωτικό κύρος των ΗΠΑ έχει πληγεί-, με κατά καιρούς σοβαρές διαφωνίες στρατηγικής, όπως π.χ. την άνοιξη του 2003, όταν μερικά μέλη με επικεφαλής τη Γαλλία και τη Γερμανία αντέδρασαν στην απόφαση των ΗΠΑ για επίθεση κατά του Ιράκ και αρνήθηκαν να συμμετάσχουν πλήρως σε αυτή, η Ε.Ε. αναβαθμίζεται στρατιωτικά και κινείται στην κατεύθυνση μεγαλύτερης στρατιωτικοποίησης και δημιουργίας στρατιωτικών δυνάμεων, έτσι ώστε στο εγγύς ή απώτερο μέλλον να είναι σε θέση να διεξάγει πολέμους και χωρίς την ανάγκη των ΗΠΑ ή του NATO¹². Δεν ξέρουμε πόσο πιθανή είναι, μία κίνηση ανάδειξης της Ε.Ε. σε «ευρωπαϊκό πυλώνα του NATO», με πιθανή βαθμιαία απόσπασή της από αυτό. Το ίδιο το NATO, όμως, μπροστά και στο ενδεχόμενο αδυνατίσματος της δυναμικής του, στη νέα στρατηγική αναθεώρηση στη Λισαβόνα το 2010, κάνει λόγο για στρατηγική συνεργασία και αλληλοσυμπληρωματικότητα Ε.Ε.-NATO. Βέβαια, ακόμα και μια διακριτή αυτονομία της Ε.Ε. δεν συνεπάγεται και αποδέσμευση από το NATO, παρά το γεγονός ότι σε διπλωματικό επίπεδο αποτυπώνεται η παραπάνω δυναμική διαφοροποίηση.

12. Η Ε.Ε. στο διάστημα 2003-2013 είχε εμπλακεί σε 24 επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Βλ. σχετικά το άρθρο του Παναγιώτη Γαβάνα, «Η νέα στρατηγική του NATO», στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.inprecor.gr

Σε σημαντικό παράγοντα, όσον αφορά στις εξελίξεις του ΝΑΤΟ, αναδεικνύεται εξάλλου η Ρωσία, η οποία, αν και αποτελεί τον «πάλαι ποτέ αντίπαλο» του ΝΑΤΟ, έχει συμμετάσχει σε τρεις συνόδους κορυφής του από το 2002, ενώ η προσέγγιση μαζί της είναι αρκετά πιο συστηματική από τη Σύνοδο του 2008 στο Βουκουρέστι. Η Ρωσία, διατηρώντας ένα σοβαρό οπλοστάσιο -συμπεριλαμβανομένων, φυσικά, των πυρηνικών-, τεχνογνωσία, πηγές ενέργειας και υποδομές, αποτελεί μια ανερχόμενη δύναμη που δεν θυμίζει τη Ρωσία των πρώτων μετασοβιετικών χρόνων. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στο εσωτερικό του ΝΑΤΟ. Οι ΗΠΑ δεν επιδιώκουν έως τώρα πολιτική σύγκρουσης με τη Ρωσία, καθώς εκτός των άλλων, με φόντο τις συγκρούσεις και τις τριβές σε Αφγανιστάν και Ιράκ, βλέπουν πιθανά σενάρια συνεργασίας. Τα ανατολικοευρωπαϊκά κράτη της Συμμαχίας, όμως, θέλουν να αποφύγουν μια προσέγγιση με τη Ρωσία και θεωρούν ότι η διεύρυνση του ΝΑΤΟ προς την Ανατολή δεν έχει σε καμιά περίπτωση διακοπή. Η Ε.Ε. τέλος για τους δικούς της λόγους (οικονομικούς, πολιτικούς, ενεργειακούς, στρατηγικούς) αναγκάζεται να προσεγγίσει τη Ρωσία. Η Ρωσία, από τη δική της πλευρά, προσβλέπει σε μια πανευρωπαϊκή αγορά από τη Λισαβόνα μέχρι το Βλαδιβοστόκ. Τις ίδιες επιθυμίες μπορεί να συμμερίζονται ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία. Οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ όμως έχουν κάθε λόγο να θέλουν να μπλοκάρουν ή να περιορίσουν τέτοιου είδους ευρασιατικές κινήσεις¹³.

Η Ρωσία, αν και χώρα εκτός ΝΑΤΟ, κατονομάζεται στο τελικό κείμενο της Λισαβόνας το 2010, με τίτλο *Active Engagement, Modern Defence*, όπου καταγράφεται η βούληση για πραγματική στρατηγική συνεργασία. Στις παράλληλες της Συνόδου συναντήσεις, είχε επίσης αποφασιστεί η συνεργασία στο πυραυλικό σύστημα με ανταλλαγή πληροφοριών και ο κοινός αγώνας ενάντια στην «τρομοκρατία», τα ναρκωτικά και τα όπλα μαζικής καταστροφής.

13. Ενδεικτικές περιπτώσεις τής παραπάνω κατάστασης είναι οι διαφωνίες τόσο για την επέμβαση στη Λιβύη όσο και αυτές για τη σύναψη σχέσεων ευρωπαϊκών κρατών με τη Ρωσία. Εμπλοκή στη συνεδρίαση των μόνιμων αντιπροσώπων του ΝΑΤΟ προκάλεσαν επίσης οι αντιδράσεις της Τουρκίας, της Γερμανίας και των αραβικών χωρών που δεν επιθυμούσαν τη ΝΑΤΟϊκή ασπίδα στην επιχείρηση κατά της Λιβύης. Τέλος, η συμφωνία Γαλλίας-Ρωσίας για τη ναυπήγηση τεσσάρων ρωσικών πολεμικών πλοίων σε γαλλικά ναυπηγεία και με γαλλική τεχνολογία και εξοπλισμό προκάλεσε τις έντονες αντιδράσεις των χωρών της Βαλτικής και του ΝΑΤΟ, πράγμα που υποδεικνύει τον οξύ ανταγωνισμό ανάμεσα στις πολεμικές βιομηχανίες των διαφόρων κρατών. Ενώ μόλις τέσσερις εβδομάδες πριν από τη διάσκεψη κορυφής της Λισαβόνας για την υιοθέτηση από τους «28» του νέου στρατηγικού δόγματος του ΝΑΤΟ εξακολουθούσε να υπάρχει σοβαρή διάσταση θέσεων μεταξύ των κυριότερων συμμάχων, αφού η Αμερική και η Βρετανία ήταν ενοχλημένες για την άτυπη συνεργασία μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας και Ρωσίας, που προέκυψε στη συνάντηση των ηγετών τους στη γαλλική λουτρόπολη Ντοβίλ, το 2010. Βλ. σχετικά το άρθρο με τίτλο «Η Λιβύη δικάζει ΝΑΤΟ και Ε.Ε.» στον ιστότοπο www.tvxs.gr και το άρθρο με τίτλο «Ενδοιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και οι πολεμικοί στόχοι το 2030» στον ιστότοπο www.ergatikosagwnas.gr

Παλιές και νέες οικονομικές ισορροπίες - BRICS

Τα τελευταία χρόνια, στο διεθνές σκηνικό, εμφανίζεται δυναμικά ένας νέος παράγοντας, ο οποίος σχετίζεται αναπόφευκτα με τη σημερινή κατάσταση του ΝΑΤΟ, η συμμαχία των BRICS. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, σε μια απόπειρα απάντησης στο δυτικό μοντέλο οικονομικής και πολιτικής διαχείρισης, συναντήθηκαν οι χώρες της Βραζιλίας, της Ρωσίας, της Ινδίας και της Κίνας (εξ ου και η μετέπειτα ονομασία BRIC, από τα αρχικά γράμματα αυτών των χωρών), οι οποίες ανήκουν στις «αναδυόμενες αγορές». Σήμερα, παρουσιάζουν αλματώδη οικονομική ανάπτυξη, πολύ μεγαλύτερη από αυτή των μεγάλων οικονομιών των πλούσιων χωρών. Παράλληλα, οι χώρες αυτές καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις στον παγκόσμιο χάρτη, ενώ ο συνολικός τους πληθυσμός αποτελεί ένα μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού της γης.

Στις 16 Ιουνίου 2009, οι ηγέτες των χωρών BRIC (των μετέπειτα BRICS, μετά και την ένταξη της Νότιας Αφρικής) πραγματοποίησαν την πρώτη σύνοδο κορυφής στο Αικατερίνμπουργκ της Ρωσίας και εξέδωσαν δήλωση με την οποία ζητούσαν τη δημιουργία μιας δίκαιης, δημοκρατικής και πολυπολικής παγκόσμιας τάξης. Η συμμαχία BRICS αποτελεί πλέον έναν διεθνή πολιτικό οργανισμό των κορυφαίων αναδυόμενων αγορών. Έκτοτε, η συμμαχία BRICS εξελίσσει συνεχώς τη συγκρότησή της σε οικονομικό, στρατιωτικό, πολιτικό και διοικητικό επίπεδο, επιχειρώντας να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο διεθνές περιβάλλον, εν μέσω μάλιστα μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Τον Οκτώβριο του 2012, οι χώρες-μέλη της συμμαχίας BRICS, με τη συμμετοχή και του Βιετνάμ, αποφάσισαν τη δημιουργία στρατιωτικού σκέλους της ένωσης. Η συμμαχία φαίνεται να έχει ομοιογενή θέση σε ζητήματα γύρω από τις τρέχουσες εντάσεις στο Ιράν και τις συρράξεις σε Αφγανιστάν και Μέση Ανατολή, ενώ πρόσφατα, στην τελευταία συνάντησή της στις 26-27 Μαρτίου 2013, τάχτηκε ενάντια στη στρατιωτικοποίηση της κρίσης στη Συρία -προφανώς για πολιτικούς και γεωστρατηγικούς λόγους. Με βάση, πάντως, την απόφαση για δημιουργία στρατιωτικού σκέλους, πρόκειται να αναπτυχθούν σχέσεις στρατιωτικής και αμυντικής βιομηχανικής συνεργασίας¹⁴. Από αυτή την κίνηση αναμένεται να δημιουργηθεί μια τεράστια, ενιαία αγορά στο χώρο της άμυνας, μεγαλύτερη από αυτή του ΝΑΤΟ. Σε δεύτερο χρόνο προβλέπεται να ακολουθήσει μια χαλαρή συμμαχική σχέση, η οποία θα έχει ως στόχο την αλληλοϋποστήριξη των κρατών-μελών της BRICS και του Βιετνάμ σε περιφερειακές κρίσεις.

14. Από τη συνεργασία αυτή, οι σύμμαχοι της BRICS περιμένουν οφέλη σε διάφορα επίπεδα όπως: μείωση του κόστους παραγωγής, απόκτηση νέων τεχνολογιών, βελτίωση επιδόσεων των όπλων μέσω ανταλλαγής πληροφοριών, «ορθολογική» μεταφορά τεχνογνωσίας από την αμυντική βιομηχανία στις ένοπλες δυνάμεις των χωρών της ένωσης, με την παράλληλη προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των κατασκευαστών κ.λπ.

Το τελευταίο διάστημα, επίσης, οι χώρες-μέλη της BRICS συζητάνε και ένα ακόμα σενάριο: να αποσχιστούν από το ΔΝΤ και να δημιουργήσουν μια Τράπεζα Ανάπτυξης, οι πόροι της οποίας θα διατεθούν για έργα υποδομής, καθώς και το δικό τους σύστημα παροχής αμοιβαίων πιστώσεων. Ένα παράλληλο νομισματικό ταμείο, δηλαδή, όπως το ΔΝΤ. Στην τελευταία τους σύνοδο, δεν ανακοίνωσαν κάτι πιο συγκεκριμένο πέρα από τις διαθέσεις για τη δημιουργία δικού τους Ταμείου και μετέθεσαν τις αποφάσεις για τον Σεπτέμβριο του 2013. Το Ταμείο θα χρησιμοποιείται σε περίπτωση έλλειψης ρευστότητας, για την οικονομική ανάπτυξη στις χώρες της BRICS, για την αντιμετώπιση λειτουργικών θεμάτων (π.χ. νομισματικές παρεμβάσεις, δάνεια σε επιχειρήσεις, κ.ά.), καθώς και για βοήθεια άλλων κρατών, στο πλαίσιο της ανάπτυξης σχέσεων με χώρες για τις οποίες η ομάδα BRICS ενδιαφέρεται.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η νέα τράπεζα αναμένεται να ξεκινήσει με κεφάλαιο 50 δισ. δολάρια ανά κράτος της συμμαχίας, ενώ στα πλάνα για νέα μέλη ακούγεται το όνομα της Αιγύπτου, με την προσθήκη της μάλιστα στο ακρωνύμιο, που θα μετατραπεί έτσι σε EBRICS¹⁵.

Με βάση, πάντως, παραδοχές ότι η μέσω ΗΠΑ χρηματοδότηση του NATO φτάνει με έναν τρόπο στα όριά της¹⁶, εκτός από την αναζήτηση πόρων μέσω Ε.Ε. φαίνεται αρκετά πιθανή μια στροφή και προς την BRICS.

Η πολεμική μηχανή του NATO σε δράση

Στη διάρκεια της 64χρονης ιστορίας του, το NATO έχει συμμετάσχει σε διάφορες πολεμικές επιχειρήσεις, τις οποίες παραθέτουμε συνοπτικά στη συνέχεια¹⁷.

15. Βλ. www.al-monitor.com/pulse/politics/2013/03/brics-coalition-challenging-west-syria.html

16. Ο αμερικανός πρεσβευτής, Ίβο Ντάαλντερ, τόνισε πρόσφατα ότι «οι ΗΠΑ είναι υπεύθυνες για το 73% των συνολικών δαπανών του NATO και αυτό δεν είναι βιώσιμο». Την ίδια ώρα, ο Αντερς Φογκ Ράσμουσεν, γενικός γραμματέας του οργανισμού, υπογραμμίζει πως εάν στην Ευρώπη «συνεχιστούν οι περικοπές στην Άμυνα, τότε ο αντίκτυπος στην ικανότητά μας να παρέχουμε αποτελεσματική ασφάλεια στους λαούς μας θα είναι αρνητικός». Βλ. σχετικά, δημοσίευμα στο δικτυακό τόπο http://www.enikos.gr/international/131987,Arxhgeio_soyper_loyx.html

17. Στο σημείο αυτό αναφέρουμε ενδεικτικά μερικές από τις επίσημες NATOϊκές επιχειρήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί την τελευταία 20ετία. Οι πολεμικές επιχειρήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί υπό τον ΟΗΕ, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους διεθνείς οργανισμούς, στους οποίους το NATO έχει παίξει σημαντικό ρόλο, δεν αναφέρονται εδώ. Την πολεμική τεχνολογία-απόκτηση εμπειρίας από πολεμικές επιχειρήσεις (στρατηγικές επεμβάσεων, τρόποι επικοινωνίας ανάμεσα στους εθνικούς στρατούς), την επιρροή/επιβολή αποφάσεων του NATO σε διεθνείς οργανισμούς, την έμμεση συμμετοχή του NATO μέσω οργανισμών, όπως ο

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Τον Μάρτιο του 1992, ξεκινάει ο πόλεμος της Βοσνίας, αναζωπυρώνοντας τους εθνικισμούς της περιοχής και ανοίγοντας το δρόμο για νέες εθνοκαθάρσεις. Μέχρι τη λήξη του το 1995 άφησε πίσω του κατεστραμμένες περιοχές, εκατόμβες νεκρών (που σε κάποιες περιπτώσεις έκαναν χρόνια να αναγνωριστούν, όπως η δραματική περίπτωση της Σρεμπρένιτσα), πρόσφυγες και εκτοπισμένους, και σημάδεψε την τότε και τις επόμενες γενιές με την πληγή των μαζικών βασανιστηρίων και των βιασμών. Ο πόλεμος στη Βοσνία εκτυλίχθηκε μέσα σε ένα ιστορικο-πολιτικό περιβάλλον κυριαρχικών ανακατατάξεων μετά και την κατάρρευση των κρατών του «υπαρκτού σοσιαλισμού», ένα παιχνίδι επαναδιανομής των σφαιρών επιρροής στα Βαλκάνια και επανακάραξης συνόρων, στο οποίο το ΝΑΤΟ δεν ξέχασε να βάλει τη σφραγίδα του, προδιαγράφοντας και ενορχηστρώνοντας την οριστική διάλυση της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας, με σκοπό, φυσικά, τη διασφάλιση των δικών του επιδιώξεων.

Τον Οκτώβριο του 1992, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αποφασίζει τον αποκλεισμό του εναέριου χώρου πάνω από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Τον Απρίλιο του 1993 το ΝΑΤΟ συμμετέχει στον αποκλεισμό. Από το 1993 μέχρι το 1996 το ΝΑΤΟ συμμετείχε στον στρατιωτικό και οικονομικό αποκλεισμό της Γιουγκοσλαβίας. Τον Αύγουστο του 1995 ξεκινάει βομβαρδισμούς δύο εβδομάδων εναντίον του σερβικού στρατού.

Μετά τη λήξη του πολέμου και ως το 2004, το ΝΑΤΟ διατηρούσε στρατεύματα στην περιοχή για τη «διατήρηση της ειρήνης». Το 2004 η επιχείρηση πέρασε στα χέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά από απόφαση στο πλαίσιο των προβλεπόμενων διευθετήσεων μεταξύ ΝΑΤΟ και Ε.Ε.

Κόσσοβο

Τον Μάρτιο του 1999, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αναθέτει στο ΝΑΤΟ τη διαχείριση της κατάστασης στο Κόσσοβο, παραβιάζοντας τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ, τον χάρτη του ίδιου του ΝΑΤΟ, το σύνταγμα των ΗΠΑ και το Σύμφωνο των Εμπόλεμων Δυνάμεων, από τη στιγμή που οι «αντίπαλοι» δεν είχαν επιτεθεί σε κανένα μέλος του ΟΗΕ ή του ΝΑΤΟ... Το Κογκρέσο δεν είχε προβεί σε καμία κήρυξη πολέμου. Το ΝΑΤΟ ξεκινάει τις ίδιες μέρες βομβαρδισμούς στη Σερβία, το Κόσσοβο και το Μαυροβούνιο, που θα διαρκέσουν 78 ημέρες και θα προκαλέσουν ανυπολόγιστες καταστροφές, χιλιάδες νεκρούς και τεράστια караβάνια προσφύγων.

«Συνεταιρισμός για την Ειρήνη», μπορεί να τα συναντήσει κανείς σε διάφορες άλλες «ειρηνευτικές αποστολές» ανά τον κόσμο.

Ο πόλεμος του 1999 είναι ο πρώτος πόλεμος του «νέου» δόγματος του ΝΑΤΟ, με βάση το οποίο το ΝΑΤΟ θα μπορεί να διεξάγει επιχειρήσεις και εκτός των εδαφών που καλύπτουν τα κράτη-μέλη του. Οι πολεμικές επιχειρήσεις βαφτίζονται «ανθρωπιστικός πόλεμος», στη συγκεκριμένη περίπτωση με πρόσχημα την προστασία των αμάχων αλβανών στο Κόσσοβο από την καταπίεση και την εθνοκάθαρση του καθεστώτος του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς στη Σερβία. Για 78 ολόκληρες μέρες τα βομβαρδιστικά της Συμμαχίας ισοπέδωναν, ακόμα και με βλήματα απεμπλουτισμένου ουρανού¹⁸, στρατιωτικούς στόχους, σπίτια, νοσοκομεία, σχολεία, εργοστάσια, σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, γέφυρες, δρόμους, ακόμα και караβάνια προσφύγων, σέρβων και αλβανών. Οι ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις παρέμεναν στην περιοχή μέχρι το Μάρτιο του 2012, με στόχο και πάλι τη «διατήρηση της ειρήνης»...

Αφγανιστάν

Μετά το χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους, στις 11 Σεπτέμβρη του 2001, μέσα στην καρδιά της «υπερμητρόπολης», δόθηκε το έναυσμα για να επιταχυνθούν και να εφαρμοστούν, μέσω του «πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία», στρατηγικές που μελετούνταν και οργανώνονταν εδώ και χρόνια: να χωριστεί ο πλανήτης σε άξονες «καλών» και «κακών», να διευθετηθούν διακρατικοί ανταγωνισμοί για την επικράτηση σε περιοχές «κλειδιά», να διαχυθεί πλανητικά η φιλοσοφία της διακινδύνευσης, να νομιμοποιηθούν στρατιωτικές επεμβάσεις, αντιτρομοκρατικές νομοθεσίες, έκτακτα στρατοδικεία, μεγαλύτερος έλεγχος των συνόρων και γενικότερα η εμπέδωση της λογικής διαρκούς επιτήρησης και ελέγχου, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στο εσωτερικό των κρατών.

Μετά την 11η Σεπτέμβρη, που απέδειξε το μη άτρωτο της δυτικής μητρόπολης και έπαιξε τον ρόλο του καταλύτη για τη νέα αυτή μανικαϊστική ανάγνωση του κόσμου, ενεργοποιείται για πρώτη φορά το άρθρο 5 του καταστατικού του ΝΑΤΟ, σύμφωνα

18. «Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του Ινστιτούτου Δημόσιας Υγείας της Σερβίας «Dr Milan Јovanović - Batut», τα τελευταία δέκα χρόνια, ο αριθμός των ασθενών με λευχαιμία και λέμφωμα αυξήθηκε κατά 110%, ενώ ο αριθμός των παρεμφερών νόσων αυξήθηκε κατά 180%. Ο πρόεδρος της Κοινωνίας της Σερβίας για την καταπολέμηση του Καρκίνου, Σλόμπονταν Τοϊκάριτς, είπε ότι το ποσοστό αυτό δεν αποτελεί έκπληξη, δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών του ΝΑΤΟ ρίχτηκαν 15 τόνοι απεμπλουτισμένου ουρανού, το οποίο προκαλεί μεταλλάξεις του γονιδίου κατά τη διάρκεια του τοκετού και δημιουργεί απογόνους με ψυχική και σωματική παραμόρφωση». Το παράθεμα από τον ιστότοπο <http://www.inprecor.gr/index.php/archives/234896> Σερβία: «Το απεμπλουτισμένο ουράνιο θερίζει με την εμφάνιση καρκίνου», 16 Απριλίου 2013.

με το οποίο επίθεση σε χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ ισοδυναμεί με επίθεση στο σύνολο της Συμμαχίας. Παρά τις διαδηλώσεις διαμαρτυρίας στις ΗΠΑ -τις μεγαλύτερες μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ- και στον υπόλοιπο κόσμο, το ΝΑΤΟ συμμετέχει στην εισβολή στο Αφγανιστάν, πραγματοποιώντας επιχειρήσεις αεροπορικές, εδάφους και ναυτικές στη Μεσόγειο, με πρόσχημα τον εντοπισμό του Οσάμα Μπιν Λάντεν, την εξόντωση των Ταλιμπάν και της Αλ Κάιντα καθώς και τον «εκσυγχρονισμό»/«εκδημοκρατισμό» του Αφγανιστάν.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίας του ΝΑΤΟ στην περιοχή, χιλιάδες άμαχοι έχουν χάσει ως τώρα τη ζωή τους, στην πιο αποτυχημένη επέμβαση του ΝΑΤΟ στην ιστορία του. Η παρουσία αυτή δεν προβλέπεται να λήξει επίσημα πριν το 2014 και σίγουρα όχι πριν τουλάχιστον ολοκληρώσει την εκπαίδευση της ντόπιας αστυνομίας και του στρατού, για να ανταποκριθούν στα νέα καθήκοντα «σιδηράς πειθαρχίας» των ΝΑΤΟϊκών προσταγών και στο αίτημα της Συμμαχίας τους για «ασφάλεια» στην περιοχή.

Ιράκ

Δύο χρόνια μετά την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου, η κυβέρνηση των Η.Π.Α. έχοντας πλέον στο «οπλοστάσιό» της όλα τα θεσμικά εκέγγυα για νέες επεμβάσεις εναντίον του «άξονα του κακού», ανακηρύσσει τον ιρακινό δικτάτορα Σαντάμ Χουσεϊν ως τον «νούμερο ένα» κατηγορούμενο παγκοσμίως, ενώ η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας αρχίζει να ψάχνει για πυρηνικά όπλα στο Ιράκ, τα οποία, παρά τις κατηγορηματικές διαβεβαιώσεις για την ύπαρξή τους από σύσσωμη την αμερικανική κυβέρνηση και τα ΜΜΕ, ουδέποτε βρέθηκαν...

Στο πλαίσιο του «πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία», το Μάρτιο του 2003 ξεκινάει η στρατιωτική εισβολή στο πλούσιο σε πετρέλαιο Ιράκ, από τη «συμμαχία των προθύμων», αρχικά κυρίως αμερικανικών και βρετανικών δυνάμεων. Σε πρώτη φάση με ισοπεδωτικούς βομβαρδισμούς πόλεων και υποδομών (σε live streaming αναμετάδοση από τηλεοπτικά και διαδικτυακά μέσα), στρατιωτική εισβολή και διάλυση του παλιού καθεστώτος και, στη συνέχεια, με μακροχρόνια κατοχή και διαδικασίες ανοικοδόμησης των πολιτικών και οικονομικών δομών καταπίεσης και εκμετάλλευσης. Από αυτές τις επιχειρήσεις, ο απολογισμός των νεκρών αμάχων υπολογίζεται σε δεκάδες χιλιάδες.

Τον Αύγουστο του 2004 και ενώ ο πόλεμος βρισκόταν σε εξέλιξη, μετά από αίτημα της ιρακινής κυβέρνησης και με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, αποστέλλεται ΝΑΤΟϊκή δύναμη με σκοπό την εκπαίδευση και τη μετάδοση συμβουλών στις ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και τις τοπικές αρχές. Επίσημα, η επιχείρηση έληξε το Δεκέμβριο του 2011, αλλά φυσικά η δράση σε μη αμιγώς πολεμικό φόντο συνεχίζεται ως σήμερα, κλείνοντας πλέον τα 10 χρόνια.

Επιστέγασμα της προσχηματικής κυδαιότητας της εισβολής σε Ιράκ -και Αφγανιστάν- είναι το γεγονός ότι με βάση το, εξίσου συστημικό, *Global Terrorist Index*, η εισβολή έχει προκαλέσει τον τετραπλασιασμό των «τρομοκρατικών επιθέσεων» παγκοσμίως, με το Ιράκ, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, την Ινδία και την Υεμένη, να αποτελούν την πεντάδα των χωρών που έχουν πληγεί περισσότερο την τελευταία δεκαετία...¹⁹

Κόλπος του Άντεν²⁰

Τον Αύγουστο του 2009, το ΝΑΤΟ στέλνει πολεμικά πλοία στον Κόλπο του Άντεν, με σκοπό την προστασία από σομαλούς πειρατές των εμπορικών πλοίων που διέρχονται από τον Ινδικό Ωκεανό. Κύριος σκοπός της αποστολής, σύμφωνα με το ΝΑΤΟ, είναι η διασφάλιση των πλοίων που μετέφεραν ανθρωπιστική βοήθεια στη Σομαλία...

Ρίχνοντας μια ματιά στην κατάσταση του σομαλικού κράτους, παρατηρούμε ότι, μετά και την επέμβαση του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας το 1980 καθώς και τον εμφύλιο το 1991, που έκανε τις διεθνείς στρατιωτικές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, να στρατοπεδεύσουν για πάνω από δύο χρόνια στο Κέρας της Αφρικής, το κράτος αυτό βρίσκεται υπό ομηρία. Η σημασία του Κόλπου του Άντεν ως εμπορικής ναυτικής διόδου, η παρουσία στην περιοχή εταιρειών διαφόρων κρατών, όπως η Ελλάδα, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Ρωσία, οι Σκανδιναβικές χώρες, η Κορέα, η Κίνα κ.ά. για την πολύ κερδοφόρα επιχείρηση αλιείας (η οποία συνοδευόταν από τον βίαιο εκτοπισμό των ντόπιων ψαράδων αλλά και την οργάνωση των τελευταίων για την υπεράσπιση της περιοχής), η παράνομη ρήψη τοξικών αποβλήτων στα σομαλικά νερά, το υψηλό κόστος που επιφέρει στους εφοπλιστές η πειρατεία²¹, η διακίνηση τεχνολογικού και στρατιωτικού εξοπλισμού προς τους πειρατές από διερχόμενα εμπορικά πλοία, κάνουν ξεκάθαρο ότι η διασφάλιση ανθρωπιστικής βοήθειας σίγουρα δεν είναι στις προτεραιότητες του ΝΑΤΟ...

19. Βλ. σχετικά «Συντρίμια και Ψέματα, Ιράκ, 10 χρόνια μετά», Μιχάλη Τρίκκα, άρθρο στην *Αυγή της Κυριακής*, 17/03/2013.

20. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, δεν είναι πρόθεσή μας στο έντυπο αυτό να δώσουμε μια συνολική εικόνα για το τι συμβαίνει στον Κόλπο του Άντεν. Παρόλα αυτά, κάποια κομμάτια του παζλ είναι ενδεικτικά για το «γιατί» και το «πού» επεμβαίνει το ΝΑΤΟ.

21. Το διάστημα 2007-2008, η πειρατεία στα ανοικτά των σομαλικών ακτών κόστισε στους εφοπλιστές πάνω από 30 εκ. δολάρια σε λύτρα και αύξηση των ναυτιλιακών ασφαλίσεων.

Λιβύη

Το Μάρτιο του 2011, όταν και αποφασίζεται από τον ΟΗΕ στρατιωτική επέμβαση στη Λιβύη, ο αραβικός κόσμος βράζει. Εξεγέρσεις βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη σε Τυνησία, Αίγυπτο, Λιβύη, Συρία, ενώ σε άλλες περιοχές ξεσπούν το επόμενο διάστημα. Στη Λιβύη, ο Καντάφι έχει σφαγιάσει χιλιάδες αντιστεκόμενους, αλλά η εξέγερση δεν έχει κοπάσει, και αυτός είναι λόγος για να ανησυχεί. Λόγους να ανησυχούν, όμως, έχουν και οι κυρίαρχοι των πρωτοκοσμικών χωρών. Και αυτό δεν οφείλεται μόνο στη μεγάλης κλίμακας οικονομική διασύνδεση του καθεστώτος Καντάφι με τους ευρωπαϊκούς καπιταλισμούς, ούτε μόνο στο είδος αυτής της διασύνδεσης (μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου). Το ποια πορεία θα πάρει η εξέγερση στη Λιβύη αλλά και γενικότερα στον αραβικό κόσμο αξιολογείται ως θέμα πρώτης προτεραιότητας. Η εξέγερση στη Λιβύη πρέπει να κηδεμονευτεί άμεσα, στρατιωτικά και πολιτικά. Η επέμβαση, λοιπόν, βαφτίζεται «ανθρωπιστική παρέμβαση» και στις 17 Μαρτίου 2011, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αποφασίζει την έναρξη στρατιωτικών επιχειρήσεων, με πρόσχημα την προστασία των πολιτών. Το ΝΑΤΟ, με ενεργή συμμετοχή και της Ελλάδας, προχωρεί σε βομβαρδισμούς πόλεων και συμμετέχει στη δημιουργία ζώνης απαγόρευσης πτήσεων πάνω από τη Λιβύη και σε στρατιωτικό εμπάργκο, χρησιμοποιώντας πολεμικά πλοία.

Νέοι «κίνδυνοι» στην ατζέντα του ΝΑΤΟ: Η διαμόρφωση των νέων δογμάτων μέσα από τις Συνόδους

Στην απόφαση της Συνόδου του ΝΑΤΟ στη Ρώμη, το Νοέμβριο του 1991, με τίτλο «*Η Στρατηγική Θεώρηση της Συμμαχίας*», περιγράφονται οι στόχοι του ΝΑΤΟ: «Τα συμφέροντα της ασφάλειας της Συμμαχίας μπορούν να επηρεαστούν από άλλους κινδύνους μεγαλύτερου φάσματος, συμπεριλαμβανομένης της διαδόσεως όπλων μαζικής καταστροφής, της διακοπής της ροής ζωτικών πόρων και πράξεων τρομοκρατίας ή δολιοφθοράς». Μετά και από την επίσημη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, το 1992, που επικύρωσε θεσμικά την κατάρρευση του πρώην Ανατολικού Μπλοκ, το ΝΑΤΟ μπήκε σε μια γρήγορη τροχιά μορφοποίησης/ολοκλήρωσης του περίφημου «νέου δόγματος», με όλη την αδηφάγα διάθεση που συνεπαγόταν η υπόσχεση πλήρους ηγεμονίας σε έναν δήθεν μονοπολικό κόσμο.

Καθώς, δηλαδή, ο κομμουνισμός «παρέδιδε τα όπλα», αφήνοντας πίσω του ένα κενό στη θέση του ως τότε ορατού αντιπάλου, νέοι «κίνδυνοι» έπρεπε να σκιαγραφηθούν, νέοι «εχθροί» να στοχοποιηθούν. Όσο πιο αόρατοι, τόσο πιο επικίνδυνοι, όσο πιο συγκεχυμένοι, τόσο πιο αξιόμαχοι. «Τρομοκρατία», «ασύμμετρες απειλές», «εξτρεμισμοί», «ανθρωπιστικές καταστροφές» και σύγχρονες «ανθρωπιστικές» σταυροφορίες για τη δήθεν προστασία μειονοτήτων, ήταν μερικές από τις νέες κατηγοριοποιήσεις

που μπήκαν στη διαρκώς εμπλουτιζόμενη ατζέντα του NATO και των συμμάχων του, από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Η Σύνοδος της Ρώμης έβαλε, εξάλλου, τη σφραγίδα του NATO στη μετατροπή του ΟΗΕ σε υποχείριό του, δίνοντάς του και τυπικά το «πράσινο φως» για νέες αιματοχυσίες, με το πρόσχημα της υποστήριξης «ειρηνευτικών δραστηριοτήτων», όπως η εθνοκάθαρση στη Βοσνία, όπου ο NATOϊκός στρατός προχώρησε ανενόχλητος τα δολοφονικά του σχέδια – κάτι που θα επαναλάμβανε αρκετές φορές αργότερα, στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν και αλλού. Για την επέμβαση, δε, στο Κόσσοβο δεν υπήρξε αρχικά ούτε καν τυπική απόφαση κάλυψης του ΟΗΕ. Το ίδιο το NATO ανέλαβε το ρόλο του παγκόσμιου «διαιτητή», δοκιμάζοντας την ελαστικότητα των νέων δογμάτων και προετοιμάζοντας το έδαφος για το NATO του 21ου αιώνα.

Λίγα χρόνια αργότερα, μετά το 3ο Διεθνές Συνέδριο των Γενικών Επιτελείων Στρατού, που έγινε στη Λισαβόνα το Μάη του 1998, το ελληνικό ΓΕΣ εξέδιδε μια, χαρακτηριστική της νέας ατζέντας, ανακοίνωση: «Κοινή διαπίστωση είναι ότι στις μελλοντικές επιχειρήσεις δεν θα υπάρχουν σταθερά μέτωπα, οι αντίπαλοι δεν θα είναι κράτη, στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι αντίπαλοι θα είναι ομάδες ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά και επιδιώξεις, ενώ θα υπάρξουν περιπτώσεις εμπλοκής του στρατού. Επίσης, βασικό ρόλο θα παίξουν τα νέα οπτικά συστήματα υψηλής τεχνολογίας και μεγάλης αποτελεσματικότητας (άρματα, πολλαπλοί εκτοξευτές, επιθετικά ελικόπτερα, κ.λπ.), η κυριαρχία στο χώρο της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, οι ελαφρές μονάδες πεζικού εξοπλισμένες με σύγχρονα αντιαρματικά όπλα και οι ευέλικτοι σχηματισμοί επιπέδου ταξιαρχίας».

Οι αρχές του επιθετικού νέου δόγματος καθρεφτίζονται στις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής του NATO για τη Στρατηγική Αντίληψη της Συμμαχίας, που πραγματοποιήθηκε στην Ουάσιγκτον το 1999, επιτρέποντας στο NATOϊκό στρατό να απλωθεί σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, από την Ανταρκτική ως το Βόρειο Πόλο, με διάφορα κάθε φορά προσχήματα, όπως «η τρομοκρατία, η καταπίεση, οι φυλετικές συγκρούσεις, η «προστασία» ροής φυσικών πόρων, η οικονομική δυσπραγία, η κατάρρευση της πολιτικής τάξης και η εξάπλωση όπλων μαζικής καταστροφής...».

Πριν από την αποφασιστική για το νέο δόγμα NATO σύνοδο της Λισαβόνας, σε μια άλλη σύνοδο, το 2008 στο Βουκουρέστι, παρουσιάστηκε το σχέδιο *Προς μια νέα στρατηγική σε έναν επισφαλή κόσμο* (*Towards a Grand Strategy for an Uncertain World*), που συνέταξε, μαζί με άλλους, ο γερμανός στρατηγός Klaus Naumann, επιτελάρχης της στρατιωτικής επιτροπής του NATO το 1999 στη Γιουγκοσλαβία, βασικός δηλαδή ενορχηπορωτής των βομβαρδισμών που προκάλεσαν την οριστική διάλυση της χώρας.

Αφού, λοιπόν, οι «πόλεμοι όπως τους ξέραμε» δείχνουν να αποτελούν πια παρελθόν, τα πεδία είναι ανοιχτά για νέες καταστροφές: σύμφωνα με το «σχέδιο», οι δυτικές κοινωνίες πρέπει να προστατέψουν από εξωτερικούς κινδύνους τον «δυτικό τρόπο ζωής» (χαρακτηριστικά «*way of life*»). Προτείνεται η παραπέρα επέκταση των λεγόμενων «προληπτικών πολέμων» του NATO, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς τους στη μητρόπολη –παρά τον κίνδυνο αναθέρμανσης του δήθεν εγκαταλελειμμένου από το NATO, μετά τη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, δόγματος του δικαιώματος

«πρώτου πυρηνικού πλήγματος» (*«first use of nuclear weapons»*) απέναντι στους εν δυνάμει εχθρούς του «δυτικού τρόπου ζωής». Ρητά προτείνουν τη θεσμοθέτηση από τις 26 χώρες-μέλη του NATO του «πρώτου πυρηνικού προληπτικού και αποτρεπτικού πυρηνικού πλήγματος», ξαναζωντανεύοντας τον ψυχρό πόλεμο... Οι εισηγητές της νέας *Grand Strategy* του NATO παραγκωνίζουν τον ΟΗΕ, θεωρώντας ότι για τις νέες επεμβάσεις δεν είναι απαραίτητη η εντολή και εξουσιοδότησή του, όπως έγινε ως τώρα, τόσο το 1999 στη Γιουγκοσλαβία, όσο και το 2001 και 2003 σε Αφγανιστάν και Ιράκ.

Οι νέοι ρόλοι του NATO, στην υπηρεσία της διεθνούς «αντεπανάστασης», σκιαγραφούνται και στο προσχέδιο του νέου NATOϊκού δόγματος, που δόθηκε στη δημοσιότητα από τη δωδεκαμελή ομάδα ειδικών, με επικεφαλής την τότε υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μαντλίν Ολμπράιτ (17/5/2010): Τα δέκα επόμενα χρόνια, το NATO θα έχει τέσσερις μεγάλες στρατιωτικές και αλληλοεξαρτώμενες αποστολές:

1. Υπεράσπιση των χωρών-μελών έναντι οποιασδήποτε απειλής-επίθεσης.

2. Εκστρατευτικές δυνατότητες για στρατιωτικές επιχειρήσεις πέραν της ζώνης της συμμαχίας, όπως στο Αφγανιστάν και την Αλάσκα.

3. Συνεργασία με άλλους εταίρους εκτός NATO, όπως η Ρωσία²², για να αντιμετωπίζονται οι νέες απειλές, όπως κυβερνοεπιθέσεις²³, πειρατεία, διάδοση των βολιστικών και πυρηνικών όπλων, κίνδυνος να υπάρξει έλλειψη ενέργειας.

4. Χορήγηση βοήθειας για το σχηματισμό της αστυνομίας και του στρατού στις χώρες που ήδη έχουν μπει στο στόχαστρο (Ιράκ, Αφγανιστάν, Κόσσοβο), ώστε «η Βορειοατλαντική Συμμαχία να συμβάλει στη διεθνή ασφάλεια».

Τον Οκτώβριο του 2010, προχώρησε με πυρετώδεις ρυθμούς η συγκρότηση των υπερεθνικών στρατιωτικών και αστυνομικών μηχανισμών, ο καθορισμός του πλαισίου δράσης και κυρίως η περαιτέρω στοχοποίηση των εν δυνάμει εσωτερικών και εξωτερικών εχθρών σε NATOϊκό και ευρωπαϊκό επίπεδο, σε συνδυασμό με την προετοιμασία των εθνικών στρατιωτικών σχηματισμών για την ανάληψη κατασταλτικών καθηκόντων εναντίον των κινημάτων. Στις 15/10/2010 πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες, κατά τη Σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας του NATO, το τελευταίο

22. Η συμμετοχή της Ρωσίας στο σύστημα αντιπυραυλικής ασπίδας προκάλεσε ενδοκυριαρχικές αντιπαλότητες εντός NATO, με βασικούς πόλους τη Βρετανία και την Αμερική από τη μια πλευρά, τη Γαλλία, τη Γερμανία και τη Ρωσία από την άλλη. Το επίσημο «εισιτήριο» της Ρωσίας όχι μόνο για τη Λισαβόνα αλλά και για τον Λευκό Οίκο, με δήλωση του αμερικανικού υπουργείου Οικονομίας ότι η Ρωσία «θα γίνει δεκτή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου μέσα σε έναν χρόνο το πολύ», φαίνεται να ήταν η αποχώρηση των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων από μια περιοχή της Γεωργίας, την οποία εξακολουθούσαν να κατέχουν.

23. Αφορμή για την ανάδειξη των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο σε στρατηγική απειλή φαίνεται να αποτέλεσε το στοχευμένο μπλοκάρισμα ιστοσελίδων στην Εσθονία, το 2007. Για πολλές από τις επιθέσεις, η Εσθονία θεώρησε υπεύθυνη τη Ρωσία, ενώ το NATO δεν το υποστήριξε δημόσια. Οι εκτιμήσεις αυτές εμπεριέχονται στο σχετικό άρθρο του δικτυακού ιστότοπου www.inprecor.gr

βήμα πριν από την υιοθέτηση της «νέας στρατηγικής αντίληψης» της Συμμαχίας, η οποία επικυρώθηκε τον Νοέμβριο στη Σύνοδο Κορυφής στη Λισαβόνα.

«Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου τι χρειαζόμαστε το ΝΑΤΟ;»²⁴

Στη Σύνοδο Κορυφής στη Λισαβόνα, οι ηγέτες των 28 κρατών-μελών του ΝΑΤΟ συμφώνησαν στο νέο στρατηγικό δόγμα μέχρι το 2020. Εκτός από τις «άσφαιρες» και χιλιοειπωμένες εξαγγελίες περί μείωσης των εξοπλισμών και μεταρρυθμίσεις των δομών του ΝΑΤΟ με περικοπές στρατιωτικού διοικητικού προσωπικού (από 13.000 σε 9.000), εκτός από την αποφυγή ουσιαστικής αναφοράς στον πλέον αποτυχημένο πόλεμο που έχει κάνει ως τώρα, τον πόλεμο του Αφγανιστάν, με αόριστες δηλώσεις για αποχώρηση ως το 2014, εκτός από το γεγονός ότι δεν κατονομάζεται επίσημα στην έκθεση το Ιράν ως «κίνδυνος», το ΝΑΤΟ δηλώνει ότι δεν παραιτείται από την έως τώρα κατ' εξοχήν πολεμική του γραμμή.

Αιχμή, άλλωστε, της νέας στρατηγικής αντίληψης αποτελεί το περίφημο άρθρο 5 για τη συλλογική άμυνα της Συμμαχίας, το οποίο προβλέπει ότι επίθεση σε χώρα-μέλος ισοδυναμεί με επίθεση στο σύνολο του ΝΑΤΟ. Μετά τη Λισαβόνα, το άρθρο 5 ενεργοποιήθηκε στα τέλη του 2012 από την Τουρκία, η οποία αξίωσε την εγκατάσταση patriot στα νότια σύνορά της, με πρόσχημα τον κίνδυνο που διατρέχει λόγω του εμφυλίου πολέμου στη Συρία, ενώ από το χειμώνα του 2013, η Τουρκία διεκδικεί επιπλέον καθιέρωση ζώνης απαγόρευσης πτήσεων στα νοτιοανατολικά –στο δικό της πολεμικό «αγκάθι», το Κουρδιστάν. Το άρθρο 5 δεν αποκλείεται πάντως, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί η νέα στρατηγική αντίληψη, να ενεργοποιηθεί σε διάφορες άλλες περιπτώσεις, όπου απειλούνται υποδομές και δρόμοι μεταφοράς ενέργειας,

24. Δηλώσεις του τότε πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου από τη Λισαβόνα, με αφορμή τη Σύνοδο Κορυφής (από δημοσιεύματα εκείνων των ημερών). «Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μου τι χρειαζόμαστε το ΝΑΤΟ; Ακριβώς αυτό το ερώτημα προσπαθεί να απαντήσει το νέο στρατηγικό δόγμα, που αξιολογεί τις πολύ διαφορετικές πια απειλές που έχει η ανθρωπότητα, που έχουν οι χώρες μας. Θέματα όπως, τι σημαίνει για την ασφάλειά μας η κλιματική αλλαγή; Τι σημαίνει για την ασφάλειά μας η μεγάλη ροή προσφύγων; Οι ανισότητες που υπάρχουν, κοινωνικές και οικονομικές; Η έξαρση του φονταμενταλισμού, οι ακραίες πολιτικές θέσεις-κινήματα ανά τον κόσμο;» Σύμφωνα με το υπουργείο Εξωτερικών, η ελληνική θέση συμπυκνώνεται στα εξής: «Η διατήρηση ενός περιορισμένου αριθμού πυρηνικών δυνάμεων, συμβατού με τις ανάγκες του διεθνούς περιβάλλοντος ασφαλείας, σε συνδυασμό με την υλοποίηση σε βάθος χρόνου της επιδίωξης για τη δημιουργία ενός κόσμου χωρίς πυρηνικά, θα πρέπει να αποτελέσουν συστατικά στοιχεία μιας ισορροπημένης πολιτικής αποτροπής. Για όσο διάστημα υφίστανται πυρηνικά όπλα, η Συμμαχία θα διατηρήσει το χαρακτήρα της ως πυρηνική δύναμη». Η ελληνική πλευρά αξιολογώντας συνολικά το δόγμα σημειώνει: «Το νέο Στρατηγικό Δόγμα είναι απαραίτητο, προκειμένου το ΝΑΤΟ να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις και απειλές κατά της ασφαλείας του ευρώ-ατλαντικού χώρου».

δίοδοι μετακίνησης εμπορευμάτων κ.ά., όπως για παράδειγμα συνέβη στο Κέρας της Αφρικής, όπου αναπτύχθηκαν ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις για τον έλεγχο της πειρατείας. Και, φυσικά, επειδή δεν μιλάμε για πολέμους στα χαρακώματα, όπως στη δεκαετία του '40, το ΝΑΤΟ προχωρά στην ανάπτυξη της «ικανότητας εκπαίδευσης και οικοδόμησης τοπικών δυνάμεων», σε περιοχές που το ίδιο ορίζει ως «ζώνες σε κρίση», εκπαιδεύοντας ουσιαστικά τοπικό στρατό και αστυνομία.

Με το πρόσχημα «νέων απειλών του 21ου αιώνα», οι ΝΑΤΟϊκοί, βάσει της νέας στρατηγικής αντίληψης της Συμμαχίας, επιδιώκουν να επεκτείνουν τους λεγόμενους προληπτικούς πολέμους, ενισχύοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα για το «πρώτο πυρηνικό πλήγμα».

Από το πιο σημαντικά σημεία της Λισαβόνας, είναι όμως η επανεπιβεβαίωση του προσανατολισμού της Συμμαχίας εναντίον των «εσωτερικών» εχθρών των δυτικών κοινωνιών. Από τη στιγμή που μιας μεγάλης κλίμακας συμβατική επίθεση κρίνεται απίθανη, το ΝΑΤΟ θεωρεί ως υπ' αριθμόν ένα κίνδυνο την «αποσταθεροποίηση» και τις «κρίσεις», εντός των κοινωνικών σχηματισμών και πέρα από τα σύνορά του και συγκεκριμένα:

- × Κοινωνικές, εθνικιστικές και θρησκευτικές αντιπαραθέσεις
- × Δημογραφική έξαρση και οικονομική δυσπραγία
- × Έξαρση της μετανάστευσης και κακή διακυβέρνηση τρίτων χωρών
- × Διασυνοριακές παράνομες δραστηριότητες, όπως διακίνηση όπλων, προσώπων και ναρκωτικών
- × Περιβαλλοντικοί παράγοντες, έλλειψη βασικών πόρων, επιδημίες, κλιματικές αλλαγές, υδάτινοι πόροι, αύξηση ενεργειακών αναγκών.

Μετά τη Λισαβόνα, το ΝΑΤΟ, με βασικό άξονα την «ασφάλεια» των μελών του, είναι πλέον σε θέση:

- × Να αναλάβει ακόμα πιο επιθετικό ρόλο «υπεράσπισης» των χωρών-μελών έναντι οποιασδήποτε απειλής-επίθεσης, με ανοικτό το ενδεχόμενο επέμβασης στην πολιτική ζωή μιας χώρας-μέλους, αν απειλείται η εξουσία σε αυτήν, για να καταστείλει τους αντίστοιχους εχθρούς της
- × Να ενισχύσει τις εκστρατευτικές δυνατότητες για στρατιωτικές επιχειρήσεις πέραν της ζώνης της Συμμαχίας, όπως π.χ. στο Αφγανιστάν, σε συντονισμό με τις ανάλογες δυνάμεις που συγκροτεί η Ε.Ε., καθώς και με το λεγόμενο «Συνεταιρισμό για την Ειρήνη»
- × Να αναπτύξει συνεργασία με άλλους εταίρους εκτός ΝΑΤΟ, για να αντιμετωπίζονται οι νέες απειλές (κυβερνοεπιθέσεις, πειρατεία, διάδοση των βαλλιστικών και πυρηνικών όπλων, «ενεργειακή ασφάλεια»)
- × Να βοηθήσει στο σχηματισμό αστυνομίας και στρατού στις χώρες που ήδη έχουν μπει στο στόχαστρο (Ιράκ, Αφγανιστάν, Κόσοβο), ώστε «η Βορειοατλαντική Συμμαχία να συμβάλει στη διεθνή ασφάλεια».

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Back to the future: «Νέα» δόγματα καταστολής από τα παλιά

Rand Corpotarion και M.A.D.

Από την Κομμούνα του Παρισιού (1848), όταν ο στρατός ξήλωνε τα πεζοδρόμια και πλάταινε τους δρόμους για να εμποδίσει τα οδοφράγματα των εξεγερμένων, μέχρι τα δικά μας Λαυρεωτικά (1871), τη Σέριφο του 1916, τον Μάη του '36 στη Θεσσαλονίκη ή τα Δεκεμβριανά, σε κάθε στιγμή αντίστασης, ο στρατός ήταν πάντα ο πιο δυνατός πυλώνας της κυριαρχίας, ο δολοφονικός εγγυητής της επιστροφής στη συστημική σταθερότητα, «την τάξη και την ασφάλεια», αυτός που θα έβγαине να καθαρίσει τους δρόμους όταν όλοι οι υπόλοιποι θεσμοί αδυνατούσαν. Πού εντοπίζονται όμως τα πρώτα ίχνη των επιλογών του αστικού πολέμου, μιας επιχειρησιακής στρατηγικής, που φαίνεται ότι βρισκόταν σε διαδικασία μορφοποίησης και μετασχηματισμού εδώ και δεκαετίες, ουσιαστικά καλλιεργώντας και φαινομενικά αναμένοντας τις «κατάλληλες συνθήκες» για να εδραιώσει τη θέση της στον πόλεμο κατά των καταπιεσμένων;

Πολύ πριν τη δεκαετία του 1990 και τα «οράματα» για τις μάχες του μέλλοντος, αργά και μεθοδικά, τα «κεφάλια» των στρατιωτικών μηχανισμών εργάζονταν σε όλα τα επίπεδα, για να θωρακιστούν θεωρητικά και επιχειρησιακά απέναντι σε παλιούς και νέους εχθρούς της κυριαρχίας τους. Πολύτιμη πηγή άντλησης τεχνογνωσίας ήταν, ανέκαθεν όπως προκύπτει, η περίφημη RAND Corporation, το think tank που το 1946, πριν ακόμα στεγνώσει το αίμα των εκατομμυρίων νεκρών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, πριν ακόμα στηθεί ο «αμυντικός μηχανισμός» του NATO, ξεπήδησε μέσα από τα σπλάχνα της αμερικανικής αεροπορίας και, με τη χρηματοδότηση του Ινστιτούτου Φορντ, συγκροτήθηκε το 1948 για να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην «ασφάλεια και την ανάπτυξη»²⁵. Η RAND, κάτω από την καθοδήγηση του τότε υπουργού Άμυνας, Ρόμπερτ ΜακΝαμάρα, προσέφερε το, βασισμένο στη μελέτη των μαθηματικών μοντέλων (game theory)²⁶, δόγμα της «πυρηνικής αποτροπής» γνωστό ως

25. Βλ. σχετικά http://en.wikipedia.org/wiki/RAND_Corporation και <http://www.rand.org/about/history.html>

26. Η αναφορά στα μαθηματικά μοντέλα, αν και έρχεται από πολλές δεκαετίες πίσω, επιβιώνει στο πολύνεκρο παρόν των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων, των IDF –και όχι μόνο.

M.A.D. (Mutually Assured Destruction- Αμοιβαία Καταστροφή), το οποίο όχι μόνο αποτέλεσε τη ραχοκοκαλιά του Ψυχρού Πολέμου και της πυρηνικής παράνοιας που τον συνόδευσε, αλλά και εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ²⁷ παρά το γεγονός ότι ο ίδιος ο Ψυχρός Πόλεμος τερματίστηκε επίσημα στις αρχές της δεκαετίας του '90²⁸...

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της αιματηρής εισβολής τους στη Δυτική Όχθη, την άνοιξη του 2002, όπως την αναλύει ο ακτιβιστής αρχιτέκτονας Eyal Weizman, στο κείμενό του *Η τέχνη του Πολέμου*. «Η επίθεση χαρακτηρίστηκε από τον στρατηγό Avin Kokhavi ως "αντεστραμμένη γεωμετρία", όρο που επεξήγησε ως "ανασύνταξη της αστικής κυριαρχίας διαμέσου μιας σειράς μικρών, τακτικών κινήσεων". Περιγράφοντας την κίνηση μέσα από τοίχους, σημειώνει ότι, κατά τη διάρκεια της μάχης, ισραηλινοί στρατιώτες κινούνταν μέσα στην πόλη μέσω "υπέργειων τούνελ" εκατοντάδων μέτρων, σκηματισμένων μέσα από πυκνά και κοντινά μεταξύ τους κτίσματα. Παρόλο που αρκετές χιλιάδες στρατιωτών και παλαιστίνιων ανταρτών κινούνταν ταυτόχρονα μέσα στην πόλη, ήταν σε τέτοιο βαθμό ενσωματωμένοι στον αστικό ιστό που λίγοι θα διακρίνονταν από αέρος. Επιπλέον, δεν χρησιμοποίησαν τους δρόμους, τα σοκάκια ή τις πλατείες της πόλης ούτε εξωτερικές πόρτες, εσωτερικές σκάλες ή παράθυρα. Κινήθηκαν οριζόντια μέσω των τοίχων και κάθετα μέσω των τρυπών που άνοιξαν με εκρήξεις σε ταβάνια και πατώματα. Αυτού του είδους η κίνηση, που περιγράφεται από το στρατό ως "infestation", επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει το μέσα ως έξω, τον ιδιωτικό εσωτερικό χώρο ως δημόσιο πέρασμα. Η τακτική των IDF να "περπατάνε μέσα από τοίχους" συνεπάγεται μια αντίληψη της πόλης όχι ως τόπου αλλά ως μέσου της πολεμικής επιχείρησης –ενός εύκαμπτου, σχεδόν υγρού, μέσου σε αέναη κίνηση. [...] Η τακτική της αποτοικοποίησης των τοίχων έχει τις ρίζες της στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, την είχαν ξεκινήσει οι γερμανοί στο Στάλινγκραντ, λόγω της παρουσίας ελεύθερων σκοπευτών. Χρησιμοποιήθηκε επίσης στο γκέτο της Βαρσοβίας από τους αμυνόμενους εβραίους, ενώ κορυφώθηκε από τους σοβιετικούς στις μάχες του Βερολίνου, όπου οι φαντάροι του Κόκκινου Στρατού είδαν ότι το όπλο τους ήταν πιο χρήσιμο στο να ανοίγει τρύπες στους τοίχους -τους τρύπαγε πέρα ως πέρα σε βάθος τετραγώνου, καθώς ήταν σχεδιασμένο να τρυπά θωράκιση άρματος...». Όσο για την ιστορία, ο Eyal Weizman στο ίδιο κείμενο θυμίζει ότι «για να καταλάβει κανείς την τακτική των IDF να μετακινούνται διαμέσου παλαιστινιακών αστικών χώρων, είναι απαραίτητο να καταλάβει πώς αντιλαμβάνονται τη γνωστή πλέον τακτική του "swarming" ("συγκέντρωση σε ομήνος") –όρου που έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές στην πολεμική θεωρία της μετα-ψυχροπολεμικής εποχής, γνωστής ως *R.M.A. (Revolution in Military Affairs, "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις"*). Η τακτική του *swarming* υιοθετήθηκε από την αρχή του *swarm* στην Τεχνητή Νοημοσύνη, που θεωρεί πως η δυνατότητα για επίλυση προβλημάτων δημιουργείται από την αλληλεπίδραση και επικοινωνία σχετικά απλοϊκών παραγόντων (μυρμήγκια, πουλιά, μέλισσες, στρατιώτες) με λίγο ή και καθόλου κεντρικό έλεγχο. Το *swarm* απεικονίζει την αρχή της μη-γγραμμικής φαινομενικότητας σε χωρικούς, οργανωτικούς και χρονικούς όρους. Η παραδοσιακή τακτική της μανούβρας, χαρακτηριζόμενη από την απλοϊκή Ευκλείδεια γεωμετρία, μεταμορφώνεται, σύμφωνα με τον στρατό, σε μια πολύπλοκη γεωμετρία».

27. Η πιο πρόσφατη επίκλησή του ήταν στην καθοριστική για τα νέα δόγματα Σύνοδο του NATO στη Λισαβόνα το 2010, όπου αποτέλεσε μάλιστα ενδοκυριαρχικό «επίδικο» για τη σχέση της Ρωσίας με τη Συμμαχία.

28. Το δόγμα *M.A.D.*, κωδικοποιώντας σαν μια απλή παρτίδα σκάκι την ισορροπία του τρόμου

Πέρα από την κορυφαία αυτή συμβολή της RAND στο αίμα που χύθηκε σε κάθε γωνιά του πλανήτη μετά την εκατόμβη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το θανατερό της άγγιγμα ήταν εμφανές και στο σχεδιασμό του πολέμου του Βιετνάμ στη δεκαετία του '60 –περίοδο κατά την οποία, ταυτόχρονα με τους πολεμικούς σχεδιασμούς, η ιδέα των πολέμων σε αστικό πεδίο άρχισε να βγαίνει από τους λαβύρινθους του Πενταγώνου, σπάζοντας την ως τα τότε ρητή απαγόρευση επέμβασης του στρατού στα εσωτερικά της χώρας, γνωστή ως *Posse Comitatus Act*, που είχε θεσμοθετηθεί μετά τον αμερικανικό εμφύλιο, το 1878. Οι σημερινές στρατιωτικές προετοιμασίες αποτελούν απότοκο ενός ακόμα πιο παλιού σχεδίου «εσωτερικής ασφάλειας», με απαρχές στην 1η Αμερικανική Επανάσταση, και περιλαμβάνουν στρατιωτικές επιχειρήσεις σε αστικό περιβάλλον, επιχειρήσεις *Other Than War*, με τη χρήση φονικών ή λιγότερο φονικών όπλων...

Επιτροπή Kerner, *Operation Garden Plot* και «συγκρούσεις χαμηλής έντασης»

Ως απαρχή της εξόδου του στρατού από τα στενά σύνορα των στρατοπέδων και της επιστροφής του στις πόλεις για την καταστολή εξεγέρσεων στη μεταπολεμική Δύση, θεωρείται η εμφάνιση της εθνοφρουράς στο Λος Άντζελες τον Αύγουστο του 1965, για την καταστολή της εξέγερσης της μαύρης κοινότητας²⁹. Ήταν όμως η πρακτική εφαρμογή ενός σχεδίου που είχε ξεκινήσει το φθινόπωρο του 1964, επί προεδρίας Τζόνσον, όταν το FBI άρχισε να πραγματοποιεί ασκήσεις καταστολής πλήθους σε τοπικά αστυνομικά τμήματα³⁰. Το καλοκαίρι του 1967, ο πρόεδρος Τζόνσον, με το διάταγμα 11365, σύστησε την Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Κοινωνικές Αναταραχές (*National Advisory Commission on Civil Disorders*), η οποία έγινε

που σιγμάτισε μισό αιώνα ανθρώπινων τραγωδιών, θεωρεί ότι κάθε πλευρά έχει αναγκαία πυρηνική επάρκεια για να καταστρέψει την άλλη πλευρά και ότι εφόσον η άλλη πλευρά απαντήσει με ίδια ή μεγαλύτερη δύναμη, η κλιμάκωση έχει ως αποτέλεσμα την αμοιβαία και ολική καταστροφή και των δύο αντιμαχόμενων. Και την ίδια στιγμή θεωρεί ότι καμία πλευρά δεν τολμάει να επιφέρει το «πρώτο πλήγμα», δεδομένου ότι ο αντίπαλος θα απαντήσει με «δεύτερο πλήγμα», προκαλώντας μη αποδεκτές απώλειες και στους δύο.

29. Βλ. έντυπο *Κομπρεσέρ*, τεύχος 3, Μ.Ο.Υ.Τ. – Στρατιωτικές Επιχειρήσεις σε Αστικοποιημένο Έδαφος: Η στρατιωτικοποίηση της αστυνόμευσης και της καταστολής στις δυτικές μητροπόλεις. Ολόκληρο το τεύχος είναι αναρτημένο στο δικτυακό τόπο <http://kompreser.espinblogs.net>

30. Το διάστημα 1964-67, τις ασκήσεις αυτές παρακολούθησαν 70.000 αξιωματικοί και πολίτες. Η πληροφορία από το άρθρο του Frank Morales *U.S. Military Civil Disturbance Planning: The War at home, CovertAction Quarterly*, τεύχος 69, Άνοιξη-Καλοκαίρι 2000, διαθέσιμο και στη διεύθυνση <http://cryptome.info/0001/garden-plot.htm>

γνωστή ως Επιτροπή Kerner, από το όνομα του πρώην στρατηγού Otto Kerner. Ο Anthony Downs, ειδικός σε ζητήματα «στέγασης», από τους ανθρώπους-κλειδιά στην Επιτροπή, αποκάλυπτε με κυδαίο τρόπο όλα όσα θα γίνονταν εμφανή πολλά χρόνια μετά: «Είναι πολύ πιο φτηνό να καταστειλούμε τις επερχόμενες μαζικές αστικές ταραχές με το στρατό και την αστυνομία, από το να πληρώνουμε για αποτελεσματικά προγράμματα ενάντια στη φτώχεια»³¹. Η Επιτροπή Κέρνερ εισηγήθηκε ότι ο στρατός πρέπει να συμμετέχει ενεργά στις προσπάθειες ανάπτυξης μη φονικών όπλων και κατάλληλου εξοπλισμού για την καταστολή αστικών εξεγέρσεων. Συμπληρωματικά, δε, σημείωνε ότι ο στρατός πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ψυχολογικές μεθόδους για να εξουδετερώσει την επιθετικότητα και να ελαττώσει την ένταση κατά τη διάρκεια διαχείρισης ταραχών.

Η πρώτη εφαρμογή των «συμβουλών» της Επιτροπής Κέρνερ καταγράφηκε στο Νιτρόιτ, σε συγκρούσεις που σημειώθηκαν εκείνη τη χρονιά, αφήνοντας πίσω τους 43 νεκρούς, δεκάδες εκατοντάδες τραυματίες και 5.000 άστεγους. Στη διετία 1967-8, οι αναταραχές στις ΗΠΑ έφτασαν στο ζενίθ τους: σε 128 πόλεις, ξέσπασαν πάνω από 160 αστικές συγκρούσεις! Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων στα γκέτο 19 πόλεων, μετά τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, τον Απρίλη του 1968, η Army Task Force, μετέπειτα Directorate of Civil Disturbance Planning and Operations, που λειτουργούσε συμβουλευτικά της Επιτροπής Κέρνερ, εξέδωσε δική της αναφορά και άρχισε να καταρτίζει μια τεράστια ηλεκτρονική βάση δεδομένων για την εποπτεία των εξεγέρσεων, λίγο πριν εγκατασταθεί μόνιμα στο Πεντάγωνο, το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς.

Καθώς το 1968 ανεβάζει τον πήχνη της εξέγερσης σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο, βγάζοντάς τον από τα παραδοσιακά γκέτο, η απάντηση της αντιεξέγερσης έρχεται άμεσα: ονομάζεται, στη στρατιωτική γλώσσα, *Σχέδιο 55-2* και αποκτά την κωδική ονομασία *Operation Garden Plot*³². Το σχέδιο εκδόθηκε από το αμερικανικό

31. Το απόσπασμα του Anthony Downs, από το *Opening Up the Suburbs: An Urban Strategy for America*, Yale University Press, 1973, παρατίθεται στο άρθρο του Frank Morales, ό.π. Ο σύμβουλος της Επιτροπής Κέρνερ πίστευε ότι το κλειδί για μια αποτελεσματική αστική αντι-εξεγερτική πολιτική είναι η έννοια της «εδαφικής αποκεντροποίησης» ή «επαρκούς εξόδου/μεταναστοποίησης των φτωχών» από τις πόλεις. Είναι ο κύριος εκφραστής της πολιτικής «νηλεημένης διασποράς», η οποία σχεδιάστηκε για να διασπείρει πιο αποτελεσματικά τους φτωχούς των πόλεων...

32. Ο πλήρης τίτλος είναι *United States Air Force Civil Disturbance Plan 55-2, Employment of USAF Forces in Civil Disturbances*. Το *Garden Plot* είναι στρατιωτικό πλάνο εποπτείας του στρατού, της εθνικής φρουράς και της αστυνομίας. Υπομήμημα του αποτελεί το *REX-84*, σύντημηση του *Readiness Exercise 1984*, το οποίο δεν είναι παρά ένα σενάριο για την κατάλυση του συντάγματος και την επιβολή στρατιωτικού νόμου στις ΗΠΑ, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Με τη συμπληρωματική νιρεκτίβα του υπουργείου Άμυνας, *Military Assistance for Civil Disturbances (MACDIS)*, που τέθηκε σε εφαρμογή το 1994, ο πρόεδρος των ΗΠΑ εξουσιοδοτείται

υπουργείο Άμυνας το Σεπτέμβριο του 1968 κι ενώ αρχικά στρεφόταν κατά των εξεγέρσεων στα γκέτο και των ένοπλων τότε κινημάτων, όπως οι *Μαύροι Πάνθηρες*, γρήγορα ενεργοποιήθηκε για την καταστολή του αντιπολεμικού κινήματος των αρχών της δεκαετίας του '70 και των τότε ταραχών, θέτοντας ως στόχο την αντιμετώπιση «μεγάλου αριθμού διαδηλωτών». Τη μετεξέλιξη της στρατηγικής αυτής, που είχε πια πάρει ολοκληρωμένη μορφή, αλληλοστηριζόμενη από τα δόγματα του μετέπειτα *M.O.U.T.*, την είδαμε να παίρνει σάρκα και οστά στο Λος Άντζελες το 1992³³ αλλά και στις διαδηλώσεις της αντιπαγκοσμιοποίησης, το 1999 στο Σιάτλ. Το πιο ενδιαφέρον, όμως, σημείο και ενδεικτικό για τη σημασία που αποδίδεται στη χρήση του στρατού στις αστικές ταραχές είναι ότι το *Operation Garden Plot* αποτελεί ένα διαρκές project που ανανεώνεται τακτικά και ισχύει μέχρι σήμερα, με πιο τελευταία και πιο επεξεργασμένη επιχειρησιακά αναθεώρηση αυτή του 2005³⁴.

Πάντως, η κυριαρχική σύμπνοια απέναντι στον «εσωτερικό εχθρό» και στις δυο πλευρές του Ατλαντικού είναι χαρακτηριστική: ο πιο βασικός υποστηρικτής των ενόπλων δυνάμεων ως αυτών που θα καταστείλουν τους εξεγερμένους στις μητροπόλεις ήταν ο βρετανός στρατηγός, σερ Φρανκ Κίτσον, επικεφαλής των μονάδων που κατέσφαξαν τους διαδηλωτές στη Βόρεια Ιρλανδία το 1972, σε μια μέρα που έμεινε στην ιστορία ως «Ματωμένη Κυριακή». Ο Κίτσον, γνωστός από παλιότερα για τη δράση του ενάντια στα αντιαποικιακά κινήματα, ήταν αυτός που λάνσαρε τον όρο «συγκρούσεις χαμηλής έντασης» -όρος που στοίχειωσε ολόκληρη την ψυχροπολεμική περίοδο, δικαιολογώντας στο όνομά του μια ολόκληρη γκάμα μεθόδων καταστολής, εκμηδένισης, εξανδραποδισμού ολόκληρων κοινωνιών, όπως εθνοκαθάρσεις,

από το σύνταγμα και τους νόμους να καταστείλει εξεγέρσεις και συγκρούσεις. Επίσης, στο εγχειρίδιο *19-15 Civil Disturbances* (Νοέμβριος 1985), τονίζεται ότι «η επιβολή στρατιωτικού νόμου βασίζεται στην κοινωνική αναγκαιότητα, η οποία εννοείται εδώ ως δημόσια ασφάλεια». Αξίζει να σημειωθεί ότι το σχέδιο *REX-84* έχει βασιστεί σε σχετική αναφορά της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Διαχείρισης Κρίσεων (Federal Emergency Management Agency - FEMA), η οποία, ως εποπτικός φορέας αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, από το 1996 έχει εξουσιοδότηση και για αντιπρομοκρατική δράση, με βάση το νόμο για τα όπλα μαζικής καταστροφής, που εκδόθηκε ως απάντηση των ΗΠΑ μετά την επίθεση με αέρια «σαρίν» στο μετρό του Τόκιο, το 1995. Μετά την 11/9/2001, η FEMA απορροφήθηκε από το υπουργείο Εσωτερικών και το όνομά της έχει συνδεθεί με τις πιο εξόφθαλμες περιπτώσεις διάλυσης του κοινωνικού ιστού μετά από κρίσεις, όπως π.χ. ο τυφώνας Κατρίνα, το 2005.

33. Το 1992, ο ομοσπονδιακός στρατός έβαψε και πάλι με αίμα τους δρόμους της πόλης για να καταστείλει τις συγκρούσεις που ακολούθησαν τη γνωστοποίηση μιας ακόμα ψηφίδας του πίνακα της αδικίας σε βάρος της μαύρης κοινότητας, την αθώωση των τεσσάρων λευκών μπάτσων που κατηγορούνταν για τον απρόκλητο ανηλεή ξυλοδαρμό του Rodney King, ο οποίος παρά λίγο να στοιχήσει τη ζωή του. Οι συγκρούσεις κράτησαν μόλις τρεις μέρες, αφήνοντας πίσω τους περισσότερους από 50 νεκρούς και πάνω από 2.300 τραυματίες από την πλευρά των εξεγερμένων.

34. Βλ. *Κομπρεσέρ*, ό.π.

πραξικοπήματα, εκτελέσεις και στρατιωτικές επεμβάσεις κάθε τύπου σε χώρες όπου δεν έχει επίσημα κηρυχτεί πόλεμος³⁵... Με βάση τη θεωρία του Κίτσον (1971) για τον «πόλεμο ως σύνολο», αυτός αποτελεί μια «κλίμακα» με τέσσερα διαφορετικά «σκαλιά»:

- ✕ «υπονόμευση» (subversion)
- ✕ «εξέγερση» (insurgency)
- ✕ «συμβατικό» ή «περιορισμένο» πόλεμο και
- ✕ «ολοκληρωτικό» πόλεμο ("The warfare as a whole")³⁶.

Στο πρώτο, πάντως, «σκαλοπάτι», αυτό της «υπονόμευσης», της χρήσης δηλαδή από τμήμα του λαού «παράνομων μέσων» για την ανατροπή των κυβερνήσεων, κατατάσσονται: η «χρήση πολιτικής και οικονομικής πίεσης», οι απεργίες, οι διαδηλώσεις και η προπαγάνδα. Ήδη από τη δεκαετία του '70 και πολύ πριν τη νέα μεγάλη αφήγηση της έννοιας της «τρομοκρατίας» και την αναγωγή της σε ύψιστο εχθρό του συστήματος, ο πόλεμος εναντίον της είχε προσχεδιαστεί, μέσα από τα λόγια του Κίτσον: «Η υπονόμευση είναι μορφή πολέμου και η αντιμετώπισή της πρέπει να περιλαμβάνεται ως τμήμα της εθνικής αμυντικής πολιτικής. [...] Ακόμη και σε καιρό ειρήνης, ο στρατός πρέπει να προετοιμάζεται για τη διεξαγωγή αντιαντίρρησης επιχειρήσεων στο εσωτερικό του Ηνωμένου Βασιλείου»³⁷.

Έτσι, ενώ μέχρι εκείνη τη στιγμή οι στρατοί πολεμούσαν στην ύπαιθρο και οι επιχειρήσεις σε πόλεις φαινόταν να αποτελούν την τελευταία λύση, η στροφή προς το δεύτερο, (ανεπαίσθητη ίσως αρχικά λόγω των ρευστών γραμμών ανάμεσα στην αστυνομική και τη στρατιωτική καταστολή, αλλά και εξαιτίας της πάγιας και σταθερής εμμονής των εθνικών στρατών σε εξοπλισμούς και ανάπτυξη οπλικών συστημάτων στο πλαίσιο των κυρίως πολεμικών σχεδιασμών), είχε τη δική της μικρή ιστορία.

Από το 1979, παράλληλα με το *Operation Garden Plot* και καθώς οι πόλεις αναγνωρίζονται ως βασικό πεδίο διεξαγωγής των πολέμων του μέλλοντος, αρχίζει να διαμορφώνεται το περίφημο στρατιωτικό δόγμα *M.O.U.T.* (*Military Operations*

35. Ο δε «πόλεμος χαμηλής έντασης», σύμφωνα με τον Τσόμσκι (2002), εισάγεται ουσιαστικά για πρώτη φορά τη δεκαετία του '80, με φόντο τη Νικαράγουα, όπου και δίνεται εντολή επίθεσης των αμερικανών μισθοφόρων σε μη στρατιωτικούς, «μαλακούς» όπως ονομάζονται, στόχους, χτυπώντας αγροτικές κολεκτίβες, κέντρα υγείας κ.ά. Ο «πόλεμος χαμηλής έντασης» επαναλήφθηκε αρκετές φορές στην αμερικανική ιστορία και, κατά τον Τσόμσκι, δεν είναι παρά μια εκδοχή του επίσημου ορισμού για την τρομοκρατία, που δόθηκε κάποια χρόνια αργότερα.

36. Ο σερ Κίτσον, αναπτύσσει τη θεωρία του στο βιβλίο του *The Warfare as a whole*, όπως τη μεταφέρει ο Ιός της Κυριακής, στο αφιέρωμα «Στρατός και "εσωτερικός εχθρός"», *Μεταμοντέρνοι συνταγματάρχες*, 14/11/2004.

37. ό.π.

on *Urbanized Terrain*), με βάση το οποίο ο χειρισμός του αστικού χώρου αποτελεί κρίσιμο στοιχείο των σύγχρονων στρατιωτικών επιχειρήσεων. Το πεδίο του πολέμου μετατοπίζεται στις παραγκουπόλεις του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου», οι οποίες εμφανίζονται ως μια νέα εκδοχή του παγκόσμιου ταξικού πολέμου³⁸.

Ο «σκιώδης κόσμος» των πολεοδομικών χαρακωμάτων

«Ο милитаризмός εμφανίζεται σε πρώτο στάδιο στο στρατό καθεαυτό, έπειτα σε ένα σύστημα που φτάνει πέρα από το στρατό και αγκαλιάζει όλη την κοινωνία με ένα δίκτυο милитаристικών και ημι-милитаристικών θεσμών και παραπέρα σαν ένα σύστημα που διαχέει το στρατιωτικό πνεύμα σε όλη την ιδιωτική και δημόσια ζωή των ανθρώπων»

Καρλ Λίμπνεχτ, *Μιλитарισμός και Αντιμιλιταρισμός*

Τα think tanks της σύγχρονης στρατιωτικής ηγεμονίας, μετατοπίζουν το ενδιαφέρον τους από τα χαρακώματα και τους σχεδιασμούς «επί χάρτου», στην πολεοδομία και την αρχιτεκτονική. «Οι θεωρητικοί είναι απασχολημένοι με τον επαναπροσδιορισμό του αστικού χώρου, για να οριοθετήσουν στη συνέχεια τα πεδία των νέων μορφών πολέμου και τις σύγχρονες στρατηγικές, που θα μειώνουν στο ελάχιστο το κόστος σε ανθρώπινες ζωές, οι οποίες ήταν και ο βασικός ενδοιασμός του παρελθόντος. Το στοίχημα είναι τόσο σημαντικό, αν συνυπολογίσει κανείς το γεγονός ότι μέσα στο χρόνο έχει συγκροτηθεί ένας τεράστιος ακαδημαϊκός χώρος, ένας διεθνής “σκιώδης κόσμος” στρατιωτικών αστικών ερευνητικών ινστιτούτων και εκπαιδευτικών κέντρων, που έχουν ιδρυθεί προκειμένου να μελετήσουν στρατιωτικές επιχειρήσεις σε πόλεις, παράλληλα με την αφρόκρεμα των αρχιτεκτονικών ακαδημιών»³⁹.

38. Βλ. Mike Davis, «Είναι το Ιράκ πρόβα για τους αμερικάνους καρabanάδες;» 18/08/2004, το απόσπασμα από την μπροσούρα *Αδειάζοντας υπονομαγία με οπλοπολυβόλο*, Λέσχη Κατασκόπων του 21ου αιώνα, Οκτώβρης 2004.

39. Με βάση το παραπάνω κείμενο του Eyal Weizman, *Η τέχνη του πολέμου*, «σκιώδη κόσμο» αποκαλεί ο γεωγράφος Stephen Graham τον στρατιωτικό-αρχιτεκτονικό ακαδημαϊκό χώρο, που αργά και σιωπηλά έχει απλωθεί και αυτή τη στιγμή, σύμφωνα με τον θεωρητικό Simon Marvin, παράγει περισσότερη εντατική και χρηματοδοτούμενη έρευνα από όλα τα υπόλοιπα πανεπιστημιακά προγράμματα μαζί... Τα βασικά θεωρητικά κείμενα στις στρατιωτικές ακαδημίες και αρχιτεκτονικές σχολές συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό. Σης σύγχρονες στρατιωτικές σχολές, δεν είναι οι κλασικοί της θεωρίας του πολέμου που ξεσκονίζονται. Στα βασικά διαβάσματα περιλαμβάνονται συγγράμματα Πολεοδομίας, Ψυχολογίας, Κυβερνητικής, μετα-αποικιακής και μετα-δομικής θεωρίας, παίρνοντας με ένα τρόπο το «πώμα» του «πολέμου των

Στον στρατιωτικό σχεδιασμό του «πεδίου μάχης του μέλλοντος», στον έλεγχο του αστικού τοπίου από τις «τρομοκρατικές» οργανώσεις, εκτός από τους ισραηλινούς, που στάλθηκαν για να διδάξουν τους αμερικανούς πεζοναύτες κατάλληλες τεχνικές εξόντωσης του εχθρού, δοκιμασμένες στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη, τα «φώτα» τους έδωσαν και πάλι τη δεκαετία του '90, τα think tanks της RAND Corporation, προτοιμάζοντας το έδαφος για τη συναίνεση απέναντι στα νέα, υπό κατασκευή, δόγματα. Οι ερευνητές της, όλα τα τελευταία χρόνια ίδρωναν για να φέρουν σε πέρας μια μεγάλη σε διάρκεια αποστολή στοχοποίησης των φτωχοδιάβολων των παραγκουπόλεων του «Τρίτου Κόσμου». Επιστρατεύοντας στατιστικές για τους δείκτες της εγκληματικότητας μέσα στις πόλεις, για την υγεία και την εκπαίδευση, επιχειρούσαν να αποδείξουν το δικό τους δόγμα, ότι «οι δημογραφικές αλλαγές θα επηρεάσουν τις συγκρούσεις του μέλλοντος» και για την ακρίβεια ότι «η αστικοποίηση της παγκόσμιας φτώχειας παράγει την αστικοποίηση των ανταρσιών»⁴⁰. Πέρα όμως από τη θεωρία, σε επιχειρησιακό επίπεδο, η RAND πρόσφερε τις πολύτιμες «υπηρεσίες» της στη διαλυμένη από τον τυφώνα Κατρίνα Νέα Ορλεάνη, το 2005, διαλύοντας με τη σειρά της, μαζί με τον αμερικανικό στρατό, τις όποιες αυτοοργανωμένες υποδομές

ιδεών» που κάποτε ζούσε στα αμφιθέατρα της Ευρώπης, για να το μεταφέρουν και να προχωρήσουν σε μια ανατομία του στα στρατόπεδα.

Χαρακτηριστική είναι συνέντευξη που έδωσε στον Eyal Weizman ο Naveh, απόστρατος αξιωματικός και διευθυντής του *Operational Theory Research Institute* (*Ερευνητικό Ινστιτούτο Επιχειρησιακής Θεωρίας*), το οποίο διδάσκει σε αξιωματικούς του ισραηλινού και άλλων στρατών την «επιχειρησιακή θεωρία». Περιέγραψε τον στόχο του ινστιτούτου του, που ιδρύθηκε το 1996, ως εξής: «Προσπαθούμε να μάθουμε και να δείξουμε στους στρατιώτες πώς να σκέφτονται. [...] Διαβάζουμε τον Christopher Alexander, κείμενα του John Forester και άλλων αρχιτεκτόνων. Διαβάζουμε Gregory Bateson, Clifford Geertz. Οι στρατιώτες και οι στρατηγοί μας καλούνται να σκεφτούν με βάση το υλικό αυτό. Έχουμε ξεκινήσει μια σχολή και πρόγραμμα σπουδών για "επιχειρησιακούς αρχιτέκτονες". Ιδιαίτερα δημοφιλείς στον ισραηλινό στρατό είναι οι Deleuze και Guattari και το κλασικό τους βιβλίο *A Thousand Plateaux*. Οι ισραηλινοί εκμεταλλεύτηκαν το διαχωρισμό που πρότεινε μεταξύ "ομαλού" και "ραβδωτού" χώρου (αντιστοιχούν στις έννοιες της "πολεμικής μηχανής" και του "κρατικού μηχανισμού") και, κατά ομολογία των IDF, τον χρησιμοποιούν πλέον συχνά για "να ομαλοποιήσουν τον χώρο", αναφερόμενοι σε μια επιχείρηση που θα πραγματοποιηθεί μέσα στο χώρο, σαν αυτός να μην είχε σύνορα... Έτσι, οι παλαιστινιακές περιοχές μπορούν πραγματικά να χαρακτηριστούν "ραβδωτές" με την έννοια ότι είναι κλεισμένες από φράχτες, τοίχους, χαντάκια, οδοφράγματα κ.λπ. και έτσι αντιμετώπισε το IDF την επιδρομή στη Δυτική Όχθη το 2002, ως ένα πρόβλημα χώρου...» Στην ίδια συνέντευξη, ο Naveh μιλάει για τη γοητεία που ασκούν οι καταστασιακοί στον ισραηλινό στρατό και συγκεκριμένα η ψυχογεωγραφία της περιπλάνησης μέσα στην πόλη (*dérive*) και η χρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων για χρήση άλλη από την αρχική τους (*détournement*).

40. Βλ. Mike Davis, ό.π.

υγείας, στέγασης, διατροφής είχαν στήσει οι κάτοικοι, με το -πάντα αφοπλιστικό- πρόσχημα της παράνομης δράσης, συλλαμβάνοντας και τραμπουκίζοντας τους «άνομους» αυτούς κατοίκους, για να απονομιμοποιήσει και να ποινικοποιήσει τη δράση τους αλλά και την ίδια την έννοια της «από τα κάτω» κοινωνικής αλληλεγγύης⁴¹...

R.M.A.: *Revolution in Military Affairs*, η «Επανάσταση» σε αντεπαναστατικά καθήκοντα

Το δόγμα *M.O.U.T.* δεν θα μπορούσε εξάλλου να αποτελεί ένα «προϊόν» ξεκομμένο από άλλους στρατιωτικούς σχεδιασμούς. Φαίνεται ότι η εξέλιξη του έχει μια διαδρομή παράλληλη με ένα ακόμα δόγμα, το περίφημο *R.M.A.* (*Revolution in Military Affairs – Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις*)⁴². Το δόγμα αυτό ήταν ένα ακόμα από τα «αποπαιδία» του ψυχρού πολέμου, συστηματοποιήθηκε μετά τη λήξη του πολέμου στο Βιετνάμ το 1975, εφαρμόστηκε στον εισβολή στον Περσικό Κόλπο το 1991, ξαναβγήκε για να σπείρει τον θάνατο στη Γιουγκοσλαβία το 1999 και το είδαμε να βρίσκεται και πάλι στο προσκήνιο μετά την επίθεση στους Δίδυμους Πύργους, στις 11 Σεπτέμβρη του 2001 και τον αντιτρομοκρατικό «Αρμαγεδώνα» που ξεκύθηκε από άκρη σε άκρη του πλανήτη αλλά εδαφικοποιήθηκε με τον πλέον τραγικό τρόπο στη ΝΑΤΟϊκή εισβολή και κατοχή του Αφγανιστάν και του Ιράκ.

Το *R.M.A.* κάνει λόγο για προσαρμογή του στρατού σε νέες, στοχευμένες, «ευέλικτες» δικτυακές πολεμικές επιχειρήσεις, με μικρές, αυτόνομες ομάδες κρούσης, που οργανώνονται με βάση τον δικτυοκεντρικό-πληροφοριοκεντρικό πόλεμο και χρησιμοποιούν με τον καλύτερο τρόπο την υψηλή τεχνολογία (πλήγματα ακριβείας, εξολόθρευση από απόσταση, εικονική διάτρηση πεδίου κ.ά.) προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες του «προληπτικού πολέμου», στη «νέα τρομοκρατία» των «ασύμμετρων απειλών» και, φυσικά, του αντάρτικου πολέμων, που εντάσσεται στις τελευταίες...

Βέβαια, στην εξέλιξη του τεχνοστρατιωτικού μοντέλου του *R.M.A.*, το *risk free warfare* (πόλεμος χωρίς ρίσκο) που προκρίνεται για τους επιτιθέμενους την τελευταία δεκαετία, συνεπάγεται λουτρό αίματος για όποιον παίζει τον ρόλο του «εχθρού» σε αυτό το δήθεν «εικονικό» παιχνίδι, όπως όλες οι συγκρούσεις της νέας «αντιτρομοκρατικής» εποχής έχουν δείξει. Και την ίδια στιγμή ακυρώνει στην πράξη το

41. Στο site της RAND, <http://www.rand.org>, υπάρχει ειδική αναφορά στη «συμβολή» της στον τυφώνα Κατρίνα.

42. Βλ. σχετικά το άρθρο της Μαρίας Μαρκαντωνάτου, «Το δόγμα της “Επανάστασης στις στρατιωτικές υποθέσεις” : Από τον πόλεμο χωρίς απώλειες στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», τριμηνιαία επιθεώρηση *Θέσεις*, Απρίλιος-Ιούνιος 2010.

δόγμα Πάουελ περί μείωσης των έμψυκων απωλειών, που όντας κυρίαρχο μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90, «εμπόδιζε» τα νέα στρατιωτικά δόγματα να ξεδιπλωθούν σε όλο τους το ζοφερό εύρος⁴³. Μεταμοντέρνο ή όχι, όπως έχει χαρακτηριστεί⁴⁴, το δόγμα αυτό περί «άυλου πολέμου» της σύγχρονης εποχής, που εξισώνει τον θάνατο με το να χάσεις μια «ζωή» σε ένα τυχαίο video game, σίγουρα δεν έχει «φανερό» εχθρό. Σίγουρα ως πεδίο μάχης του στρατού ορίζεται ο εν δυνάμει «επικίνδυνος» κοινωνικός χώρος, που δεν ανήκει στον κατεξοχήν πολεμικό σχεδιασμό, αλλά, κυρίως, καθώς παίρνει σάρκα και οστά στον πόλεμο «κατά της τρομοκρατίας», αποτελεί μια κωδικοποίηση της γκάμας των κατασταλτικών μέσων για την εξασφάλιση των συμφερόντων και της εξουσίας των αφεντικών και του κράτους.

Τα «κράτη-ταραξίες», τα «αποτυχημένα» κράτη στη μετά την 11/9 εποχή

Αν όμως, όπως θυμίζει ο θεωρητικός της «κατάστασης εξαίρεσης» Carl Schmitt, προαπαιτούμενο του όποιου πολέμου είναι η πολιτική απόφαση για το ποιος είναι ο «εχθρός», την πλέον μανικαϊστική κωδικοποίηση πρόσφερε η 11η Σεπτέμβρη 2001, λειτουργώντας ως καταλύτης που επιτάχυνε τα ήδη μορφοποιημένα σχέδια του παρελθόντος απέναντι σε «εσωτερικούς» και «εξωτερικούς» εχθρούς. Εκεί που χρειαζόταν άμεσα ένας νέος μετασχηματισμός του «εχθρού», πολύ πιο αποτελεσματικός και ικανός να εμπερικλείει πολλές περισσότερες κατηγορίες από την, κάποτε, κομμουνιστική απειλή, ήρθε το αμερικανικό κράτος να ορίσει εχθρούς και φίλους,

43. Ενδεικτικά, έντονες επιφυλάξεις για το κατά πόσο οι πόλεις μπορούν να αποτελέσουν πεδίο μαχών είχε καταθέσει ο αμερικανός στρατιωτικός εμπειρογνώμονας Daryl G.Press, κατά τη διάρκεια συνεδρίου του Προγράμματος Σπουδών Ασφάλειας του MIT, στη Μασαχουσέτη, την άνοιξη του 1998. Παρόλο που αναφέρεται στο «αναπόφευκτο μέλλον των επιχειρήσεων σε πόλεις», δεδομένου ότι στο άμεσο μέλλον το 75% του πληθυσμού θα ζει σε πόλεις, συνυπολογίζει τους πολιτικούς και επιχειρησιακούς κινδύνους που ακυρώνουν στην πράξη τα αμερικανικά πλεονεκτήματα της ψυχροπολεμικής εποχής. Χωρίζοντας τις επιχειρήσεις σε αποστολές αστυνόμευσης, επιδρομές (εκκενώσεις πρεσβειών, καταλήψεις λιμανιών και αεροδρομίων, εξουδετέρωση όπλων μαζικής καταστροφής, συλλήψεις ηγετών του εχθρού) και κανονικές μάχες σε πόλη, φαίνεται να καταλήγει ότι οι τελευταίες έχουν πολύ μεγάλο στρατιωτικό κίνδυνο και αμφίβολη στρατηγική σημασία. Η εισήγηση του Daryl G.Press περιλαμβάνεται στην μπροσούρα *Αδειάζοντας Υπνοδωμάτια με οπλοπολυβόλο*, Λέσχη Κατασκόπων του 21ου αιώνα, Οκτώβρης 2004.

44. Το δόγμα έχει χαρακτηριστεί ως μεταμοντέρνο από τους Χαρντ και Νέγκρι στην περίφημη *Αυτοκρατορία*, καθώς και από άλλους. Βλ. το παραπάνω άρθρο της Μ. Μαρκαντωνάτου.

να ορίσει το καλό και το κακό, την Ανατολή και τη Δύση, τον χριστιανισμό και το ισλάμ, τον πολιτισμό και τη βαρβαρότητα. Δείχνοντας πυγμή στην απόφασή του να γίνει αντιληπτό ως αυτό που έχει την εξουσία να κηρύξει «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», επέβαλε τον περίφημο *Patriot Act*, αλλάζοντας τους νόμους και αυξάνοντας τις εξουσίες του κράτους πολύ περισσότερο και από την περίοδο του Μακαρθισμού⁴⁵, για να εξαπολύσει στη συνέχεια «ολικό πόλεμο» απέναντι στα «κράτη-ταραξίες» (rogue states), οριοθετημένα από την εποχή Κλίντον.

Και για να συμπληρωθεί το σενάριο της επιχειρηματολογίας για έναν ολοκληρωτικό πόλεμο τόσο απέναντι στους τωρινούς απείθαρκους λαούς-εχθρούς που απειλούν το στρατιωτικό κατεστημένο και τη συστημική ισορροπία εν γένει, όσο και απέναντι στους μελλοντικούς εξεγερμένους, μέσα στη δεκαετία του 2000, δημιουργήθηκαν επίσης κι άλλες κατηγοριοποιήσεις από τα αμερικανικά think tanks. Οι ΗΠΑ, από την εποχή του Ρούζβελτ ακόμα, με το ομώνυμο Πρόρισμα του 1904, ως «πολιτισμένο έθνος» είχαν το δικαίωμα να παρεμβαίνουν οπουδήποτε στο δυτικό ημισφαίριο για να σταματήσουν «χρόνιες ανομίες».⁴⁶ Οι όροι «αποτυχημένα», «εύθραυστα», «αδύναμα», «απολίτιστα», «κράτη σε κρίση», αποτελούν δυτικές κατασκευές, επινοήσεις, ανοιχτές σε ερμηνείες και μη αναγνώριμες ή χρησιμοποιούμενες από αυτούς που ζουν στις εν λόγω περιοχές, π.χ. στον αραβικό κόσμο⁴⁷.

45. Μόλις δύο μήνες μετά την 11η Σεπτέμβρη, στις 13/11/2001, η κυβέρνηση της Αμερικής έδωσε εντολή που νομιμοποιούσε τα ειδικά, έκτακτα στρατοδικεία. Βλ. σχετικά άρθρο της Άννας Ιωαννίδου, «Η διαμόρφωση των σχέσεων κράτους και πολίτη μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, Τρομοκρατία, παγκοσμιοποίηση και κράτος δικαίου». Το κείμενο βρίσκεται αναρτημένο στον ιστότοπο <http://www.archive.gr/news.php?readmore=245>

46. Βλ. σχετικά το κεφάλαιο με τίτλο «Διαρκής Πόλεμος», στην έκδοση Καταπονημένες Δυνάμεις, Κεφάλαιο και Θέμα στη νέα εποχή του πολέμου, Ομάδα RETORT, εκδόσεις των ξένων, Θεσσαλονίκη, 2008. Όπως αναφέρεται, ο όρος «χρόνιες ανομίες των λατινοαμερικανών» παραμένει ένα από τα στρατιωτικά κλισέ.

47. Βλ. σχετικά, Άλι Φαγιάντ, Εύθραυστα Κράτη: Το διακύβευμα της σταθερότητας στον Λίβανο και τον Αραβικό Κόσμο, εκδ. MA.D.I.S.A., Κέντρο Μελέτης και Αντιπληροφόρησης για τη Μέση Ανατολή, Αθήνα, 2007. Ο Άλι Φαγιάντ σημειώνει ότι κάποιοι αντιλαμβάνονται τον όρο «εύθραυστα κράτη» ως έναν όρο «που χρησιμοποιείται προκειμένου να δικαιολογηθεί η επιβολή ξένης κηδεμονίας και, ουσιαστικά, η στρατιωτική επέμβαση που καλύπτεται πίσω από το προσωπείο του “πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία” και το εμπόριο ναρκωτικών». Η ομάδα RETORT θεωρεί ότι η κατηγοριοποίηση των κρατών σε «αποτυχημένα», «απολίτιστα» (όρος που είχε χρησιμοποιηθεί από τους βρετανούς, προκειμένου να δικαιολογηθεί η εισβολή στο Ιράκ) κ.λπ. αποτελεί δομικό στοιχείο της διεθνούς κατάστασης. Και πέρα από το πλήθος των «διαγνώσεων», «τα “αποτυχημένα κράτη” είναι οι τυπικές-χαρακτηριστικές πολιτικές οντότητες του κόσμου που άφησε πίσω του ο Ψυχρός Πόλεμος, οι “θεραπείες σοκ” και οι επιτηρήσεις του ΔΝΤ». Το απόσπασμα είναι από το κεφάλαιο «Το κράτος, το θέμα και η 11η Σεπτεμβρίου», του ίδιου βιβλίου.

Η έννοια του «εύθραυστου κράτους» έχει ντυθεί με τις εμμονές του δυτικού κόσμου πάνω στο ζήτημα της ασφάλειας και της διαρκούς απειλής εναντίον της. Σύμφωνα με το δείκτη των αποτυχημένων κρατών του Fund for Peace του Foreign Policy, μιας αρκετά πρόσφατης ταξινόμησης που ξεκίνησε μόλις το 2005, «οι σφαγές που οφείλονται σε σεχταριστικές αντιπαραθέσεις μπορούν να επηρεάσουν τα χρηματιστήρια που βρίσκονται στην άλλη πλευρά του πλανήτη». Ο «δείκτης των αποτυχημένων κρατών» ταξινομεί 177 χώρες με κριτήριο την τρωτότητά τους απέναντι σε βίαιες εσωτερικές συγκρούσεις και το επίπεδο της κοινωνικής τους «κατάπτωσης», χρησιμοποιώντας 12 διαφορετικούς κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς δείκτες. Ο αντίστοιχος κατάλογος «εύθραυστων κρατών» που καταρτίζει τα τελευταία χρόνια η Παγκόσμια Τράπεζα εστιάζει σε θεσμικές δυσλειτουργίες, απειλές στην ασφάλειά τους, την εξάρτησή τους από τη διεθνή βοήθεια και την αποτυχημένη ανάπτυξή τους.⁴⁸

***M.O.U.T.* και *C.D.O.* (Civil Disturbance Operations)**

Στη νέα αυτή κατάσταση «έκτακτης ανάγκης», στην περίοδο της «αντιτρομοκρατικής» αφήγησης, ο «εχθρός» είναι άτυπος, αόρατος, ασύμμετρος, μη άμεσα αναγνωρίσιμος, είναι ο καθένας, είναι οι ίδιες οι κοινωνίες, από τη στιγμή που αντιστέκονται ή αμφισβητούν την καπιταλιστική βαρβαρότητα, οργανώνοντας ή συμμετέχοντας στις σύγχρονες εξεγέρσεις. Το πεδίο της μάχης είναι ολόκληρη η πόλη. Ο πόλεμος ούτε κηρύσσεται ούτε και τερματίζεται, αφού δεν υπάρχει «ειρήνη» για να τον διαδεχτεί.

Και, κυρίως, στο σύγχρονο κράτος καταστολής, εξίσου ασαφείς είναι οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στους ρόλους, τις στρατηγικές, ακόμα και τον οπλισμό στρατού και αστυνομίας, που μοιάζουν να συγχωνεύονται για να ανταποκριθούν στο αβέβαιο παρόν, καθώς καθρεφτίζεται πάνω τους η ίδια η ρευστότητα της «κατάστασης έκτακτης ανάγκης». Στρατός και αστυνομία γίνονται ένα αδιαχώριστο δίδυμο που έρχεται να συγκρουστεί με τους όποιους αντιπάλους του, υποβοηθούμενο από μια σειρά νέων θεσμοθετημένων δομών καταστολής, όπως ο ευρωπαϊκός στρατός ή η Eurogendfor.

Ήδη από τη δεκαετία του '80, άρχισαν να εκδίδονται εγχειρίδια που συντάχθηκαν για την εφαρμογή του *M.O.U.T.* στην πράξη, όπως π.χ. το *Εγχειρίδιο Νο 19-15* του 1985, το οποίο αναφέρεται αποκλειστικά στις «εμφύλιες ταραχές» και την αντιμετώπισή τους, προβλέποντας κάθε λεπτομέρεια: τους σχηματισμούς των μονάδων και τα όπλα που θα χρησιμοποιηθούν για τη διάλυση του πλήθους (από γκλομπς,

48. Βλ. Άλι Φαγιάντ, ό.π.

χημικά αέρια και αντλίες, μέχρι κυνηγετικές καραμπίνες, τουφέκια και πολυβόλα), τη «συλλογή πληροφοριών», ακόμη και για τις «σχέσεις με τα ΜΜΕ» (ως μέρος του «σχεδιασμού των επιχειρήσεων»)⁴⁹. Το δε 1993, ένα ακόμα συμπληρωματικό εγχειρίδιο, το *100-19*, αν και αφορά στις «επιχειρήσεις υποστήριξης» εντός ΗΠΑ κάθε τύπου, από βοήθεια σε θύματα θεομηνίας ως καταστολή διαδηλώσεων και λειτουργία του στρατού ως απεργοσπαστικού μηχανισμού, έρχεται να διευκρινίσει ότι «επειδή το υπουργείο Αμύνης έχει ευθύνη για την προστασία των πηγών του, οι ενέργειές του για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο εσωτερικό της χώρας δεν υπάγονται πάντα στην κατηγορία της παροχής βοήθειας προς τις πολιτικές αρχές, αλλά διατηρούν μία αμφιλεγόμενη αυτοτέλεια». Πάντως, «το επιχειρησιακό σχέδιο *Garden Plot* προβλέπει συγκεκριμένες διαδικασίες για τη βοήθεια προς το FBI όσον αφορά στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας», ενώ ακόμη και η στρατονομία «έχει ειδική τεχνογνωσία στις επιχειρήσεις κατά των ναρκωτικών, της τρομοκρατίας και των εμφύλιων ταραχών». Σε παράλληλο χρόνο, η ίδια η αστυνομία στρατιωτικοποιείται όλο και πιο πολύ, με νέες ειδικές μονάδες στρατιωτικού τύπου, ενώ το 1995 «έτρεξε» πρόγραμμα μεταφοράς τεχνογνωσίας από τον στρατό στις υπηρεσίες ασφαλείας. Επίσης, τον Αύγουστο του 2001, η δικαστική υπηρεσία του αμερικανικού στρατού εξέδωσε ειδικό εγχειρίδιο για τη θεμελίωση της νομιμότητας των στρατιωτικών επεμβάσεων στο εσωτερικό της χώρας.

Πέρα από τη θεσμική ανασυγκρότηση, την περίφημη νέα δομή του NATO -που άρχισε να μορφοποιείται το Δεκέμβριο του 1992 και ολοκληρώθηκε περίπου πέντε χρόνια αργότερα, δημιουργώντας ευέλικτες δυνάμεις ταχείας επέμβασης, με παράλληλη μεταβίβαση στο NATO των εθνικών περιοχών επιχειρησιακής ευθύνης, με αρχιστράτηγο του νέου επιτελείου αμερικανό-, κατά τη διετία 1992-3 φαίνεται ότι το δόγμα *M.O.U.T.* βγαίνει από τα συρτάρια του Πενταγώνου, ξεσκονίζεται και μορφοποιείται συστηματικά, ζυγίζοντας τα υπέρ και τα κατά. Αν, πάντως, στην πρώτη του πειραματική εφαρμογή εντός δυτικής μητρόπολης, στο Λος Άντζελες το 1992, οι νεκροί από την πλευρά των εξεγερμένων ήταν μόλις λίγοι παραπάνω από 50 και η διάρκειά της τρία 24ωρα, δεν συνέβη το ίδιο σε ένα από τα πεδία των «ανθρωπιστικών επεμβάσεων» στον «Τρίτο Κόσμο», στο Μογκαντίσου της Σομαλίας, το 1993, όπου οι αμερικανοί βίωσαν την ήττα της απώλειας πάνω από της μισής τους δύναμης στις μάχες και στις ενέδρες των φυλάρχων. Το δόγμα *M.O.U.T.* μπορεί στην πρώτη περίπτωση να κρίθηκε ανεκτίμητο και να εφαρμόστηκε σε αντίστοιχες επιχειρήσεις εντός Ηνωμένων Πολιτειών, όπως στη βομβιστική επίθεση στο World Trade Center το 1993 ή στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ατλάντα το 1996 και στις διαδηλώσεις ενάντια στην παγκοσμιοποίηση στο Σιάτλ το 1999. Την ίδια στιγμή, όμως, οι αποτυχίες στα πεδία του «Τρίτου Κόσμου» ανάγκασαν από τα μέσα τις δεκαετίας του '90 τα «κεφάλια» των στρατιωτικών σχεδιασμών να παραδεχτούν ότι ο

49. Βλ. *Ιός της Κυριακής*, ό.π.

στρατός δεν είναι έτοιμος να δώσει μάχες στους αδιαπέραστους, λαβυρινθώδεις δρόμους των φτωχών πόλεων του «Τρίτου Κόσμου»⁵⁰ και οι αμφιβολίες τους, κυρίαρχες στα στρατιωτικά επιτελεία ως τα τέλη της ίδιας δεκαετίας, έκαναν ακόμα πιο λυσσαλέα την προσπάθεια να δημιουργήσουν με κάθε τρόπο αυτή την ετοιμότητα σε τριτοκοσμικές συνθήκες.

Για τον σκοπό αυτό έχουν δημιουργηθεί, μάλιστα, τεχνητά αστικά περιβάλλοντα για εκπαίδευση σε ασκήσεις *Urban Warrior*, αξιοποιώντας την πλούσια εμπειρία των ισραηλινών στη Γάζα και στη Δυτική Όχθη⁵¹. Στην Αμερική, για την εκπαίδευση του στρατού σε επιχειρήσεις εντός πόλεων διοργανώνεται τακτικά από το 1994 σχετική στρατιωτική άσκηση σε «τεχνητές» πόλεις κατασκευασμένες από εταιρείες πολέμου, όπου αξιοποιείται η εμπειρία του αμερικανικού στρατού από «ειρηνευτικές αποστολές», όπως στη Βοσνία και το Κόσσοβο. Η ανισορροπία πάντως στην εφαρμογή των νέων δογμάτων σε διαφορετικά περιβάλλοντα δεν είναι κάτι που δεν έχει εντοπιστεί. Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της επιχείρησης, ένα σκέλος των ασκήσεων του νέου δόγματος, όπως η καταστολή διαδηλώσεων, ταραχών και εξεγέρσεων, που περιλαμβάνει απροειδοποίητες επιδρομές ειδικών δυνάμεων σε κατοικημένες περιοχές, αναπαριστά τη διεξαγωγή μαχών σε αστικά κέντρα του «Τρίτου Κόσμου», ενώ ένα άλλο αναφέρεται στην «προστασία της εθνικής ασφάλειας στο εσωτερικό» των ΗΠΑ, με επιχειρήσεις «σε αστικό περιβάλλον, σε συνθήκες κοινωνικής αναταραχής, και την αποκατάσταση της τάξης».

Τα βασικά εγχειρίδια για τις αστικές στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι δύο: το *Military Operations on Urbanized Terrain (M.O.U.T.,* Απρίλης 1998) σε επιχειρησιακό επίπεδο και το *Civil Disturbance Operations (C.D.O.,* Απρίλης 2005) σε τακτικό επίπεδο⁵².

Με βάση το *M.O.U.T.*, ο αστικός χώρος ως πεδίο μάχης είναι ιδιαίτερα σημαντικός, μια και από τη στιγμή που η πλειοψηφία του πληθυσμού του πλανήτη ζει σε πόλεις, εκεί είναι το πιο πιθανό να αναπτυχθούν και να επικοινωνηθούν οι όποιες ριζοσπαστικές ιδέες και να διεκδικήσουν να πραγματοποιηθούν, γι' αυτό και πρέπει να εμποδιστούν δυναμικά. Το *M.O.U.T.* αρχικά κατατάσσει το αστικό περιβάλλον σε υποκατηγορίες και στη συνέχεια αναλύει τον τρόπο που ο στρατός πρέπει να επιχειρεί εντός τους –κοιπάροντας επί της ουσίας τεχνικές που έχουν εφαρμοστεί στην Τζενίν, την Ναμπλούς ή το Γκρόζνι... Στα ενδιαφέροντα του δόγματος δεν είναι μόνο

50. Βλ. Mike Davis, Ο.π.

51. Σενάρια «εκπαίδευσης», όπως η επιχείρηση *Urban Warrior* έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με πληροφορίες σε δεκάδες πόλεις της Αμερικής. Βλ. Σχετικά το παραπάνω άρθρο του Frank Morales.

52. Για τη μεταφορά του τι περιλαμβάνουν τα εγχειρίδια *M.O.U.T.* και *C.D.O.* χρησιμοποιήσαμε τη μετάφραση και κριτική παρουσίασή τους στο έντυπο *Κομπρεσέρ*, ό.π.

η επιχειρησιακή ετοιμότητα του στρατού για να αντιπαραταχθεί στους «εσωτερικούς εχθρούς» αλλά και η ψυχολογική προετοιμασία του ντόπιου πληθυσμού, προκειμένου να συναίνεσει στις επιχειρήσεις. Για τους άμαχους υπάρχει μάλιστα ειδικό κεφάλαιο, όπου διατηρούνται όλες οι επιφυλάξεις των προκατόχων τους στα τέλη της δεκαετίας του '90, οι οποίες τους έκαναν να βάζουν στην άκρη το δόγμα των επιχειρήσεων σε αστικό πεδίο. Οι συντάκτες του *M.O.U.T.* αναφέρονται στα σημαντικά προβλήματα λόγω της παρουσίας αμάχων για τον επιτιθέμενο στρατό, ανάμεσα στα άλλα προβλήματα ασφάλειας (από κλοπές εξοπλισμού, σαμποτάζ και «τρομοκρατία») και προβλήματα δημόσιας τάξης. Ιδιαίτερα σημαντικές για τις μάχες στις πόλεις κρίνονται οι ψυχολογικές επιχειρήσεις (*PSYOP*) που «είναι σχεδιασμένες για τη μετάδοση επιλεγμένων πληροφοριών σε αλλοεθνή ακροατήρια, ώστε να επηρεαστούν τα συναισθήματα, τα κίνητρα, ο συλλογισμός και τελικά η συμπεριφορά τους. Χρησιμοποιούν, δε, όλα τα μέσα, από φυλλάδια, αφίσες και μεγάφωνα μέχρι το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, η οποία μάλιστα προτείνεται, εκεί που δεν υπάρχουν αρκετές τηλεοράσεις, αυτές να μοιράζονται από τον ίδιο το στρατό κατοχής»⁵³.

Το εγχειρίδιο αναφέρεται επίσης στις *Μη-Πολεμικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις (Military Operations Other Than War - M.O.O.T.W.)*, στις οποίες φαίνεται να έχουν ενσωματωθεί οι εμπειρίες από τις «ειρηνευτικές» αποστολές στη Βοσνία (1996) ή το Κόσσοβο (2003). Στις μη-πολεμικές αυτές επιχειρήσεις έχουμε εφαρμογή ζωνών αποκλεισμού (κόκκινες ζώνες), στρατιωτική βοήθεια στις πολιτικές αρχές κ.ά., μέτρα που έχουμε δει να εφαρμόζονται σε Ευρώπη και Αμερική τα τελευταία χρόνια κατά τη διάρκεια διαφόρων συνόδων για να καταστείλουν τις διαδηλώσεις ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, επιβάλλοντας «στρατιωτικό νόμο» στους κατοίκους, όπως απαγόρευση εισόδου στη χώρα ακόμα και με άρση Σένγκεν, χρήση μη φονικών και -όπου το έκριναν αναγκαίο- φονικών όπλων, προληπτικές συλλήψεις, παρενόχληση των ανεξάρτητων media, ανάπτυξη στρατιωτικού προσωπικού και εναέριων και πλωτών αμυντικών συστημάτων, παρομοίωση των διαδηλωτών με εγκληματίες-τρομοκράτες και απαγόρευση κυκλοφορίας τη νύχτα.

Το συμπληρωματικό του *M.O.U.T.* εγχειρίδιο για τις *Επιχειρήσεις Πολιτικών Αναταραχών (C.D.O.)* «τακτοποιεί» κατά κάποιο τρόπο το χάος των νέων δογμάτων, που μετά την κατάρρευση του πρώην Ανατολικού Μπλοκ και τη γείωση της «κομμουνιστικής απειλής» στη νέα γεωπολιτική πραγματικότητα, έφεραν το ΝΑΤΟ να σκιαμαχεί με νέους «εχθρούς» στα πέρατα του κόσμου, επιτρέποντάς του να διατηρεί στρατεύματα σε άλλες χώρες για «μη πολεμικές» επιχειρήσεις⁵⁴. Οι επιχειρήσεις ταξινομούνται σε αυτές που διεξάγονται εντός και σε αυτές που πραγματοποιούνται εκτός των ΗΠΑ. Εδώ, δεν κωδικοποιείται μόνο το αστικό περιβάλλον αλλά και οι

53. Βλ. *Κομπρεσέρ*, ό.π.

54. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Αμερική υποσχέθηκε, μέσω του υπουργού Εξωτερικών James Baker, στον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ (διασφαλίζοντας ότι ήταν μια προφορική

διαδηλωτές. Κατατάσσονται οι διάφορες συγκεντρώσεις πολιτών σε πρόχειρες, θεαματικές, ταραγμένες και όχλους, και οι τακτικές του πλήθους σε μη-βίαιες, σε βίαιες και σε ταραχές, προτείνοντας την αντίστοιχη αντίδραση της στρατιωτικής δύναμης. Έπειτα, συγκεντρώνονται οι βασικές τακτικές των διαδηλωτών: οδοφράγματα, μολότοφ, πυροσβεστήρες, πέτρες, σφεντόνες και αντιπερισπασμοί είναι αυτές που περιλαμβάνονται και λαμβάνονται υπ' όψη στις επιχειρήσεις. Τέλος, παρουσιάζονται τα όπλα σε μια κλίμακα που ξεκινάει από τη λεκτική επίθεση και καταλήγει στα εκρηκτικά και τις βόμβες⁵⁵.

Στη συνέχεια, αναλύεται ο σχεδιασμός των επιχειρήσεων: Παρακολούθηση για απόκτηση πληροφοριών σχετικά με το πού, πότε και γιατί γίνεται μια διαδήλωση, προειδοποίηση των διαδηλωτών να διαλυθούν πούκως, μεσολάβηση πολιτικών και «ηγετών» για να ηρεμήσουν τα πνεύματα, βιντεοσκόπηση των διαδηλώσεων πριν και κατά τη διάρκειά τους. Ακολουθούν τα κεφάλαια για τη χρήση του γκλομπ, της ασπίδας, του εξοπλισμού, των *μη-φονικών όπλων* (*N.L.W.: Non-Lethal Weapons*) και τους σχηματισμούς των διμοιριών. Στη συνέχεια, σχεδιάζονται οι τεχνικές αντιπαράθεσης με τους διαδηλωτές στην κλίμακα των σωμάτων διαδηλωτών και στρατιωτών. Η αντίστοιχη εικονογράφηση και οι οδηγίες δεν αποκαλύπτουν σχεδόν τίποτα που να μην αντιστοιχεί στην εμπειρία κάποιου που έχει διαδηλώσει τα τελευταία χρόνια: οι κινήσεις των στρατιωτικών δυνάμεων στον αστικό χώρο, οι σχηματισμοί, η χρήση των γκλομπς, τα σημεία του σώματος του διαδηλωτή όπου πρέπει να γίνονται τα χτυπήματα και από την άλλη ο εξοπλισμός, τα κράνη, τα γκλομπς, οι ασπίδες, οι «φυσούνες», οι κρότου-λάμψης, τα δακρυγόνα, οι πλαστικές σφαίρες και οι εκτοξευτήρες δακρυγόνων. Στο εγχειρίδιο, ο πιο έντονος προβληματισμός είναι σχετικά με τον ανθρώπινο παράγοντα. Στην πραγματικότητα, το εγχειρίδιο ζητά σχεδόν κοινωνιολογική μελέτη από τους επικεφαλής των επιχειρήσεων, ώστε η διαχείριση του πλήθους να γίνει με τον «σωστό» τρόπο⁵⁶...

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

μόνο συμφωνία) πως αν γινόταν η επανένωση της Γερμανίας και η συμπερίληψή της στο ΝΑΤΟ, τότε το ΝΑΤΟ δεν θα επεκτεινόταν «ούτε μια ίντσα προς την Ανατολή». Με τον όρο Ανατολή αναφερόταν όχι στην Ανατολική Ευρώπη, αλλά στην Ανατολική Γερμανία. Αργότερα, άλλαξε και αυτή η ερμηνεία με τον τελικό συμβιβασμό ότι απλά δεν μπορούσαν να υπάρξουν μη γερμανικά στρατεύματα του ΝΑΤΟ στην Ανατολική Γερμανία. Τελικά, η «ευμεταβλητότητα των προφορικών υποσχέσεων» από θητεία σε θητεία οδήγησε σε επέκταση του ΝΑΤΟ σε Πολωνία, Ουγγαρία και Τσεχική Δημοκρατία κατά τη θητεία Μπιλ Κλίντον και σε Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία και Κροατία κατά τη θητεία Τζορτζ Γ. Μπους.

55. Βλ. *Κομπρεσέρ*, ό.π.

56. Ό.π.

Συνοριοφύλακες της ισραηλινής αστυνομίας επιτίθενται με σπρέι πιπεριού εναντίον Παλαιστίνιου διαδηλωτή.

Οκτώβριος 2011, Θεσσαλονίκη. Ο στρατός ως απεργοδοσιαστικός μηχανισμός κατά τη διάρκεια των κινητοποιήσεων της ΠΟΕ-ΟΤΑ.

Οκτώβριος 2012. Η 71η Αερομεταφερόμενη Ταξιαρχία παύσα στη στρατιωτική παρέλαση της Θεσσαλονίκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ελληνικός στρατός: παλιές και νέες συνταγές καταστολής

Πνίγοντας στο αίμα τις εξεγέρσεις

Από την περίοδο της σύστασης του ελληνικού κράτους, ο στρατός όχι μόνο επηρέασε, αλλά καθόρισε σημαντικά τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Το νεοσύστατο έθνος-κράτος της Ελλάδας δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς τον αντίστοιχο εθνικό στρατό. Με εκκαθαρίσεις, επεκτατισμούς, βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών και δολοφονίες, που βαφτίζονταν στη συνέχεια ως «απελευθερώσεις των αλύτρωτων ελληνικών περιοχών», έχει αποτελέσει κύριο εκφραστή και εκτελεστή της βίαιης επιβολής της «εθνικής» ιδέας. Ο εξελληνισμός, των μέχρι τότε δεκάδων διαφορετικών κοινοτήτων που ζούσαν στην επικράτεια της οθωμανικής αυτοκρατορίας, ποτίστηκε με αίμα, ενώ καθημερινή ήταν η καταπίεση και οι βασανισμοί για όποιον βρέθηκε στα «απελευθερωμένα» εδάφη του συνεχώς διευρυνόμενου ελληνικού κράτους. Ο στρατός, εκτός από την εμπέδωση της εθνοκρατικής κουλτούρας και τη βίαιη επιβολή της εθνικής ταυτότητας, συνέβαλε καθοριστικά στην εδραίωση, διατήρηση και διαχείριση της κρατικής εξουσίας, ως ένας θεσμός άρρηκτα συνδεδεμένος μαζί της. Μία κρατική εξουσία, που έπαιρνε σάρκα και οστά πλέον μέσα από τα πρότυπα των καπιταλιστικών χωρών της Δύσης.

Η εμπλοκή του στρατού, προπολεμικά αλλά και στον Μεσοπόλεμο, στην πολιτική ζωή της χώρας ήταν εξόφθαλμη. Η συνεχής παρέμβαση του στρατού υπέρ της μιας ή της άλλης πολιτικής παράταξης -ανάλογα με τις συνεχείς εκκαθαρίσεις που γίνονταν στο στράτευμα και στην ηγεσία του, είτε από τον βασιλιά, είτε από την εκάστοτε κυβέρνηση- καθόριζε και επέβαλλε ένα είδος παράλληλης ισχύος πολιτικών θεσμών και στρατού. Ο στρατός θεωρούνταν ως ανώτατος κριτής, οι «επιθυμίες» του οποίου αναγνωρίζονταν και εντάσσονταν στο πολιτικό πλαίσιο της χώρας, ως βασική συνιστώσα του, παρά ως μία αμφιλεγόμενη «ιδιαιτερότητα», όπως παρουσιάζεται σήμερα⁵⁷. Οι παρεμβάσεις του στρατού τις περιόδους εκείνες στην τότε ελληνική

57. Χαρακτηριστικά, μεταξύ του 1924 και 1928 μεσολάβησαν δέκα πρωθυπουργίες, τρεις γενικές εκλογές, ένα στρατιωτικό πραξικόπημα (Πάγκαλου) και έντεκα στρατιωτικά «κινήματα» ή τελεσίγραφα (Βλ. Τσουκαλά Κωνσταντίνου, *Η ελληνική τραγωδία*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 1981).

πολιτική ζωή, κρίνονταν απαραίτητες αφ' ενός για τη συγκρότηση και εύρυθμη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού και αφ' ετέρου για τη διατήρηση της μετέπειτα νεοσύστατης αστικής τάξης στην εξουσία.

Κεντρικός ρόλος, όμως, του ελληνικού στρατού ήταν και η καταστολή των πολιτικών και ταξικών αντιστάσεων μιας κατά βάση άνισης και εξαθλιωμένης κοινωνίας. Οι εξεγέρσεις των καταπιεσμένων εργατών, των αγροτών και άλλων, έβρισκαν τον στρατό στην πρώτη γραμμή της καταστολής, με δολοφονίες, φυλακίσεις, βασανισμούς και εξορίες.

Οι απεργίες των μεταλλεργατών του Λαυρίου και της Καμάριζας, όπου οι εργάτες διεξήγαγαν αγώνες για μια εικοσαετία με τη μορφή βίαιων αυθόρμητων κινητοποιήσεων εξεγερσιακού χαρακτήρα, συνοδεύτηκαν από αιματηρές συγκρούσεις και δολοφονίες από την αστυνομία και, φυσικά, τον στρατό. Οι πρώτες απεργίες πραγματοποιήθηκαν το 1883 και το 1887, με αιτήματα κυρίως οικονομικά αλλά και για τη λήψη μέτρων κατά των ατυχημάτων και την κατάργηση της κυριακάτικης αργαρείας. Χαρακτηριστική ήταν, στις 8 Απρίλη του 1896, η μεγάλη απεργία που ξέσπασε (Λαυρεωπικά), η οποία κράτησε 13 ημέρες και συνοδεύτηκε από σφοδρές ένοπλες συγκρούσεις με τμήματα του ελληνικού στρατού, που συνεπικουρούσαν από το γαλλικό ναυτικό και είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο αρκετών απεργών μεταλλεργατών⁵⁸.

Επίσης, ο μεγάλος ξεσηκωμός των αγροτών κολίγων στο Κιλελέρ (1910) για το ζήτημα της αναδιανομής της γης και της συγγής εκμετάλλευσής τους από τους μεγαλοτσιφλικάδες οδήγησε για μια ακόμα φορά σε ένοπλες συγκρούσεις με τον στρατό, με νεκρούς και συλλήψεις. Οι διεκδικήσεις για την κατάργηση των φόρων της δεκάτης και την αναδιανομή της γης δημιούργησαν ένα κλίμα ξεσηκωμού και συνεχών συλλαλητηρίων, σε πολλές μεγάλες πόλεις του θεσσαλικού κάμπου, από τους κολίγους αγρότες. Οι συνεχείς κινητοποιήσεις που καλούσαν κράτησαν αρκετούς μήνες, με κορύφωση τις γενικευμένες συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στις 6 Μάρτη, στο συλλαλητήριο της Λάρισας. Το πρωί του συλλαλητηρίου, ο κόσμος συγκεντρωνόταν από τα γύρω χωριά της Λάρισας. Στο Κιλελέρ, ένα από τα σημεία συγκέντρωσης, οι αγρότες απαιτούσαν να ανέβουν στο τρένο χωρίς να πληρώσουν εισιτήριο. Ο πρόεδρος των σιδηροδρόμων, που ταξίδευε με το τρένο, ζήτησε από μονάδες του στρατού που επέβαιναν στην αμαξοστοιχία να απωθήσουν τους αγρότες. Οι στρατιώτες εκτέλεσαν την εντολή, εξαγριώνοντας τους αγρότες, που άρχισαν να πετροβολούν το τρένο. Παρ' όλα αυτά, το τρένο καταφέρνει να ξεκινήσει αλλά, ένα χιλιόμετρο πιο κάτω, 800 αγρότες το σταματούν, απαιτώντας με τη σειρά τους να μεταφερθούν στη Λάρισα. Αυτή τη φορά, οι στρατιώτες λαμβάνουν εντολή να πυροβολήσουν. Στο σημείο αυτό, δύο αγρότες σκοτώνονται και άλλοι τραυματίζονται βαριά.

Στον επόμενο σταθμό, του Τσουλάρ, το τρένο ξανασυναντά εξαγριωμένους κολίγους. Οι αγρότες επιτίθενται και αυτοί με τη σειρά τους, και οι στρατιώτες

58. Βλ. σχεπικά την μπροσούρα *Αναρχισμός στον ελλαδικό χώρο*, Γιώργος Μεριζιώτης.

ξαναपुरοβολούν, σκοτώνοντας άλλους δύο. Φτάνοντας τα νέα στη Λάρισα, προκαλούν το ξέσπασμα μεγάλων συγκρούσεων. Οι αγρότες συγκρούονται με το ιππικό και ο στρατός ανοίγει και πάλι πυρ, ενώ συνεχώς συρρέουν και άλλοι κολίγοι από τα γύρω χωριά. Όταν πλέον οι εξεγερμένοι έχουν πολλαπλασιαστεί και κινούνται απειλητικά προς το κέντρο της πόλης, ο στρατός διατάζεται να ανοίξει εκ νέου πυρ. Σύντομα όμως ακυρώνεται η διαταγή, μπροστά στον κίνδυνο να ξεφύγει η κατάσταση από κάθε έλεγχο. Το συλλαλητήριο επιτρέπεται, προκειμένου να εκτονωθούν οι συγκρούσεις. Μετά από αυτά τα γεγονότα, τα συλλαλητήρια χαρακτηρίζονται «έκνομες ενέργειες στρεφόμενες κατά του καθεστώτος». Περίπου 60-70 άτομα συλλαμβάνονται και παραπέμπονται σε δίκη τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Μπροστά όμως στη γενικότερη κατακραυγή, όλοι οι συλληφθέντες αθώνονται⁵⁹.

Οι μεγάλοι απεργιακοί αγώνες των μεταλλεργατών της Σερίφου συνάντησαν το 1916 την άγρια καταστολή από μεριάς της χωροφυλακής και του ελληνικού στρατού⁶⁰. Τον Αύγουστο του 1916, στο Μεγάλο Λιβάδι της Σερίφου, οι μεταλλεργάτες κηρύσσουν απεργία. Οι απεργοί, με τις οικογένειές τους και περίπου 1.000 ντόπιους, καταλαμβάνουν παράλληλα το λιμάνι, εμποδίζοντας τα πλοία να φορτώσουν τα μεταλλεύματα των ορυχείων και προσθέτοντας στα ήδη υπάρχοντα αιτήματα την αύξηση στο μεροκάματο εκφόρτωσης. Έπειτα από 20 μέρες, μετά από επανειλημμένα αιτήματα της εταιρείας, στις 7 Σεπτεμβρίου, αποβιβάζεται μεγάλη δύναμη χωροφυλακής από το πολεμικό πλοίο του ελληνικού στόλου, «Αυλίας». Οι άγριες συμπλοκές με τους απεργούς και τους αλληλέγγυους κράτησαν ώρες και η εξέγερση απλώθηκε σε ολόκληρο το νησί, όπου οι εξεγερμένοι κατέλαβαν όλα τα διοικητικά κτίρια, το δημαρχείο, τον αστυνομικό σταθμό, το τηλεγραφείο, τα γραφεία της εταιρείας, καταλύοντας κάθε μορφή εξουσίας. Πρώτο μέλημα των εξεγερμένων εργατών ήταν να περιθάψουν τους τραυματίες και να οργανώσουν την άμυνά τους. Για δεκαπέντε μέρες, όλα ρυθμίζονται από τις εκλεγμένες επιτροπές. Από την πλευρά των εξεγερμένων καταγράφονται πέντε συνολικά νεκροί και 38 τραυματίες. Τέσσερις νεκροί αστυνομικοί από την πλευρά της εξουσίας, ενώ στους τραυματίες

59. Ο.π.

60. Η ελληνική χωροφυλακή αποτελούσε μέχρι και το 1946 οργανικό κομμάτι του ελληνικού στρατού και του υπουργείου των Στρατιωτικών (του αντίστοιχου σημερινού υπουργείου Εθνικής Άμυνας) και όχι της Αστυνομίας. Τα εν μέρει αστυνομικά της καθήκοντα την έχουν εσφαλμένα κατατάξει στην κοινωνική συνείδηση ως αστυνομικό κι όχι ως στρατιωτικό σώμα. Περιληπτικά, από την ιστοσελίδα Wikipedia στο λήμμα «Ελληνική Χωροφυλακή»: «Η Ελληνική Χωροφυλακή ήταν το πρώτο σώμα οργανωμένο στρατιωτικά με αστυνομικά καθήκοντα του Ελληνικού Βασιλείου. Συνεστήθη δια διατάγματος την 1 Ιουνίου του 1833, και όπως σημειώνει ο Μάουερ, ανήμερα του γενεθλίου του Βασιλέως Όθωνα, με την ονομασία Βασιλικό Σώμα Χωροφυλακής, που μετονομάσθηκε αργότερα σε Ελληνική Βασιλική Χωροφυλακή και στη συνέχεια σε Ελληνική Χωροφυλακή, όπου και έφθασε μέχρι το 1984, όταν συγχωνεύθηκε με την πολιτική Αστυνομία Πόλεων σε ενιαίο αστυνομικό σώμα υπό την σύγχρονη ονομασία Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.).».

συγκαταλέγεται ολόκληρο το απόσπασμα της χωροφυλακής που συμμετείχε στην αποτυχημένη απόπειρα καταστολής. Στη συνέχεια, η ελληνική κυβέρνηση θα στείλει τμήματα του στρατού και, με τη βοήθεια πολεμικών ελληνικών και γαλλικών πλοίων, θα καταπνίξει την «Κομμούνια της Σερίφου», συλλαμβάνοντας και φυλακίζοντας αρκετούς απεργούς μεταλλεργάτες⁶¹.

Η εξέγερση των λιμενεργατών και των μυλεργατών στην Καλαμάτα (1934) κατέληξε σε αιματοκύλισμα από τον στρατό, προς υπεράσπιση των συμφερόντων των μεγαλοαφεντικών. Με αφορμή την αγορά ενός καινούργιου μηχανήματος φορτοεκφόρτωσης των πλοίων, που είχε ως συνέπεια την απόλυση δεκάδων μυλεργατών και ναυτεργατών, κηρύσσεται γενική απεργία στις 7 Μαΐου, ενώ τα καταστήματα παραμένουν και αυτά κλειστά. Ο στρατός και η χωροφυλακή είχαν ήδη εντολές να φρουρούν τις εγκαταστάσεις της εταιρείας και να προστατεύουν το μηχανήμα φορτοεκφόρτωσης. Στις 8 Μάη, η γενική απεργία πραγματοποιείται εν μέσω περιπολιών του στρατού και της χωροφυλακής. Οι απεργοί, που συγκεντρώνονται στο λιμάνι για να αποτρέψουν τη φορτοεκφόρτωση πλοίου, δέχονται τα πυρά του στρατού και της χωροφυλακής και πέντε από αυτούς σκοτώνονται, ενώ αρκετοί τραυματίζονται. Οι διαδηλωτές παίρνουν τα σώματα των νεκρών στα χέρια τους και κατευθύνονται προς την πόλη οργισμένοι. Στο πέρασμά τους, διαλύουν το κτίριο της Τράπεζας Αθηνών και το σπίτι του ενός από τους ιδιοκτήτες των μύλων. Άλλη ομάδα εξεγερμένων επιτίθεται εκ νέου με πέτρες και ξύλα σε μονάδα του στρατού. Οι στρατιώτες πυροβολούν ξανά και άλλοι τρεις εργάτες πέφτουν νεκροί. Αυτή τη φορά μάλιστα, απαγορεύεται για ώρες να μαζευτούν οι σοροί των νεκρών, προς παραδειγματισμό. Η συγκέντρωση θα διαλυθεί μετά από συνεχείς επιθέσεις της χωροφυλακής και του στρατού, που καταφέρνουν να διασπάσουν το πλήθος. Αργότερα, οι αρχές διατάζουν την αποχώρηση του πλοίου και την απομάκρυνση του μηχανήματος, προκειμένου να ηρεμήσει η κατάσταση. Την επόμενη μέρα, οι νεκροί κηδεύονται και πάλι εν μέσω οργής, ενώ τα σωματεία έχουν κηρύξει γενική απεργία. Πολλοί εργάτες συλλαμβάνονται ως πρωταίτιοι των ταραχών και τέσσερις από αυτούς καταδικάζονται σε φυλάκιση και εξορία στον Άι-Στράτη⁶².

Οι κατασταλτικές επεμβάσεις του στρατού δεν έλειψαν ούτε στις μεγάλες απεργίες των καπνεργατών στη Θεσσαλονίκη, το 1936, και τα εξεγερτικά γεγονότα που ακολούθησαν. Με αφορμή τις διεκδικήσεις για αύξηση του μεροκάματου, για ασφάλιση και καλύτερες συνθήκες εργασίας στα εργοστάσια και στις βιοτεχνίες καπνού, ξεκίνησαν οι πρώτες απεργίες και καταλήψεις εργοστασίων. Σε σύντομο διάστημα, οι απεργίες επεκτάθηκαν σε όλη την πόλη της Θεσσαλονίκης και στο σύνολο των καπνεργατών αλλά και αλληλέγγυων κατοίκων. Οι μεγάλες διαδηλώσεις συνάντησαν την ωμή καταστολή των αστυνομικών δυνάμεων, που είχε ως αποτέλεσμα

61. Βλ. σχετικά την μπροσούρα *Αναρχισμός στον ελλαδικό χώρο*, Γιώργος Μεριζιώτης.

62. Ο.π.

και τους πρώτους νεκρούς εργάτες. Η απάντηση των εξεγερμένων ήταν πολύ δυναμική, με διαδηλώσεις, συγκρούσεις, πολιορκίες αστυνομικών τμημάτων και διοικητικών-κρατικών κτιρίων. Σε όλη τη Θεσσαλονίκη καταλύθηκε κάθε κρατικής μορφής εξουσία, με τους εξεγερμένους να παίρνουν την κατάσταση στα χέρια τους και να συγκροτούν απεργιακές φρουρές. Ως απάντηση, φυσικά, ήρθε η άμεση ανάπτυξη ισχυρών στρατιωτικών δυνάμεων του στρατού ξηράς και του ναυτικού σε όλη την Θεσσαλονίκη, για την καταστολή και τον έλεγχο του εξεγερμένου πλήθους. Ο απολογισμός των συγκρούσεων ήταν για μια ακόμα φορά ποτισμένος με αίμα, με δεκάδες νεκρούς εργάτες και ακόμα περισσότερους τραυματίες, εκατοντάδες συλλήψεις, φυλακίσεις και βασανισμούς⁶³.

Μεταξύ ναζισμού και «κόκκινης απειλής»: ο στρατός από τον Β΄ Παγκόσμιο έως τη χούντα

Η Ελλάδα μπήκε στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με το καθεστώς του Μεταξά να προσπαθεί όλο το προηγούμενο διάστημα να κρατήσει «ουδέτερη» στάση. Η Αγγλία ασκούσε ισχυρές πιέσεις, ώστε η Ελλάδα να εισχωρήσει στο στρατόπεδο των Συμμάχων. Η εξάρτηση της Ελλάδας, σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, από την Αγγλία δεν άφηνε πολλά περιθώρια στο καθεστώς να δηλώσει ανοικτά τις φιλοναζιστικές καταβολές του και να πάρει θέση στον πόλεμο υπέρ του Άξονα. Ο Μεταξάς δήλωνε λάτρης των ναζιστικών θεσμίσεων, του σωβινισμού και του μιλιταρισμού, όπως φυσικά και ο στρατός, ο οποίος, αφού πρώτα είχε εκκαθαρίσει από τα ανώτερα επιτελεία κάθε δημοκρατικό και φιλελεύθερο στοιχείο, αποτελούνταν κατά βάση από αξιωματικούς-θαυμαστές των Ες-Ες και της Βέρμαχτ⁶⁴. Όταν, λοιπόν, η Ιταλία εισέβαλε στην ελληνική επικράτεια, βρήκε τους ανώτερους αξιωματικούς του στρατού απρόθυμους να πολεμήσουν ενάντια στους ομοϊδεάτες τους. Η διαδικασία αυτή θα κορυφωθεί με την είσοδο των Ναζί στον πόλεμο και τη σταδιακή μεθόδευση από πλευράς των ελλήνων αξιωματικών για την άνευ όρων παράδοση στον Άξονα.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου, με τη συμμετοχή πλέον και της Γερμανίας στην κατάληψη της Ελλάδας, πολλοί ανώτεροι στρατιωτικοί, μεταξύ τους ο διοικητής της στρατιάς της Ηπείρου Δράκος, όπως και οι Κοσμάς και Παπαδόπουλος, πίεζαν για μία συνθηκολόγηση, παράδοση ή και ένταξη της Ελλάδας στον Άξονα. Ο στρατηγός Τσολάκογλου, όταν ανέλαβε το στράτευμα με την καθαίρεση του Παπάγου, άρχισε άμεσα

63. Ο.π.

64. Βλ. την προσούρα, *Οι μύθοι, η λήθη και οι προεκτάσεις γύρω από το επετειακό «Όχι»*, Ρεσάλτο, Οκτώβρης 2012.

τις διαπραγματεύσεις με τους χιλιετικούς και παραδόθηκε. Η κυβέρνηση Κουϊσλινγκ⁶⁵, που σχηματίστηκε στην Αθήνα αμέσως μετά την κατάληψη της χώρας, είχε για βασικό της πυρήνα πέντε ανώτερα στελέχη του ελληνικού στρατού και πρωθυπουργό τον ίδιο τον στρατηγό Τσολάκογλου⁶⁶. Με την παράδοση της Ελλάδας στον Άξονα, ο βασιλιάς, η κυβέρνηση και ο ελληνικός στρατός, εγκαταλείπουν τη χώρα και μεταφέρονται στην Αίγυπτο. Στη διάρκεια του πολέμου, τα πλειοψηφούντα δημοκρατικά και αριστερά στοιχεία⁶⁷ του στρατεύματος εκκαθαρίζονται. Η καταστολή από τους βρετανούς και την εξόριστη κυβέρνηση κορυφώθηκε με αφορμή την εξέγερση αρκετών ταξιαρχιών στην Αίγυπτο, έπειτα από ένα τηλεσίγγραφο που απαιτούσε με έντονο ύφος τη δημιουργία κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας και την εκτόπιση περίπου 20.000 ανδρών -οι μισοί περίπου από τους έλληνες στρατιώτες της Μέσης Ανατολής- σε στρατόπεδα συγκέντρωσης της Λιβύης και της Ερυθραίας⁶⁸. Ο τακτικός ελληνικός στρατός, πλέον πλήρως εκκαθαρισμένος, θα μπορού- σε να είναι υπάκουος και πειθαρχημένος απέναντι στον βασιλιά και την κυβέρνησή του.

Ο ελληνικός στρατός, στη διάρκεια των επόμενων χρόνων, εκσυγχρονίζεται, μετεξελίσσεται και οργανώνεται. Μετά το τέλος της ναζιστικής κατοχής, ο υπό διάλυση ελληνικός στρατός επέστρεψε με ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο: την εξολόθρευση των κομμουνιστών και την «παλιννόστηση» του αστικού κράτους. Επιστρατεύοντας στις τάξεις του όλους τους ταγματασφαλίτες, τους χίτες και τους συνεργάτες του Άξονα, ανασυγκροτείται. Ακολούθως, και με την αμέριστη οικονομική και στρατιωτική στήριξη της Μ. Βρετανίας, εξαπολύει ένα γενικευμένο πογκρόμ τρομοκρατίας που σταδιακά θα οδηγήσει στον εμφύλιο πόλεμο, από τον οποίο θα βγει νικητής, συντρίβοντας, με την καθοριστική στήριξη των ΗΠΑ αυτήν την φορά, την «κόκκινη απειλή». Έπειτα, κι ενώ η δομή και ο ρόλος του παραμένουν αμετάβλητοι και σταθεροί ως ο βασικός πυρήνας της ύπαρξής του, η μορφή του κάθε φορά θα καλλωπίζεται, όταν η εξουσία ξεδιπλώνει το δημοκρατικό, το δικτατορικό ή το μοναρχικό της πέπλο. Καθώς, λοιπόν, με το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, ο χάρτης της Ελλάδας αλλά και του υπόλοιπου πλανήτη ξαναχαράσσεται πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά, η «εγχώρια εξουσία» θα εισάγει τη χώρα στον ΝΑΤΟϊκό άξονα, εναρμονίζοντας τον εθνικό στρατό με τη δομή και τις επιταγές της στρατιωτικής ΝΑΤΟϊκής συμμαχίας.

Παράλληλα, ο στρατός θα εξακολουθήσει να αποτελεί αδιαμφισβήτητο ρυθμιστή της συστημικής σταθερότητας και καταστολέα του «εσωτερικού εκθροού». Ο ρόλος του παρέμεινε πρωταγωνιστικός στους βασανισμούς, τις δολοφονίες και τις εξορίες των αντιστεκόμενων στο μετεμφυλιακό ελληνικό κράτος. Η ταραχώδης περίοδος

65. Οι διορισμένες, από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, κυβερνήσεις σε κάθε χώρα.

66. Βλ. την μπροσούρα, *Οι μύθοι, η λήθη και οι προεκτάσεις γύρω από το επετειακό «Οχι»*, Ρεσάλτο, Οκτώβρης 2012.

67. Τα οποία έβλεπαν θετικά ή υποστήριζαν την αντίσταση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ που είχε ξεκινήσει και είχε ευρεία κοινωνική απήχηση ή/και συμμετοχή σε όλη την ελληνική επικράτεια.

68. Βλ. Τσουκαλά Κωνσταντίνου, *Η ελληνική τραγωδία*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 1981.

της δεκαετίας του '60, με τις οξυμένες πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις που έβαλαν τέλος στο μετεμφυλιακό πάγωμά τους, έθεσε κομβικά πολιτικά και πολιτειακά θέσφατα υπό αμφισβήτηση (μαζί με την ομαλότητα της σχέσης Ελλάδας-ΝΑΤΟ). Τον Απρίλιο του 1967, ήταν και πάλι μία δράκα συνταγματαρχών που, σε αγαστή συνεργασία με τις ΗΠΑ, έθεσε ένα βίαιο τέλος στην περίοδο αυτή με την επιβολή στρατιωτικής δικτατορίας, που θα διαρκούσε εφτά χρόνια, με αδυσώπητη εσωτερική καταστολή, κορύφωση της οποίας αποτέλεσε η στρατιωτική καταστολή της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, το Νοέμβριο του 1973.

«Γη και ύδωρ» για μία θέση στο ΝΑΤΟ

«Αν διαλέξαμε την Ελλάδα και την Τουρκία δεν το κάναμε γιατί αποτελούν τυπικά μοντέλα δημοκρατίας... Το κάναμε γιατί συγκροτούν τη στρατηγική πρόσβαση προς τη Μαύρη Θάλασσα και την καρδιά της Σοβιετικής Ένωσης»

Δήλωση του αμερικανού δημοσιογράφου Ουώλτερ Λίπμαν για το «δόγμα Τρούμαν»

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η «μεγάλη βρετανική αυτοκρατορία» άρχισε να καταρρέει. Το 1947, δήλωσε στην ελληνική κυβέρνηση πως δεν θα μπορούσε να συνεχίσει την υποστήριξή της και ότι σύντομα θα βρισκόταν στην ανάγκη να αποσύρει τα στρατεύματά της. Το μεγάλο αυτό «κενό» όμως καλύφθηκε μέσα σε λίγες μέρες, αφού, στις 12 Μαρτίου του 1947, κηρύχτηκε επίσημα το «δόγμα Τρούμαν» και η Ελλάδα πέρασε στη ζώνη επιρροής των ΗΠΑ, οι οποίες εγκαθίδρυσαν μια νέα διπλωματική πολιτική παρεμβάσεων. Οι ΗΠΑ, πιο ωμές και ξεκάθαρες ως προς τις επιδιώξεις τους, με έντονο το αντικομμουνιστικό δόγμα⁶⁹, επέβαλαν την πλήρη εξάρτηση αλλά και τον έλεγχο στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας. Έτσι, κάτω από τις επιταγές των ΗΠΑ αλλά και των φιλικά προσκείμενων καθεστώτων, η κυβέρνηση Ν.Πλαστήρα-Σ.Βενιζέλου και όλα τα κόμματα πλην της ΕΔΑ και ενός βουλευτή του Δημοκρατικού Ριζοσπαστικού Κόμματος, ψηφίζουν, τον Φεβρουάριο του 1952, την ένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 12 Οκτωβρίου 1953, η νέα κυβέρνηση του «Ελληνικού Συναγερμού» υπό τον Αλέξανδρο Παπάγο, υπογράφει συμφωνία για την παροχή στρατιωτικών «διευκολύνσεων» στις ΗΠΑ, στην οποία αναφέρονται τα εξής: «Η ελληνική κυβέρνηση εξουσιοδοτεί την κυβέρνηση των ΗΠΑ να χρησιμοποιεί δρόμους,

69. Λόγω της μεγάλης δύναμης και επιρροής του ΚΚΕ και του εμφυλίου πολέμου, που ήδη βρισκόταν σε εξέλιξη.

σιδηροδρομικές γραμμές και κώρους και να κατασκευάζει, αναπτύσσει, χρησιμοποιεί και θέτει σε λειτουργία στρατιωτικά και βοηθητικά έργα στην Ελλάδα, που οι αρμόδιες αρχές των δύο κυβερνήσεων θα θεωρούσαν κατά καιρούς ως αναγκαία για την εφαρμογή ή την προαγωγή σχεδίων του ΝΑΤΟ. Η κατασκευή, ανάπτυξη και θέση τέτοιων έργων θα είναι σύμφωνες προς συστάσεις, τύπους και οδηγίες του ΝΑΤΟ, όπου μπορούν αυτές να εφαρμοστούν. Οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ και το υλικό που είναι στον έλεγχό τους μπορούν να μπαίνουν, βγαίνουν, κυκλοφορούν, πετάνε ελεύθερα πάνω από την Ελλάδα και τα χωρικά της ύδατα, με την επιφύλαξη οποιασδήποτε τεχνικής συνεννόησης μεταξύ των αρμοδίων αρχών των δύο κυβερνήσεων. Οι ενέργειες αυτές απαλλάσσονται από οποιαδήποτε τέλη, δικαιώματα και φόρους»⁷⁰.

Άμεσα, εγκαταστάθηκαν και αναπτύχθηκαν αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις σε όλη την επικράτεια της Ελλάδας, δημιουργώντας στρατιωτικές βάσεις⁷¹ για τον έλεγχο και την επιτήρηση όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά για το σύνολο των «εχθρικών» κομμουνιστικών χωρών της Βαλκανικής και, φυσικά, για τον έλεγχο της Ανατολικής Μεσογείου. Τέσσερα είναι τα μεγαλύτερα συγκροτήματα βάσεων: της Νέας Μάκρης, της Σούδας, του Ελληνικού και του Ηρακλείου Κρήτης. Το καθένα τους έχει πολλές στρατιωτικές λειτουργίες (ναυτική, αεροπορική, επικοινωνιών κ.λπ.), αλλά και τα τέσσερα συνδέονται με άλλες βάσεις σε χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Τουρκία, η Δ. Γερμανία, ενώ υπάρχει απευθείας σύνδεση με τις ΗΠΑ και τον 6ο Στόλο στη Μεσόγειο. Μερικά συγκροτήματα, περιλαμβάνουν τμήματα εγκαταστάσεων και λειτουργιών του ΝΑΤΟ (π.χ. Σούδα), όπου τον έλεγχο έχουν οι ΗΠΑ και εξυπηρετούν τις στρατιωτικές και τις πολιτικές επιδιώξεις τους. Εκτός από τα τέσσερα κύρια συγκροτήματα υπήρχε διάσπαρτο σ' όλη τη χώρα ένα δίκτυο μικρών και μεγάλων στρατιωτικών εγκαταστάσεων σε όλα σχεδόν τα στρατιωτικής σημασίας σημεία, π.χ. κομβικοί σταθμοί τηλεπικοινωνιακού δικτύου μέσω δορυφόρου, σταθμοί ηλεκτρονικής και τηλεπικοινωνιακής παρακολούθησης, σταθμοί δικτύων αεράμυνας, αεροδρόμιο, πεδία βολής, εγκαταστάσεις ανεφοδιασμού, σταθμοί ραντάρ,⁷² κ.λπ.

Ακριβό τίμημα, υψηλά κέρδη

Η ένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ εμπέδωσε και καθιέρωσε την αγαστή συνεργασία των δυτικών καπιταλιστικών χωρών-μελών, όχι μόνο σε στρατιωτικά θέματα αλλά

70. Βλ. το άρθρο «Εδώ βάσεις», στις 7/12/2010, που είναι διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο www.tvxs.gr

71. Στη στρατιωτική αργκό, οι βάσεις αναφέρονται ως «νούφαρα». Βλ. σχετικά την έκδοση *Καταπονημένες Δυνάμεις*, ό.π., κεφάλαιο «Διαρκής Πόλεμος», σελ. 147.

72. Βλ. το άρθρο «Εδώ βάσεις», ό.π.

στο σύνολο της οικονομίας και της πολιτικής συγκρότησής τους. Η Ελλάδα έκτοτε αγοράζει και εφοδιάζεται με όπλα από χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ. Αμερικανοί, γερμανοί και γάλλοι καταλαμβάνουν τη «μερίδα του λέοντος», διαθέτοντας το 74% των όπλων που αγοράστηκαν την περίοδο 1998-2008. Αν και το ποσοστό της συμμετοχής των αμερικανών φθίνει σταθερά μετά την είσοδο της χώρας στην Ε.Ε., συνολικά αντιστοιχεί στο 41,3% των πωλήσεων στη δεκαετία. Πρόκειται για 4,8 δισ. δολάρια από τα 11,6 δισ. δολάρια (σε σταθερές τιμές '90) της δεκαετίας⁷³. Η Ελλάδα, εδώ και πολλά χρόνια, διαθέτει το μεγαλύτερο από όλα τα μέλη της Συμμαχίας -μετά τις ΗΠΑ- ποσοστό του ΑΕΠ της για στρατιωτικές δαπάνες. Τα εξοντωτικά εξοπλιστικά προγράμματα της Ελλάδας στηρίζουν την πολεμική βιομηχανία και το διεθνές εμπόριο όπλων, ενώ ακόμα και σε περίοδο κρίσης βρίσκεται στη δεύτερη θέση ανάμεσα στις χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ στις αμυντικές δαπάνες⁷⁴.

Εκτός όμως από τους εξοπλισμούς, που κοστίζουν δισεκατομμύρια στον προϋπολογισμό της Ελλάδας, η συμμετοχή της στη Συμμαχία, είτε για συντήρηση των υποδομών είτε για αποστολές, κοστίζει επίσης υπέρογκα ποσά της τάξης των 40 έως 90 εκ. ευρώ ετησίως, για νέες κατασκευές, συντήρηση των υπαρχουσών, μισθούς προσωπικού κ.λπ. Το 2009, διέθεσε για τις ΝΑΤΟϊκές στρατιωτικές δαπάνες της ποσοστό ίσο με το 3,4% του ΑΕΠ της χώρας, που αντιστοικούσε περίπου σε 7 δισ. ευρώ.

Ο προϋπολογισμός του υπουργείου Εθνικής Άμυνας συνολικά για το 2010 ήταν 6 δισ. ευρώ, δηλαδή το 2,8% του ΑΕΠ⁷⁵. Επίσης, τα κονδύλια που απαιτούνται για τις αποστολές που αναλαμβάνει στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ είναι μυστικά ή με περιορισμένα στοιχεία⁷⁶. Το 2006, το κόστος της συμμετοχής σε «ειρηνευτικές» αποστολές

73. Βλ. το άρθρο στις 14/3/2006 «Δαπάνες για εξοπλισμούς», στον δικτυακό τόπο www.ellinikos-stratos.com

74. Ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ, κ. Άντερς Φογκ Ράσμουςεν, μιλώντας στις Βρυξέλλες ενώπιον των υπουργών Άμυνας των 28 χωρών-μελών της Ατλαντικής Συμμαχίας, προειδοποίησε για μια ακόμα φορά ότι οι περικοπές σε αμυντικές δαπάνες είναι θέμα που προκαλεί ανησυχία και άσκησε κριτική στις κυβερνήσεις που μείωσαν τις αμυντικές δαπάνες του εξαιτίας της οικονομικής κρίσης... Ο κ. Ράσμουςεν απεύθυνε μάλιστα έκκληση στις κυβερνήσεις: «Σταματήστε τις περικοπές και μόλις ξεπεραστεί η κρίση, αυξήστε τις αμυντικές επενδύσεις». Βλ. σχετικά Defencenet.gr, άρθρο στις 02/02/2013, με τίτλο «Έκκληση Ράσμουςεν προς Ε.Ε. για αύξηση αμυντικών δαπανών».

75. Τα στοιχεία προέρχονται από την μεσοούρα *Πόλεμος στον Πόλεμο* της συλλογικότητας των Ιωαννίνων, Ξυπόλυτο Τάγμα. Βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.xypolytotagma.squat.gr

76. *Επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ*: – Enduring Freedom. Στο Γενικό Επιτελείο Αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων στις ΗΠΑ (USCENTCOM) συμμετέχουν τρεις έλληνες αξιωματικοί, με ευθύνη το σχεδιασμό και τη διοίκηση των επιχειρήσεων των λεγόμενων «ειδικών αντιτρομοκρατικών δυνάμεων» των ΗΠΑ και της Βρετανίας στο Αφγανιστάν. – Επιχείρηση ΕΛΔΑΦ (Αφγανιστάν). Διεξάγεται στο πλαίσιο της κατοχικής στρατιωτικής δύναμης ISAF του ΝΑΤΟ. Μετά τη

και πολυεθνικές επιχειρήσεις ξεπέρασε τα 250 εκ. ευρώ. Μόνο η παρουσία στο Αφγανιστάν κόστισε 70 εκ. ευρώ το 2004. Η κατασκευή του Κέντρου Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής κόστισε 15 εκ. ευρώ και η λειτουργία του 1.300.000 ευρώ ετησίως.

Οι μεγάλες οικονομικές ευκαιρίες της πολεμικής βιομηχανίας, που έχουν ανοιχτεί εδώ και χρόνια στην Ελλάδα, δεν αφορούν μόνο στην κρατική διαχείριση αλλά, φυσικά, και στους επιχειρηματίες, οι οποίοι εμπλέκονται άμεσα στην αγορά στρατιωτικών εξοπλισμών και όχι μόνο. Ο, συμφερόντων Μελισσανίδη, όμιλος *Aegean*, το 2003 είχε υπογράψει συμβόλαιο ύψους 15 εκ. δολαρίων με το αμερικανικό δημόσιο, για τον εφοδιασμό με καύσιμα του αμερικανικού στόλου που βρισκόταν στη Μεσόγειο ενόψει επιχειρήσεων στον Περσικό. Η, συμφερόντων Βαρδινογιάννη, *Sekavin* είχε επίσης αναλάβει να ανεφοδιάζει τον αμερικανικό στόλο. Η Ελληνική Βιομηχανία Όπλων, η οποία έχει ιδιωτικοποιηθεί από το 1991, έχει λόγους να θέλει να πουλάει

συμφωνημένη αναβάθμιση της αποστολής θα συμμετέχουν συνολικά πάνω από 250 αξιωματικοί και οπλίτες. – Επιχείρηση *Active Endeavour* (Ενεργός Προσπάθεια). Η Ελλάδα συμμετέχει με 66 αξιωματικούς και 365 οπλίτες και με εξοπλισμό 1 φρεγάτα, 1 τορπιλάκατο, 1 υποβρύχιο, 1 πλοίο γενικής υποστήριξης. Είναι επιχείρηση της μόνιμης δύναμης του NATO στη Μεσόγειο, που ξεκίνησε στις 6/10/2001. – Μόνιμες ναυτικές δυνάμεις του NATO στη Μεσόγειο και στον Ατλαντικό (STANAVFORMED και STANAVFORLAND Standing Naval Forces Mediterranean and Atlantic) που εκτελούν περιπολίες σε όλη τη Μεσόγειο. – Επιχείρηση *JOINT ENTREPRISE* (ΕΛΔΥΚΟ-2), Κοσσυφοπέδιο. Συμμετέχουν 92 αξιωματικοί και 738 οπλίτες, με στρατιωτικό εξοπλισμό. – Γενικό Επιτελείο του NATO στην ΠΓΔΜ (NHQT-Sk). Συμμετέχει ένας αξιωματικός. Πρόκειται για κλιμάκιο του NATO που εξακολουθεί να σταθμεύει στη χώρα. – Γενικό Επιτελείο του NATO στην Αλβανία (NHQT). Συμμετέχουν 2 αξιωματικοί. Πρόκειται για τμήμα της δύναμης του NATO που είχε εισβάλει στη χώρα για την «επαναφορά της τάξης και της ασφάλειας» μετά την εξέγερση του 1997. – Ναυτική Επιχείρηση του NATO στη Σομαλία *OCEAN SHIELD*. Συμμετέχουν 30 αξιωματικοί και 170 οπλίτες. Πρόκειται για επιχείρηση που οργανώνεται με πρόσχημα την πειρατεία στα ανοικτά της Σομαλίας. Διεξάγεται παράλληλα με την αντίστοιχη επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης «ΑΤΛΑΝΤΑ».

Επιχειρήσεις της Ε.Ε. στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας. – Αφγανιστάν: Αστυνομική - στρατιωτική επιχείρηση *EUROPOL AFGHANISTAN*. Αναπτυγμένη στην Καμπούλ και σε 16 επαρχίες. – Γεωργία: *EUMM Georgia* και *Georgia Border Support Team*. Επιχείρηση επιτήρησης συνόρων και επίβλεψης συμφωνίας Ε.Ε.-Ρωσίας. – *EUMM* και *EUJUST Themis*. Επιχειρήσεις αστυνομικής και δικαστικής συνδρομής «οικοδόμησης κρατικής δομής». – Μολδαβία και Ουκρανία: *EUBAM Moldova-Ukraine*. Επιχείρηση επιτήρησης συνόρων. – Παλαιστίνη: Αστυνομική επιχείρηση *EUPOLCOPPS*: Εκπαίδευση πολιτοφυλακής της Παλαιστινιακής Αρχής και *EUBAM*. – Ιράκ: Επιχείρηση δικαστικής αρωγής και εκπαίδευσης *EUJUST LEX*. Εκπαίδευση αστυνομικών δυνάμεων. – Ινδονησία: Αποστολή για την επίβλεψη της περιοχής του *Ατσεχ*, *AMM*.

Τα στοιχεία είναι από τον ιστότοπο <http://erodotos.wordpress.com/2010/03/21/greek-army-abroad/>. Πηγή: εφημερίδα *Ριζοσπάστης*.

όσο περισσότερα όπλα γίνεται, ενώ η πολιτική του ελληνικού κράτους μάλλον βοηθητικά λειτουργεί σε αυτό...

Το 2007, το NATO και η, συμφερόντων Κόκκαλη, *INTRACOM Defence Electronics* υπέγραψαν συμφωνία 15 εκ. δολαρίων για την κατασκευή εξαρτημάτων του πυραύλου ESSM. Τέλος, τον Μάιο του 2012, η *NAMSA (NATO Maintenance and Supply Agency)* ανέθεσε εκ νέου στην ελληνική εταιρεία *INTRACOM Defense Electronics* την υποστήριξη των αντιαεροπορικών συστημάτων PATRIOT.

Τέλος, ένα τεράστιο οικονομικό πεδίο αποτελούν και άλλα κεφάλαια που διακινούνται μέσω της NATOϊκής μηχανής. Οι ελληνικές επενδύσεις δεν περιορίζονται μόνο στον τομέα της καταστροφής (βιομηχανία όπλων, καύσιμα κ.λπ.) αλλά και στον τομέα της ανοικοδόμησης. Παρόλο που μία ενδελεχής παρουσίαση και αποτίμηση των καπιταλιστικών ροών αυτού του τομέα υπερβαίνει τους στόχους και τις δυνάμεις της παρούσας έκδοσης, θα ήταν σφάλμα να μην αναφερθούμε έστω και ονομαστικά στην επενδυτική υπερκινητικότητα που ακολουθεί κάθε στρατιωτική επέμβαση, η οποία «θάβεται» από τα εγχώρια ΜΜΕ. Από τη Γιουγκοσλαβία μέχρι το Αφγανιστάν και από το Ιράκ μέχρι τη Λιβύη, τα κεφάλαια που αφορούν από τους ενεργειακούς αγωγούς μέχρι και τις ανακατασκευαστικές ανάγκες των ρημαγμένων από τις βόμβες πόλεων είναι κάθε άλλο παρά αμελητέα ή δευτερεύοντα⁷⁷. Το ελληνικό κράτος μαζί με άλλες επιχειρηματίες έχουν ήδη αποδείξει τις «ανθρωπιστικές» τους ευαισθησίες...

Η Ελλάδα σε «υψηλή ετοιμότητα»

Με βάση τα νέα δεδομένα του NATO, οι στρατιωτικές μονάδες εκσυγχρονίζονται χρησιμοποιώντας σύγχρονη τεχνολογία, οργανώνονται και εκπαιδεύονται, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικές στα νέα πεδία μαχών που δημιουργούνται. Οι τρόποι και οι μέθοδοι που απαιτούνται ώστε να καταληφθεί και να ελεγχθεί ένα αστικό πεδίο, μια περιοχή ή μια εκθρική χώρα, οι μειωμένες απώλειες σε στρατιώτες και αμάχους, η κατάληψη και προάσπιση χώρων και υποδομών απαραίτητων για τον έλεγχο του πληθυσμού (διοικητικά κτίρια, υπουργεία, δημαρχεία, νοσοκομεία, δικαστήρια κ.ά.), είναι μερικοί μόνο από τους σχεδιασμούς και τις επιδιώξεις της νέας στρατηγικής αντίληψης στους σύγχρονους πολέμους που οργανώνουν.

77. Η, συμφερόντων Μυτιληναίου, ΜΕΤΚΑ ανέλαβε το 2011 την κατασκευή ενός σταθμού παραγωγής ενέργειας, ισχύος 1250MW, στο Ιράκ. Κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Λιβύη, οι επενδυτικές βλέψεις από ελληνικής πλευράς ενέπλεξαν ακόμα και τον τομέα της υγείας, με χιλιάδες αντι-κανταφικούς λίβιους μαχητές να περιθάλπονται σε δημόσια και ιδιωτικά νοσοκομεία του ελληνικού κράτους, κατόπιν κερδοφόρων συμφωνιών με τη μεσολάβηση του Κατάρ.

Στη σύνοδο κορυφής του NATO στην Πράγα, τον Νοέμβριο του 2002, επικυρώθηκε η απόφαση της δημιουργίας στρατιωτικών δυνάμεων ταχείας αντίδρασης. Με την απόφαση αυτή, στο πλαίσιο του «νέου δόγματος» του NATO, συγκροτήθηκε η Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης του NATO (NRF), με την Ελλάδα να συμμετέχει ενεργά σε ασκήσεις και αποστολές από την αρχή (2003). Η NRF χρησιμοποιεί όλες τις μονάδες του σύγχρονου στρατού (χερσαίες, αεροπορικές, ναυτικές) με τη βοήθεια της χρήσης συστημάτων υψηλής τεχνολογίας και στόχο τον εκσυγχρονισμό, την καλύτερη εκπαίδευση των στρατιωτών και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του «εχθρού» στα πεδία των μαχών.

Η Ελλάδα, στο πλαίσιο της τήρησης των συμφωνιών της, διαθέτει, από τον Δεκέμβριο του 2008, το NATOϊκό στρατηγείο της Θεσσαλονίκης (NDC/GR, πρώην Γ' σώμα στρατού) στις επιχειρησιακές ασκήσεις της Συμμαχίας. Μάλιστα, στις αρχές του Οκτώβρη 2011, πραγματοποίησε και ασκήσεις, με τη συμμετοχή 1.000 αξιωματικών και οπλιτών από 18 χώρες, με σκοπό την αξιολόγηση και τελικά την πιστοποίηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας του NDC/GR, ώστε να αναλάβει τη διοίκηση των χερσαίων δυνάμεων της Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης του NATO (NRF-12) από την 1η Γενάρη του 2012, όπως και έγινε.

Το Στρατηγείο, μετά από ένα χρόνο διοίκησης, την 1η Γενάρη του 2013, «αναβαθμίστηκε» σε «Στρατηγείο Υψηλής Ετοιμότητας» του NATO, NRDC-GR (NATO Rapid Deployable Corps-GR). Η ίδρυση και λειτουργία του Στρατηγείου της Θεσσαλονίκης, εκτός από την ευθύνη και τον έλεγχο που ασκεί στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων, αναλαμβάνει και την υποχρέωση να μεταφέρει στο έδαφος της Ελλάδας πυρηνικά, βιολογικά και χημικά όπλα του NATO. Οι πολεμικοί σχεδιασμοί και οι αποστολές στα διάφορα πολεμικά μέτωπα προβλέπεται να αναλαμβάνονται από το συγκεκριμένο στρατηγείο⁷⁸.

Σύμφωνα, εξάλλου, με το Πρωτόκολλο Συμφωνίας και Συναντίληψης που έχει υπογράψει η Ελλάδα, εξασφαλίζεται ότι οι στρατιωτικές NATOϊκές δυνάμεις αποκτούν άδεια χρήσης του στρατού στις εκάστοτε επιχειρήσεις, χωρίς την έγκριση της

78. Ενδεικτικά αναφέρουμε την άσκηση ανθυποβρυχιακού πολέμου «Proud Manta 2013» (POMA 13), που διεξήχθη στο Ιόνιο Πέλαγος, από τις 23 Φλεβάρη ως τις 8 Μάρτη. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ετήσια NATOϊκή άσκηση, η οποία είχε χαρακτηριστικά πολεμικής προετοιμασίας για μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις στη θάλασσα και την προστασία νηοπομπών. Στη NATOϊκή άσκηση πήραν μέρος δυνάμεις από Ελλάδα, Τουρκία, Καναδά, Ιταλία, Νορβηγία, Ισπανία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες, με τέσσερα υποβρύχια (το ένα ελληνικό), οκτώ πλοία επιφανείας και 15 μαχητικά αεροσκάφη. Σύμφωνα με το NATO, στόχος της άσκησης ήταν η ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας και της διαλειτουργικότητας των δυνάμεων που συμμετείχαν, σε ένα ευρύ φάσμα πιθανών καθηκόντων, στους ρόλους και τις αποστολές της Δύναμης Αντίδρασης του NATO (NRF).

Βουλής. Το σύμφωνο αυτό, εκκωρεί στο διοικητή του ΝΑΤΟ υπερεξουσίες, που αφορούν την κατανομή των εξόδων, αλλά και τη δυνατότητα επίταξης μεταφορικών μέσων, υπηρεσιών και ατομικών περιουσιών. Οι βάσεις στις οποίες το σύμφωνο αυτό έχει ισχύ είναι το Κέντρο Αεροπορικών Επιχειρήσεων Λάρισας (CAOC 7)⁷⁹, το Κέντρο Ναυτικής Αποτροπής στη Σούδα, το Στρατηγείο της Θεσσαλονίκης και το Πολυεθνικό Συντονιστικό Κέντρο Στρατηγικών Θαλάσσιων Μεταφορών της Αθήνας.

Μνημόνιο καταστολής πλήθους

Εκτός των πολεμικών σχεδιασμών, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες αντιλήψεις πάνω στα πεδία των μαχών και την καλύτερη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας, η νέα στρατηγική αντίληψη του ΝΑΤΟ δίνει ιδιαίτερο βάρος στο πεδίο της καταστολής του «εσωτερικού εχθρού». Η κατασκευή του νέου, αόρατου εχθρού, κάτω από έναν αφαιρετικό μανδύα και πλέον εντός του ασπικού πεδίου, δίνει τη δυνατότητα της προετοιμασίας, από την πλευρά των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ, κατασταλτικών επιχειρήσεων μέσα στις πόλεις, για την πάταξη εξεγέρσεων και οποιασδήποτε μορφής αντίστασης και αμφισβήτησης της κυριαρχίας.

Το «νέο αμυντικό δόγμα» μπήκε στην ελληνική πραγματικότητα με την έγκρισή του στις 20/9/2001, η οποία ενσωμάτωσε την αντιμετώπιση των «ασύμμετρων απειλών» στα καθήκοντα των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων⁸⁰. Η νέα στρατηγική αναθεώρηση εισήγαγε το νομοθετικό πλαίσιο, ώστε ο στρατός να μπορεί να δρα και να επιχειρεί σε ασπικά κέντρα για την αντιμετώπιση ταραχών και εξεγέρσεων. Οι αποστολές εσωτερικής αστυνόμευσης προβλέπονται ήδη και νομικά, κυρίως με το άρθρο 5 του

79. Στη σύνοδο της Λισαβόνας, τον Νοέμβριο του 2010, αποφασίστηκε το κλείσιμο του ΝΑΤΟϊκού αεροπορικού υποστρατηγείου στο Κουτσόκερο της Λάρισας (CAOC 7), στο πλαίσιο της νέας δομής διοίκησης του ΝΑΤΟ. Την 1η Ιουνίου του 2013, επίσημα τερματίζει την επιχειρησιακή του δραστηριότητα, ενώ το αντίστοιχο ΝΑΤΟϊκό αεροπορικό υποστρατηγείο μετατίθεται στην Ισπανία. Βλ. το άρθρο «Λάρισα: Κλείνει το στρατηγείο του ΝΑΤΟ» στον δικτυακό τόπο www.defencenet.gr

80. Όπως δήλωσε ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος, Δ. Ρέππας: «Τίθεται πλέον ένα θέμα εσωτερικής ασφάλειας. Ο κλασικός κίνδυνος για την κυριαρχία και την ακεραιότητα της χώρας ήταν κατά παράδοση εξωτερικός. Τώρα, ο κίνδυνος, στο πλαίσιο αυτών των ασύμμετρων απειλών, μπορεί να προέλθει από το εσωτερικό της χώρας. Θα πρέπει, λοιπόν, κι εμείς να συντονίσουμε τη δράση των υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα εθνικής άμυνας ή εξωτερικής πολιτικής με τη δράση των υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα εσωτερικής ασφάλειας και τάξης». Η δήλωση του Δ. Ρέππα είναι από το άρθρο «2004, Στρατός και "εσωτερικός εχθρός", "Μεταμοντέρνοι συνταγματάρχες"», (1ο μέρος), το οποίο βρίσκεται στον δικτυακό τόπο www.iospress.gr

Ν.2833/2000 και το Π.Δ. 63/2001. Με βάση τα νέα δεδομένα, ξεκίνησε και η αλλαγή στην οργάνωση και τη δομή των ενόπλων σωμάτων, η δημιουργία μικρών και ευέλικτων μονάδων, η μετατροπή του Γ' σώματος στρατού σε ΝΑΤΟϊκό στρατηγείο και η μετεξέλιξη του Β' Σώματος Στρατού σε μονάδα ταχείας ανάπτυξης. Έτσι, με τη θεσμική κατοχύρωση του «νέου στρατηγικού δόγματος», η εμπλοκή του στρατού σε εσωτερικές επιχειρήσεις καθιερώνεται, ενώ παράλληλα προωθείται η συγχώνευση των ρόλων του στρατού-αστυνομίας στην αντιμετώπιση και καταστολή μεγάλων ταραχών στα αστικά κέντρα.

Η θεσμική κατοχύρωση του «νέου δόγματος» στην Ελλάδα μπορεί να ξεκίνησε το 2001, όμως το ίδιο το «νέο δόγμα» ως αντίληψη και ως ιδεολογικός στρατηγικός προσανατολισμός στην Ελλάδα αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, καλλιεργούταν αρκετά χρόνια πιο πριν. Η 11η Σεπτεμβρίου και το χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους στη Νέα Υόρκη στάθηκαν ως αφορμή ώστε να εκφραστεί και να αρχίσει να προωθείται και στην Ελλάδα η νέα αντιμετώπιση του «εσωτερικού εχθρού», μέσα από το ιδεολόγημα της ασφάλειας και της «πάταξης της τρομοκρατίας». Η κοινωνική διάχυση του φόβου, ώστε να προετοιμαστεί η κοινωνία για την έξοδο των κακί-MAT από τα στρατόπεδα, πέρασε μέσα από εκτενείς αναφορές των ΜΜΕ για την ασφάλεια των πολιτών απέναντι στην «τρομοκρατία» και το «έγκλημα που καλπάζει». Η καθημερινότητα της ζωής στις πόλεις άρχισε να συνδέεται με τις κάμερες παρακολούθησης στους δρόμους και την όλο και πιο περίπλοκη και τεχνικά αναβαθμισμένη επιτήρηση γενικότερα, ενώ το νομικό οπλοστάσιο αναβαθμίστηκε, με τη θέσπιση του πρώτου αντιτρομοκρατικού νόμου, τον Ιούνιο του 2001. Όλα τα επόμενα χρόνια, «το δόγμα της ασφάλειας» άρχισε να επιβάλλει την όλο και πιο έντονη παρουσία των αστυνομικών δυνάμεων στους δρόμους, προκειμένου η εικόνα τους να εμπεδωθεί.

Η εισαγωγή του «νέου δόγματος» σφραγίστηκε με την υπογραφή του «Μνημονίου Διμοιρίας Καταστολής Πλήθους», στις 17 Ιούνη του 2005. Το κείμενο αυτό εισάγει τη νέα μορφή οργάνωσης, τον εξοπλισμό, τους σχηματισμούς και την εκπαίδευση των νέων ειδικών μονάδων για την καταστολή πλήθους. Σύμφωνα με το μνημόνιο αυτό, αφορμή για τη συγκρότηση των στρατιωτικών MAT στάθηκαν τα σοβαρά επεισόδια τον Μάρτιο του 2004 στο Ουρόσεβατς του Κοσσόβου⁸¹. Η επίθεση που δέχθηκαν οι στρατιώτες στο στρατόπεδο αυτό από εξεγερμένους διαδηλωτές έφερε σε αμνηχανία τους διοικητές, αφού δεν μπορούσαν να αμυνθούν, αν δεν ασκούσαν υπέρμετρη βία, δηλαδή να ανοίξουν πυρ σε μη στρατιωτικούς στόχους, όπως πολίτες. Με το μνημόνιο αυτό, αμέσως συγκροτήθηκαν κατασταλτικές στρατιωτικές μονάδες στα στρατόπεδα της στρατονομίας αλλά και σε ΝΑΤΟϊκά στρατόπεδα.

Τα «κακί-MAT»⁸² εφοδιάστηκαν με τον πιο σύγχρονο εξοπλισμό και εκπαιδεύονται πάνω σε προσομοιωμένες μάχες με διαδηλωτές και εξεγερμένους. Ο εξοπλισμός

81. Βλ. το άρθρο «Τα τανκς επιστρέφουν. Στρατιωτικά εγχειρίδια κατά διαδηλώσεων», *Ιός της Κυριακής*, διαθέσιμο στον ιστότοπο www.iospress.gr

82. Ό.π.

τους είναι σχεδόν παρόμοιος με αυτόν που χρησιμοποιούν οι αστυνομικές κατασταλτικές δυνάμεις (MAT): ασπίδες, πτυσσόμενα γκλομπς (*μη φονικά όπλα* 1ου σταδίου) και φυσούνες, δακρυγόνα, χειροβομβίδες κρότου-λάμψης, πλαστικές σφαίρες (*μη φονικά όπλα* 2ου σταδίου) αλλά και ειδικός εξοπλισμός όπως *μη φονικά όπλα* τρίτης γενιάς (3ου σταδίου). Στα όπλα αυτά συγκαταλέγονται τα ακουστικά *μη φονικά όπλα*, που προκαλούν προσωρινή κώφωση (LRAD), μικροβιακά και χημικά *μη φονικά όπλα* που παραλύουν τους διαδηλωτές, ηλεκτρικά *μη φονικά όπλα* που επιδρούν στο κεντρικό νευρικό σύστημα του ανθρώπου με αποτέλεσμα την ακινητοποίησή του, *μη φονικά όπλα* που προκαλούν προσωρινή τύφλωση, κ.ά. Στο μνημόνιο περιγράφονται με λεπτομέρειες οι τρόποι ενέργειας και εμπλοκής των μονάδων αυτών, καθώς και η προβλεπόμενη κλιμάκωση της δράσης τους, ανάλογα με τις συνθήκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Τα στρατιωτικά MAT εισέρχονται στον τόπο της διαδήλωσης με ερπυστριοφόρα θωρακισμένα M113 (τέσσερα ανά διμοιρία), συνοδευόμενα από ένα πυροσβεστικό όχημα «καταστολής ταραχών» και ένα όχημα «ψυχολογικών επιχειρήσεων» εφοδιασμένο με μεγάφωνα. Εκτός από τον οδηγό, στο τελευταίο όχημα επιβαίνουν επίσης δύο «χειριστές κρίσεων» (διαπραγματευτές) και ένας «μεταφραστής». Πρώτη ενέργεια είναι η «εκτίμηση της κατάστασης», σύμφωνα με τις «υπάρχουσες πληροφορίες, και μια πρώτη επαφή με τους διαδηλωτές-ταραξίες». Ακολουθεί η «επιλογή του καταλληλότερου και αποτελεσματικότερου σχηματισμού ελέγχου πλήθους» από τους (κρανοφόρους, ασπιδοφόρους και ροπαλοφόρους) οπλίτες και η «άρση τυχόν εμποδίων» (οδοφραγμάτων) από τα θωρακισμένα οχήματα. Πριν από τη χρήση βίας, προβλέπεται «προσπάθεια επαφής με τους επικεφαλής των διαδηλωτών από το Στοιχείο Ψυχολογικών Επιχειρήσεων για την ομαλή διάλυση του πλήθους». Σε περίπτωση που παραμένουν στο δρόμο συγκεντρωμένοι (έστω και ειρηνικά) έρχεται η ώρα για την «εφαρμογή του επιλεγμένου τρόπου ενέργειας, προκειμένου να επιτευχθεί η αναίμακτη διάσπαση του πλήθους». Στο κεφάλαιο του μνημονίου σχετικά με την «κλιμάκωση επιπέδων αντίστασης» των διαδηλωτών, περιγράφεται η αντίστοιχη «κλιμάκωση των επιπέδων βίας» από μεριάς των στρατιωτικών δυνάμεων. Για την υπακοή του πλήθους, η πιο χαμηλή διαβάθμιση είναι η «συνεργασία» από μεριάς των διαδηλωτών, ενώ ενδεχόμενη «παθητική αντίσταση» αντιμετωπίζεται με «χρησιμοποίηση *μη φονικών όπλων* 1ου σταδίου». Η «ενεργητική αντίσταση» αντιμετωπίζεται με *μη φονικά όπλα* 2ου σταδίου, ενώ η «επιθετικότητα» και η «πρόκληση τραυματισμών» οδηγούν σε χρήση «*μη φονικών όπλων* 3ου σταδίου». Σε περίπτωση τέλους που η «επιθετικότητα» των διαδηλωτών έχει ως αποτέλεσμα την «πρόκληση θανάτου» ή τη χρήση όπλων, τότε η στρατιωτική μονάδα χρησιμοποιεί τα φονικά όπλα που διαθέτει, όπως τα πολυβόλα M113.

Στο κεφάλαιο για τα «μη φονικά όπλα», συγκαταλέγεται μια απίστευτη γκάμα όπλων που συνεισφέρουν στην καταστολή «πολυπληθών διαδηλώσεων», μετριάζοντας (χωρίς να εξαλείφουν) τις άμεσες θανατηφόρες επιπτώσεις της χρήσης των όπλων αυτών. Εκτός των *μη φονικών όπλων* 3ης γενιάς που προαναφέρθηκαν,

συγκαταλέγονται και όπλα που εκτοξεύουν «κολλώδεις ουσίες» με σκοπό την ακινητοποίηση των διαδηλωτών, «δίκτυα παγίδευσης», εκτυφλωτικές ακτίνες λέιζερ, πομποί ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων που δρουν όπως οι φούρνοι μικροκυμάτων (αίσθηση καψίματος του ανθρώπινου σώματος λόγω του νερού που περιέχει και του ιδρώτα) κ.ά.⁸³

Ασκήσεις καταστολής πλήθους

Η εκπαίδευση επίλεκτων μονάδων του ελληνικού στρατού σε επιχειρήσεις μη πολεμικού χαρακτήρα σε αστικά κέντρα, για την αντιμετώπιση και καταστολή εκτεταμένων συγκρούσεων και εξεγέρσεων, έχει πλέον ιστορία πάνω από μια δεκαετία.

Στις 17 Μαρτίου 2002, σε στρατόπεδο της Βέροιας, πραγματοποιήθηκε η πρώτη άσκηση – η πρώτη, τουλάχιστον, της οποίας η πραγματοποίηση διέρρευσε⁸⁴.

Στις 5 Νοεμβρίου 2003, στη Νέα Σάντα, πραγματοποιήθηκε άσκηση με τη συμμετοχή ανατολικοευρωπαίων από τα «βοηθητικά» στρατεύματα κατοχής του Ιράκ.

Στις 13-15 Ιουνίου 2006, στο 951 Τάγμα Στρατονομίας στου Παπάγου, έγινε άσκηση «αντιμετώπισης διαδηλωτών», που, σύμφωνα με το σενάριο, διαδήλωναν κατά του ΝΑΤΟ.

Στις 29 Ιουλίου 2008, σε Πεδίο Βολής της Νέας Περάμου Αττικής, έγινε άσκηση στην οποία, σύμφωνα με το ΓΕΣ, «δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκπαίδευση τμημάτων σε επιχειρήσεις εντός κατοικημένου τόπου».

Με βάση εξάλλου ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες άλλων δημοσιευμάτων⁸⁵, στις 7-10 Ιανουαρίου 2010, πραγματοποιήθηκαν «ασκήσεις» εκπαίδευσης παραστρατιωτικών οργανώσεων από αμερικανούς ειδικούς, υπό την παρακολούθηση παρατηρητών του ΓΕΣ, στον Πολύγυρο Χαλκιδικής. Η εκπαίδευση ονομάστηκε από τους διοργανωτές της, το «Κέντρο Εκπαίδευσης Σκοποβολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αλεξιπρωτιστών» και τη «Λέσχη Ειδικών Δυνάμεων Χαλκιδικής» (απόστρατοι καταδρομείς), «Σχολείο SWAT». Την εν λόγω άσκηση παρακολούθησαν, ως επίσημοι

83. Ό.π.

84. Η άσκηση αυτή αφορούσε την αντιμετώπιση «οχλοκρατικών εκδηλώσεων στη διάρκεια ειρηνευτικής αποστολής», όπως αποκάλυψε η εφημερίδα *Ριζοσπάστης*, σε σχετικό της άρθρο, μετά την πραγματοποίηση της άσκησης.

85. Βλ. το άρθρο του Κυριάκου Ζηλάκου «Παραστρατιωτικές ομάδες», που δημοσιεύτηκε στις 13 Γενάρη 2010, στην εφημερίδα *Ριζοσπάστης*. Βρίσκεται στο δικτυακό τόπο www.rizospastis.gr

παρατηρητές, εκπρόσωποι της αστυνομίας και δύο εν ενεργεία στελέχη του στρατού, ένας εκ των οποίων μάλιστα απένειμε και αναμνηστικά μετάλλια.

Ιδιαίτερη δημοσιότητα δόθηκε στην άσκηση καταστολής πλήθους «Καλλίμαχος», που πραγματοποιήθηκε στην Αργυρούπολη του Κιλκίς, από τη γνωστή πλέον μέσω των δημόσιων εμφανίσεών της σε διάφορα «εθνικά γεγονότα», 71η Αερομεταφερόμενη Ταξιαρχία. Η άσκηση αφορούσε τη διαχείριση κρίσεων σε «τρίτες χώρες», στο πλαίσιο της επιχειρησιακής εκπαίδευσης των Σχηματισμών Μάχης (Battle Groups)⁸⁶ της Ε.Ε. Ήταν υπό την επίβλεψη της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων και είχε σκοπό την αντιμετώπιση εξαγριωμένων διαδηλωτών σε προσομοιωμένο περιβάλλον.

Επίσης, στο Δροσάτο του Κιλκίς, στις 7-9 Ιουνίου 2011, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση ελληνικού και αμερικανικού στρατιωτικού προσωπικού, καθώς και άσκηση για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων αντιμετώπισης διαδηλωτών και καταστολής πλήθους σε κατοικημένες περιοχές.

Στις 6 Οκτωβρίου 2012 και με αφορμή διαδήλωση ναυτεργατών στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας και την επεισοδιακή έφοδό τους στο ελληνικό Πεντάγωνο, δόθηκε η εντολή να μεταβούν από το Κιλκίς 50 στρατιώτες της 71ης αερομεταφερόμενης ταξιαρχίας, που ειδικεύονται στην αντιμετώπιση καταστολής πλήθους, για την εκπαίδευση στελεχών της νέας διακλαδικής στρατονομίας⁸⁷. Τμήματα της στρατονομίας αυτής ανέλαβαν τη φρούρηση όχι μόνο του υπουργείου Εθνικής Άμυνας αλλά και άλλων στρατιωτικών χώρων.

Τέλος, στις 17 Οκτωβρίου 2012, στην Αξιούπολη Πολυκάστρου, πραγματοποιήθηκε η άσκηση «Πυρπολιτής 9» από τμήμα της Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης του Βόρειου Τομέα, με σκοπό την άμεση εξουδετέρωση εχθρικών ένοπλων «αντάρτικων»

86. Ο Σχηματισμός Μάχης μπορεί να φέρει σε πέρας ένα ευρύ φάσμα αποστολών, όπως επιχειρήσεις εκκένωσης κτιρίων από πλήθος, παροχή «ανθρωπιστικής βοήθειας», αποτροπή σύγκρουσης και διαχωρισμό αντιμαχομένων πλευρών, στο πλαίσιο κατευθύνσεων από την Ε.Ε. και το ΓΕΕΘΑ. Η δημιουργία τέτοιων δυνάμεων (Ευέλικτα Ταχυκίνητα Στρατιωτικά Τμήματα) αποφασίστηκε από την Ε.Ε. το 2003 και στις 2 Οκτωβρίου του 2006, εγκρίθηκε από τη Στρατιωτική Επιτροπή. Οι δυνάμεις αυτές θα πρέπει να έχουν δυνατότητα εκτέλεσης επιχειρήσεων με χρονικό περιορισμό 30 έως 120 ημερών. Μπορούν να αναπτυχθούν σε απόσταση 6.000 χιλιομέτρων από τις Βρυξέλλες και αποτελούνται από περίπου 1.500 άνδρες. Τέλος, θα πρέπει να έχουν ετοιμότητα 10 ημερών για ανάπτυξη στην περιοχή από την ημέρα που θα ληφθεί απόφαση από το Συμβούλιο της Ε.Ε. (άρθρο Βλ. σχετικά, «Ο στρατός εκπαιδεύεται για την καταστολή διαδηλωτών», άρθρο δημοσιευμένο στις 10/2/2011, στο www.tvxs.gr

87. Βλ. σχετικά το δημοσίευμα με τίτλο «Χακί ΜΑΤ από το Κιλκίς για την φύλαξη του Πενταγώνου», στο www.news247.gr, 6/10/2012.

τημμάτων εντός κατοικημένης περιοχής της Αξιούπολης. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι ασκήσεις «Πυρπολητής» διαδέχονται η μία την άλλη και πρόκειται για σενάρια άσκησης εντός κατοικημένων περιοχών.

Στρατιωτικά κατασταλτικά σώματα

Τα Τάγματα Εθνοφυλακής (ΤΕΘ)⁸⁸, μονάδες που απαρτίζονται από εφέδρους αλλά και αριθμό μονίμων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων, μέχρι τώρα επιχειρούσαν σε παραμεθόριες, νησιωτικές και ακριτικές περιοχές. Το πλαίσιο λειτουργίας τους καθορίζεται με το Ν.1295/82 «περί εθνοφυλακής». Το πλαίσιο αυτό εντάσσει τα ΤΕΘ στην αμυντική πολιτική και στην αμυντική προστασία της χώρας σε καιρό πολέμου. Ο εμπλουτισμός των αρμοδιοτήτων τους παρατηρείται το τελευταίο διάστημα, και συγκεκριμένα από το 2012, όταν σχετικές επερωτήσεις στη Βουλή ανάγκασαν το υπουργείο Εθνικής Άμυνας να αποκαλύψει την αλλαγή της λειτουργίας και τους σκοπούς των ΤΕΘ. Οι κινήσεις για τη δημιουργία Τάγματος Εθνοφυλακής στο νομό Καβάλας, με προσκλήσεις εφέδρων για την επάνδρωση των μονάδων αυτών σε καιρό ειρήνης και σε νομούς που δεν έχουν συνοριακή γραμμή, αποτυπώνουν τους νέους επιχειρησιακούς στόχους, όπως η αντιμετώπιση της μετανάστευσης στο εσωτερικό της χώρας και η καταστολή των βίαιων εξεγέρσεων⁸⁹.

Η ειδική ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη EUROGENDFOR (EUROpean GEN-Darmerie FORce) είναι ένα σώμα το οποίο στελεκώνεται από τις στρατοχωροφυλακές (Gentarmerie) έξι κρατών-μελών της Ε.Ε. (Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Ρουμανία, Πορτογαλία) με δύναμη περίπου 900 στελεχών και άλλων περίπου 2.300 σε επιφυλακή. Το ηγετικό της επιτελείο έχει τη βάση του στην πόλη Βινσέντζα της Ιταλίας. Η EUROGENDFOR τυπικά δεν αποτελεί όργανο της Ε.Ε., αλλά προϊόν της

88. Σύμφωνα με το ΥΠΕΘΑ: «η συγκρότηση των ΤΕΘ στο εσωτερικό της χώρας εξυπηρετεί την ενίσχυση και υποβοήθηση του Στρατού Ήφρας. [...] Επιπλέον, εντάσσονται στον ευρύτερο αμυντικό σχεδιασμό». Βλ. το δημοσίευμα «Γιατί υπάρχουν τα τάγματα εθνοφυλακής στο εσωτερικό της χώρας;», www.newsbeast.gr, 11/10/2012.

89. Το Καλοκαίρι του 2011, καταρτίστηκε και εγκρίθηκε ένα σχέδιο που τιτλοφορείται «Ειδικό Σχέδιο Διαχείρισης Ανθρωπίνων Απωλειών (ΣΔΑΑ)», το οποίο, στο πλαίσιο του «Ξενοκράτη», προβλέπει την ανάληψη δράσης (και από τα ΤΕΘ) σε περίπτωση φυσικής ή τεχνολογικής καταστροφής, εγκληματικής-τρομοκρατικής ενέργειας και «άλλων συμβάντων που μπορεί να οφείλονται στο πλήθος ή τη διασάλευση της τάξης και στην υπερσυγκέντρωση πλήθους». Βλ. δημοσίευμα με τίτλο «Απάντηση ΥΕΘΑ κ. Δημήτρη Αβραμόπουλου σε ερώτηση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου (υπ. Αριθμ. 5283/1-2-2012) με θέμα «Δημιουργία Τάγματος Εθνοφυλακής στον Ν. Καβάλας», στο www.mod.gr, 7/3/2012.

διακρατικής συνεργασίας των έξι παραπάνω χωρών. Βρίσκεται όμως στη διάθεση της Ε.Ε., αφού πρόκειται για μια στρατιωτική δύναμη που προέρχεται από κάποια από τα κράτη-μέλη της. Η αποστολή της είναι η εμπλοκή στην καταστολή εκείνων των εξεγέρσεων όπου δεν μπορεί ή δυσκολεύεται να αναμειχθεί ο αντίστοιχος εθνικός στρατός, σε αντίθεση με τις συγκεκριμένες ευρωπαϊκές δυνάμεις άμεσης επέμβασης. Στον οπλισμό της EUROGENDFOR συγκαταλέγονται τεθωρακισμένα οχήματα μάχης καθώς και τελευταίας τεχνολογίας μη φονικά όπλα καταστολής πλήθους. Δεν δραστηριοποιείται μόνο στον ευρωπαϊκό χώρο, αφού οι μέχρι τώρα επιχειρήσεις καταστολής πλήθους έχουν πραγματοποιηθεί και στο Αφγανιστάν και στην Αϊτή. Στην Ελλάδα, η EUROGENDFOR έχει αναλάβει δράση από το 2010, με τη ναυτική της δύναμη, κάνοντας περιπολίες στα σύνορα στην περιοχή του Αιγαίου⁹⁰.

Η EUROGENDFOR, εφοδιασμένη με αρμοδιότητες μυστικών υπηρεσιών, συνεργάζεται στενά με τους ευρωπαϊκούς στρατούς. Για τη στρατηγική κινητοποίηση και εμπλοκή της μονάδας αυτής αποφασίζει ένα πολεμικό συμβούλιο υπό μορφή υπουργικής επιτροπής, η οποία αποτελείται από τους υπουργούς Άμυνας των συμμετεχόντων ευρωπαϊκών κρατών. Όταν το «υπουργικό επιτελείο κρίσεων» υποδείξει και εγκρίνει την εμπλοκή της EUROGENDFOR, το ειδικό αυτό σώμα προχωρεί άμεσα στην καταπολέμηση αναταραχών, ανταρσιών και μεγάλων πολιτικών διαδηλώσεων. Οι πρώτες καταγγελίες για την άφιξη της ευρωπαϊκής αυτής δύναμης στην Ελλάδα ξεκίνησαν στις 13/10/2012. Οι πρώτες μονάδες της EUROGENDFOR αφίχθησαν στην Ηγουμενίτσα από τη βάση τους στην Ιταλία, στις 8-10 Οκτωβρίου του 2012 και βρίσκονταν σταθμευμένες στη Θεσσαλία, σε περιοχή ευθύνης της 110 Πτέρυγας Μάχης της Πολεμικής Αεροπορίας. Οι καταγγελίες αφορούσαν μεταξύ άλλων και τη διεξαγωγή ασκήσεων καταστολής πλήθους από κοινού με τα ΜΑΤ.

Βγαίνοντας από τα στρατόπεδα

Ο ελληνικός στρατός εκπαιδεύεται και ετοιμάζεται να βγει στους δρόμους για να συνδράμει ή και να αντικαταστήσει τις αστυνομικές δυνάμεις σε περιόδους έντονων αναταραχών. Να προασπίσει την «ομαλότητα» και να επιβάλει τη «νομιμότητα». Όμως, ο στρατός βρίσκεται ήδη στους δρόμους. Έχει βγει από τα στρατόπεδα ουκ ολίγες φορές, είτε για να προστατέψει την «εύρυθμη λειτουργία του κράτους», είτε για

90. Το Μάρτιο του 2010, ο γερμανός αρθρογράφος Udo Ulfkotte του γερμανικού οίκου Kopp Verlag σημείωνε: «Την ώρα που οι γερμανοί προτείνουν στους έλληνες να ξιπνούν νωρίτερα και να δουλεύουν περισσότερο για να ξεπεράσουν την οικονομική κρίση, στους ελληνικούς

να προασπίσει τα σύνορα από τον «εχθρό» της μετανάστευσης, είτε για να εμφανίσει το «κοινωνικό» του έργο, ώστε να αναδειχτεί «φίλος» και «σύμμαχος» της κοινωνίας.

Ως πρώτη επίσημη εμπλοκή των δυνάμεων του ελληνικού στρατού μετά τη μεταπολίτευση σε αποστολές εσωτερικής αστυνόμευσης, μπορεί να θεωρηθεί η ενεργοποίησή τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες, το 2004. Η νομική θωράκιση αυτών των νέων αποστολών του στρατού ήρθε με μια υπουργική απόφαση (1016/114/136α) και δημοσιεύτηκε την τελευταία μέρα της κυβέρνησης Σημίτη (ΦΕΚ2004/Β/486 της 5.3.04), προβλέποντας ότι η χρήση όπλων από τους στρατιώτες της εμπλεκόμενης δύναμης θα ισχύει με βάση τον ίδιο νόμο που ισχύει και για τους αστυνομικούς της ΕΛ.ΑΣ.

Η ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων κρίθηκε ως εξαιρετικά σημαντική, με αποτέλεσμα να δαπανηθούν πάνω από 300 εκ. ευρώ. Το πρόγραμμα ασφάλειας περιελάμβανε τον εξοπλισμό (συστήματα ηλεκτρονικής παρακολούθησης, κάμερες, λογισμικό αναγνώρισης προσώπων από βίντεο, οχήματα, μικρά άρματα, όπλα χημικά και συμβατικά), αλλά και την ενίσχυση όλων των δυνάμεων για τη φύλαξη και φρούρηση των ολυμπιακών κτιρίων. Σε συνεργασία με την Ολυμπιακή Επιτροπή Αθήνα 2004, δημιουργήθηκε από το υπουργείο Άμυνας και έπειτα από αίτημα του υπουργείου Δημόσιας τάξης η λεγόμενη «ολυμπιακή μεραρχία», αποτελούμενη από περίπου 1.000 στρατιώτες, υπαξιωματικούς και ανώτερους αξιωματικούς. Οι ειδικές μονάδες ανέλαβαν τη φύλαξη σημαντικών υποδομών και εγκαταστάσεων αλλά και την αστυνόμευση χώρων νευραλγικής σημασίας στην Αθήνα και στην επαρχία, όπως γραφεία οργανισμών, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας κ.ά., με τη συνεργασία των αστυνομικών δυνάμεων, οι οποίες, στη συγκεκριμένη περίπτωση, από μόνες τους κρίθηκαν ανεπαρκείς.

Η ειδικά εκπαιδευμένη στην καταστολή πλήθους 71η Αερομεταφερόμενη Ταξιαρχία ήταν παρούσα στη στρατιωτική παρέλαση της Θεσσαλονίκης, την 28η Οκτωβρίου του 2012, για αποτρεπτικούς λόγους, με σκοπό να «προστατέψει» την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία από το συγκεντρωμένο πλήθος, αν και όταν κριθεί ότι κινδυνεύει. Ενώ και για την παρέλαση της 25ης Μαρτίου του 2013, στη σύσκεψη για τη λήψη μέτρων, ο εκπρόσωπος του ΓΕΣ (Γενικό Επιτελείο Στρατού) πρότεινε τη συμμετοχή στρατιωτικών μονάδων με κατασταλτικό ρόλο.

Τα καλοκαίρια του 2011 και του 2012 εφαρμόστηκε το σχέδιο «ανάσχεσης λαθρομεταναστών». Καθιερώθηκε η φύλαξη και η αντιμετώπιση της εισροής μεταναστών από τα σύνορα, με τη συνεργασία μεταβατικού αποσπάσματος της αστυνομίας και

ρόμους συσσωρεύεται η οργή. Και έτσι, στις Βρυξέλλες αρχίζουν όλες οι προετοιμασίες της κινητοποιήσεως, για πρώτη φορά, ενός ειδικού σώματος της Ε.Ε. για την καταστολή αναταραχών». Το απόσπασμα είναι παρμένο από άρθρο με τίτλο «Ευρωπαϊοί κωροφύλακες στην Ελλάδα για τις διαδηλώσεις», δημοσιευμένο στον ιστότοπο www.otyposnews.gr, στις 15/10/2010.

του στρατού. Το «σχέδιο αποτροπής» μεταναστών από το εκστρατευτικό σώμα σε καθημερινή βάση συλλάμβανε μετανάστες στα σύνορα του Έβρου, με σαφή εντολή τη μηδενική παροχή βοήθειας⁹¹.

Πέρα όμως από τον κατασταλτικό ρόλο του στρατού, ο απεργοσπαστικός του ρόλος σε μαζικές και πολυήμερες απεργίες των τελευταίων χρόνων υπήρξε καταλυτικός. Τον Οκτώβριο του 2011, φορτηγά του ελληνικού στρατού βγήκαν στους δρόμους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης για να μαζέψουν τα σκουπίδια που είχαν συσσωρευτεί, λόγω της πολυήμερης απεργίας των οδοκαθαριστών⁹². Επίσης, κατά τη διάρκεια της καθολικής απεργίας των οδηγών βυτιοφόρων και φορτηγών, τα βυτιοφόρα του στρατού ανέλαβαν τη μεταφορά καυσίμων, με σκοπό να σπάσουν την πολυήμερη απεργία.

Ένας μηχανισμός, που έχει ως δομική του αποστολή να παράγει θάνατο, καλείται πλέον, στο όνομα της «ασφάλειας», να βάλει όλα τα δυνατά του για να φανεί «αρεστός» στην κοινωνία. Έτσι το «κοινωνικό» έργο του στρατού, μεταμφιέζει μια πολεμική μηχανή, προσδίδοντάς της χαρακτηριστικά κοινωνικής μέριμνας και προστασίας⁹³. Στην ίδια κατεύθυνση, τον Ιούνιο του 2012, το σύνολο των ενόπλων δυνάμεων μετείχε στην καταπολέμηση πυρκαγιών στην Αττική, σύμφωνα με το σχέδιο «ΔΕΥΚΑΛΙΩΝ», διαθέτοντας ειδικό εξοπλισμό και στρατιώτες. Στο πλαίσιο του σχεδίου εκτάκτων αναγκών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», οι ένοπλες δυνάμεις δύνανται να συνδράμουν, έχοντας αποστολή προληπτικού και κατασταλτικού χαρακτήρα. Επίσης, δεν είναι λίγες οι

91. Βάσει του σχεδίου, ανά 200 με 300 μέτρα υπάρχει μια ενέδρα των δύο έως τριών απόμων, που έχουν κατ' ελάχιστο δυνατότητα καθαρής εποπτικής ορατότητας 50 μέτρα δεξιά και αριστερά. Ανά ένα χιλιόμετρο υπάρχει παρατηρητήριο με δύο αστυνομικούς που «σαρώνουν» με κιάλια τα σύνορα την ημέρα και με θερμικές κάμερες τη νύχτα, ώστε στην περίπτωση εντοπισμού ή ανίχνευσης κίνησης από την απέναντι πλευρά να ενημερώνουν τις ενέδρες και τον επόπτη, προκειμένου αυτός με τη σειρά του να ενημερώνει τους «διαπιστευμένους» τούρκους αξιωματικούς-συνδέσμους, ώστε να μαζέψουν τα «στίφη». Για την περιγραφή του σχεδίου, βλ. σχετικό δημοσίευμα με τίτλο «Πως αναπτύσσεται καθημερινά το σχέδιο αποτροπής μεταναστών από το εκστρατευτικό Σώμα», αναρτημένο στο δικτυακό τόπο www.bloko.gr, στις 12/8/2012.

92. Βλ. άρθρο με τίτλο «Αναλαμβάνει ρόλο ο στρατός», 30/7/2010 διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο www.antinews.gr

93. Με βάση την Αμυντική Στρατηγική Αναθεώρηση και συγκεκριμένα την κοινωνική της διάσταση, η δυνατότητα των ΜΜΕ να επηρεάζουν το κοινό και την πολιτική επικαιρότητα έχει μεγάλη επίδραση στον καθορισμό του πότε και με ποιο τρόπο η πολιτεία, μέσω των ενόπλων δυνάμεων, αντιδρά σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, ανθρωπιστικών κρίσεων και συγκρούσεων... Η αυξανόμενη συναισθηματική πρόσδεση των Ενόπλων Δυνάμεων με τον έξω κόσμο, η οποία υποστηρίζεται από την άμεση κάλυψη των ΜΜΕ, καθώς και η επιθυμία του κοινού να βλέπει τις Ε.Δ. της χώρας να ενεργούν ως δύναμη του καλού, είναι πιθανό να οδηγήσουν σε υποστήριξη του κοινού, καθώς και σε πιθανή απαίτηση του για

φορές που ο στρατός καλείται να καθαρίσει παραλίες σε νησιά, με τη συνεργασία διαφόρων τοπικών φορέων αλλά και πολιτών, καθώς και να πραγματοποιήσει ημερίδες σε σχολεία (σεμινάρια πρώτων βοηθειών, επαγγελματικού προσανατολισμού κ.ά.).

Τέλος, όσον αφορά στην κοινωνική πολιτική του ΝΑΤΟ στα κράτη-μέλη και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα, αναφέρουμε ενδεικτικά δύο παραδείγματα:

«...Το ΝΑΤΟ διοργανώνει μια σειρά σεμινάρια, διαλέξεις και εκδηλώσεις ενώ προσφέρει και πρακτική άσκηση σε φοιτητές στην έδρα του προκειμένου να αποκτήσουν μια πιο "ισορροπημένη άποψη για τον Οργανισμό" και να διορθωθεί η "διαστρεβλωμένη" εικόνα που έχουν για το ΝΑΤΟ οι ιθαγενείς...»

«...Με έγγραφο που στέλνει το ΝΑΤΟ προς όλα τα σχολεία Α΄ Βάθμιας και Β΄ Βάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Χανίων και τους συλλόγους εκπαιδευτικών, προσφέρει κορηγίες σε αναλώσιμα, μηχανήματα, ρουκισμό και είδη πρώτης ανάγκης, ζητώντας από όποιο σχολείο τις αποδεχτεί να δηλώσει δημόσια ευχαριστήρια προς το ΝΑΤΟ, το Πεδίο Βολής Κρήτης και τους γερμανούς στρατιώτες του ΝΑΤΟ που εκπαιδεύονται στο Πεδίο Βολής...»⁹⁴.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

διενέργεια επιχειρήσεων με βάση ανθρωπιστικά κριτήρια... Βλ. σχετικά το άρθρο του Ιού της Κυριακής, με τίτλο, «2004, Στρατός και «εσωτερικός εχθρός», «Μεταμοντέρνοι συνταγματάρχες» (2ο μέρος), αναρτημένο στον ιστότοπο www.iospress.gr

94. Βλ. το άρθρο «Εξω το ΝΑΤΟ από τα σχολεία», δημοσιευμένο στις 21/11/2012, στην ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας *Ριζοσπάστης*, www.rizospastis.gr

Ένας ανοιχτός επίλογος: αντιστρέφοντας το φόβο

Η διαχρονική αποστολή του στρατού απέναντι στον «εσωτερικό εχθρό» αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα σε περιόδους συστημικής κρίσης και αστάθειας όπως αυτή που διανύει το ελληνικό κράτος στην «εποχή των μνημονίων». Για το λόγο αυτό, οι «από πάνω» εμβαθύνουν τις στρατιωτικές μελέτες, ανεφοδιάζουν το νομικό τους οπλοστάσιο και αναδιατάσσουν την επιχειρησιακή οργάνωση των «σωμάτων ασφαλείας» για τις εσωτερικές αποστολές. Παράλληλα, καλλιεργούν τα «ιδεώδη» του εθνικισμού και του μιλιταρισμού ως το ύστατο εργαλείο απόσπασης εκείνης της κοινωνικής συναίνεσης για την πολυμέτρη επίθεση προς την κοινωνία. Στο όνομα της «έκτακτης ανάγκης» νομιμοποιούνται και δικαιολογούνται τα πάντα. Το καθεστώς είναι σε θέση, δίχως προσχήματα και δίχως δημοκρατικά κωλύματα, να στήνει στον τοίχο όσους αντιστέκονται και όσους δε χωράνε στις επιταγές του κράτους και του καπιταλισμού. Οι πύλες των στρατοπέδων ανοίγουν προς την κοινωνία συμβολικά και ουσιαστικά. Οι -ένστολοι και μη- υπερασπιστές του δόγματος της ασφάλειας παρελαύνουν στην καθημερινότητα του αστικού χώρου. Το ιδεολόγημα της νομιμότητας, όπως και η πειθαρχία στις διαταγές της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, ανάγονται σε ύψιστες κοινωνικές αρετές.

Η νέα στρατηγική αντίληψη του NATO συμπλέει με τις κυριαρχικές ανάγκες της εποχής μας: μελέτη, έλεγχος και καταστολή του «εσωτερικού εχθρού» και των ασύμμετρων κοινωνικών κινδύνων. Το ελληνικό κράτος δεν θα μπορούσε να μη διεκδικεί το μερίδιό του στην παραγωγή και αναπαραγωγή αυτών των στρατιωτικών αντιλήψεων. Εξάλλου, οι σχετικές μελέτες του NATO φτιάχτηκαν για τις ανάγκες κρατών με πληθυσμιακές, οικονομικές και πολιτικές ιδιαιτερότητες, σαν κι αυτές που έχει στην παρούσα περίοδο το ελληνικό κράτος. Δίχως όρια φτωχοποίηση του πληθυσμού, σκλήρυνση των παραγωγικών μοντέλων, κρίση πολιτικών θεσμών, ολοκληρωτικό καθεστώς, κοινωνική αστάθεια. Η έκθεση του NATO Urban Operations 2020, δεν αφορά μια πραγματικότητα έξω από τη δική μας, αλλά μια πραγματικότητα σαν και τη δική μας...

Αυτό που το NATO και οι σύμμαχοί του ονομάζουν «επικίνδυνη δημογραφική έξαρση και οικονομική δυσπραγία», στην Ελλάδα, είναι η εδαφικοποίηση της φτωχοποίησης και της πληθυσμιακής υπερσυγκέντρωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα. Μπορεί στην ελληνική πραγματικότητα να μην υπάρχουν -ακόμη- οι κλασικές παραγκουπόλεις, αδιαμφισβήτητα όμως υπάρχουν οι αστικοί εκείνοι πολεοδομικοί ιστοί μέσα στους οποίους οξύνονται οι κοινωνικές και ταξικές αντιθέσεις, όπως και

τα γκέτο εκείνα των «επικίνδυνων τάξεων». Οι μεγάλες πόλεις, όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Λάρισα, η Πάτρα κ.ά., και οι όμοροί τους δήμοι, συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά πληθυσμού, καθώς σε αυτούς τους αστικούς χώρους συγκεντρώνονται οι οικονομικές δραστηριότητες, η διοίκηση, οι υπηρεσίες, οι κρατικές υποδομές. Την ίδια στιγμή και όσο στον ελλαδικό χώρο βαθαίνει η φτώχεια, το μεγαλύτερο μέρος αυτών των αστικών χώρων εμφανίζουν έντονα χαρακτηριστικά γκετοποίησης και περιθωριοποίησης. Πρόκειται για συνοικίες με έντονη ταξικότητα και εθνοτική ανομοιογένεια. Αυτές οι περιοχές αποτελούν έναν από τους εσωτερικούς κινδύνους, για τους οποίους μεριμνούν τα δόγματα ελέγχου και καταστολής, καθώς οι πληθυσμοί τους και τα χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων τους είναι παράγοντες συστημικής αποσταθεροποίησης και «ανομίας».

Αυτό που το ΝΑΤΟ και οι σύμμαχοί του ονομάζουν «επικίνδυνη έξαρση της μετανάστευσης και κακή διακυβέρνηση τρίτων χωρών», στην Ελλάδα, δεν είναι τίποτα άλλο πέρα από τα αποτελέσματα των οικονομικών, πολιτικών και πολεμικών επιλογών των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων διευθυντηρίων απέναντι σε κράτη της Ασίας και της Αφρικής, απέναντι σε κράτη με «αδύναμες οικονομίες» ή «εχθρικά καθεστώτα». Οι «ανεξέλεγκτες» ροές μετανάστευσης είναι παράγωγα των ίδιων των οικονομικών, πολιτικών και, φυσικά, των συμβατικών πολέμων της Δύσης. Επειδή, λοιπόν, η καπιταλιστική ολοκλήρωση προϋποθέτει την ύπαρξη αυτών των ροών αλλά και τον έλεγχό τους, τα νέα στρατιωτικά δόγματα έρχονται να μεριμνήσουν για έναν ακόμη «εσωτερικό εχθρό»: το μετανάστη. Το νέο νομικό καθεστώς 18μηνης κράτησης των μεταναστών, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης που στήνονται και λειτουργούν στην Ελλάδα, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις καταστολής των εξεγέρσεων μέσα σε αυτά, αλλά και οι σκούπες και τα πογκρόμ εντός του αστικού χώρου, ο «Ξένιος Δίας», τα καθημερινά μπλόκα και το πήγαινε-έλα των αστυνομικών λεωφορείων με σιδηροδέσμιους μετανάστες, είναι δείγματα ενός στρατιωτικού μοντέλου απέναντι στον «εσωτερικό εχθρό», αλλά και μιας στρατιωτικοποίησης της καθημερινής ζωής, που επιχειρεί να επιβληθεί ως «κανονικότητα» μέσα στην πόλη.

Αυτό που το ΝΑΤΟ και οι σύμμαχοί του ονομάζουν «επικίνδυνες κοινωνικές αντιπαραθέσεις», στην Ελλάδα, είναι οι συγκρούσεις που ενδέχεται να προκληθούν με τον κόσμο της εξέγερσης και του αγώνα από τη μια πλευρά και τον κόσμο της «αντιεξέγερσης», του συντηρητισμού και του εκφασισμού από την άλλη. Οι απελευθερωτικές και εξεγερσιακές δυνατότητες που έχουν αναπτύξει πολιτικά και κοινωνικά κινήματα του ελλαδικού χώρου μέσα στο χρόνο είναι διαρκώς στο στόχαστρο των δυνάμεων της αντιεξέγερσης. Η πολωτική αυτή συνθήκη έχει αποκτήσει εντονότερα κοινωνικά χαρακτηριστικά, αφού το πρόγραμμα των κυβερνητικών «μεταρρυθμίσεων» της οικονομίας δεν κατέχει εκείνες τις απαραίτητες κοινωνικές συναινέσεις για την επέλασή του δίχως κοινωνικές αντιδράσεις. Επιπλέον, οι συστημικές επιλογές, επιτίθενται ευθέως και απροκάλυπτα τόσο στα συμφέροντα πολλών κοινωνικών ομάδων, όσο και στη ίδια την ζωή των «από τα κάτω» αλλά και το φυσικό περιβάλλον. Πρόκειται, λοιπόν, για ένα πολεμικό κλίμα, που διαμορφώνει

και τους αντίστοιχους όρους της κοινωνικής και ταξικής αντιπαράθεσης.

Το νέο μιλιταριστικό μοντέλο αντιμετώπισης του «εσωτερικού εχθρού», όπως αυτό περιγράφεται για την ιταλική και γερμανική πραγματικότητα στο β' μέρος της παρούσας έκδοσης, φαίνεται πως και στον ελλαδικό χώρο έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται. Δεν είναι μονάχα ότι η αστυνομία μοιάζει ολοένα και περισσότερο με τον στρατό και το αντίστροφο. Δεν είναι μονάχα πως οι μιλιταριστικές μηχανές οπλίζονται και εκπαιδεύονται για να στραφούν προς τον «εσωτερικό εχθρό». Οι συνταγές έχουν ήδη φτιαχτεί και οι κατευθύνσεις έχουν ήδη δοθεί και θα ήταν αδιανόητο να μην μεσολαβήσει ένας σχετικός «πειραματισμός» σε πραγματικό χρόνο και με πραγματικό αντίπαλο πριν την τελική εφαρμογή τους. Αυτό, λοιπόν, που συμβαίνει τα τελευταία χρόνια στον ελλαδικό χώρο είναι ένα πείραμα εφαρμογής των νέων μιλιταριστικών εργαλείων για την αντιμετώπιση του «εσωτερικού εχθρού». Πείραμα που θέλει να κατοχυρώσει βήμα-βήμα τους χρόνους, τους χώρους και τους τρόπους εδραίωσης των νέων πολεμικών δογμάτων απέναντι στους «επικίνδυνους» πληθυσμούς, συναρθρώνοντας στρατό και αστυνομία.

Θα ήταν ίσως αναποτελεσματικό, με τα μέχρι σήμερα δεδομένα, να εμφανιστούν τα τανκς του ελληνικού στρατού απέναντι σε μια πορεία «αγανακτισμένων» στο κέντρο της Αθήνας, καθώς θα προκαλούνταν επίφοβες κοινωνικές ή ενδοθεσμικές αντιδράσεις. Θα ήταν αναποτελεσματικό να επιβληθεί απαγόρευση κυκλοφορίας σε «εγκληματογόνες» περιοχές ή απαγόρευση συνάθροισης σε ημέρες γενικών απεργιών. Αυτό όμως που θεωρείται για την εξουσία αποτελεσματικό είναι να κατοχυρώνει σιγά-σιγά ιδεολογίες και πρακτικές που θα της επιτρέψουν όταν το κρίνει να επιβάλλει αποτελεσματικά και δίχως πολλές αντιδράσεις την απόλυτη σιωπή.

Μπορεί τα τανκς να μην χρειάστηκαν στις μεγάλες μάχες της πλατείας Συντάγματος το 2011, οι επιχειρήσεις ωστόσο των ΜΑΤ ήταν στρατιωτικού τύπου και φιλοσοφίας και όχι αστυνομικές. Οι αύρες και ο δίχως όρια χημικός πόλεμος κατοχυρώθηκαν ως ένα στρατιωτικό εργαλείο στον κατασταλτικό μηχανισμό.

Μπορεί στον Άγιο Παντελεήμονα να μην έχει επίσημα επιβληθεί απαγόρευση κυκλοφορίας μετά τις 10 το βράδυ, οι περιπολίες όμως των ένστολων και των φασιστών έχουν ήδη διαμορφώσει ένα καθεστώς φόβου και αποτροπής της κυκλοφορίας τις ώρες που δεν υπάρχουν μάρτυρες στα μπαλκόνια και τους δρόμους...

Μπορεί κατά τη διάρκεια των γενικών απεργιών να μην έχει επιβληθεί απαγόρευση των συναθροίσεων, έχει όμως έμμεσα επιβληθεί περιορισμός τους, τόσο με τους αστυνομικούς κλοιούς στους χώρους και τα μέσα προσέλευσης προς τις συγκεντρώσεις όσο και με τις εκατοντάδες πολεμικές απαγωγές-προληπτικές προσαγωγές διαδηλωτών ακόμα και έξω από τα σπίτια τους.

Ακόμη πιο πέρα, αν εξετάσει κανείς τη μέθοδο των αστυνομικών επιχειρήσεων καταστολής των κοινωνικών αγώνων στη Χαλκιδική (ή παλαιότερα στην Κερατέα), θα συμπεράνει πως αντλούν τη φιλοσοφία τους από το νέο μιλιταριστικό μοντέλο αντιμετώπισης του «εσωτερικού εχθρού».

1) *Κατανόηση: Χαρτογράφηση* όλων των κατοίκων της Ιερισσού (πολιτικές και

κοινωνικές πεποιθήσεις), μελέτη του εδάφους όπου ζουν και αγωνίζονται (οικίες, πλατείες, δασικοί κι επαρχιακοί δρόμοι). Πώς αλλιώς μπορεί να ερμηνευτεί η πλήρης γνώση των κατασταλτικών μηχανισμών τόσο για τα επαγγέλματα όσο και για τις συνθήκες των διωκόμενων κατοίκων της Ιερισσού;

2) *Διαμόρφωση: Απομόνωση κομβικών σημείων μιας κατοικημένης περιοχής κατά τη διάρκεια κατασταλτικών επιχειρήσεων, εξασφάλιση διόδων προσέλευσης σε εχθρικό έδαφος κ.ά.* Θυμίζουμε στο σημείο αυτό πως κατά τη διάρκεια των κατασταλτικών εφόδων στο χωριό της Ιερισσού καταλήφθηκαν από τις αστυνομικές δυνάμεις καίριοι οδικοί κόμβοι εντός και εκτός της κοινότητας. Και πως για τις ανάγκες λειτουργίας του εργοταξίου εξόρυξης χρυσού στο όρος Κάκαβος έχουν διαμορφωθεί ειδικοί ελεγχόμενοι δρόμοι με αγκαθωτά συρματοπλέγματα και σημεία με αστυνομικούς ελέγχους.

3) *Δέσμευση: Επιχειρήσεις ευθείας σύγκρουσης, χειρουργικές επεμβάσεις, πληροφοριακός και ψυχολογικός πόλεμος, στρατολόγηση εθελοντών.* Στην περίπτωση του αγώνα των κατοίκων της Χαλκιδικής είναι χαρακτηριστικές οι μάχες που δόθηκαν μέσα στα δάση με δυνάμεις των ΜΑΤ να πυροβολούν σε ευθεία βολή με δακρυγόνα τραυματίζοντας πολλούς κάτοικους και αλληλέγγυους. Είναι επίσης χαρακτηριστικές οι επιχειρήσεις εισβολής δυνάμεων των ΜΑΤ και των ΕΚΑΜ εντός των κοινοτήτων για να προβούν σε συλλήψεις και στοχευμένες απαγωγές αγωνιστών, ακόμα και μέσα από τα σπίτια τους. Επιπλέον, είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίο επιχειρήθηκε να δημιουργηθεί ένας κοινωνικός «αντίπαλος»¹ στον αγώνα των κατοίκων ενάντια στα μεταλλεία. Η εμφάνιση και η προμηδοότητα των

1. Στο πλαίσιο των μελετών του «εσωτερικού εχθρού» και της κατασκευής μοντέλων αντιμετώπισής του εντός του αστικού πεδίου, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στις «ψυχολογικές επιχειρήσεις» (PSYOP). Πρόκειται για σχεδιασμένες μεθόδους υποκίνησης κοινωνικών αντιδράσεων που θα στρέφονται ενάντια στον «εσωτερικό εχθρό». Για την εκπλήρωση αυτής της στρατηγικής δίνεται ιδεολογική βαρύτητα στα μέσα κατασκευής της κοινής γνώμης εντός των πόλεων ή άλλων κατοικημένων περιοχών. Εκτός από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, οι στρατοί έχουν τη δυνατότητα να εισβάλλουν μέσα στον αστικό ιστό για να επηρεάσουν την κοινή γνώμη και να «πολεμήσουν» ιδεολογικά την κοινωνική αποδοχή ή νομιμοποίηση που τρέφουν οι «εχθροί» τους. Στις PSYOP συγκαταλέγεται λοιπόν και η δυνατότητα του στρατού να επηρεάσει τον πληθυσμό με χρήση κειμένων, αφισών, μεγαφώνων κ.ά. Η μετάδοση συγκεκριμένων πληροφοριών έχει σαν στόχο τη χειραγώγηση των συναισθημάτων και των συλλογισμών του πληθυσμού. Στην περίπτωση τώρα του αγώνα των κατοίκων της Χαλκιδικής ενάντια στα μεταλλεία χρυσού, είναι χαρακτηριστικός ο ιδεολογικός πόλεμος που ασκήθηκε για να καμφθούν οι αντιστάσεις και η επιχειρηματολογία τους. Η προπαγάνδα που ξεδιπλώθηκε στο προκείμενο για να αναχαιτίσει τις αντιδράσεις των κατοίκων και να συγκροτήσει υπερασπιστικές των εξορύξεων κινήσεις, μιλούσε υπέρ της εργασίας και κατά της ανεργίας, υπέρ της ανάπτυξης με «σεβασμό» στο περιβάλλον, υπέρ της «προβολής» της τοπικής κοινωνίας μέσω των εξορυκτικών έργων (sic), υπέρ του «εθνικού καλού» κ.ά...

κοινωνικών αντιδράσεων υπέρ των εξορύξεων χρυσού και ενάντια στην ...ανεργία της Χαλκιδικής ήταν προφανώς μια κυρίαρχη επιλογή για την κάμψη των κοινωνικών αντιστάσεων. Σε αυτή την κατεύθυνση συστρατεύθηκαν φυσικά και οι προβολείς του θεάματος: media και άλλες ειδησεογραφικές πύλες δεν αρκέστηκαν μονάχα στην συκοφάντηση των αγωνιζόμενων ενάντια στα μεταλλεία αλλά προέβαλλαν την εταιρεία εξόρυξης Eldorado Gold ως μια «κοινωνοφελή υπηρεσία».²

4) *Εδραίωση: Πρόληψη επανεμφάνισης του αντιπάλου, εδραίωση συνεργασίας με τοπικές αρχές, διαχείριση αιχμαλώτων.* Η εξουσία επιχειρεί να αποδιοργανώσει όσους αντιστέκονται στις εξορύξεις πλήττοντας τα ζωικά τους εδάφη, τους διαύλους επικοινωνίας και την ίδια την ψυχολογία τους. Μόνιμα αστυνομικά μπλόκα και περιπολίες μέσα στο δασικό χώρο και τους επαρχιακούς δρόμους της περιοχής, παρακολουθήσεις τηλεφωνικών και διαδικτυακών επικοινωνιών, ασταμάτητος ιδεολογικός πόλεμος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, παρουσίαση των αγωνιζόμενων ως «τρομοκράτες», ποινικοποίηση του αγώνα, εκφοβισμός των κατοίκων κ.ά είναι σημεία της στρατηγικής της εξουσίας για να πολεμήσει τον «εσωτερικό εχθρό» στη Χαλκιδική και να τον καταστήσει ψυχολογικά -και όχι μόνο- ανήμπορο να συνεχίσει τον αγώνα. Τέλος, αποκαλυπτική αυτής της στρατηγικής είναι η εκδικητική και παραδειγματική προφυλάκιση δύο κατοίκων αλλά και η ποινική δίωξη δεκάδων άλλων, τον Απρίλιο του 2013.

Είναι δεδομένο ότι διαμορφώνεται μια νέα κατασταλτική πραγματικότητα με την οποία η εξουσία επιθυμεί να κάνει επίδειξη της ισχύος της και να εμψυχήσει στους αγωνιζόμενους την αίσθηση ότι είναι εντελώς αδύναμοι, να καθορίσει έτσι, μέσω της επιβαλλόμενης εσωτερίκευσης της αδυναμίας, το σώμα τους και τις αισθήσεις τους. Ωστόσο, είναι ο δικός τους φόβος για αχειραγώγητες κοινωνικές αναταραχές και ξεγεγήσεις που τους έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση αυτών των νέων πολεμικών στρατηγικών. Πίσω από αυτές τις στρατηγικές, αυτό που διαβάζουμε εμείς είναι οι δικές τους αδυναμίες να εδραιωθούν μέσα στο χώρο και το χρόνο που θέλουν να πολεμήσουν, οι δικές τους αδυναμίες να ερμηνεύσουν και να καταστείλουν την ευφυΐα και την συνείδηση των αγωνιζόμενων.

Ας επιβεβαιώσουμε, λοιπόν, τους δικούς τους φόβους!

Όσο η εξουσία δείχνει πως φοβάται την «ασφάλεια» που παρέχει στους «από

2. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα κατασκευάστηκε και προβλήθηκε μια εξωπραγματική τηλεοπτική εικόνα σχετικά με το μέγεθος ορισμένων συγκεντρώσεων κατοίκων που τάχθηκαν δημόσια υπέρ της επένδυσης – αντίστοιχες τηλεοπτικές σκηνοθεσίες για την προβολή ενός εικονικού πλήθους συνηθίζονται από τους τηλεοπτικούς υπερπαραγωγούς στις προεκλογικές συγκεντρώσεις των κομμάτων. Τέλος, είναι χαρακτηριστική η προσπάθεια του κράτους αλλά και της εμπλεκόμενης με την «επένδυση» εταιρεία να συγκροτήσουν έναν άτυπο στρατό – αρχικά- ανέργων εθελοντών από την ευρύτερη περιοχή προσφέροντάς τους θέσεις εργασίας τόσο στα έργα εξόρυξης όσο και στην φύλαξη των εργοταξίων-ορυχείων.

κάτω» ο αστικός χώρος, ας επιβεβαιώσουμε τους φόβους της απελευθερώνοντας ακόμη περισσότερο τον αστικό χώρο, δημιουργώντας δίκτυα και υποδομές ελεύθερης χρήσης του.

Όσο η εξουσία δείχνει πως φοβάται την «ασύμμετρη σύγκρουση» και το «ετερογενές πλήθος των ατάκτων», ας ενισχύσουμε τις κοινότητες συνύπαρξης και αγώνα, δίχως εθνοτικούς και πλαστούς διαχωρισμούς.

Όσο η εξουσία δείχνει πως απειλείται από τα ηλεκτρονικά ή άλλα δίκτυα επικοινωνίας/ενημέρωσης των «από κάτω» φιμώνοντάς τα, ας τα ενισχύσουμε, ας τα πολλαπλασιάσουμε, ας τα ποιοτικοποιήσουμε.

Όσο η εξουσία δείχνει πως επιδιώκει να αποσπάσει τους ζωτικούς χώρους των εξεγερμένων στις γειτονιές, ας τους διατηρήσουμε και ας τους απλώσουμε.

Όσο η εξουσία δείχνει πως θέλει να εγκαταστήσει μόνιμους στρατούς στις ζωές μας για να επιβάλει το νόμο και την τάξη, ας τους αποβάλουμε από την καθημερινότητά μας.

Όσο η εξουσία επενδύει στην κοινωνική εκπειθάρχηση, στον κοινωνικό εκφρασμό, στην εξατομίκευση και τον κοινωνικό κανιβαλισμό, ας ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο τις κοινότητες αγώνα και ελευθερίας, τις σχέσεις αλληλεγγύης και ισότητας.

Όσο η εξουσία επιδιώκει να μας «δωρίσει» τη γλώσσα και τα εργαλεία του μιλιταρισμού, όσο επιδιώκει να μας στοιχίσει μέσα ή έξω από τις γραμμές της, ας ενισχύσουμε τον οριζόντιο και απελευθερωτικό χαρακτήρα της αντίστασης και της κοινωνικής αυτό-οργάνωσης μακριά από την έννοια και τα χαρακτηριστικά του «στρατευμένου αγώνα».

Το ζήτημα για τον κόσμο της εξέγερσης, της αντίστασης και του αγώνα δεν είναι ούτε ο φόβος ούτε η αδιαφορία για το νέο μιλιταριστικό μοντέλο καταστολής. Το ζήτημα είναι η μελέτη των εργαλείων του συστήματος, το άπλωμα των αρνήσεων και η ενίσχυση της απελευθερωτικής προοπτικής. Η ολική άρνηση στρατεύσης – δεδομένης της άρνησης της θητείας- είναι κομμάτι αυτής της προοπτικής καθώς αποτελεί εκ φύσεως μια επιθετική στάση ενάντια στην καθυπόταξη και τον εγκλεισμό σωμάτων και συνειδήσεων, ενάντια στον παραλογισμό του έθνους και του στρατού. Αποτελεί όμως ταυτόχρονα και μια αιχμηρή αντίσταση στα μιλιταριστικά δόγματα καταστολής και ελέγχου, απέναντι σε κάθε εξουσιαστική συγκρότηση και ιδεολογία. Μια καθολική άρνηση στα έθνη, τα κράτη, τον καπιταλισμό, τους πολεμικούς οργανισμούς και τις στρατιωτικές συμμαχίες. Μια καθολική άρνηση σε κάθε ιδεολογία και επιχείρηση χειραγώγησης, εκμετάλλευσης και εξανδραποδισμού.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κριτική και αντίσταση από Ιταλία και Γερμανία

Εισαγωγή

Στο β' μέρος αυτής της έκδοσης, παρουσιάζονται μεταφρασμένα τρία κείμενα, που συνοψίζουν αναλύσεις και καταθέτουν διαφορετικές εμπειρίες γύρω από την ολοένα και πιο έντονη στρατιωτικοποίηση της ζωής στις πόλεις, τη διάχυση εξουσιών ανάμεσα στα διάφορα σώματα στρατού και την αστυνομία, την επέκταση της έννοιας της «έκτακτης ανάγκης» σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας και τους νέους σχεδιασμούς του NATO να μεταφέρει τα ίδια τα στρατεύματά του από τα πολεμικά μέτωπα της περιφέρειας στις παραγκουπόλεις των μητροπόλεων της Δύσης, προκειμένου να αναμετρηθούν με τις κάθε τύπου «ασύμμετρες απειλές» που αποτελούν οι κατά τόπους εξεγερμένοι για το σύστημα.

Τα κείμενα αυτά, όπως και αυτά που προηγήθηκαν, είναι αποτέλεσμα συλλογικών κινηματικών διαδικασιών, χωρίς οι ομάδες που τα συνέταξαν να διεκδικούν τον τίτλο του «εμπειρογνώμονα», ειδικά όσον αφορά τα δαιδαλώδη ζητήματα κυριαρχικών, γεωστρατηγικών ισορροπιών, που χαράσσονται και ενορχηστρώνονται σε πεδία εχθρικά στην κινηματική λογική ώστε να μπορεί εύκολα ο καθένας από εμάς να τα παρακολουθήσει. Έρχονται όμως να γεμίσουν τα κενά σε γνώση γύρω από αυτούς τους σχεδιασμούς, που αν και γεννήθηκαν και θα παραμείνουν οικείοι μόνο στα κεφάλια των στρατοκρατών, αποτελούν για εμάς πολύτιμο εργαλείο για την κατανόηση της κίνησής τους και την προετοιμασία της αντιπαράθεσης με αυτή. Προφανώς, αυτό ήταν και το κίνητρο των συντακτών των κειμένων, που έρχονται από την Ιταλία και τη Γερμανία, δυο χώρες με έντονη αντιμιλιταριστική παράδοση. Παρά το γεγονός ότι οι θεωρητικές αναλύσεις ή/και καταβολές ανάμεσα στις δυο χώρες διαφέρουν, οι προσεγγίσεις τους συγκλίνουν τόσο στη «φωτογράφιση» της νέας «χακί» εισβολής στη σύγχρονη πραγματικότητα της μητρόπολης, όσο και στη διάθεση για επίθεση εναντίον της.

Σε κάθε περίπτωση, οι σύντροφοι και από την Ιταλία και από τη Γερμανία κάνουν την κίνηση να βάλουν το θέμα στη διεθνή κινηματική ατζέντα, και αυτή για εμάς ήταν και η βασική αφετηρία για να παρουσιάσουμε αυτά τα κείμενα, ανοίγοντας την κουβέντα και εδώ. Επιλέξαμε να μη σχολιάσουμε κανένα από τα κείμενα, παρά τις διαφορές μας με κάποια σημεία – έτσι κι αλλιώς η δική μας προσέγγιση κατατίθεται σε αυτή την έκδοση αναλυτικά αλλά όχι αντιπαραθετικά με τις εδώ οπτικές.

Τα κείμενα που ακολουθούν είναι τρία:

- Το κείμενο της ομάδας Nonostante Milano, με τίτλο *Στρατοί στους δρόμους. Μερικά ζητήματα σχετικά με την έκθεση του NATO, Επιχειρήσεις σε αστικό περιβάλλον το έτος 2020* (τίτλος πρωτότυπου *Eserciti nelle strade*), που αποτελεί

και την πρώτη παρουσίαση στα ελληνικά της επίμαχης έκθεσης-καθρέφτη των νέων δογμάτων. Συμπεριλήφθηκε στην μπροσούρα με τίτλο *Για ποιον χτυπάει η καμπάνα, υλικό από τις αντιμilitarιστικές εκδηλώσεις στο Τρέντο (A chi sente il ticchettio. Materiali dal convegno antimilitarista di Trento)*, η οποία κυκλοφόρησε στην Ιταλία τον Μάιο του 2009, από την αντιμilitarιστική ομάδα *Rompere le righe* (Σπάστε τις γραμμές)*. Η δική μας μετάφραση έγινε από το ιταλικό πρωτότυπο, με τη βοήθεια της αντίστοιχης ισπανικής, που εκδόθηκε στη Βαρκελώνη με τίτλο *Ejercitos en las calles* από τις κινηματικές εκδόσεις *Bardo Ediciones* τον Ιανουάριο του 2010**. Από τη μετάφραση παραλείψαμε το κεφάλαιο με τίτλο *Elementi di storia patria: l'Elmo di Scipio* (Στοιχεία πατριδογνωσίας), το οποίο καταπιάνεται με ιδιαίτερα λεπτομερή τρόπο με την ιταλική πραγματικότητα, από την εποχή του Μουσολίνι και έπειτα.

- Στην παρούσα έκδοση, του παραπάνω κειμένου προηγείται η εισήγηση που έκαναν οι ιταλοί σύντροφοι της συγκεκριμένης ομάδας, παρουσιάζοντας τη δουλειά τους στο πλαίσιο αντιμilitarιστικής συνάντησης, που πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη, το Σεπτέμβριο του 2010 και συμπεριλαμβάνεται στην έκδοση *Si vis pacem, repensar el antimilitarismo en la época de la guerra permanente* (σ.τ.μ. *Αν θέλεις την ειρήνη, ξανασκέψου τον αντιμilitarισμό στην εποχή του διαρκούς πολέμου*), που εκδόθηκε το Μάιο του 2011, επίσης από τις εκδόσεις *Bardo Ediciones****. Στην εισαγωγή των ιταλών συντρόφων στην Ισπανία, έχοντας οι ίδιοι καταλήξει (μέσα από την μπροσούρα τους) στο συμπέρασμα ότι οδεύουμε προς ένα «στρατιωτικοποιημένο κράτος», συμπληρώνουν την εικόνα αυτής της διαδικασίας εξοικείωσης του πληθυσμού των μητροπόλεων με τις στρατιωτικές περιπολίες στους δρόμους και το καθεστώς εκτάκτου ανάγκης που επιβάλλεται πλέον όλο και συχνότερα σε διάφορες καταστάσεις, από φυσικές καταστροφές μέχρι φυλετικές συγκρούσεις. Αναφέρονται επίσης στην MSU, μία επίλεκτη μονάδα της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στις επεμβάσεις του NATO στα Βαλκάνια συνδυάζοντας καθαρά στρατιωτικές δραστηριότητες με αστυνομικές. Στη μονάδα αυτή έχουν παραχωρηθεί ζώνες εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν κτίρια και ελεύθερους χώρους εντός της ιταλικής επικράτειας και προσομοιάζουν σε πόλεις προκειμένου να εξασκούνται σε όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικές συνθήκες. Στους χώρους αυτούς εκπαιδεύονται καραμπινιέροι και πεζοναύτες. Οι γείτονες σύντροφοι, αναλογιζόμενοι τα παραπάνω, καταθέτουν πως είναι αναγκαίο όχι μόνο να σκεφτόμαστε αλλά και το πώς μπορούμε να επιτεθούμε στο στρατό και στις NATOϊκές ή μη βάσεις ο καθένας στη χώρα του, αλλά και πώς να αντιμετωπίσουμε τον πόλεμο που ζούμε εδώ, από τη στιγμή που ο πόλεμος αποτελεί μια μορφή του κράτους.

- Τελευταίο παραθέτουμε το κείμενο του καλέσματος στη διεθνή αντιμilitarιστική συνάντηση που διοργανώθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο, στο κρατίδιο του Βρανδεμβούργου της Γερμανίας, ενάντια στο πλέον σύγχρονο Κέντρο Εκπαίδευσης Μάχης GÜZ στην Ευρώπη****. Οι γερμανοί αντιμilitarιστές, καλώντας

να ενώσουμε τις εμπειρίες από τους αγώνες μας, είχαν βέβαια θέσει ως στόχο όχι μόνο την ανταλλαγή εμπειριών αλλά και την ίδια την επίθεση ενάντια στο Κέντρο (Αναγνώριση, Παρεμπόδιση, Σαμποτάζ), κάτι το οποίο κατάφεραν με τη συμμετοχή διαδηλωτών από διαφορετικές γωνίες της Ευρώπης, κάνοντας πράξη το σύνθημα: «Ο πόλεμος ξεκινάει εδώ – ας τον σταματήσουμε εδώ»

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

* Μπορεί κανείς να την κατεβάσει στο πρωτότυπο από την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://romperelerighe.noblogs.org/post/2010/07/05/eserciti-nelle-strade/>

** Ηλεκτρονική πρόσβαση στο βιβλίο στη διεύθυνση: http://bardoediciones.net/pdf/ejercitos_en_las_calles.pdf

*** Το βιβλίο μπορεί κανείς να το κατεβάσει από τη διεύθυνση: http://bardoediciones.net/si_vis_pacem.php

**** Το κείμενο είναι διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο <https://www.warstartsherecamp.org/el/el/war-starts-here>, απ' όπου και το πήραμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Παρουσιάζοντας στην Ισπανία την μπροσούρα Στρατοί στους δρόμους

Η συλλογικότητα Nonostante Milano παρουσίασε την μπροσούρα της *Στρατοί στους δρόμους* (τίτλος πρωτότυπου *eserciti nelle strade*) κατά τη διάρκεια αντιμιλιταριστικών εκδηλώσεων που έγιναν στην Βαρκελώνη, τον Σεπτέμβριο του 2010. Ακολουθεί η μικρή εισαγωγή των ισπανών συντρόφων και η εισήγηση της ιταλικής ομάδας.

«Κάποιοι σύντροφοι από τη συλλογικότητα Nonostante Milano έχουν έρθει στις αντιμιλιταριστικές εκδηλώσεις για να παρουσιάσουν την μπροσούρα *Στρατοί στους δρόμους*. Ρίχνοντας μια απλή ματιά στις ειδήσεις, είναι εύκολο να καταλάβει κανείς ότι η Ιταλία είναι αρκετά πιο προχωρημένη στα ζητήματα του μιλιταρισμού και της στρατιωτικοποίησης, συγκριτικά με άλλες χώρες του δυτικού κόσμου, όπως για παράδειγμα η Ισπανία, αν και ίσως όχι τόσο όσο φαίνεται με την πρώτη ματιά. Στην Ιταλία περιπολούν ήδη 4.000 στρατιώτες στους δρόμους των πόλεων. Πρόκειται για μια κατάσταση που ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2008 με την έκδοση ενός προεδρικού διατάγματος σχετικά με τις υποτιθέμενες καταστάσεις "εκτάκτου ανάγκης". Όμως, και το ισπανικό κράτος εξέδωσε, τον Φλεβάρη του 2010, ένα βασιλικό διάταγμα που κινείται προς την ίδια κατεύθυνση, παραχωρώντας στους στρατιωτικούς αστυνομικού τύπου καθήκοντα σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Αυτό σημαίνει ότι:

- στους στρατιωτικούς μπορεί να ανατεθούν αστυνομικές δραστηριότητες κάθε φορά που το κράτος αποφασίζει να κηρύξει κατάσταση εκτάκτου ανάγκης,
- οι στρατιωτικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως όργανα στην υπηρεσία της δικαιοσύνης, υπό την καθοδήγηση ενός εισαγγελέα,
- μπορούν να κάνουν ελέγχους ταυτότητας, να διατάζουν και να δίνουν εντολές σε μη στρατιωτικούς (πολίτες).

Το πιο σημαντικό σημείο είναι ότι ο ορισμός της "έκτακτης ανάγκης" είναι τόσο ευρύς που μπορεί να περιλαμβάνει φυσικές καταστροφές, έκρυθμες καταστάσεις, τρομοκρατία, παράνομες ή βίαιες πράξεις, κ.λπ. δηλαδή τόσο η νομοθεσία όσο και ο λόγος των πολιτικών και των μέσων μαζικής ενημέρωσης σχετικά με το τι είναι μια "κατάσταση εκτάκτου ανάγκης" καταλήγουν να περιλαμβάνουν οποιαδήποτε κατάσταση. Δεν θα πρέπει όμως να μας εκπλήξει το ενδεχόμενο να δούμε κάποια στιγμή στρατό και στους δρόμους των ισπανικών πόλεων ή, ακόμα πιθανότερα, το

ισπανικό κράτος να βρει τον δικό του τρόπο να εφαρμόσει τέτοιου είδους πολιτικές. Το σίγουρο είναι ότι όσο η κοινωνική και οικονομική κατάσταση θα προκαλεί ολοένα και μεγαλύτερες κινητοποιήσεις, το ισπανικό κράτος θα οργανώνεται έτσι, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιήσει και τον στρατό ενάντια στον πληθυσμό. Έτσι κι αλλιώς, σε περιορισμένο βαθμό, συμβαίνουν πράγματα αντίστοιχα με αυτά που έχουν συμβεί στην Ιταλία αλλά ο περισσότερος κόσμος δεν το αντιλαμβάνεται και έτσι περνάει σχεδόν απαρατήρητο. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι είναι σημαντικό να ακούσουμε με προσοχή τις εμπειρίες των ανθρώπων που έχουν βιώσει την ιταλική πραγματικότητα, έτσι ώστε να μπορέσουμε να αντιληφθούμε τι είναι αυτό που πιθανότατα να συμβεί και εδώ. Παραχωρούμε τον λόγο στους συντρόφους από το Μιλάνο».

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Αν και δεν είμαστε ειδικοί ούτε στην ανάλυση των στρατιωτικών δογμάτων ούτε στα διεθνή γεωπολιτικά θέματα, αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με την έκθεση του NATO *Urban Operations 2020*. Με την εισήγησή μας, θα προσπαθήσουμε να σας εκθέσουμε εν συντομία τους λόγους που μας ώθησαν σε αυτή την απόφαση. Η ενασχόληση της συλλογικότητας Nonostante Milano με το συγκεκριμένο ζήτημα ξεκίνησε από έναν προβληματισμό πάνω στην κοινότοπη διατύπωση: «Δεν τρέχει τίποτα». Ωστόσο, υπάρχει μια σειρά μηχανισμών αποτροπής αυτού που εμείς, αναφερόμενοι στη συνθήκη διάρρηξης της κανονικότητας, ονομάζουμε «η κατάσταση». Και όταν χρησιμοποιούμε τη λέξη κανονικότητα, αναφερόμαστε στην αδράνεια που προκαλεί η σύγχρονη λαίλαπα την οποία βιώνουμε. Υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί, θεσμικοί, αρχιτεκτονικοί, πολεοδομικοί, αστικής ανάπτυξης/«εξευγενισμού» (gentrification), ελέγχου και βιντεοπαρακολούθησης. Το Μιλάνο, μία πόλη 1,2 εκατομμυρίων κατοίκων, είναι «πολύ μπροστά» στην εφαρμογή των πρακτικών ελέγχου: στην πόλη υπάρχουν 8.000 κάμερες σε λειτουργία, πράγμα που, αν αναλογιστούμε τον πληθυσμό της, την κάνει να μοιάζει αρκετά με το Λονδίνο¹. Ένας οποιοσδήποτε κάτοικος της πόλης καταγράφεται από τις κάμερες κατά μέσο όρο γύρω στις 300 φορές την ημέρα. Εκτός από όσα ήδη αναφέραμε, υπάρχουν και διάφοροι μηχανισμοί που σχετίζονται με τον Λόγο: το κοινωνικό λεξιλόγιο συρρικνώνεται ολοένα και περισσότερο μέσω διαφόρων πρακτικών, οι οποίες στοχεύουν κυρίως στον εξοβελισμό της μνήμης, και πιο συγκεκριμένα της μνήμης των αγώνων.

Αντιληφθήκαμε ότι μέσα σε αυτό το πλαίσιο «κάτι ψήνεται». Αρχίσαμε να παρατηρούμε προσεκτικά και συνδυαστικά διάφορες καταστάσεις, προσπαθώντας να κάνουμε υποθέσεις πάνω σε πιθανές εξελίξεις. Όλες οι καταστάσεις που μας απασχολούσαν

1. Το Λονδίνο, με περισσότερους από 12 εκ. κατοίκους, έχει 10.500 κάμερες. Η κατάσταση στο Μιλάνο είναι ακόμα πιο ακραία, λαμβάνοντας υπ' όψη ότι ο πληθυσμός της πόλης αντιστοιχεί στο 10% του πληθυσμού της βρετανικής πρωτεύουσας.

αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, μεγάλες συγκεντρώσεις μεταναστών. Για παράδειγμα, η κατάσταση σε μερικές γειτονιές του Μιλάνου χαρακτηρίζεται από μεγάλη παρουσία μεταναστών και ενός είδους ζωή στο δρόμο, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την «κανονικότητα» της πόλης. Το καλοκαίρι του 2008, σε μία από αυτές τις γειτονιές, το κράτος έβγαλε μόνιμα στον δρόμο στρατιώτες, για να αποτρέψει αυτή την κατάσταση. Τότε αναρωτιόμασταν τι δουλειά έχει ο στρατός στους δρόμους, και να σκεφτείτε ότι μέχρι και η ιταλική αστυνομία παραπονιόταν για την παρουσία του που την έβρισκε ενοχλητική. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με την έκθεση του NATO, να την αναλύσουμε και να γράψουμε κάποιες σκέψεις σχετικά με αυτή. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι αυτή η διαδικασία δεν μας οδήγησε στο να ανακαλύψουμε πληθώρα καινοτομιών, αλλά αποτέλεσε κυρίως την απλή επιβεβαίωση παλαιότερων αναλύσεων. Η έκθεση του NATO βασίζεται σε δύο παραδοχές:

1. Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, ο αριθμός των ανθρώπων που κατοικούν στις πόλεις έχει ξεπεράσει το 50% του συνολικού πληθυσμού του πλανήτη. Αυτή η ροή των πληθυσμών προς τις μεγάλες πόλεις συνοδεύεται από παράλληλη αύξηση της φτώχειας. Το 1/6 του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε παραγκουπόλεις, με άλλα λόγια το 1/3 του παγκόσμιου πληθυσμού των πόλεων ζει σε καθεστώς φτώχειας. Το NATO θεωρεί αυτή τη δημογραφική, πολεοδομική και κοινωνική κατάσταση ως μια πυριτιδαποθήκη, κυρίως επειδή δεν είναι εύκολο να ελεγχθεί, τόσο εξαιτίας του αριθμού και των χαρακτηριστικών αυτών που πιθανά εξεγερθούν όσο και εξαιτίας της ίδιας της δομής των πόλεων, αφού αυτές έχουν παραδοσιακά υπάρξει μέρη στα οποία ο στρατός έχει αντιμετωπίσει μεγάλα προβλήματα. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι οι μελέτες του NATO άρχισαν το 1998 και ότι μερικά χρόνια πριν είχαν συμβεί τα «γεγονότα» του Λος Άντζελες,² κατά τη διάρκεια των οποίων επενέβη ο ομοσπονδιακός στρατός των ΗΠΑ για να καταστείλει την εξέγερση 200.000 ανθρώπων, κατά την οποία πέθαναν 60 άτομα, τραυματίστηκαν περισσότερα από 1.000 και οι υλικές ζημιές ξεπέρασαν τα χίλια εκατομμύρια δολάρια.

2. Διαπιστώνεται μια έλλειψη στρατηγικής προετοιμασίας των στρατών για διεξαγωγή επιχειρήσεων σε αστικό πεδίο. Από την οπτική της θεωρητικής στρατηγικής, οι στρατοί έχουν μείνει αγκιστρωμένοι στα δόγματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: μία μεγάλη ισχύς πυρός πάνω από την πόλη, που έχει ως σκοπό την ισοπέδωσή της.³ Προφανώς, αυτή η τακτική δεν μπορεί πλέον να εφαρμοστεί,

2. Οι συγκρούσεις στο Λος Άντζελες ξεκίνησαν τη νύχτα της 29ης Απριλίου του 1992, όταν μαθεύτηκε ότι τέσσερις λευκοί αστυνομικοί, οι οποίοι είχαν ξυλοκοπήσει βάνουσα, ένα χρόνο νωρίτερα, ένα νεαρό αφρικανό, τον Rodney King αθωώθηκαν στο δικαστήριο.

3. Σ.τ.μ. Ό,τι έκαναν δηλαδή οι «Σύμμαχοι» στο Βερολίνο, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο οργάνωσαν τη διάταξή τους τα αγγλικά στρατεύματα στην Αθήνα κατά τη διάρκεια των Δεκεμβριανών, για να δώσουμε δύο μόνο πολύ γνωστά παραδείγματα.

από τη μία εξαιτίας των προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν από την αντίδραση μιας ευαισθητοποιημένης κοινής γνώμης και από την άλλη γιατί πρόκειται για τμήματα πόλεων που βρίσκονται μέσα στα ίδια τα κράτη που ανήκουν στη Βορειοατλαντική Συμμαχία -όπως, για παράδειγμα, τα γκέτο του Λος Άντζελες και τα γαλλικά προάστια.

Αυτοί είναι οι δύο προβληματισμοί από τους οποίους προέκυψε το ενδιαφέρον μας για ανάλυση της συγκεκριμένης έκθεσης του NATO. Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται είναι τα εξής: Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ένας μη συμβατικός εχθρός; Πώς γίνεται να διεξαχθεί ένας πόλεμος εναντίον ενός εχθρού που δεν αποτελεί κομμάτι στρατιωτικού μηχανισμού και που ορίζεται μέσα στην έκθεση ως «ομάδα άτυπης και μη συγκεντρωτικής μορφής»;

Το νέο δόγμα του NATO βασίζεται σε μια καινούργια στρατηγική, η οποία περιτρέφεται γύρω από πέντε σημεία:

1. **Understanding** (Κατανόηση): το σύνολο των δραστηριοτήτων αντικατασκοπίας θα πρέπει να επικεντρωθεί στη χαρτογράφηση όλων των χαρακτηριστικών του πληθυσμού (θρησκεία, εθνικότητα, κοινωνικές σχέσεις, ύπαρξη εγκληματικών οργανώσεων, ύπαρξη πολιτικών αγωνιστών κ.λπ.). Πρόκειται για μια απόπειρα συνολικής χαρτογράφησης τόσο του πληθυσμού όσο και του εδάφους.

2. **Shaping** (Διαμόρφωση): έγκειται στο να εξειδικεύσει τους τρόπους, έτσι ώστε να μπορούν να απομονωθούν τμήματα του αστικού ιστού από τα υπόλοιπα κομμάτια της πόλης, δηλαδή πρόκειται για τρόπους διαχείρισης του χώρου και της ροής της κίνησης του αστικού πληθυσμού. Αυτό σημαίνει τη δυνατότητα του στρατού να απομονώσει ένα τμήμα της πόλης, χωρίς όμως η επέμβασή του να παραλύει τη δραστηριότητα ολόκληρης της πόλης.

3. **Engage** (Εμπλοκή): αφορά επεμβάσεις που εκτείνονται από πραγματικές πράξεις πολέμου μέχρι "ανθρωπιστικές επεμβάσεις". Πρόκειται για την προσπάθεια, από τη μία πλευρά, να γίνονται οι επεμβάσεις όλο και πιο χειρουργικές, με όσο το δυνατό λιγότερες παράπλευρες απώλειες μεταξύ του άμαχου πληθυσμού και, από την άλλη, να καταφέρει να διαχειριστεί τα αποτελέσματα που θα μπορούσαν να έχουν πάνω στον πληθυσμό -δηλαδή να ελέγχει τις κινήσεις των μεταναστών και τα κέντρα κράτησής τους κλπ.- να διαχειριστεί γενικά όλα τα στοιχεία που αποτελούν μέρος μιας στρατιωτικής επιχείρησης.

4. **Consolidate** (Σταθεροποίηση) και 5. **Transition** (Μετάβαση): είναι τα δύο τελευταία σημεία, τα οποία δεν αναλύονται διεξοδικά στην έκθεση του NATO. Πρόκειται για το σύνολο των απαραίτητων στοιχείων για την επιτυχία των στρατηγικών εξόδου (exit strategies)⁴, που συμπίπτουν με την επανένταξη των επιχειρήσεων από το πρώτο σημείο (βλ. Understanding).

4. Στη στρατιωτική ορολογία, ο όρος αναφέρεται στις τακτικές εκείνες που επιτρέπουν σε έναν στρατό να μη μένει εγκλωβισμένος στο σημείο της σύγκρουσης, αλλά να έχει πάντα ανοικτό

Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι το υποθετικό σκηνικό στο οποίο αναφέρεται η έκθεση δεν είναι ούτε η Βαγδάτη ούτε η Μπογκοτά αλλά η Ρουέν, δηλαδή μία πόλη στο κέντρο της Ευρώπης. Με πολύ ξεκάθαρο τρόπο, τα ιθύνοντα στελέχη του ΝΑΤΟ μάς αποκαλύπτουν σημαντικά στοιχεία για το πώς αντιλαμβάνονται πλέον τον πόλεμο. Ο πόλεμος δεν είναι κάτι που τελειώνει κάποια δεδομένη στιγμή και που έχει έναν νικητή. Πρόκειται για έναν διαρκή πόλεμο. Εξ ου και η έλλειψη διάκρισης ανάμεσα σε κατάσταση πολέμου και ειρήνης: πρόκειται πλέον απλά για διαφορετικά επίπεδα έντασης στο ίδιο σκηνικό. Αυτό πάει να πει ότι δεν υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα σε κανονικότητα και έκτακτη ανάγκη: το καθεστώς έκτακτης ανάγκης γίνεται πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής. Στην Ιταλία έχουμε αρχίσει να συνηθίζουμε να βιώνουμε καθεστώς έκτακτης ανάγκης μετά από ένα σεισμό, εξαιτίας της μη αποκομιδής των σκουπιδιών, ακόμα κι επειδή τον χειμώνα ...χιονίζει, όπως δηλαδή, έγινε στην πόλη L'Aquila, στη Νάπολη και στο Μιλάνο: πανταχού παρών ήταν ο στρατός! Μετά από τον σεισμό που έπληξε την πόλη L'Aquila, έστειλαν το στρατό για να διαχειριστεί την έκρυθμη κατάσταση που προέκυψε μετά τη φυσική καταστροφή, στρατιωτικοποιώντας στο έπακρο την καθημερινή ζωή των κατοίκων που είχαν χάσει τα σπίτια τους. Οι κινητοποιήσεις των κατοίκων για το θέμα των σκουπιδιών στη Νάπολη αντιμετωπίστηκαν κατασταλτικά από τον στρατό και τον Δεκέμβριο του 2009, οι στρατιώτες έκοβαν βόλτες στους δρόμους του Μιλάνου... επειδή χιόνισε!

Ο πόλεμος πλέον δεν έχει όρια, ούτε χρονικά ούτε γεωγραφικά. Ούτε γίνεται πλέον καμία διάκριση ανάμεσα σε εσωτερικό και εξωτερικό εχθρό. Σε πρακτικό επίπεδο, θα πρέπει να συμπεριλάβουμε στη σκέψη μας και όλα αυτά που συζητήσαμε στις κουβέντες σχετικά με την καμπάνια ενάντια στην κατασκευή της βάσης του Mattarello⁵ και την αντιμilitarιστική δράση στη Γερμανία.⁶ Δηλαδή, όχι μόνο να σκεφτόμαστε πώς μπορούμε να επιτεθούμε στις εδώ στρατιωτικές βάσεις επιμελητείας, αλλά πώς να σχετιστούμε με τον πόλεμο που ζούμε εδώ -πώς να τον κατανοήσουμε, πώς να κινηθούμε, κ.λπ.- γιατί ο πόλεμος είναι μια μορφή του κράτους. Το κράτος

το ενδεχόμενο της εξόδου από αυτό, στην περίπτωση που τα πράγματα δεν του πάνε καλά.
5. Σ.τ.μ. Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά στον αγώνα ενάντια στην κατασκευή της ΝΑΤΟϊκής βάσης του Mattarello, στην περιοχή Trento της Ιταλίας. Με σύνθημα «σαμποτάρουμε τον πόλεμο εκεί όπου οργανώνει τις δομές του», αναπτύχθηκε μια καμπάνια ενάντια στην κατασκευή της βάσης, που άρχισε το 2008. Η τοπική κοινωνία κινητοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό, αλλά καθώς οι εργασίες πάγνωναν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ενώ παράλληλα οι τοπικοί άρχοντες έπαιζαν τα δικά τους πολιτικά παιχνίδια, δίνοντας υποσχέσεις που, φυσικά, δεν τήρησαν ποτέ, η αρχική ζέση εξασθένησε, στη συνέχεια αναζωπυρώθηκε, και η κατάσταση συνεχίζεται σε αυτούς τους ρυθμούς μέχρι και σήμερα, με το σχέδιο κατασκευής της βάσης τη μία να παγώνει και την άλλη να ξαναμπαίνει μπροστά! Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://trentomilitarenograzie.blogspot.com/> και <http://romperelerighe.no blogs.org/post/category/rompere-le-righe/>
6. Βλ. το κείμενο-κάλεσμα δράσης ενάντια στο κέντρο εκπαίδευσης GÜZ στη Γερμανία, μετά την παρουσίαση της ιταλικής μπροσούρας.

είναι ο πόλεμος και ο πόλεμος είναι το κράτος. Γι' αυτό δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε πόλεμο, στρατό και αστυνομία. Οι πόλεμοι παρουσιάζονται πλέον ως διεθνείς αστυνομικές επεμβάσεις, τα σώματα της αστυνομίας στρατιωτικοποιούνται και οι στρατιωτικοί αναλαμβάνουν αρμοδιότητες της αστυνομίας. Σε αυτή τη σχέση ανάμεσα σε αστυνομίες, πολέμους και στρατό, η βασική λειτουργία είναι η αντιεξεγερτική δράση. Ο πραγματικός στόχος δεν είναι πλέον το σύνολο των πολιτικοποιημένων αγωνιστών⁷, αλλά μία ενδεχόμενη κατάσταση εξέγερσης, αυτή καθαυτή.

Αυτό το πλαίσιο ανάλυσης του NATO δεν θα πρέπει να μας κάνει να πιστέψουμε ότι υπάρχει ένα είδος παντοδυναμίας της εξουσίας, γιατί αυτό που διαφαίνεται είναι ότι και αυτοί οι ίδιοι πειραματίζονται. Αυτός ο πειραματισμός βρίσκεται σε εξέλιξη και θα πρέπει να σκεφτούμε το σύνολο των επιχειρήσεων (όπως αυτές που αναφέραμε παραπάνω στο Μιλάνο, στη Νάπολη, στη L'Aquila), γιατί εκεί βρίσκεται η απάντηση στο ερώτημα: Τι κάνει ο στρατός στους δρόμους; Και η απάντηση είναι ότι πειραματίζεται. Παρατηρώντας τους προσεκτικά τα δύο τελευταία χρόνια, διαπιστώσαμε ότι στην αρχή αισθάνονταν άβολα και τους έλλειπε η μεθοδικότητα, ενώ τώρα πλέον έχουν αποκτήσει αρκετή αυτοπεποίθηση. Συνηθίζουν και οι κάτοικοι των πόλεων από την πλευρά τους: συνηθίζουν στην παρουσία του στρατού στους δρόμους, συνηθίζουν εικόνες που φέρνουν στο μυαλό σκηνικό εμφύλιου πολέμου, όπως για παράδειγμα το να βλέπεις στρατιώτες με τα όπλα τους και τα τεθωρακισμένα τους να περιφέρονται στους δρόμους της ίδιας σου της πόλης. Είναι κι αυτός ένας τρόπος, με τον οποίο η νέα αυτή κατάσταση εγγράφεται στο πλαίσιο της κανονικότητας.

Μέσα από την ανάλυση της έκθεσης του NATO είδαμε πώς προετοιμάζονται οι στρατοί σε παγκόσμιο επίπεδο. Τώρα θα αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα στο πώς έχει η κατάσταση στην Ιταλία. Το ιταλικό κράτος έθεσε ως στόχο να εξειδικευτεί τόσο στον αστικό τομέα όσο και στην ύπαιθρο, τόσο σε επιχειρήσεις απομόνωσης γειτονιών και κτιρίων όσο και στη διαχείριση της φύλαξης υποδομών ηλεκτρισμού και υδάτων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο θεωρούν την Ιταλία εξπέρ στην εκπαίδευση των ειδικών μονάδων καταστολής πλήθους και κατά κύριο λόγο των *carabinieri*⁸, οι οποίοι συμμετέχουν στην MSU⁹, μία επίλεκτη μονάδα της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στις επεμβάσεις του NATO στα Βαλκάνια. Ο ειδικός της ρόλος είναι ότι συνδυάζει τις καθαρά στρατιωτικές δραστηριότητες με τις αστυνομικές. Όταν συστάθηκε η συγκεκριμένη ομάδα στην Ιταλία, της παραχωρήθηκαν αμέσως ζώνες εκπαίδευσης με κτίρια και ελεύθερους χώρους, που προσομοίαζαν σε πόλεις, για την εξάσκηση σε όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικές

7. Σ.τ.μ. όπως συνέβαινε σε παλαιότερες δεκαετίες.

8. Σ.τ.μ. Οι *carabinieri*, αν και έχουν αρμοδιότητες αστυνομικού χαρακτήρα, αποτελούν στρατιωτικό σώμα, αντίστοιχο της χωροφυλακής.

9. Multinational Specialized Unit (Πολυεθνική Ειδική Ομάδα).

συνθήκες. Σε αυτούς τους χώρους, που έχουν ειδικά διαμορφωθεί για αυτό το σκοπό, εκπαιδεύονται στρατιωτικοί (carabinieri και πεζοναύτες), ενώ η στρατιωτική αστυνομία, όπως είδαμε και παραπάνω, εκπαιδεύεται στις ίδιες τις πόλεις. Χάρη στα προεδρικά διατάγματα της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι που αφορούσαν στην ασφάλεια -και τα οποία ήταν πολλά, περί τα τρία ανά χρόνο- οι στρατιωτικοί μπορούν πλέον να είναι παρόντες ή και να χρησιμοποιούνται για τη φύλαξη των χωματερών (ΧΥΤΑ) και των χώρων καύσης απορριμμάτων καθώς και των μονάδων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, που θέλει να κατασκευάσει η ιταλική κυβέρνηση.

Όσον αφορά στην τεχνολογία, σύμφωνα πάντα με την έκθεση του ΝΑΤΟ, προσαυτολιζονται στη γενικευμένη χρήση των λεγόμενων «μη φονικών όπλων» για τις επεμβάσεις καταστολής πλήθους. Για να ανταποκριθεί στα καινούργια δεδομένα, η Ιταλία οργάνωσε το πρόγραμμα «ο στρατιώτης του μέλλοντος», το οποίο χρηματοδοτεί την έρευνα σχετικά με τα «μη φονικά όπλα» που μπορούν να εξουδετερώσουν ένα άτομο χωρίς να το πληγώσουν ή να προκαλέσουν το θάνατό του. Κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι η λειτουργία τους βασίζεται στη χρήση υψηλής τεχνολογίας ακουστικής¹⁰, ηλεκτρονικής ή βιοχημείας, και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορες περιπτώσεις: για τον έλεγχο ή την απαγόρευση της εισόδου σε κλειστούς χώρους, σε επιχειρήσεις ελέγχου ή καταστολής κατά τη διάρκεια κοινωνικών αναταραχών, σε μεγάλης κλίμακας στρατιωτικές επεμβάσεις, σε αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις, σε κατασταλτικές επεμβάσεις των ειδικών δυνάμεων της αστυνομίας σε φυλακές ή κέντρα κράτησης μεταναστών, για τον έλεγχο των φιλάθλων στα γήπεδα και για την εκκένωση κτιρίων. Η επονομαζόμενη «διπλή φύση» αυτών των όπλων έγκειται στο γεγονός ότι η ισχύς τους είναι δυνατόν να ρυθμιστεί. Για παράδειγμα το ADS¹¹ μπορεί να ρυθμιστεί σε διάφορες εντάσεις που να προκαλούν από απλή ενόχληση έως και ρήξεις εσωτερικών οργάνων. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μέθοδος βασανιστηρίων σε φυλακισμένους. Τα όπλα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο από τον στρατό όσο και από την αστυνομία. Μία άλλη περίεργη, κατά κάποιον τρόπο, λεπτομέρεια είναι ότι παλαιότερα υπήρχε ένας νόμος που απαγόρευε στους στρατιωτικούς τη χρήση τέτοιου είδους όπλων, ενώ στους αστυνομικούς την επέτρεπε.

Υπάρχουν ένα σωρό τέτοια όπλα και δεν θα αναλωθούμε τώρα στο να δώσουμε

10. Για παράδειγμα οι αστυνομίες της Νέας Υόρκης και της Νέας Ορλεάνης στις ΗΠΑ, καθώς και η αστυνομία του Σαντιάγο της Χιλής χρησιμοποιούν ήδη όπλα, που τα ονομάζουν Συσκευές Εκπομπής Ακουστικών Σημάτων σε Μεγάλη Απόσταση (στα αγγλικά LRAD), σε μεγάλες διαδηλώσεις, έτσι ώστε να διαλύουν και να ελέγχουν τους διαδηλωτές. Πέρα από την κατηγοριοποίησή του ως «μη φονικού όπλου», όπως γίνεται έτσι κι αλλιώς με όλα τα όπλα αυτού του είδους, το LRAD μπορεί να προκαλέσει με μεγάλη ευκολία μόνιμες βλάβες, πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις που έχει πάνω στον οργανισμό των ατόμων.

11. Το Active Denial System είναι ένα όπλο που εκπέμπει ένα ρυθμιζόμενο μικροκύμα, το οποίο επιδρά στα έμβια όντα με τον ίδιο τρόπο που επιδρά ο φούρνος μικροκυμάτων στα τρόφιμα.

μία λεπτομερή περιγραφή του καθενός από αυτά. Θα παρουσιάσουμε μόνο μερικά ως παραδείγματα: υπάρχει ένας εκτοξευτήρας για μαζική διάχυση pepper gas, που ήταν απαγορευμένο μέχρι το 1972, αλλά τώρα, για κάποιο λόγο, επιτρέπεται η χρήση του. Ένα άλλο όπλο που χρησιμοποιείται από τις μονάδες καταστολής είναι ένας εκτοξευτήρας κόλλας, ο οποίος ακινητοποιεί τους διαδηλωτές. Επίσης, υπάρχουν οι αύρες, οι οποίες μπορεί στην Ιταλία να μη χρησιμοποιούνται, αλλά σε άλλα μέρη του πλανήτη η χρήση τους είναι συχνή. Οι αύρες έχουν «βελτιωθεί» κατά τέτοιο τρόπο που να μπορούν να χρησιμοποιούν και ηλεκτρισμό μαζί με το νερό. Υπάρχει επίσης μια συσκευή που ονομάζεται «Dream Machine», η οποία εκπέμπει δεσμίδες φωτός που μπορούν να προκαλέσουν ίλιγγο, εμετό, απώλεια του προσανατολισμού και παραισθήσεις και χρησιμοποιείται για την καταστολή και τον διασκορπισμό πλήθους. Τέλος, υπάρχει ένα είδος αφρού, που εκτοξεύεται από ένα κανονάκι και έχει την ιδιότητα να ακινητοποιεί τους ανθρώπους ή να επιβραδύνει σημαντικά την κίνησή τους. Η Ιταλία ασχολείται, κατά κύριο λόγο, με την έρευνα για την κατασκευή και τη βελτίωση αυτών των όπλων, την οποία αναλαμβάνουν ιταλικές εταιρείες, συχνά σε συνεργασία με ξένες. Τελευταία, όμως, έχει αρχίσει να χρησιμοποιεί και κάποια από αυτά.

Το ιταλικό κράτος βρίσκεται στην πρωτοπορία της στρατιωτικοποίησης της καθημερινής ζωής, και ενδεικτικά παραδείγματα αυτής της διαδικασίας αποτελούν τόσο το γεγονός ότι η κυβέρνηση προωθεί εκπαιδευτικά προγράμματα του στρατού στα σχολεία (βλ. Παράρτημα 1), όσο και διαφημιστικές καμπάνιες προώθησης του στρατού ως εταιρείας (βλ. παράρτημα 2).

Τώρα θα σας μιλήσουμε και για το Μιλάνο, για να δείτε τι μεγάλη τύχη που έχουμε να ζούμε σε αυτήν την πόλη. Το Μιλάνο δεν υπήρξε απλά η πρώτη πόλη της Ιταλίας στην οποία ο στρατός βγήκε στους δρόμους, ούτε είναι απλά η πόλη με τις περισσότερες κάμερες σε ολόκληρη την χώρα -από τις 8.000 που έχουμε έως τώρα, το νούμερό τους θα αυξηθεί σε 13.000 μέσα στα επόμενα τρία χρόνια. Πέρα απ' όλα αυτά, η τοπική αυτοδιοίκηση επεξεργάζεται ένα σύστημα παρακολούθησης μέσω καμερών, το οποίο θα ενσωματώνει τόσο το δημόσιο όσο και το ιδιωτικό δίκτυο βιντεοπαρακολούθησης, με την απαραίτητη εγκατάσταση «έξυπνων καμερών» που δουλεύουν βάσει μιας νέας τεχνολογικής πατέντας που ανακάλυψε το Ισραήλ και την εξάγει τώρα σε όλο τον κόσμο. Αυτή η τεχνολογική καινοτομία, που χρησιμοποιεί ηλεκτρονικά σήματα, υποτίθεται ότι μπορεί να ανιχνεύσει με καθυστέρηση μερικών μόνο δευτερολέπων καταστάσεις πιθανού κινδύνου, όπως για παράδειγμα μια ληστεία, έναν καυγά, φθορές κτιρίων κ.λπ. δηλαδή, με άλλα λόγια, κινδύνους διασάλευσης της κανονικότητας. Το Μιλάνο είναι επίσης η πρώτη και μοναδική πόλη της Ιταλίας που αγόρασε για την τοπική της αστυνομία δύο μικρά ελικόπτερα εφοδιασμένα με κάμερες, που πετούν σε ύψος 100 μέτρων και χρησιμοποιούνται για να εποπτεύουν το έδαφος, με την ιδιαιτερότητα ότι στο ύψος που πετούν είναι αδύνατο να γίνουν αντιληπτά από το ανθρώπινο μάτι.

Επιπλέον, από την άνοιξη του 2010, σε κάποιες λαϊκές γειτονιές του Μιλάνου όπου ζουν κατά κύριο λόγο μετανάστες, υπάρχει απαγόρευση της κυκλοφορίας

κατά τις βραδινές ώρες. Η εφαρμογή του μέτρου αυτού έχει γίνει ξεκάθαρα βάσει φυλετικών κριτηρίων, δηλαδή του τόπου καταγωγής της πλειοψηφίας των κατοίκων. Υπάρχουν ήδη τρεις περιοχές στις οποίες πειραματίζονται με αυτή την ιδιότυπη απαγόρευση κυκλοφορίας. Πρόκειται για μεγάλες γειτονίες όπου ζουν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι και στις οποίες, βάσει μιας ειδικής νομοθετικής ρύθμισης που επεξεργάστηκαν από κοινού ο δήμαρχος της πόλης μαζί με το νομάρχη, από τις 10 μ.μ. κι έπειτα, όλα τα μέρη στα οποία μπορεί να συνευρεθεί κόσμος -όπως καφενεία, εστιατόρια, μπαρ, τηλεφωνεία, δημόσια λουτρά, κλπ.- είναι υποχρεωμένα να κλείνουν. Οπότε, μετά τις 10 μ.μ., δεν κυκλοφορεί κόσμος στο δρόμο. Οι μόνοι που κυκλοφορούν είναι οι στρατιώτες που κάνουν περιπολίες. Το μέτρο άρχισε να εφαρμόζεται στη γειτονιά Via Padova και επεκτάθηκε στην επονομαζόμενη Chinatown και στη γειτονιά Corbeto, όπου ζουν πολλοί λατινοαμερικάνοι και άραβες.

Αν κάτσουμε να σκεφτούμε πού οδηγεί όλο αυτό, βλέπουμε ότι τα κίνητρα είναι από τη μία να συνθηχίξει ο κόσμος ένα σκηνικό εμφυλίου πολέμου, όπως αναφέραμε και πριν, ενώ από την άλλη, υπάρχουν και πιο υλικά οικονομικο-κοινωνικά ζητήματα. Παρατηρώντας την εφαρμογή της απαγόρευσης της κυκλοφορίας, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι ζώνες οι οποίες επιλέχθηκαν αφορούν γειτονίες όπου επικρατούσε μια γενικευμένη άτυπη οικονομική δραστηριότητα, η οποία προφανέστατα εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο της καπιταλιστικής λογικής, αλλά που ήταν έξω από την κανονικότητα της υπόλοιπης πόλης. Ήταν περιοχές όπου όλος ο κόσμος ήξερε ότι μπορούσε να πάει για να βρει οτιδήποτε μπορεί να έψαχνε. Τώρα, πλέον, αυτό δεν υφίσταται.

Άλλο ενδιαφέρον σημείο είναι ότι μέχρι πριν από δεκαπέντε χρόνια, το Μιλάνο είχε 2 εκατομμύρια κατοίκους και ότι, μέσα σε αυτά τα 15 χρόνια, περισσότεροι από 600.000 κάτοικοι εγκατέλειψαν την πόλη. Βρίσκεται σε εξέλιξη ένα μεγάλο πλάνο ανάπτυξης στο κέντρο, που τώρα θέλουν να το επεκτείνουν και στις λαϊκές γειτονίες. Δημιουργώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, η αντικειμενική αξία των σπιτιών πέφτει και σιγά σιγά οι κάτοικοι εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις γειτονιές τους. Αντιληφθήκαμε ότι το δημόσιο λειτουργεί ως προπέτασμα και ότι αυτοί που στην πραγματικότητα κινούν τα νήματα είναι οι τράπεζες, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση της Via Padova.

Αλλά πώς δημιουργούνται σταδιακά οι κατάλληλες συνθήκες και ποιοι είναι οι μηχανισμοί που επιτρέπουν την εφαρμογή απαγόρευσης της κυκλοφορίας σε μια μερίδα του πληθυσμού; Στο Μιλάνο δημιουργήθηκε ένα κλίμα συνεργασίας, θα μπορούσε να πει κανείς, ανάμεσα στα διάφορα μέσα μαζικής επικοινωνίας, που άρχισαν να δουλεύουν χέρι-χέρι: τοπικά κανάλια τηλεόρασης και ραδιοφωνικοί σταθμοί, free press και ψηφιακές πλατφόρμες επικοινωνίας που δεν περιλαμβάνουν μόνο τις ιστοσελίδες ή τα μπλογκς αλλά και τα διάφορα φόρουμ και άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στα οποία πολύς και διαφορετικός κόσμος εκφράζει τη γνώμη του, δημοσιεύει σχόλια ή απλά κουβενιάζει χαζομάρες. Και ενώ όλα αυτά τα μέσα κάνουν μαζική δουλειά, υπάρχει παράλληλα ένα σύνολο από άλλου είδους «κοινωνικούς φορείς» με στοιχεία εντοπιότητας -όπως επιτροπές γειτονιάς, εξωραϊστικοί σύλλογοι,

σύλλογοι εμπόρων, κ.λπ. που δουλεύουν σε ένα πιο εξατομικευμένο πλαίσιο, δηλαδή με τον κάθε οικογενειάρχη ή καταστηματάρχη κάτοικο ξεχωριστά. Και με τους δύο αυτούς τρόπους προετοιμάζουν το κλίμα για να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν στη συνέχεια ένα πιθανό ακραίο γεγονός, για παράδειγμα, ένα εξαιρετικά βίαιο περιστατικό, έναν φόνο, έναν βιασμό, μια ληστεία που αφήνει πίσω της θύματα κλπ. Για παράδειγμα, στη γειτονιά της Via Padova, αυτό που αποτέλεσε την αφορμή για τη μετέπειτα απαγόρευση της κυκλοφορίας ήταν ο φόνος ενός άραβα, που προκάλεσε εκτεταμένες συγκρούσεις στη γειτονιά μεταξύ αράβων και λατινοαμερικάνων και που αποτέλεσε την αφορμή για την εγκατάσταση σημείων ελέγχου στους δρόμους, ανά 50 μέτρα (μιλάμε για κανονικότητα checkpoints, όπως π.χ. στην Παλαιστίνη). Στην Chinatown, η αφορμή ήταν ένα ξεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ κινέζων που λύθηκε με τα μαχαίρια, ενώ στο Corbeto, ένας αστυνομικός κατέληξε στο νοσοκομείο επειδή μια παρέα νεαρών τον ξυλοφόρτωσε, και ούτω καθεξής. Όταν έχει ήδη στρωθεί το μιντιακό κλίμα και υπάρξει ένα γεγονός τέτοιου βαθμού βιαιότητας, το μόνο που έχουν να κάνουν οι τοπικοί άρχοντες είναι να πάρουν μία σειρά μέτρων που να δημιουργούν ένα αίσθημα «ασφάλειας» στους πολίτες.

Όλα αυτά τα στοιχεία οδηγούν σε μια ηθική οικονομία απωθημένων, που έχει τους δικούς της κώδικες και στην οποία οι κανόνες συνοχής της κάθε ομάδας βασίζονται στο μίσος και σε έναν τύπο βίας που προκύπτει από τη λογική του «ανήκειν». Για παράδειγμα, εδώ και αρκετό καιρό και ειδικότερα τους μήνες του καλοκαιριού του 2010, υπάρχει μία εξαιρετικά βίαιη μιντιακή καμπάνια ενάντια στους τσιγγάνους. Υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα να εκδιωχθεί ολόκληρος ο πληθυσμός των τσιγγάνων που ζουν στο Μιλάνο και μιλάμε για χιλιάδες άτομα.¹² Υπάρχει ένα γενικευμένο βίαιο μίσος ενάντια σε αυτά τα άτομα, που διατρέχει ολόκληρη την τοπική κοινωνία, από την αριστερά έως τη δεξιά και από τους πλούσιους μέχρι τους φτωχούς. Πριν να ολοκληρώσουμε την τοποθέτησή μας, θα θέλαμε να παρουσιάσουμε άλλο ένα παράδειγμα, που μπορεί να μην έχει να κάνει με το Μιλάνο αλλά μας φαίνεται πολύ σημαντικό. Πρόκειται για τις εξεγέρσεις των μεταναστών στο Rosarno, στο Νότο της Ιταλίας. Μεγάλος αριθμός μεταναστών που δούλευαν σε συνθήκες δουλείας εξεγέρθηκαν ενάντια στις σκληρές συνθήκες εργασίας και ενάντια σε ρατσιστικές επιθέσεις που δέχτηκαν από ένοπλους κατοίκους της περιοχής. Αυτοί που οργάνωσαν τα ρατσιστικά πογκρόμ που ακολούθησαν δεν ήταν ούτε η αστυνομία ούτε οι υπάρχουσες φασιστικές ομάδες, αλλά ένας δημοσιογράφος του τοπικού τύπου, που συμμετείχε σε μια επιτροπή κατοίκων της περιοχής και που έκοβε βόλτες στο Rosarno, έχοντας εγκαταστήσει μεγάφωνα στο αυτοκίνητό του, προτρέποντας τους κατοίκους σε πογκρόμ για να διώξουν τους μετανάστες.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

12. Σ.τ.μ. Η αναφερόμενη «ηθική οικονομία των απωθημένων» πήρε σάρκα και οστά και το καλοκαίρι του 2011 και του 2012, με μαζικούς εκτοπισμούς τσιγγάνων σε ολόκληρη την Ιταλία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ο στρατός στα σχολεία

Για να προωθήσουν ακόμα περισσότερο την εικόνα του στρατού προς την νεολαία και ίσως για να εξασφαλίσουν καινούργιους νεοσύλλεκτους -δεδομένης της στρατηγικής σημασίας για αυτούς της αύξησης της στρατιωτικής παρουσίας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό- από τον Οκτώβριο του 2007 και με την κεντροαριστερά στην εξουσία, το Υπουργείο Άμυνας και το Υπουργείο Παιδείας της Ιταλίας ανακοίνωσαν την έναρξη του προγράμματος «*La pace si fa a scuola*» (που σημαίνει «*Η ειρήνη χτίζεται στο σχολείο*»). Πρόκειται για μια συμφωνία που κατοχυρώνει ενός είδους συνεργασία ανάμεσα στο στρατό και τα ιδρύματα δημόσιας εκπαίδευσης, μέσα από διαφόρων ειδών παρεμβάσεις.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και επικίνδυνα σημεία αυτού του προγράμματος ονομάζεται *Training Day* (δηλαδή *Ημέρα Εκπαίδευσης*) και προς το παρόν έχει εφαρμοστεί μόνο στην περιοχή της Λομβαρδίας και πιο συγκεκριμένα στις πόλεις Μπέργκαμο, Μπρέσια, Κόμο, Κρεμόνα, Λέκκο, Λόντι, Μιλάνο, Μόντζα, Μπριάντζα, Πάβια και Βαρέζε. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο συνεργασίας που υπογράφηκε μεταξύ του τοπικού Επιτελείου Στρατού και του Περιφερειακού Γραφείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, από το 2008 οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν παρουσία σε 38 Λύκεια της περιφέρειας της Λομβαρδίας, με σκοπό τη διεξαγωγή μαθημάτων στρατιωτικής εκπαίδευσης.

Τη διοργάνωση των μαθημάτων αναλαμβάνει η UNUCI (το ακρωνύμιο αναφέρεται στην υπηρεσία που στηρίζει το δίκτυο των στρατολογικών γραφείων σε ολόκληρη την ιταλική χερσόνησο), με τη συνεργασία των μονάδων του ιταλικού στρατού που εδρεύουν στη συγκεκριμένη διοικητική περιφέρεια, του ιταλικού Ερυθρού Σταυρού και της Υπηρεσίας Πολιτικής Προστασίας. Τα μαθήματα περιλαμβάνουν τις εξής θεματικές: τοπογραφία και προσανατολισμό, τεχνικές στρατιωτικής επέμβασης (κανόνες μάχης, οπλογνωσία, οχήματα, άρματα και στρατιωτικός εξοπλισμός), τηλεπικοινωνίες μέσω ασύρματου, ασκήσεις επιβίωσης, πρώτες βοήθειες, ανθρωπιστικά δικαιώματα σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης (νομοθεσία πολέμου), εξοικείωση με τη δομή του στρατού (όπλα, ειδικότητες, μονάδες και βαθμοί της στρατιωτικής ιεραρχίας), χρήση αντιασφυζιογόνων μασκών, σκοποβολή με πραγματικά όπλα σε πεδίο βολών και, τέλος, πυρηνική άμυνα, βακτηριολογία και χημεία (NBQ). Στο τέλος της εκπαίδευσης οργανώνονται πραγματικά στρατιωτικά γυμνάσια, που βαθμολογούνται, κατά τα οποία ομάδες τεσσάρων μαθητών πρέπει να περάσουν

θεωρητικές και πρακτικές δοκιμασίες που σχετίζονται με όλα όσα έμαθαν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης.

Από το 2009, τα έξοδα του προγράμματος καλύπτονται εν μέρει από το Περιφερειακό Γραφείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Κι έτσι, ενώ απολύονται ολοένα και περισσότεροι επισφαλείς εργαζόμενοι και γίνονται περικοπές στα κονδύλια για την εκπαίδευση, το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα χρηματοδοτεί προγράμματα προώθησης και προπαγάνδισης του στρατού. Για το σχολικό έτος 2009-2010, το πρόγραμμα ονομάστηκε *Allenati per la vita* (δηλαδή *Προετοιμασμένοι για τη ζωή*), έτσι ώστε να φαντάζει ως μέρος του νέου προγράμματος Αγωγής του Πολίτη που εισήχθη στα σχολεία και ονομάζεται «Κοινωνία των πολιτών και Σύνταγμα».

Οι ίδιοι στρατιωτικοί που παρουσιάζονται στα σχολεία για να διδάξουν, είναι αυτοί που εισβάλλουν σε ξένα εδάφη, σκοτώνουν άμαχο πληθυσμό, βομβαρδίζουν σχολεία και νοσοκομεία με χημικά όπλα ή με βόμβες εμπλουτισμένου ουρανού, βασανίζουν συλληφθέντες, βιάζουν γυναίκες και ταπεινώνουν ολόκληρους πληθυσμούς.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Το 2008 η παραπάνω φωτογραφία συνόδευε ένα άρθρο της εφημερίδας *The Telegraph* με τίτλο «Οι Ιταλοί καλωσορίζουν τον στρατό στους δρόμους». Ο 60χρονος -τότε- δημόσιος υπάλληλος, Luigi Cabras, δήλωνε ότι ευχαριστεί τον Θεό γιατί τώρα ο στρατός θα είναι αυτός που θα αντιμετωπίζει τις μικροκλοπές. Από τότε και μέχρι σήμερα, πρέπει να έχει ευχαριστήσει κάμποσες φορές τον Θεό που, κάθε τόσο και με ένα διαφορετικό κάθε φορά πρόσχημα, οι κακί στολές βρίσκονται στο διάβα του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Καταστολή και μπίζνες: *Difensa Servizi s.p.a.*

Τον Δεκέμβριο του 2009, με την έγκριση του προϋπολογισμού για το έτος 2010 και αφού εκδόθηκε το σχετικό νομοθετικό διάταγμα, ιδρύθηκε η εταιρεία *Difensa Servizi s.p.a.* (κάτι σα να λέμε *Υπηρεσίες Άμυνας Α.Ε.*), μέσω της οποίας οι ιταλικές ένοπλες δυνάμεις μετατράπηκαν σε ιδιωτική εταιρεία, το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας είναι αποκλειστική ιδιοκτησία του ιταλικού υπουργείου Αμύνης.

Η εταιρεία μπορεί να αναπτύξει δραστηριότητες σε ένα πλήθος τομέων, έτσι ώστε να γεμίσει τα ταμεία του υπουργείου. Τέτοιες δραστηριότητες αφορούν, καταρχήν, την εμπορική εκμετάλλευση του λογότυπου των ενόπλων δυνάμεων: η γκάμα των προϊόντων που εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία είναι ευρεία και περιλαμβάνει από ρούχα μέχρι παπούτσια, από ρολόγια μέχρι τρόφιμα, από σχολικά είδη μέχρι αποσμητικά, *after shave*, αρώματα, κλπ. Μερικές από τις εταιρείες που επέλεξαν να προμοτάρουν τους φονιάδες της Folgore¹³, του τάγματος San Marco και της μεραρχίας Sassari είναι: η *Dufour* που σκοπεύει να παρασκευάσει σοκολάτες και σοκολατένια αυγά τύπου *kinder*, η *American Eagle* που φτιάχνει παπούτσια και η *Officina della Moda* που προσανατολίζεται να ανοίξει μια αλυσίδα καταστημάτων με το έμβλημα των ιταλικών Ενόπλων Δυνάμεων. Πέρα από τις οικονομικές απολαβές, η εμπορευματοποίηση αυτού του λογότυπου έχει ως στόχο να κάνει διαφήμιση στις ένοπλες δυνάμεις, έτσι ώστε να καταστήσει την εικόνα τους ακόμα πιο οικεία, κυρίως μεταξύ των νέων.

13. Η Μεραρχία Αλεξιπρωτιστών Folgore έχει τις ρίζες της στην φασιστική Ιταλία, σε αντίθεση με τις άλλες δύο μονάδες που είναι πολύ παλαιότερες. Παρόλα αυτά, δεν ευθύνεται μόνο το φασιστικό της παρελθόν για το γεγονός ότι τα μέλη της εξακολουθούν να σφάζουν και να βασανίζουν και σε περιόδους δημοκρατικής διακυβέρνησης, στο πλαίσιο των "ειρηνευτικών αποστολών". Με τον ίδιο τρόπο που τα βασανιστήρια στο Abu Ghraib -τόσο αυτά που βγήκαν στο φως της δημοσιότητας, όσο και αυτά για τα οποία ποτέ δεν έγινε λόγος- δεν μπορούν να ειδωθούν έξω από το πλαίσιο της βορειοαμερικάνικης δημοκρατίας, σα να ήταν απλά μεμονωμένα περιστατικά ή περιπτώσεις διαφθοράς, με τον ίδιο τρόπο θα πρέπει να ειδωθούν και τα βασανιστήρια που πραγματοποίησαν οι αξιωματικοί της Folgore στη Σομαλία το 1993, κατά τη διάρκεια της υποιθέμενης ανθρωπιστικής αποστολής του ΟΗΕ, με την ονομασία «Restore Hope». Όταν το 1997 δημοσιεύτηκαν σε ένα περιοδικό φωτογραφίες που αφορούσαν τη συγκεκριμένη αποστολή και στις οποίες εμφανίζονταν κάποιοι ιταλοί στρατιωτικοί να

Τα πιο μεγάλα έσοδα όμως θα προκύψουν από την εκμετάλλευση της τεράστιας ακίνητης περιουσίας του υπουργείου Άμυνας, το οποίο -μέσω της εταιρείας του *Difensa Servizi A.E.*- θα μπορεί να νοικιάζει ή να πουλάει τα ακίνητά του σε ιδιώτες -χωρίς να χρειάζεται την έγκριση των υπόλοιπων υπουργείων, πράγμα που ήταν μέχρι τώρα υποχρεωτικό- και, ως εκ τούτου, να απολαμβάνει στο ακέραιο τα κέρδη αυτών των συναλλαγών. Πρόκειται για μια πραγματικά τεράστια περιουσία, που περιλαμβάνει: στρατόπεδα, γραφεία, ιστορικά κτίσματα, αεροδρόμια, μεγάλα κτίρια και ελεύθερους χώρους, μέσα ή κοντά στο ιστορικό κέντρο πολλών πόλεων - για τον λόγο αυτό, η τιμή που πίνουν στην αγορά γης είναι πολύ υψηλή αν πουληθούν ή ενοικιαστούν, εναλλακτικά μπορεί να μετατραπούν σε κέντρα κράτησης μεταναστών. Πρόκειται για το μεγαλύτερο σχέδιο ιδιωτικοποίησης δημόσιας περιουσίας που έχει εκπονηθεί ποτέ στην Ιταλία και το οποίο, εκτός από το ότι θα προκίσει το υπουργείο Πολέμου με εισοδήματα που υπολογίζονται ανάμεσα στα 3.000 και 5.000 εκατομμύρια ευρώ, ανοίγει το δρόμο για την πιθανή κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων σε στρατιωτικό έδαφος. Όντως, τον Ιούλιο του 2009, εγκρίθηκε ένας νόμος που επιτρέπει στην *Difensa Servizi A.E.* να παραχωρεί "εκτάσεις του στρατού, εγκαταστάσεις και αγαθά που αποτελούν ιδιοκτησία των ενόπλων δυνάμεων" για να γίνει "εγκατάσταση εργοστασίων ενέργειας", για τα οποία δεν δίνεται περαιτέρω διευκρίνιση. Αν συνδυάσουμε τον νόμο αυτό με το πλάνο της κυβέρνησης να ξαναθέσει σε ισχύ το πρόγραμμα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στην Ιταλία, συμπεραίνουμε από τη μία ότι αυτές οι εκτάσεις ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων και, από την άλλη, ότι αυτή η κατάσταση θα αποβεί οικονομικά προσοδοφόρα για τις ένοπλες δυνάμεις, χάρη στην ύπαρξη της *Difensa Servizi A.E.*.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

το διασκεδάζουν καθώς έκαναν ηλεκτροσόκ στα γεννητικά όργανα ενός σομαλού και άλλοι να βιάζουν ομαδικά ένα νεαρό κορίτσι χρησιμοποιώντας ένα βεγγαλικό βουτηγμένο σε μαρμελάδα, διατάχθηκε ένορκη διοικητική εξέταση και στη συνέχεια ακολούθησε δικαστήριο. Φυσικά, η δικαστική οδός δεν απέφερε κανένα αποτέλεσμα, και σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών σχετικά με αυτό το ζήτημα -πέρα από τις φωτογραφίες- δεν είναι πλέον καν διαθέσιμο στο διαδίκτυο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Στρατοί στους δρόμους

Σκέψεις σχετικά με την έκθεση του ΝΑΤΟ:
“Urban Operations in the Year 2020”.
(«Στρατιωτικές επιχειρήσεις σε αστικό έδαφος το έτος 2020»)

Για πρώτη φορά στην Ιστορία, η πλειονότητα του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε πόλεις¹⁴. Μεγάλο μέρος αυτού του αστικού πληθυσμού, μάλιστα, ζει σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Η συγκέντρωση αυτών των τεράστιων μαζών ανθρώπων, μέσα σε όλο και στενότερους χώρους, με σκοπό τον καλύτερο έλεγχο και εκμετάλλευσή τους¹⁵, έχει προκαλέσει, σε όλες τις ηπείρους ανεξαιρέτως, την ανάπτυξη σύγχρονων παραγκουπόλεων, σε τέτοιο βαθμό που έχει οδηγήσει αρκετούς ερευνητές στο να δώσουν σε αυτό το φαινόμενο το όνομα «ο πλανήτης των παραγκουπόλεων».

14. Από τις μητροπόλεις των αρχών του περασμένου αιώνα, μόνο τέσσερις (Λονδίνο, Παρίσι, Βερολίνο, Νέα Υόρκη) είχαν πάνω από ένα εκατομμύριο κατοίκους. Σήμερα, 372 μητροπόλεις έχουν πάνω από 1 εκατομμύριο και 45 (οι ονομαζόμενες μέγα-πόλεις) αριθμούν πάνω από 5 εκ. κατοίκους. Την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε η έννοια της “μεγαλούπολης” (προς τα τέλη της δεκαετίας του 1950) υπήρχαν παγκοσμίως μόνο δύο πόλεις που ξεπερνούσαν τα 10 εκ. κατοίκους. Σήμερα, τουλάχιστον 15 πόλεις έχουν ξεπεράσει το όριο αυτό, ενώ απ’ αυτές καμία δεν βρίσκεται στην Ευρώπη, δύο βρίσκονται στις ΗΠΑ, ενώ όλες οι άλλες ανήκουν στην Ασία και τη Λατινική Αμερική. Οι μεγαλύτερες εξ αυτών έχουν πληθυσμό 20 με 25 εκ. κατοίκους -αντιπροσωπεύουν μια νέα διάσταση του αστικού τοπίου και συγχρόνως μια δυνητική απειλή, αν υπολογιστούν τα τεράστια περιβαλλοντολογικά, διαχειριστικά και κοινωνικά προβλήματα που τις χαρακτηρίζουν (Agostino Petrillo, *Megalopolis* στο *Enciclopedia del Novecento*, Ρώμη, 2004).

15. Σε εκείνες που ο Saskia Sassen αποκαλεί «παγκόσμιες πόλεις» (global cities), το κεφάλαιο, από τη μια πλευρά, «γιορτάζει» την υπερ-αξιοποίηση (όπου οι πάντες, παιδιά, μετανάστες, έγχρωμοι κ.ά. υπερκαταναλώνουν σε μπαρ, σε ζαχαροπλαστεία και αλλού) και, από την άλλη, επανασχεδιάζει το αστικό περιβάλλον «κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσίν του»: οι περιοχές της επιχειρηματικής δραστηριότητας όπου συγκεντρώνεται το σύνολο των επιτελικών οικονομικών λειτουργιών βομβαρδίζονται από συνεχόμενες επενδύσεις (κυρίως στους τομείς αγοράς ακινήτων -real estate- και της τεχνολογίας), ενώ οι περιοχές χαμηλών εισοδημάτων αφήνονται στην εγκατάλειψη (Saskia Sassen, *Globalizzati e scontenti. Il destino delle minoranze nel nuovo ordine mondiale, Il Saggiatore*, Μιλάνο, 2002).

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ *Η πρόκληση της φτώχειας. Παγκόσμια Έκθεση για την ανθρώπινη στέγαση* του 2003, σήμερα ζουν σε παραγκουπόλεις σχεδόν ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι (δηλαδή ένας στους έξι, αν σκεφτεί κανείς το σύνολο του παγκόσμιου πληθυσμού, ή αλλιώς ένας στους τρεις κατοίκους των πόλεων). Η δε πρόβλεψη είναι ότι ο αριθμός αυτός μπορεί να διπλασιαστεί μέχρι το 2030, σε σημείο που η ίδια έκθεση μιλά για μια αυξανόμενη «αστικοποίηση της φτώχειας».

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, η Παγκόσμια Τράπεζα είχε ήδη περιγράψει τις συνέπειες αυτής της διαδικασίας: «Ο αριθμός των φτωχών πληθυσμών των αστικών κέντρων θα καταλήξει να είναι το κύριο και, πολιτικά, το πιο εκρηκτικό πρόβλημα του επόμενου αιώνα»¹⁶. Η συνταγή, όμως, είναι πάντα η ίδια: ο Praful Paten, εκπρόσωπος της Παγκόσμιας Τράπεζας στο World Urban Forum (Παγκόσμιο Φόρουμ για τις Πόλεις), που διοργανώθηκε από τον Οργανισμό του ΟΗΕ για τη Στέγαση (UN-Habitat) το 2004 στη Βαρκελώνη, υποστήριξε ότι η διεθνής αγορά και η παγκοσμιοποίηση εξακολουθούν να «αποτελούν τη λύση στις περισσότερες περιπτώσεις».

Επειδή δεν μπορούμε να κάνουμε εδώ μια λεπτομερή ανάλυση της παγκόσμιας αστικοποίησης και της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο στην εποχή της καπιταλιστικής καταστροφής, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε μια συνοπτική εικόνα.

Σύμφωνα με το UN-Habitat, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού που κατοικεί σε παραγκουπόλεις (πάνω από το 90%) βρίσκεται στην Αιθιοπία, το Τσαντ, το Αφγανιστάν και το Νεπάλ. «Η Βομβάν, όπου δέκα έως δώδεκα εκατομμύρια άνθρωποι στοιβάζονται σε πολυώροφα παραπήγματα ή κατειλημμένα σπίτια, μπορεί να θεωρηθεί ως η παγκόσμια πρωτεύουσα των παραγκουπόλεων, ενώ ακολουθούν η Πόλη του Μεξικού και η Ντάκα (στις παραγκουπόλεις των οποίων ζουν εννέα έως δέκα εκατομμύρια άνθρωποι). Στη συνέχεια, ακολουθούν το Λάγος, το Κάιρο, το Καράτσι, η Κινσάσα-Μπραζαβίλ, το Σάο Πάολο, η Σανγκάη και το Νέο Δελχί (όπου έξι έως οκτώ εκατομμύρια κάτοικοι ζουν στην κάθε μία από τις παραγκουπόλεις τους)»¹⁷.

Συνολικά, από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι παραγκουπόλεις του Νότου αυξάνονται με ταχύτερους ρυθμούς απ' ό,τι η ίδια η αστικοποίηση.

Εύκολα μπορεί να φανταστεί κανείς ότι το πρότυπο της παγκόσμιας μητρόπολης του μέλλοντος, αντί για πανύψηλες κι αγέρωχες κατασκευές από γυαλί και ατσάλι, όπως ονειρεύονταν από γενιές ολάκερες οι οπαδοί του Μοντερνισμού, θα αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από πρόχειρα παραπήγματα φτιαγμένα από πισσόχαρτο, χαρτόνι, ανακυκλωμένο πλαστικό, αυτοσχέδιο τούβλο, τσιμεντόλιθους, άχυρο και πρόχειρη ξυλεία, «ένα μεγάλο μέρος του αστικού πληθυσμού του 21ου αιώνα, αντί να ζει σε πόλεις του φωτός που θα υψώνονταν προς τον ουρανό, θα ζει μέσα στην

16. Έκθεση της ομάδας εργασίας στον τομέα Οικονομία και Ανάπτυξη, Παγκόσμια Τράπεζα, Ιανουάριος 2000.

17. Mike Davis, *Planet of Slums: Urban Involution and the Informal Working Class*, Verso, Λονδίνο, 2006, σελ. 27.

εξαθλίωση, στη μόλυνση, τα σκουπίδια και την αποσύνθεση»¹⁸.

Τα κάθε τύπου οικήματα, όπου στεγάζονται τα φτωχότερα τμήματα του αστικού προλεταριάτου, βρίσκονται συχνότερα σε ακραία περιθωριοποιημένες περιοχές και σε περιοχές με τη χαμηλότερη αξία στην αγορά γης, όπως περιφερειακές ζώνες, ελώδεις εκτάσεις, πεδιάδες που πλημμυρίζουν, νταμάρια ή περιοχές που έχουν μολυνθεί από βιομηχανικά λύματα. Για παράδειγμα, οι κάτοικοι στις φαβέλες του Σάο Πάολο (οι οποίες αναπτύχθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 με ένα εκρηκτικό ρυθμό της τάξης του 16,6% κάθε χρόνο) και του Ρίο ντε Τζανέιρο ζουν συνεχώς υπό την απειλή κατολισθήσεων με θανατηφόρες συνέπειες, ενώ το ίδιο συμβαίνει και στο Πουέρτο Ρίκο. Οι παραγκουπόλεις της Λίμα, οι Callejones, που σημαίνει στενοσόκακα στην τοπική αργκό, οι οποίες έχουν χτιστεί κατά κύριο λόγο από την Καθολική Εκκλησία, έναν από τους μεγαλύτερους ιδιοκτήτες ακινήτων στην πρωτεύουσα του Περού, είναι πραγματικές ποτισκοπαγίδες για όσους ζουν εκεί, μιας και τα σπίτια φθείρονται γρήγορα και κινδυνεύουν να πέσουν. Από τους περίπου 500.000 μετανάστες που φτάνουν κάθε χρόνο στο Νέο Δελχί, οι 400.000 καταλήγουν σε παραγκουπόλεις, ενώ στη Βομβάν ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι, παρ' ότι έχουν δουλειά, είναι άστεγοι και κοιμούνται στα πεζοδρόμια. Στην Κένυα, μεταξύ 1989 και 1999, ο αστικός πληθυσμός αυξήθηκε δραματικά και το 85% αυτών των ανθρώπων βρήκε στέγη στις δυσώδεις και ήδη υπερ-πυκνοκατοικημένες παραγκουπόλεις του Ναϊρόμπι και της Μομπάσα. Το κέντρο της Ουλάν Μπατόρ, της πρωτεύουσας της Μογγολίας, περιστοιχίζεται από μια «θάλασσα» σκηνών, στις οποίες ζει περίπου μισό εκατομμύριο πρώην αγροτών, τους οποίους η φτώχεια ξερίζωσε από τη γη τους. Στο Κάιρο, οι τάφοι των Μαμελούκων του 18ου αιώνα¹⁹, κατοικούνται από εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, ενώ ένα εκατομμύριο άνθρωποι κοιμούνται πάνω στις στέγες των σπιτιών. Στο Χονγκ Κονγκ (όπου η κινέζικη μαφία - γνωστή ως Τριάδα - είναι ο κύριος ανάδοχος της «άτυπης» δόμησης), τουλάχιστον 250.000 άνθρωποι ζουν σε παράνομες κατασκευές στις στέγες των σπιτιών ή μέσα στους φωταγωγούς των κτιρίων, ενώ στην Κίνα πάνω από 100.000.000 «περιπλανώμενοι», που θεωρούνται από τις αρχές παράνομοι γιατί έχουν εγκαταλείψει χωρίς άδεια τον τόπο καταγωγής τους, στερούνται κάθε νομικής δυνατότητας να αποκτήσουν στέγη²⁰.

18. Ό. π., σελ. 24.

19. Σ.τ.μ. Η Πόλη των Νεκρών, το βόρειο νεκροταφείο, το πιο γνωστό νεκροταφείο της πόλης του Καΐρου, εκτός από «στέγη» των Μαμελούκων, είναι εδώ και δεκαετίες το "σπίτι" τουλάχιστον 50.000 ανθρώπων, που έχοντας βρει εκεί ρεύμα, νερό και υγραέριο, διαμένουν κανονικά, αποτελώντας μάλιστα ένα από τα «εναλλακτικά» αξιοθέατα της πόλης...

20. Σύμφωνα με έρευνα του 2008 για την αστικοποίηση στην Κίνα, η οποία εκδόθηκε στο Πεκίνο στις 15 Απρίλη του 2009, ο μη αγροτικός πληθυσμός που διαμένει σε αστικό έδαφος ανέρχεται στο 45,68% του συνολικού, ξεπερνώντας τα 600 εκατομμύρια άτομα. Η μεταβολή αυτή ανατρέπει τους παραδοσιακούς συσχετισμούς πόλης/υπαίθρου της χώρας. Η ταχύτητα αστικοποίησης της Κίνας δεν έχει προηγούμενο στην παγκόσμια ιστορία.

Συχνά, τα αστικά λύματα και οι «ανεπιθύμητοι» πληθυσμοί στοιβάζονται μαζί: η Καραντίνα έξω από τη Βηρυτό, η Hillat Kusha στα περίχωρα του Χαρτούμ, η Santa Cruz Mehehualco στην Πόλη του Μεξικού, το «Καπνισμένο Βουνό» στη Μανίλα, είναι μερικές από τις πιο διάσημες χωματερές «πολλαπλών λειτουργιών».

Δεν πρέπει να ξεχνάμε, επίσης, τις «βιβλικές εξόδους» που προκαλούνται από τους πολέμους ή αποτελούν τις κοινωνικές επιπτώσεις των λεγόμενων «φυσικών» καταστροφών και των πληθυσμιακών και περιβαλλοντικών ανακατατάξεων που προκαλούνται από την ξέφρενη αναζήτηση νέων ευκαιριών για αξιοποίηση από την πλευρά του κεφαλαίου.

Τα κέντρα μελετών στρατιωτικών στρατηγικών έχουν ενστερνιστεί -με τον δικό τους τρόπο- την ανησυχία της Παγκόσμιας Τράπεζας για τις πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες μιας τόσο σοβαρής και εκτεταμένης κατάστασης. Για παράδειγμα, η Στρατιωτική Σχολή Πολέμου (Army War College) και το Εργαστήριο Πολεμικών Επιχειρήσεων (Warfighting Laboratory) του Σώματος Πεζοναυτών των ΗΠΑ, γνωρίζουν πολύ καλά ότι -όπως έχει επισημάνει και ο Mike Davis- «ενώ οι έξυπνες βόμβες είναι εξαιρετικά αποτελεσματικές ενάντια σε μία ιεραρχικά δομημένη πόλη όπως, για παράδειγμα, το Βελιγράδι, με τις υποδομές και τα οικονομικά κέντρα συγκεντρωμένα σε μία περιοχή, τα όπλα υψηλής τεχνολογίας επιτυγχάνουν πολύ λίγα, όταν ο στόχος είναι ο έλεγχος των συνωπισμένων πληθυσμών εξαιτίας της φτώχειας και της υπανάπτυξης, όπως το Sadr City (μία από τις μεγαλύτερες παραγκουπόλεις του κόσμου) και το Μογκαντίσου, όπου το 1993 η πολιτοφυλακή της παραγκούπολης προκάλεσε απώλειες της τάξης του 60% στο επίλεκτο σώμα καταδρομέων του στρατού των ΗΠΑ»²¹.

Η πανωλεθρία του Μογκαντίσου έχει υποχρεώσει το Πεντάγωνο να αναθεωρήσει το Μ.Ο.Υ.Τ. (Military Operations in Urban Terrain), δηλαδή το πρωτόκολλο Στρατιωτικών Επιχειρήσεων σε Αστικές Περιοχές. Όπως αναφέρει η μελέτη «*Our Soldiers, Their Cities*» («Οι στρατιώτες μας, Οι πόλεις τους»), που δημοσιεύτηκε την άνοιξη του 1996 στην εφημερίδα της Σχολής Πολέμου των ΗΠΑ, *Parameters*, «το μέλλον της πολεμικής τεχνικής βρίσκεται στους δρόμους, στους υπονόμους, στα πολυώροφα κτίρια, στην ανεξέλεγκτη επέκταση των σπιτιών που συνθέτουν τις κατακερματισμένες σύγχρονες πόλεις του πλανήτη. [...] Η πρόσφατη στρατιωτική ιστορία μας είναι διάστικτη από ονόματα πόλεων -όπως Τούζλα, Μογκαντίσου, Λος Άντζελες²², Βηρυτός, Παναμάς, Χουέ, Σαϊγκόν, Άγιος Δομίνικος- αλλά αυτές οι συγκρούσεις ήταν μόνο ο πρόλογος,

21. Mike Davis, Planet of Slums. The rising tide of urban poverty, επιμ. Lee Sustar, στο *Socialist Worker*, 12 Μαΐου 2006 (http://socialistworker.org/2006-1/588/588_06_Mike-Davis.html).

22. Στις συγκρούσεις και λεηλασίες που διήρκεσαν μια βδομάδα, συμμετέχουν περίπου 50.000 άτομα, οι νεκροί έφτασαν τους 60 και οι τραυματίες τους 3.000, έγιναν 12.500 προσαγωγές και συλλήψεις, ενώ λεηλατήθηκαν και πυρπολήθηκαν 300 μαγαζιά, ζημιές της

όταν το πραγματικό δράμα δεν έχει ακόμη ξεκινήσει».

Οι μεγάλες παραγκουπόλεις που αναπτύσσονται καοτικά στις παρυφές των πόλεων του τρίτου κόσμου εξουδετερώνουν ένα μεγάλο μέρος του παρωχημένου οπλοστασίου της Ουάσινγκτον και «η προσεκτική ανάλυση αυτού του προβλήματος έχει οδηγήσει τις στρατιωτικές ηγεσίες», συνεχίζει ο Mike Davis, να επικεντρώσουν «την προσοχή τους στο έδαφος, στις ίδιες τις παραγκουπόλεις».

Ο εχθρός, εν ολίγοις, «είναι λιγότερο σημαντικός από τον λαβύρινθο μέσα στον οποίο κρύβεται». Ο δε λαβύρινθος αποτελεί έναν οργανωμένο χώρο «άτυπων αποκεντρωμένων υποσυστημάτων», όπου δεν υπάρχουν πολεοδομικά σχέδια και «τα σημεία για να πληγεί το σύστημα δεν είναι εύκολα αναγνωρίσιμα»²³.

Υπάρχει, επίσης, η RAND Corporation, ένα think tank μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που συστάθηκε από την Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ το 1946. Αν και είναι γνωστό κυρίως για το γεγονός ότι επεξεργάστηκε τη δεκαετία του 1950 το σχέδιο Armageddon (δηλαδή, το σχέδιο για την τελική πυρηνική σύγκρουση) και ότι στη δεκαετία του 1960 είχε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της στρατηγικής των ΗΠΑ στον πόλεμο του Βιετνάμ, το τελευταίο διάστημα ασχολείται με τις πόλεις. Ένα από τα σημαντικότερα σχέδια, ανάμεσα σε εκείνα που ξεκίνησε η RAND κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990²⁴, αφορά στη μελέτη για το «πώς οι δημογραφικές αλλαγές θα επηρεάσουν τις συγκρούσεις του μέλλοντος». Σε αυτό, η RAND υπογραμμίζει ότι η αστικοποίηση της παγκόσμιας φτώχειας έχει προκαλέσει την «αστικοποίηση της εξέγερσης», επισημαίνοντας ότι «ούτε το στρατιωτικό δόγμα του αμερικάνικου στρατού, ούτε η εκπαίδευσή του, ούτε ο εξοπλισμός του έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση».

Αυτό είναι το υπόβαθρο της θεωρίας του *Πολέμου Τέταρτης Γενιάς* (*Fourth Generation War* ή *4GW*), η οποία έχει εισαχθεί τα τελευταία 20 χρόνια, μια θεωρία η οποία φαίνεται να έχει διατυπωθεί ειδικά για να αντιπαρατεθεί σε έναν παγκόσμιο πόλεμο χαμηλής έντασης και απεριόριστης διάρκειας ενάντια στα τμήματα του αστικού προλεταριάτου που θα θεωρούνται παραβατικά και σύμφωνα με την οποία τα

τάξης του ενός εκ. δολαρίων. Ήταν η βιαιότερη αστική εξέγερση στην Αμερική του 20ού αιώνα, για την καταστολή της οποίας χρειάστηκε να δράσει ο ομοσπονδιακός στρατός - 8.000 άντρες του ιππικού και των πεζοναυτών, πέρα από τους 12.000 εθνοφρουρούς. Η χρήση του στρατού και των ένοπλων δυνάμεων που χαρακτήριζε μέχρι τότε την επέμβαση στην περιφέρεια της αυτοκρατορίας, αναπτύσσεται αυτή τη φορά στην καρδιά μιας από τις σημαντικότερες πόλεις των ΗΠΑ, όσον αφορά τα οικονομικά και πληθυσμιακά μεγέθη. *The Rebelion of Los Angeles .The Context of a Proletarian Uprising* στο *Aufheben*, τ.1, καλοκαίρι 1992 (http://www.geocities.com/aufheben2/auf_1_la.html).

23. Βλ. *Aerospace Power Journal*, Άνοιξη 2002.

24. Πρβλ. Jennifer Taw-Brucehoffman, *The Urbanization of Insurgency. The Potential Challenge to US Army Operations*, RAND Monograph Report, Santa Monica, 1994, διαθέσιμο στο: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR398/

πεδία μαχών του 21ου αιώνα θα είναι τα προάστια με τους πληθυσμούς που λιμοκτονούν. «Οι άνθρωποι πεινούν γιατί δεν έχουν ψωμί να φάνε; Δώστε τους σφαίρες από καουτσούκ και σπρέι πιπεριού!», θα μπορούσαν να λένε οι Μαρίες Αντουανέτες του σήμερα, γιατί το «σύντομο όνειρο της αιώνιας ευημερίας για όλους»²⁵ έχει ήδη τελειώσει. Όπως αναγνωρίζει άλλωστε και ο πάλαι ποτέ επιφανής οικονομολόγος και πρώην αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας, Τζόζεφ Ε. Στίγκλιτς, «παρά τις επανειλημμένες υποσχέσεις τα τελευταία δέκα χρόνια του 20ου αιώνα για μείωση της φτώχειας, ο πραγματικός αριθμός των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας έχει αυξηθεί σχεδόν κατά ένα δισεκατομμύριο»²⁶. Και, όταν ο Στίγκλιτς έγραψε αυτές τις γραμμές, δεν είχε «ξεσπάσει» ακόμα η «κρίση»...²⁷

Στοιχεία ανθρώπινης γεωγραφίας: η άβυσσος που έρχεται

Ο Τρίτος Κόσμος, αν υπήρξε κάποτε «αλλού», δεν υπάρχει πια. Ο Τρίτος Κόσμος είναι εδώ. Και αυτό για λόγους βαθιούς και δυσερμηνευτους: «Είναι προφανές ότι με τη σημερινή τερατώδη επέκταση του κεφαλαίου σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής, με την ενσωμάτωση κάθε γωνιάς του πλανήτη στη σφαίρα επιρροής του, κυρίως μέσω του οικονομικού ιμπεριαλισμού, οι εργάτες συσσωρεύονται σε περιοχές ή απωθούνται από αυτές όλο και περισσότερο σε πλανητικό επίπεδο. Δηλαδή, ο σχετικός υπερπληθυσμός κάθε φορά συσσωρεύεται ή αποδιώχνεται σύμφωνα με τη συγκέντρωση του κεφαλαίου στις διάφορες περιοχές του πλανήτη. Τεράστιες μάζες ανθρώπων μετακινούνται, αναγκασμένοι να σπάνε κάθε είδους δεσμό με τον τόπο στον οποίο γεννήθηκαν και η κίνησή τους περιορίζεται από παρωχημένες πολιτικές "συμβάσεις", τα σύνορα [...], και η "περίσσεια" των ανθρώπων που δεν διαθέτουν ούτε τα στοιχειώδη πολλαπλασιάζεται χωρίς κανείς να μπορεί να βρει θεραπεία γι' αυτή την κατάσταση. Δεν υπάρχουν ούτε νομοθετικές ούτε εκτελεστικές εξουσίες

25. Βλ. Thomas Krämer-Badoni, *Urbanität und Gesellschaftliche Integration*, στο *Infobrief Stadt 2030*, n. 3, Δεκέμβριος 2001.

26. Βλ. Joseph Stiglitz, *La globalizzazione e i suoi oppositori*, Einaudi, Torino, 2003, σελ. 5.

27. Σήμερα πλέον ακούγεται αστείο να μιλάμε για «ξέσπασμα της κρίσης», αφού είναι φανερό ότι αυτή ωριμάζει εδώ και χρόνια, αρχίζοντας από την κρίση ρευστότητας, η οποία συντάραξε ολόκληρο το δυτικό κόσμο, τη διετία 1973-74 και της οποίας επακολούθησαν: η βύθιση του «Τρίτου Κόσμου» κάτω από το βάρος του εξωτερικού χρέους και των σχετικών πολιτικών "εξυγίανσης" της επόμενης δεκαετίας, μια σειρά από κρίσεις χρέους (το 1982 σε Βραζιλία και Μεξικό, το 1988-92 η κρίση καταθέσεων και δανείων στις ΗΠΑ, στις εκπνοές τις χιλιετίας η λεγόμενη «κρίση της τεκίλα» στο Μεξικό, το 1997-98 η ασιατική κρίση), το σκάσιμο της φούσκας των dot.com, η κρίση στην Αργεντινή το 2001. Για περισσότερα επισκεφθείτε τις σελίδες: <http://home.earthlink.net/~lrgoldner/> και <http://www.countdownnet.info/>

που να μπορούν να σταματήσουν την “παλίρροια” της αυξανόμενης μετανάστευσης. [...] Η καπιταλιστική επέκταση έχει φτάσει στα όριά της: η αυξανόμενη φτώχεια αποτελεί μία από τις συνθήκες ύπαρξης του παγκόσμιου κεφαλαίου, [γιατί] μόνο μία τεράστια δεξαμενή σκλάβων θα μπορεί να αποτελέσει γι' αυτό σανίδα σωτηρίας»²⁸. Αυτή η τεράστια πίεση προκαλεί αυτό που ορισμένοι ονομάζουν «βραζιλιανοποίηση» της δυτικής εργατικής τάξης, δηλαδή το σπάσιμο του «συμβολαίου» που συντηρούταν κάρη στο μοντέλο του κράτους-πρόνοιας μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η δραματική επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων και η προοδευτική απώλεια των κοινωνικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων²⁹.

Το «τέλος του Τρίτου Κόσμου» έρχεται να μετασχηματίσει και τον κοινωνικό ιστό των δυτικών μητροπόλεων: «Εκτός από την αυξανόμενη παρακμή των γειτονιών του κέντρου και των παλιών προαστίων, στις νοτιοδυτικές πολιτείες των ΗΠΑ ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια οικισμοί εκτός σχεδίου πόλεως, που στην πραγματικότητα λίγο διαφέρουν από τις παραγκουπόλεις οποιασδήποτε χώρας της Λατινικής Αμερικής. Για παράδειγμα, δυο βήματα από τις πολυτελείς βίλες του Palm Springs στην Καλιφόρνια, στα εδάφη των ινδιάνικων καταυλισμών, αναπτύσσονται παραγκουπόλεις, οι οποίες στεγάζουν τον τοπικό αγροτικό πληθυσμό»³⁰. Το Λος Άντζελες είναι η πρωτεύουσα των αστέγων του Πρώτου Κόσμου, με 100.000 αστέγους³¹. Αλλά ακόμα και στην ίδια την πρωτεύουσα των Ηνωμένων Πολιτειών, την Ουάσινγκτον, «δυο δρόμους πιο πέρα από το Καπιτώλιο, απλώνεται ένα διαφορετικό σύμπαν [...] φτιαγμένο από αμαξώματα αυτοκινήτων, μισοκατεδαφισμένα κτίρια, με παράθυρα χωρίς τζάμια [...]. Η φτώχεια αυτού του κόσμου διαγράφεται σχεδόν μέχρι την πόρτα του Λευκού Οίκου».

Η χώρα των θαυμάτων της ελεύθερης αγοράς και της δημοκρατίας γίνεται στην κυριολεξία κομμάτι, γιατί το αμερικανικό κεφάλαιο, ως φανατικός μαθητής της μαύρης μαγείας του «πλασματικού», απέσυρε τις επενδύσεις του από οτιδήποτε δεν είναι αρκετά και άμεσα κερδοφόρο, ξεκινώντας από τις υποδομές. Έτσι, οι γέφυρες καταρρέουν στη Μινεσότα, οι σωληνώσεις της αποχέτευσης στο κέντρο του Μανχάταν

28. Βλ. Legge della miseria crescente, στο “n+1”, τ. 20, Δεκέμβρης 2006, σ. 88.

29. «Την περίοδο 1965-1977, η εργατική τάξη του δυτικού κόσμου τρομοκράτησε τους καπιταλιστές με μια παγκόσμια ανταρσία ενάντια στην αλυσίδα παραγωγής και τελικά με μια εξέγερση ενάντια στην “μορφή-αξία” (αν και μόνο λίγοι την κατάλαβαν ως τέτοια) και ενάντια στην επιδείνωση των συνθηκών ζωής που επέφερε η αρχή της κρίσης». Παράθεμα στο Loren Goldner, *Capitale fittizio e crisi del capitalismo*, PonSinMor, Τορίνο 2007, σελ. 11.

30. Βλ. Mike Davis, *A “Planet of Slum”s. The rising tide of urban poverty*, Verso, Λονδίνο, 2006.

31. Η «πόλη των αγγέλων» πρωτοστατεί και σε ζητήματα «ασφάλειας», αφού χαρακτηρίζεται από μια χωρίς προηγούμενα σύντηξη αστικού σχεδιασμού, αρχιτεκτονικής και δικτύων αστυνόμευσης.

σπάνε³² και συχνά οι άνθρωποι αναγκάζονται να περνούν όλο και περισσότερες ώρες χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, σαν να ζούσαν στη Βαγδάτη ή την Κινσάσα.

Παράλληλα, η καταστροφή των φτωχογειτονιών της Νέας Ορλεάνης, που προκλήθηκε όταν έσπασαν τα φράγματα κατά τη διάρκεια του τυφώνα Κατρίνα το 2005, αποτέλεσε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για να οικοδομηθεί στις περιοχές εκείνες μια «καινούργια» Νέα Ορλεάνη, καλογουαλισμένη και ομοιογενής, αφού πρώτα εκδιώχθηκαν οι παλιοί της κάτοικοι. Σε αυτή τη μεγάλη επιχείρηση αστικού εξευγενισμού του «κοινωνικού βάλτου», οι στόχοι της μεγιστοποίησης των εσόδων από την εκμετάλλευση των αστικών κέντρων και της επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου πάνε χέρι-χέρι, μέχρι το σημείο να είναι δύσκολο να γίνονται διακριτοί.

«Δεν υπάρχει τίποτα πιο λυπηρό από το να βλέπει κανείς αυτήν την διαρκή μετακίνηση πέτρας που ενορχήστρωσε ο δεσποτισμός εις βάρος του κοινωνικού αυθορμητισμού», έγραφε ο Λουί Ογκίστ Μπλανκί, καταγγέλλοντας τις πολεοδομικές παρεμβάσεις με τις οποίες ο βαρόνος Haussemann εκτόπιζε τους αβράκωτους από τις παλιές τους γειτονίες³³. Αλλά, δύο χρόνια πριν από την Κομμούνα, τον Μάιο του 1869, ο Μπλανκί προειδοποιούσε: «οι σχεδιασμοί που συντάραξαν την πρωτεύουσα, εξαιτίας του διπλού σκοπού της συμπίεσης του πληθυσμού και της ματαιοδοξίας, θα αποτύχουν στο μέλλον, όπως έχουν αποτύχει και στο παρόν».

32. Ο πολεοδόμος Dan LeClair, σε συνέντευξή του στον Brendan Lowe, σε σχετικό άρθρο με αφορμή το δυστύχημα σε παλιό κτίριο στο κέντρο του Μανχάταν αναφέρει: «Οι ειδικοί στην πολεοδομία επεξηγούν ότι οι παλιές αμερικάνικες πόλεις θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με την Πομπηία των καιρών μας, εξαιτίας των εκρήξεων των σαθρών υποδομών, όπως συνέβη στη Νέα Υόρκη. Και δεν πρόκειται μόνο για την αποχέτευση, αλλά και για γέφυρες, δρόμους, το σύστημα ηλεκτροδότησης, μία πληθώρα πραγμάτων που μπορούν να έχουν καταστροφικά αποτελέσματα» Βλ. Brendan Lowe *When cities break down* στο *Time*, συνέντευξή με τον Dan LeClair, καθηγητή πολεοδομίας στο Boston University, 19 Ιουλίου 2007.

33. Βλ. Walter Benjamin, *Parigi capitale del XIX secolo*, Einaudi, Τορίνο, 1986, σελ.201-202.

Στο πέμπτο κεφάλαιο του βιβλίου A "Planet of Slums". *The rising tide of urban poverty*, ο Mike Davis υποστηρίζει ότι «η διάταξη του αστικού χώρου δεν είναι μια παγιωμένη πραγματικότητα, ένα αμετάβλητο status quo, άλλα ένας αδιάκοπος κοινωνικός πόλεμος, στον οποίο το κράτος επεμβαίνει συνεχώς στο όνομα της "προόδου" και της "ανάπλασης", για να επανασχεδιάσει τα χωρικά όρια προς όφελος των ιδιοκτητών, των ξένων επενδυτών, των ελίτ και των ιδιοκτητών ακινήτων».

Στο πρόσφατο παρελθόν, η πιο ακραία (και ανελέητη) επιχείρηση αστικού εξωραϊσμού εφαρμόστηκε στις πόλεις Ragoon, Mandalay και Old Bagan της Βιρμανίας/Μιανμάρ, εν όψει της τουριστικής καμπάνιας «*Visit Myanmar Year 1996*» από το βιρμανικό ναρκω-στρατιωτικό δικτατορικό καθεστώς, το οποίο, μεταξύ άλλων, προσέφυγε και στην καταναγκαστική εργασία για να φτιάξει τουριστικές υποδομές. Εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες εκτοπίστηκαν και, χάνοντας τα σπίτια τους και το εισόδημά τους, στάλθηκαν στις λεγόμενες «Νέες Πόλεις», που απείχαν εκατοντάδες χιλιόμετρα από τα παλαιά αστικά κέντρα. Αυτή η στρατηγική «αστικής εκκαθάρισης» έχει ως παράδειγμα το ιστορικό προηγούμενο του πόλεμου που διεξήγαγαν

Η Ευρώπη, επίσης, διαθέτει τριτοκοσμικές παραγκουπόλεις, κυρίως στα προάστια των μεγάλων πόλεων, όπως η Λισαβόνα (γνωστές και ως «clandestinos», δηλαδή «αυθαίρετα»), η Αθήνα και η Νάπολη -αν και δεν είναι η μόνη πόλη της Ιταλίας που έχει παραγκουπόλεις. Ενδεικτικά, αναφέρουμε άλλη μία ανάμεσα σε Μιλάνο και Μπρέσια που είναι ορατή από την εθνική οδό.

Η χειρότερη παραγκούπολη της Ευρώπης είναι πιθανότατα η «Καμπότζη» στη Σόφια της Βουλγαρίας, όπου 35.000 ρομά ζουν όπως οι παρίες³⁴, η κάστα των «μιαρών» ανέγγιχτων στην Ινδία.

τα στρατιωτικά καθεστώτα της Λατινικής Αμερικής στις δεκαετίες 1960-1970 ενάντια στις φαβέλες και τα *campamentos*, που αντιμετώπιζονταν ως δυνητικοί χώροι αντίστασης. Στη Βραζιλία, μετά το 1964, οι δυνάμεις του στρατού, επικαλούμενες τον «ανταρτοπόλεμο», ξεθεμελίωσαν περίπου 80 φαβέλες στους λόφους του Ρίο Ντε Τζανέιρο. Ένα από τα πρώτα μέτρα που εφάρμοσε η κούνια του Πινοσέτι το 1973 ήταν να διώξει από το κέντρο του Σαντιάγο τους αυθαίρετους οικισμούς (*prolaciones* και *callampas*). Στην Αργεντινή του Βινιέλα, ισοπεδώνονται από τον στρατό οι αυθαίρετοι οικισμοί (*villas miserias*), ενώ ειδικά στο Μπουένος Άιρες θα αφανιστούν σε ποσοστό 94%. Στην Αίγυπτο, επίσης, κυρίως μετά την «εξέγερση του ψωμιού» που ξέσπασε το Γενάρη του 1977 ενάντια στο ΔΝΤ, το κράτος διεξήγαγε μια ανελέητη εκστρατεία ενάντια στις «στρατευμένες» γειτονιές, αφανίζοντάς τες από το χάρτι, για να εκκινήσει λίγο αργότερα διαδικασίες ανάπλασης και αξιοποίησης των «εκκαθαρισμένων» αστικών εδαφών.

34. Σ.τ.μ. «Οι διακρίσεις σε βάρος των “μιαρών” στο ινδικό σύστημα της κάστας θεωρούνται, κατά γενική ομολογία, η αρχαιότερη μοφή πρωτογενούς ή οιοσινεί ρατσισμού στην ιστορία της ανθρωπότητας. Γύρω στο 1.500 π.Χ., ο λαός των Αρίων, οι “σιταρόχρωμοι”, όπως αυτοαποκαλούνταν λόγω του λευκού χρώματος του δέρματος και των ξανθών μαλλιών τους, εισέβαλε στις βορειοδυτικές περιοχές των Ινδιών και, αφού καθυπόταξε τον ντόπιο πληθυσμό, επέβαλε ένα ιδιαίτερα αυστηρό ιεραρχικό σύστημα κοινωνικής στρωμάτωσης, το μοναδικό στο είδος του σύστημα της κάστας. Το σύστημα της κάστας θεμελιώνεται στη συνύπαρξη δύο αντίθετων στοιχείων, του “αγνού” και του “μιαρού”, στη λεγόμενη “αρχή της καθαρότητας” (*untouchability*). Έτσι, η παραδοσιακή ινδική κοινωνία αποτελούνταν από τέσσερις κύριες κάστες, και συγκεκριμένα: την κάστα των βραχμάνων (ιερείς), οι οποίοι κατείχαν την ανώτατη θέση στην κοινωνική ιεραρχία αφού θεωρούνταν οι εκπρόσωποι του Θεού στη γη, η κάστα των Ξατρίγια (πολεμιστές), την κάστα των Βασίγια (ελεύθεροι αγρότες και έμποροι) και την κάστα των Σούντρα (υπηρέτες). Υπήρχε επίσης μια πέμπτη κατηγορία ανθρώπων, η κοινωνική ομάδα των “pariah”, των “μιαρών” ή “ανέγγιχτων” (*untouchables*). Οι “pariah” ζούσαν απομονωμένοι στις παρυφές των χωριών ή σε περιφραγμένους χώρους και ασχολούνταν αποκλειστικά και μόνον με τις “ρυπαρές”, τις βρώμικες εργασίες, όπως αυτές του νεκροθάφτη, του οδοκαθαριστή, του εκδορέα, του λιθοκόπου, κλπ. Με βάση την “αρχή της καθαρότητας”, απαγορευόταν αυστηρά κάθε επαφή ανάμεσα στις κύριες κάστες και στους “μιαρούς”, αφού, λόγω της ενασχόλησής τους με τις βρώμικες εργασίες, όχι μόνο το άγγιγμά τους αλλά κι αυτός ακόμη ο ίσκιος τους αποτελούσε “μίασμα”. Έτσι, οι “μιαροί” ήταν καταδικασμένοι να ζουν κάτω από συνθήκες πλήρους κοινωνικού αποκλεισμού, χωρίς καμιά προοπτική βελτίωσης της θέσης τους, αφού η μετακίνησή τους σε μία από τις άλλες κάστες ήταν ουσιαστικά αδύνατη. Το παράθεμα από το Παπαδημητρίου Ζήσης, *Ο Ευρωπαϊκός ρατσισμός: εισαγωγή στο φυλετικό μίσος. Ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000, σελ.53-54.

Μία εντελώς τρομακτική και συγκλονιστική εικόνα μάς προσφέρει η Ρωσία, όπου οι παραγκουπόλεις έχουν αναπτυχθεί ταχύτερα από εκείνη την κλεπτοκρατία, η οποία είναι κυρίαρχη στην πρώην «πατρίδα του σοσιαλισμού». Πολλές από τις υπηρεσίες για τους κατοίκους των πόλεων, όπως η θέρμανση, έχουν επιδεινωθεί, αφήνοντας τους ηλικιωμένους να πεθαίνουν κατά τη διάρκεια του χειμώνα από το κρύο, ενώ μεγάλα πλήθη καταληψιών -κυρίως μετανάστες χωρίς χαρτιά και εθνικές μειονότητες- καταλαμβάνουν εγκαταλελειμμένα εργοστάσια και ερειπωμένα σπίτια, ιδίως στη Μόσχα. Αλλά μήπως και στο Μιλάνο η κατάσταση είναι διαφορετική τα τελευταία χρόνια; Όπως έγινε σε πολλές «εγκαταλελειμμένες περιοχές» που άφησε πίσω της η καταστροφή του «μεγάλου εργοστασίου», πριν από την «αξιοποίησή» τους από τις μεγάλες κερδοσκοπικές μεσιτικές εταιρείες.

Και ακόμα πιο κει, υπάρχει και αυτό που κάποιοι αφελείς κοινωνιολόγοι ονομάζουν *καρβανοποίηση της κατοικίας* (*caravanizzazione del habitat*), ένα φαινόμενο σύνθησης στην κεντρική Ευρώπη και τώρα πια ορατό και στις ιταλικές πόλεις, αν και δεν είναι τίποτε άλλο πέρα από παραγκουπόλεις πάνω σε ρόδες, για όσους δεν έχουν τα μέσα ούτε καν για να στήσουν ένα χαμόσπιτο.

Και ποια διαφορά υπάρχει σε ό,τι προαναφέραμε και τις γαλλικές εργατικές κατοικίες (HLM - *Habitation à loyer modéré*)³⁵, εκτός από την ανάπτυξη σε ύψος αντί για έκταση, πέρα από την ακατάσχετη χρήση σκυροδέματος αντί για ανακυκλωμένα υλικά; Ποια διαφορά υπάρχει ανάμεσα στις παραγκουπόλεις και τα γκετοποιημένα προάστια, που αποτελούν, τόσο οι μεν όσο και τα δε, τόπους κοινωνικής και υπαρξιακής ερήμωσης;

Οι «νύκτες του μεγάλου θυμού» στα γαλλικά προάστια αρκούν για να καταδείξουν πως η γραμμή πλεύσης του κράτους³⁶ και της σύγχρονης κανιβαλιστικής κοινωνίας έγκειται κυρίως στον «πόλεμο ενάντια στους φτωχούς», στον οποίο το προλεταριάτο, θέλοντας και μη, φορά πάλι το αρχικό του ένδυμα, αυτό της «επικίνδυνης τάξης»³⁷. Επικίνδυνη για τον απλό λόγο ότι βρίσκεται στο δρόμο πίνοντας μια μπύρα, ότι καταφέρνει να βγάζει το μήνα καθαρίζοντας τα τζάμια των αυτοκινήτων που σταματούν στα φανάρια³⁸, ότι κάνει γκράφτι χωρίς την άδεια του οποιουδήποτε αντιδήμαρχου πολιτισμού. Επικίνδυνη, εν τέλει, μόνο και μόνο επειδή υπάρχει και, κυρίως, επειδή «περισεύει». Για αυτούς τους «πλεονασματικούς»

35. Σ.τ.μ. Τα HLM στη Γαλλία, οι Κατοικίες με Μειωμένο Ενοίκιο είναι κάτι αντίστοιχο με τις εργατικές κατοικίες στην Ελλάδα.

36. Αξίζει εδώ να θυμίσουμε ότι η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης (*Etat d'urgence*) που κηρύχθηκε στις 8 Νοέμβρη 2005 από τη γαλλική δεξιά κυβέρνηση είχε θεσπιστεί 50 χρόνια πριν για την αντιμετώπιση της αλγερινής εξέγερσης από τον τότε υπουργό Εσωτερικών Φρ.Μιτεράν.

37. Βλ. Louis Chevalier, *Classi lavoratrici e classi pericolose*, Laterza, Ρώμη-Μπάρι, 1976.

38. Τον Αύγουστο του 2007, ο κεντροαριστερός δήμος της Φλωρεντίας απαγόρευσε στους μικροπωλητές και αυτούς που καθαρίζουν τα τζάμια των αυτοκινήτων να δουλεύουν ελεύθερα στην πόλη. Ο τότε πρωθυπουργός Romano Prodi διαφώνησε με αυτή την απόφαση και

(σύμφωνα με τον Jacques Tardi), η εργατική δύναμη των οποίων θεωρείται περιττή σε σχέση με τις σημερινές ανάγκες της καπιταλιστικής αξιοποίησης, οι ιδέες των οπαδών του Μπένθαμ της Αγγλίας των αρχών του 19ου αιώνα, που για τους ίδιους φάνταζαν ως οι πλέον «ορθολογικές και αποτελεσματικές», μοιάζουν ανησυχπητικά σύγχρονες, ιδιαίτερα εκείνες που μιλάνε για τον εξοβελισμό των φτωχών, των, σε κάθε περίπτωση, «περιττών».

Το λεξιλόγιο του στιγματισμού εμπλουτίζεται συνεχώς, ενώ παράλληλα η γλώσσα φτωχαίνει, σε σημείο να αναπαράγει τις βασικές εκφράσεις του *MTV*. Και υπενθυμίζει τη ρητορική περί αποκλίνουσας συμπεριφοράς και αποκλεισμού, με βάση την οποία αυτός που αποκλίνει από τον κανόνα στιγματίζεται ως «άλλος» μέσω του κοινωνικού ελέγχου του πληθυσμού, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μια επιβεβαίωση της κανονικότητας: «Το κανονικό άτομο συγκροτείται ως τέτοιο, αποκλείοντας το μη κανονικό. Και αν “κανονικό” σημαίνει εδώ μια περίπου ενεργή, μια περίπου συνειδητή συμμετοχή σε μια οριοθέτηση των συνθηκών ζωής με θετικό πρόσημο, αυτή η κίνηση αντιστοιχεί σε μια προοδευτική μετατόπιση του ορίου που χωρίζει εκείνους που εξοβελίζονται ολοένα και περισσότερο προς το θάνατο»³⁹. Κι έτσι «τόσο στα αριστερά όσο στα δεξιά, τόσο στο Νότο όσο στο Βορρά, η απλή παρουσία του πλεονάζοντος προλεταριάτου έχει μετατραπεί σε ένα ζωντανό εφιάλτη για την αστική τάξη. Ο γενικευμένος φόβος των κυρίαρχων τάξεων για τις πιθανές αντιδράσεις αυτού του προλεταριάτου, που έχει χάσει πλέον τα πάντα, είναι τεράστιος και προκαλεί παντού το ίδιο αντανakλαστικό περί ασφάλειας»⁴⁰.

Κι έτσι, υπάρχει ολοένα και περισσότερη αστυνομία (παράλληλα με μία εκρηκτική αύξηση των ιδιωτικών εταιριών φύλαξης⁴¹), καμπάνιες μίσους ενάντια στους «μαύρους», στους «λαθρομετανάστες», στους «καταχραστές» της φιλοξενίας μας, κ.λπ. πογκρόμ κατά των τσιγγάνων και εμπρησμοί των καταυλισμών τους, καινούργιες

δύλωσε: «Ανέκαθεν πίστευα ότι η καταστολή της μικροεγκληματικότητας είναι αναγκαία για την πάταξη της εγκληματικότητας, αλλά αντί να ξεκινήσω από αυτούς που καθαρίζουν τα τζάμια των αυτοκινήτων, θα επέλεγα να ξεκινήσω από αυτούς που κάνουν γκράφιτι και τους παράνομους παρκαδόρους». Από συνέντευξη στην εφημερίδα *Corriere della Sera*, στις 31 Αυγούστου του 2007.

39. Βλ. Andrea Cavalletti, *La città biopolitica. Mitologie della sicurezza*, Bruno Mondadori, Μιλάνο, 2006.

40. Βλ. Petite balade sous le soleil noir du capital, στο *Communisme, Organe central en français du Groupe Communiste Internationaliste*, τ. 59, Οκτώβρης 2007, σελ. 17.

41. «Τελευταία, η αγορά αυτή γνωρίζει ραγδαία ανάπτυξη. Ενώ η αμερικανική εταιρεία Blackwater προσελκύει πάνω της όλα τα φώτα της δημοσιότητας εξαιτίας της εμπλοκής της στον τομέα εσωτερικής ασφάλειας του Ιράκ, πληθαίνουν συνεχώς ανά τον κόσμο οι περιπτώσεις πόλεων που αναθέτουν την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στα χέρια ιδιωτικών εταιρειών. Οι αναλυτές εκτιμούν ότι ο τζίρος των ιδιωτικών υπηρεσιών αστυνόμευσης ανέρχεται παγκοσμίως στα 100 με 200 εκ. δολάρια και είναι τομέας σε ιδιαίτερη άνθηση, ιδιαίτερα στις

φυλακές⁴² και κέντρα κράτησης μεταναστών, βιντεοπαρακολούθηση, συνεχής παραγωγή «καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης». Επίσης, φράγτες -από την εποχή που έπεσε το τείχος του Βερολίνου, που θα έπρεπε να είναι και το τελευταίο, έχουν υψωθεί περισσότεροι φράγτες από οποτεδήποτε άλλοτε στο παρελθόν-, συστήματα ελέγχου εξατομικευμένης εισόδου και πρόσβασης (κάθε είδους, μορφής και μηχανικής λειτουργίας), βιομετρικά συστήματα ελέγχου και φακελώματος⁴³, όπλα

υπό ανάπτυξη χώρες. Στη Ρωσία, η αναλογία ιδιωτικών-κρατικών αστυνομικών είναι δέκα προς έναν. Παράλληλα, στη Νότιο Αφρική, έχει ανατεθεί σε ιδιωτικά σώματα ασφαλείας η φύλαξη των αστυνομικών τμημάτων. Πληροφορίες λένε ότι στην Ινδία οι ιδιωτικές υπηρεσίες ασφαλείας δημιουργούν κάθε χρόνο τουλάχιστον 1 εκ. θέσεις εργασίας. Μέχρι και η Ουγκάντα έχει στους δρόμους της πάνω από 20.000 ιδιωτικούς αστυνομικούς, όσους είχε το Ιράκ εν μέσω πολέμου το 2006. Στις πόλεις του δυτικού κόσμου, όπου η ασφάλεια εστιάζεται κυρίως στους εμπορικούς χώρους, όπως τα πολυκαταστήματα, εταιρείες, όπως η αμερικάνικη *Pinkerton* ή η βρετανική *G4s*, απασχολούν εξειδικευμένο προσωπικό που συνεργάζεται στενά με τις κρατικές δυνάμεις ασφαλείας». Παράθεμα από σχετικό άρθρο του περιοδικού *Newsweek*, 23 Φεβρουαρίου 2009.

42. Στην Ιταλία, πριν λίγο καιρό, ο διευθυντής του Τμήματος Σωφρονιστικής Διοίκησης, Franco Ionta, παρουσίασε στον υπουργό Δικαιοσύνης, Angelino Alfano, μία πρόταση για την κατασκευή πλωτών φυλακών, οι οποίες θα βρίσκονται στα λιμάνια της Γένοβα, της Λιόρνα, της Τσιβιταβέκια, της Νάπολης, του Τζόια Τάυρο, του Παλέρμο, του Μπάρι και της Ραβένα, αντιγράφοντας την πρακτική που έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια στις ΗΠΑ (η πρώτη πλωτή φυλακή εγκαινιάστηκε στην Νέα Υόρκη το 1989, στον ποταμό Hudson), στο Ηνωμένο Βασίλειο (η πλωτή φυλακή Weare έμεινε αγκυροβολημένη από το 1997 μέχρι το 2005 στον κόλπο του Portland, στο Dorset) και, πιο πρόσφατα, στην Ολλανδία (όπου η αστυνομία χρησιμοποίησε ένα πλοίο για την κράτηση μεταναστών «χωρίς καρδιά»).

43. Η αναφορά *An Appraisal of Technologies of Political Control*, που συνέταξε ο Steve Wright (διευθυντής του ιδρύματος Omega) για την επιτροπή STOA (Scientific Technological Options Assessment) του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου το 1998, περιλαμβάνει την εξής λίστα συστημάτων παρακολούθησης:

- τα ημι-εφύη συστήματα στον τομέα απόρριψης, που υιοθετούν νευραλγικά δίκτυα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούν μοντέλα αναγνώρισης και είναι σε θέση να «μαθαίνουν», έτσι ώστε να επιτηρούν ευαίσθητες περιοχές και να χρησιμοποιούν, ανάλογα με την περίπτωση, φονικά ή μη φονικά όπλα

- τα συστήματα συνολικής παρακολούθησης, τα λογισμικά φωνητικής αναγνώρισης μπορούν να εντοπίζουν και να παρακολουθούν άτομα και ομάδες, ενώ οι υπερ-υπολογιστές έχουν τη δυνατότητα να καταχωρούν αυτόματα και να παρακολουθούν μεγάλο αριθμό τηλεφωνημάτων, φας και e-mails

- τα συστήματα καταχώρησης και ελέγχου δεδομένων, για τον εντοπισμό μεταναστών και πολιτικών ακτιβιστών, καθώς και υπόπνων για «τρομοκρατική δράση» ή άλλων στόχων, μέσω της χρήσης βιομετρικών δεδομένων για τον εντοπισμό των ατόμων μέσω του DNA, της ίριδας του ματιού ή των δακτυλικών αποτυπωμάτων

- τα δεδομένα προφίλ (profiler δεδομένα: οι αστυνομικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να

«εξουδετέρωσης»⁴⁴. Ένα πραγματικό οπλοστάσιο προϊόντων και υπηρεσιών που

σχέσεων ή των διασυνδέσεων μεταξύ προσώπων, αναλύοντας ποιος τηλεφωνεί ή στέλνει email και ποιος είναι ο παραλήπτης).

44. Όπως το *Advanced Taser*, ένα όπλο που, εκπέμποντας ακτίνες λέιζερ, παράγει ηλεκτρικές εκκενώσεις των 50.000 βολτ, προκαλώντας κατευθείαν ηλεκτροπληξία, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα την άμεση εξουδετέρωση του στόχου και μπορεί να συγκριθεί με αυτή που προκαλείται από πιστόλι διαμετρήματος 9 χιλιοστών. Οι δολοφονίες που διαπράχθηκαν στο Ακρον του Οχάιο, στις Ηνωμένες Πολιτείες, από αστυνομικούς οπλισμένους με Taser έχουν ταξινομηθεί μέχρι στιγμής ως περιπτώσεις θανάτου «χωρίς αιτία» ή, ακόμα χειρότερα, ως θάνατοι από «συγκινησιακό παραλήρημα» (Excited delirium), ένα «νέο» σύνδρομο, που, για ακατανόητους λόγους, επηρεάζει μόνο τους κρατούμενους, άνδρες και γυναίκες... (Η Διεθνής Αμνηστία, αναφέρει ότι από το 2001, 142 άτομα έχουν πεθάνει από χτυπήματα με Tasers). Η έρευνα στον τομέα των λεγόμενων «μη θανατηφόρων» όπλων γνώρισε μια ραγδαία ανάπτυξη στις Ηνωμένες Πολιτείες από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Προσπαθώντας να «ξεπλύνουν» ο καθένας τις αποτυχίες τους -το Πεντάγωνο την ταπείνωση στη Σομαλία, η αστυνομία τις συνέπειες μετά τον ξυλοδαρμό του Rodney King στο Λος Άντζελες, το BATF (Γραφείο Αλκοόλ, Καπνού και Όπλων) και το FBI τις σφαγές στο Waco και Ruby Ridge και την κριτική που ακολούθησε -, οι υπεύθυνοι για την άμυνα και την ασφάλεια των ΗΠΑ έψαχναν για κάτι που θα επέτρεπε στις «δυνάμεις του καλού» να επικρατήσουν, χωρίς γκρανγκινιόλ αιματοχυσίες, ή, τουλάχιστον, όχι «επί τόπου».

Έτσι γεννήθηκε το δόγμα που είναι γνωστό ως *Μη-Πολεμικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις (MOOTW)* και αναπτύχθηκαν τα σχέδιά του για νέα οπλικά συστήματα (προφανώς, είχε επίσης βάρος σε αυτό και η επιθετική πολιτική μάρκετινγκ για τις υπηρεσίες της αστυνομίας που πραγματοποιούνται από το στρατιωτικό βιομηχανικό συγκρότημα). Οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές αυτών των θεωριών ήταν μελλοντολόγοι, όπως οι Alvin και Heidi Toffler, και συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας, όπως η Janet και ο Chris Morris, οι οποίοι εμπνεύστηκαν από τα πυρηνικά εργαστήρια όπλων στο Los Alamos, το Oak Ridge National Laboratory και το Lawrence Livermore National Laboratory (που επαίρεται για την επίλυση «σοβαρών προβλημάτων» σχετικά με «την εθνική ασφάλεια, την ασφάλεια των συνόρων, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την ενέργεια και το περιβάλλον»). Ένας άλλος υποστηρικτής αυτής της θεωρίας είναι ο συνταγματάρχης John Alexander, ο οποίος έγινε διάσημος για το πρόγραμμα *Phoenix* στον πόλεμο του Βιετνάμ και αργότερα έγινε ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του «ψυχολογικού πολέμου». Ο οποίος δεν αποτέλεσε, φυσικά, καμία καινοτομία.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '70, η Βρετανική Εταιρεία για την Κοινωνική Ευθύνη στην Επιστήμη (BSSRS) έγραψε ότι τα όπλα και οι τεχνολογίες καταστολής, που αναπτύχθηκαν και δοκιμάστηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες στο Βιετνάμ και από την Αγγλία στις πρώην αποικίες της και στη Βόρεια Ιρλανδία, «επέστρεφαν στην πατρίδα» (*Η νέα τεχνολογία της καταστολής. Μαθήματα από την Ιρλανδία*, BSSRS, Λονδίνο, 1974).

Προμοταρισμένες ως «μη θανατηφόρες», οι νέες τεχνολογίες καταστολής αποκρύπτουν το επίπεδο βίας που χρησιμοποιείται για τον έλεγχο των κοινωνικών ταραχών. Επιτρέπουν τόσο την επέκταση «προς τα κάτω» της χρήσης βίας, όσο και την άνοδο «προς τα πάνω» των λεγόμενων «μη φονικών» ή «σχεδόν φονικών» όπλων. Και έχουν όλα τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για να παίξουν αποφασιστικό ρόλο τόσο στον τομέα τακτικής και στρατηγικής, όσο και σε αυτόν του κοινωνικού ελέγχου, που επιτρέπει την κλιμακούμενη αντίδραση σε

προσφέρεται από τη Βιομηχανία του Φόβου⁴⁵, χωρίς να εγκαταλείπονται βέβαια οι παλιές δοκιμασμένες μέθοδοι (κουκούλωμα του κεφαλιού με σακιά και ξυλοκόπημα). Και όλα αυτά μέσα στο πλαίσιο της κατασκευής της *Ευρώπης-Φρούριο* (*Festung Europ* στα γερμανικά), τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

Η θωράκιση των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχωράει γοργά χάρη στις νέες τεχνολογίες και την κοινή συνεργασία μεταξύ των κρατών, ενώ στο εσωτερικό

σχέση με το είδος της απειλής και επιτρέπει την ενίσχυση της ευελιξίας των δυνάμεων ασφαλείας, την αποτροπή και την ικανότητα αντιμετώπισης μη ελέγξιμων καταστάσεων.

Μεταξύ των διαφόρων τύπων δοκιμασμένων «μη θανατηφόρων» όπλων, πολλά είναι κατάλληλα για την ανακαίπιση μεγάλου πλήθους διαδηλωτών. Οι πλαστικές σφαίρες και οι χειροβομβίδες κρότου-λάμψης μπορούν να θεωρηθούν ως τα πρώτα ...ρουστίκ παραδείγματα «μη θανατηφόρων» όπλων, αλλά στο μέλλον νέα συστήματα, πολύ πιο αποτελεσματικά, θα μπορούν να τεθούν σε λειτουργία για την προστασία των εγκαταστάσεων, για να αποτρέπουν τους «ταραξίες» και να χρωματίζουν αυτούς που δεν «συμμορφώνονται», έτσι ώστε να διευκολύνεται ο εντοπισμός και η σύλληψή τους.

Ένας συνοπτικός κατάλογος των όπλων αυτών, εκτός από τα προαναφερθέντα φορητά ηλεκτρικά όπλα, περιλαμβάνει: «μη θανατηφόρες» νάρκες (που περιέχουν ερεθιστικές ουσίες ή ουσίες που προκαλούν ακινητοποίηση), *λείζερ χαμηλής ενέργειας* (που μπορούν να τυφλώσουν άτομα, παροδικά ή μόνιμα), *υπερβολικά όξινους αφρούς* (που προκαλούν παράλυση και επιφέρουν οξύ πόνο), *οπτικά ερεθίσματα που δημιουργούν ψευδαισθήσεις* (πρόκειται για όπλα που εκπέμπουν παλμούς φωτός υψηλής έντασης και μπορεί να προκαλέσουν οπτικές ψευδαισθήσεις το πιο γνωστό από αυτά είναι το *Dream Machine*, το οποίο μπορεί να διαταράξει το κεντρικό νευρικό σύστημα προκαλώντας ζάλη, αποπροσανατολισμό και ναυτία). Άλλα όπλα είναι *ακουστικά συστήματα υπερήχων και υπόηχων* (τα ακουστικά όπλα νέας γενιάς μπορούν να παράγουν ακουστικά κύματα μέχρι και 170 ντεσιμπέλ, τα οποία μπορεί να βλάψουν ζωτικά όργανα, να δημιουργήσουν βλάβες στους ιστούς του ανθρώπινου σώματος και να προκαλέσουν, δυνητικά, θανατηφόρα τραύματα εξαιτίας του ωστικού κύματος που παράγουν), *όπλα μικροκυμάτων* (ή αλλιώς *Active Denial System*, όπως το λεγόμενο *Ray Pain*, «η ακτίνα του πόνου», που χρησιμοποιείται για την «αποκατάσταση της τάξης», αλλά αν χρησιμοποιηθεί με αυξημένη ισχύ μπορεί να προκαλέσει ακόμα και το θάνατο), *σούπερ-κόλλες* (τουφέκια που εκτοξεύουν κόλλα προς τους διαδηλωτές), *δίχτυα, ηλεκτροφόρες αντιλίες νερού, πυρομαχικά από καουτσούκ και πλαστικό* (μεταξύ άλλων, τα πυρομαχικά αυτά έχουν σχεδιαστεί για να έχουν «διπλή χρήση», η οποία, ανάλογα με την ταχύτητα της βολής, μπορεί να είναι θανατηφόρα ή «μη θανατηφόρα»), *Beanbag* (δηλαδή όπλα που αποτελούνται από ένα δοχείο γεμισμένο με σφαιρίδια φτιαγμένα από ξερά όσπρια).

45. Εδώ αξίζει μια ιδιαίτερη αναφορά στο *COGITO 1002* της ισραηλινής εταιρείας *Suspect Detection System* (SDS), που φημιολογείται ότι ιδρύθηκε από βετεράνους της *Mosad*. Το εργαλείο αυτό μοιάζει με λευκό κίοσκι στο οποίο τοποθετείται ο ύποπτος για να υποβληθεί σε μια σειρά από ερωτήσεις τις οποίες επεξεργάζεται ο κεντρικός εγκέφαλος της συσκευής. Μέσω ειδικών συσκευών, το *COGITO 1002* καταγράφει τις σωματικές αντιδράσεις του ύποπτου και είναι σε θέση να υποδείξει στους ανακριτές αν είναι αθώος ή ένοχος.

της αυξάνονται διαρκώς η επιτήρηση και ο έλεγχος. Σε αυτό προστίθενται οι εξωτερικές επεμβάσεις της Ε.Ε. στις αποκαλούμενες «τρίτες χώρες». [...]

Από το 1999, η Ε.Ε. ορίζει την Ευρώπη ως «ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης». Στο μέλλον θα υπάρξει πολύ πιο στενή συνεργασία μεταξύ δικαστικών αρχών και αστυνομίας, τόσο στο επίπεδο του αστικού όσο και του ποινικού δικαίου. [...]

Σε αστυνομικό επίπεδο, τα όργανα της Ε.Ε. πέτυχαν να αναλάβουν μεγαλύτερες δικαιοδοσίες και έχουν δημιουργηθεί νέα προγράμματα και οργανισμοί. Κάθε υπηρεσία εθνικής ασφάλειας θα μπορεί να έχει πρόσβαση στις τράπεζες δεδομένων γενετικού υλικού και ψηφιακών δακτυλικών αποτυπωμάτων, καθώς και στα αρχεία των ιδιοκτητών Ι.Χ. οχημάτων. Για τη διευκόλυνση επιβολής περιορισμών στη μετακίνηση στο εξωτερικό και για να «είναι εφικτό τα βίαια άτομα να μπορούν να εντοπιστούν και να συλληφθούν άμεσα», έχει απλοποιηθεί η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών για άτομα «ύποπτα για τρομοκρατική δράση και για ύποπτες μετακινήσεις». [...]

Η Europol θα αναλάβει τη συγκρότηση και τη διαχείριση «Ειδικών Ευρωπαϊκών Ομάδων» που θα ασχολούνται με αυτά τα θέματα. [...] Η συνεργασία μεταξύ αστυνομίας και μυστικών υπηρεσιών θα διευρυνθεί. [...]

Έπειτα από πρόταση του γερμανικού υπουργείου Εσωτερικών, προβλέπεται η δημιουργία «Κοινών Αντιτρομοκρατικών Υπηρεσιών» σε όλα τα κράτη της Ε.Ε. [...]

Σε όλη την επικράτεια της Ε.Ε. αυξάνεται ο έλεγχος και η παρακολούθηση του διαδικτύου. Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. καθιερώνουν ευρωπαϊκές παραμέτρους και εναρμονίζουν τις εθνικές τους νομοθεσίες, όπως, για παράδειγμα, στο θέμα της προληπτικής αποθήκευσης προσωπικών δεδομένων (Data retention). Οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεπικοινωνίας είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν τα στοιχεία που σχετίζονται με τις συνδέσεις των πελατών τους και να τα δίνουν στην Αστυνομία, αν τους τα ζητήσει. [...]

Μονάδες των αστυνομιών των χωρών μελών της Ε.Ε. διεξάγουν από κοινού ασκήσεις και επιχειρήσεις καταστολής πλήθους, σε κοινωνικά γεγονότα, όπως π.χ. σε πορείες διαμαρτυρίας. Οι ευρωπαϊκές ακαδημίες αστυνομίας επεξεργάζονται πρακτικές και τεχνικές διαχείρισης πλήθους (crowd management). Σε αυτόν τον τομέα, είναι κεντρικός ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Αστυνομίας (CEPOL), που εδρεύει στο New Hampshire της Αγγλίας. [...]

Μετά τις κινητοποιήσεις και τις πορείες διαμαρτυρίας στη Γένοβα το 2001 και στο Γκέτεμποργκ το 2004, η Ε.Ε. εκπόνησε το ερευνητικό πρόγραμμα *Coordinating National Research Programmes on Security during Major Events in Europe* (Συντονίζοντας εθνικά ερευνητικά προγράμματα ασφάλειας κατά τη διάρκεια μεγάλων γεγονότων στην Ευρώπη). Το συντονισμό και τη διεύθυνση της EU-SEC αναλαμβάνει το *Ινστιτούτο Έρευνας για την Εγκληματικότητα και τη Δικαιοσύνη (UNICRI)*. Με το σύνθημα *Advancing security, serving justice, building peace* (Προάγοντας την ασφάλεια, υπηρετώντας τη δικαιοσύνη, χτίζοντας την ειρήνη) αυτό το ευρωπαϊκό ινστιτούτο έρευνας συντονίζει διάφορες ερευνητικές ομάδες, οι οποίες ασχολούνται

με τομείς σχετικούς με την ασφάλεια. Το *UNICRI* συντάξε το αντιτρομοκρατικό εγκυκλοπαιδικό *Counter Terrorism Online Handbook*. Ανάμεσα στις ερευνητικές ομάδες οι οποίες λειτουργούν στο πλαίσιο του *UNICRI* βρίσκεται και το *Διαρκές Διεθνές Παρατηρητήριο για την Ασφάλεια κατά τη διάρκεια μεγάλων γεγονότων (IPO)* με έδρα το Τορίνο της Ιταλίας. [...]

Παράλληλα με την αύξηση του αριθμού των κρατών-μελών της Ε.Ε. και την άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, ήρθε μια ισχυρή τεχνολογική θωράκιση: συσκευές για τον έλεγχο του χώρου που επιτρέπουν τη νυχτερινή όραση, αυτοματισμός της βιντεοπαρακολούθησης, καλώδια που εκπέμπουν ραδιοσυχνότητες - οι οποίες έχουν την ικανότητα να μετρούν το ποσοστό νερού σε όσα ανθρώπινα σώματα ανιχνεύουν στην εμβέλειά τους, είτε αυτά βρίσκονται σε κίνηση είτε σε ακινησία. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν καινούργια λειτουργικά κέντρα συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Χάρη στη διεύρυνση του *Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS)*, οι κατά τόπους αστυνομίες έχουν τη δυνατότητα να διαχειρίζονται μεγαλύτερες βάσεις δεδομένων. Για την αποθήκευση των ψηφιακών δακτυλικών αποτυπωμάτων και των βιομετρικών στοιχείων των μεταναστών θα είναι σύντομα έτοιμο το Σύστημα Πληροφοριών σχετικά με την έκδοση βίζας (*SIV*). [...]

Με τη δημιουργία της «αστυνομίας των συνόρων», της *FRONTEX*, με έδρα στην Πολωνία, τέθηκε σε εφαρμογή ένα νέο οχυρό της ευρωπαϊκής «θωράκισης» απέναντι στους μετανάστες. «Οποιοσδήποτε δεν κρίνεται άξιος ή επιθυμητός να εισέλθει στο έδαφος της Ε.Ε., πρέπει να εμποδίζεται». [...]

Η *FRONTEX* διαθέτει ένα *Κεντρικό Τεχνικό Αρχείο* (το επονομαζόμενο *Toolbox*) με συσκευές που διαθέτουν τα κράτη-μέλη για τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων. Επιπλέον, η *FRONTEX* πραγματοποιεί επιχειρησιακές επεμβάσεις μαζί με τις εθνικές αστυνομίες των κρατών-μελών. [...]

Από μόνη της η συγκεκριμένη υπηρεσία δεν διαθέτει επαρκείς δυνάμεις για να ανακόψει την είσοδο των προσφύγων, αλλά οι τοπικές αστυνομίες λαμβάνουν από αυτήν όλο και περισσότερο εξοπλισμό. Για παράδειγμα, οι ιταλοί караμπινιέροι εφοδιάστηκαν από τη *FRONTEX* με ταχύπλοα, ελικόπτερα και καινούργιες συσκευές επιτήρησης. [...]

Το Σύμφωνο της Λισαβόνας προβλέπει, επίσης, «μεταρρυθμίσεις» στο πεδίο της στρατιωτικής αστυνομίας. Η *Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (PESD/ΚΕΠΠΑ)* επιζητά μια «προοδευτική βελτίωση των στρατιωτικών ικανοτήτων». Μέχρι το 2010 το αργότερο, η Ε.Ε. θα έπρεπε να προχωρήσει στην επίσημη συγκρότηση των δικών της ένοπλων τμημάτων. [...]

Επιπλέον, η Ε.Ε. έχει οργανώσει ένα λιγότερο γνωστό όργανο επέμβασης σε τρίτες χώρες: το *Σώμα Ευρωπαϊκής Χωροφυλακής (EGF: Eurogendfor)*⁴⁶. Το

46. Το σώμα *EUROGENDFOR* ιδρύθηκε στις 17 Σεπτέμβρη 2004, μετά από συμφωνία μεταξύ των υπουργών Άμυνας της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ολλανδίας, της Πορτογαλίας και της

στρατηγείο⁴⁷ της *EFG* εδρεύει σε ένα στρατόπεδο των караμπινιέρων στην πόλη Vicenza της Ιταλίας, όπου φιλοξενείται επίσης ένα διεθνές κέντρο εκπαίδευσης του Σώματος, το *Centre of Excellence for Stability Police Units*⁴⁸ (*COESPU*)⁴⁹.

Εν κατακλείδι, οι τάσεις διαμόρφωσης του αστικού χώρου στη Δύση αυτή τη στιγμή είναι οι εξής τρεις:

α) *αστικός εξευγενισμός* (*gentrification*)⁵⁰ και *βρυξελοποίηση*⁵¹ του «παραδοσιακού» ιστού της πόλης, προκειμένου να απαλειφθεί το ιστορικό της βάρος, που συνιστά τροφή για συγκρούσεις, και να εκπέσει στο ύψος της παγκόσμιας μεσαίας τάξης ή, καλύτερα, της υλικής της ιδεολογίας, η οποία ήδη ως προς την κοινωνική της διαστρωμάτωση μοιάζει να τείνει κάθε φορά όλο και πιο πολύ προς μια αναπόφευκτη κατάρρευση και αποσύνθεση⁵².

Ισπανίας. Το κεντρικό στρατόπεδο όπου γίνεται και η εκπαίδευση του σώματος βρίσκεται στο Saint-Astier, κοντά στη πόλη Μπορντιό. Στις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις φιλοξενείται ένα πεδίο ασκήσεων διαμορφωμένο ως πόλη, όπου εκτελούνται ασκήσεις προσομοίωσης για μάχη σε αστικό έδαφος. Διαφωτιστικό είναι το βίντεο: *Entraînement des gendarmes à St.-Astier* http://dailymotion.virgilio.it/video/x20url_entrainementdes-gendarmes-a-st-ast_extreme.

47. Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με νομοθετική διάταξη που εκδόθηκε το 2000, το σώμα των караμπινιέρων αναβαθμίστηκε, και συγκαταλέγεται πλέον στις ένοπλες δυνάμεις.

48. Βλ. <http://www.carabinieri.it/internet/Coesp>

49. Πρβλ. *Activists From Gipfelsoli, Prozessbeobachtungsgruppe Rostock, Media G8 Way, Abbatere l'architettura securitaria europea*, http://gipfelsoli.org/Heiligendamm_2007_italiano/4821.html

50. Με τον όρο *gentrification* υποδεικνύεται η διαδικασία κατά την οποία παλιές εργατικές και προλεταριακές συνοικίες, οικιστικά υποβαθμισμένες και με χαμηλή αντικειμενική αξία «αναπλάθονται» για να αλλάξουν χρήση, αφού εκκαθαριστούν σταδιακά από τον πληθυσμό που τις κατοικούσε παραδοσιακά, ο οποίος και εκτοπίζεται σε άλλες περιοχές για να αντικατασταθεί από νέους κατοίκους με υψηλό εισόδημα. Η ανοικοδόμηση των ακινήτων και η γενική ανάπτυξη της περιοχής συμπληρώνεται με διαδικασίες «ανάπτυξης» που αποσκοπούν κυρίως στην τουριστική αξιοποίηση και στην «πολιτιστική» κατανάλωση (χώροι τέχνης, θέατρα κ.ά.).

51. Μετά τους τρεις εναέριους βομβαρδισμούς που δέχτηκε κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η πόλη των Βρυξελλών έγινε πεδίο ριζικής πολεοδομικής αναδιάταξης. Ολόκληρες συνοικίες ισοπεδώθηκαν για να φτιαχτούν εκ νέου. Το ίδιο συνέβη και στο Μιλάνο εκείνα τα χρόνια, αφού η πόλη ισοπεδώθηκε από τις βόμβες για να «ισοπεδωθεί» για άλλη μια φορά από τους νέους πολεοδομικούς σχεδιασμούς. Οι επιθυμίες των στρατηγών για εναέριους βομβαρδισμούς την περίοδο 1939-45 φαίνεται να συγκλίνουν απόλυτα με εκείνες της πολεοδομίας του κεφαλαίου στη μεταπολεμική περίοδο, αφού ο στόχος τους ήταν κοινός: η διαγραφή από το χάρτη και τη συλλογική μνήμη των πληθυσμών και της ιστορίας των ευρωπαϊκών πόλεων με τις εξεγέρσεις τους, τις επαναστάσεις τους, τις αντιστάσεις τους.

52. Πρβλ. λήμμα *Abaissement*, στην "Encyclopédie des Nuisances", Dictionnaire de la déraison dans les arts, les sciences et les métiers, Paris, fasc. 3, Μάιος 1985.

β) επέκταση των παραγκουπόλεων και των περιθωριακών ζωνών (όπου οι παραγκουπόλεις δεν είναι αρχιτεκτονική αλλά υπαρξιακή κατασκευή) που μοιάζουν όλο και περισσότερο με στρατόπεδα αποκλεισμού – «Το στρατόπεδο είναι ο χώρος που ανοίγεται όταν η κατάσταση εξαίρεσης αρχίζει να γίνεται ο κανόνας», σημειώνει ο Giorgio Agamben.

γ) και, τέλος, οι *περιφραγμένες κοινότητες* (*gated communities*), που γίνονται ο κανόνας από τη δεκαετία του 1970, εξοπλισμένες με δικές τους υπηρεσίες, υπερπροστατευμένες από ιδιωτικές αστυνομίες και από ηλεκτρονικά μέσα, «οχυρωμένες εγκαταστάσεις με τείχη και συστήματα ασφάλειας που αποκλείουν την πρόσβαση σε δρόμους, πάρκα, παραλίες, ποτάμια», οι οποίες επιτηρούνται και προστατεύονται αδιάκοπα από περιφράξεις, τείχη ή άλλα μέσα οχύρωσης⁵³. Ο αστικός οικιστικός

53. Πρβλ. Alessandro Petti, *Arcipelaghi e enclave*, Μιλάνο: Bruno Mondadori, 2007.

Ο συγγραφέας αναφέρει χαρακτηριστικά «το πλαίσιο λειτουργίας των ιδιωτικών παρακαμπτήριων αυτοκινητόδρομων που κατασκευάζονται περιφερειακά των μεγάλων ασικών περιοχών του Λος Άντζελες, του Τορόντο και της Μελβούρνης, τη χρήση των αυτοκινητόδρομων που λειτουργεί σε άλλες πόλεις, όπως η Ισταμπούλ, η Τζακάρτα και η Μανίλα ως ένα είδος “υγειονομικής ζώνης”, που σκοπός της είναι να διαχωρίσει τα νέα οικιστικά συγκροτήματα για τις οικονομικά αναδυόμενες τάξεις από τους άτυπους οικισμούς (Σ.τ.μ. αυθαίρετα, παραγκουπόλεις) και, τέλος, τη χρήση των παρακαμπτήριων πεζόδρομων στις περιοχές όπου υπάρχουν γραφεία, στην πόλη Χιούστον του Τέξας». Ο συγγραφέας βλέπει στα προαναφερθέντα παραδείγματα μερικά σημαντικά στοιχεία «των νέων “πρακτικών ελέγχου και επιτήρησης των ροών”, που από τη μία πλευρά εγγυούνται μια γρήγορη και “ασφαλή” μετακίνηση μεταξύ των τόπων που προορίζονται μόνο για τους “προνομιούχους” (περιφραγμένες οικιστικές κοινότητες, αεροδρόμια, πολυτελή συγκροτήματα κατοικιών, μεγάλα εμπορικά κέντρα, περιοχές με επιχειρήσεις, θεματικά πάρκα, ιδιωτικούς οικισμούς διακοπών, κ.λπ.) και από την άλλη αποτελούν τα μέσα με τα οποία θα ελέγξουν, θα φιλτράρουν και θα απομονώσουν ολόκληρα τμήματα της επικράτειας και του πληθυσμού, διαχωρίζοντας τις εύπορες συνοικίες από την επέκταση των παραγκουπόλεων». Δείτε επίσης το άρθρο του Alessandro Petti, “Asimmetrie spaziali”, στην έκδοση *Conflitti globali*, τεύχος 6, 2008, σελ. 151-152, 164-166.

Αυτές οι πρακτικές της αποσύνδεσης, πίσω από τις οποίες ήδη εμφανίζεται εμφανέστατα ορατή η προοπτική του εμφυλίου πολέμου, βρίσκουν τη μέγιστη έκφρασή τους στα Κατεχόμενα Εδάφη της Παλαιστίνης: «Πρώτον, οι εβραϊκοί οικισμοί αποτελούν στρατηγικά σημεία για τον έλεγχο του εδάφους, συνδέονται μεταξύ τους και με το Ισραήλ μέσω ενός συνεχούς και ομοιογενούς δικτύου υποδομών (ο συνδυασμός των δύο αυτών στοιχείων, των οικισμών των εποίκων και των υποδομών, δημιουργεί αυτό που ο Jeff Halper αποκαλεί “μήτρα του ελέγχου”. <http://www.icahd.org/eng/>) Δεύτερον, το Ισραήλ ελέγχει άμεσα τις ροές μέσα από μόνιμα και προσωρινά σημεία ελέγχου, μπλόκα και στρατιωτικές περιπόλους (όπου τα όρια μεταξύ του στρατιωτικού και του αστικού δικαίου, μεταξύ του κανόνα και της εξαίρεσης ουσιαστικά εξαφανίζονται). Τρίτον, η δυναμική αυτής της διαδικασίας σημαίνει ότι οι δρόμοι διέλευσης έχουν αντικατασταθεί από αποστειρωμένους δρόμους (σύμφωνα με την ισραηλινή στρατιωτική αργκό “πρόκειται για δρόμους οι οποίοι έχουν πλήρως εκκαθαριστεί από την παρουσία των παλαιστινίων”), και, τέλος, ο έλεγχος των ροών και των υποδομών αποκλεισμού

χώρος, πάλαι ποτέ σύμβολο και υπόσχεση της ασφάλειας και της άνεσης, που η αγορά υποσχόταν ότι θα διευρύνει σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, έχει μετατραπεί σε υπερ-ελεγχόμενο οχυρό εν μέσω ενός ωκεανού μιζέριας που σιγά-σιγά το κατακλύζει.

είναι συμπληρωματικοί: Το τείχος λειτουργεί σαν μία μεμβράνη που επιτρέπει τη δίοδο ενός μέρους αυτών των ροών, ενώ μπλοκάρει ένα άλλο και, μαζί με την εθνική οδό N.6, αποτελεί ένα ενιαίο σύστημα, που μπορεί να συμπεριλάβει και να αποκλείσει, να συνδέσει και να αποσυνδέσει». (Alessandro Petti, ό.π., σελ. 153-156, 163).

Ο Eyal Weizman, διευθυντής του Κέντρου Ερευνητικής Αρχιτεκτονικής στο Goldsmiths College του Λονδίνου στο βιβλίο του, *Architettura dell'occupazione. Spazio politico e controllo territoriale in Palestina e Israele*, (Η αρχιτεκτονική της κατοχής. Πολιτικός χώρος και εδαφικός έλεγχος στην Παλαιστίνη και το Ισραήλ), Bruno Mondadori, Μιλάνο, 2009, κάνει μια περιγραφή τόσο των υπόγειων χώρων και των οικισμών, όσο και του στρατιωτικοποιημένου ουρανού της Λωρίδας της Γάζας και της Δυτικής Όχθης. Αναλύει τα Κατεχόμενα ως ένα σύστημα διαρκούς ελέγχου και μετασχηματισμού του χώρου, ο οποίος διαμορφώνεται και αναδιαμορφώνεται μέσω της παράλληλης διαδικασίας αναδόμησης και καταστροφής του τοπίου, που καταλήγει να γίνεται όχι απλά μία εικόνα, αλλά ένα εργαλείο στα χέρια της εξουσίας, όχι μόνο θέατρο πολεμικών επιχειρήσεων, αλλά και όπλο που χρησιμοποιείται στις επιχειρήσεις αυτές. Μετατρέπονται έτσι σε μια «ποντικοπαγίδα», με τους εβραϊκούς οικισμούς και το Τείχος, τα νέα φυλάκια και τα check-points, όπου δεν απομένει σχεδόν τίποτα από το ιστορικό και μορφολογικό τοπίο όπου γεννήθηκαν οι παλαιστίνιοι που τώρα είναι από σαράντα ετών και πάνω. «Η πρόσφατη μαζική καταστροφή των σπιτιών στη Γάζα, για παράδειγμα, μπορεί να ερμηνευθεί ως ένας εκ νέου σχεδιασμός του δομημένου περιβάλλοντος», προκειμένου να «διαταραχθεί η ιστορική, εδαφική και κοινωνική συνέχεια των προσφυγικών καταυλισμών και μαζί με αυτό η συλλογική πολιτική ταυτότητα των προσφύγων» (ό.π., σελ. 2).

Βλ. επίσης τη συνέντευξη που έδωσε ο Eyal Weizman στην Linda Chiaramonte, στο δικτυακό τόπο uruknet.info: «Ο παλαιστινιακός χώρος παραβιάζεται. Για να μπορούσε ο ισραηλινός στρατός να ασκήσει έλεγχο στους προσφυγικούς καταυλισμούς, επανασχεδιάζει τον χώρο, καταστρέφοντας με δημιουργικό τρόπο, εισβάλλοντας από σπίτι σε σπίτι. Τρυπάει τους τοίχους, όπως τα σκουλήκια στα μήλα. Μελετά την αρχιτεκτονική, προκειμένου να εφαρμόσει τις θεωρίες της τόσο στο στάδιο της καταστροφής, όσο και σε αυτό της ανοικοδόμησης. Η τεχνολογία αυτή του επιτρέπει να βλέπει και να πυροβολεί μέσα από τους τοίχους, οι οποίοι παύουν να αποτελούν πλέον εμπόδια, αποϋλοποιούνται και γίνονται μια ελαστική οντότητα» (<http://www.uruknet.info/?p=s9801>).

Ο τύπος της δημοκρατίας Herrenvolk (δημοκρατία του λαού των αρχόντων), που είναι πολύ χρήσιμος για να εξηγήσει την ιστορία της Δύσης στα τέλη του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα, ταιριάζει απόλυτα με αυτό που συμβαίνει στο Ισραήλ σήμερα. Όπως και τότε, η επέκταση του δικαιώματος της ψήφου στην Ευρώπη προχώρησε παράλληλα με τη διαδικασία του αποικισμού και της επιβολής δουλικών ή ημι-δουλικών εργασιακών σχέσεων στους υποταγμένους πληθυσμούς. Κατά τον ίδιο τρόπο και σήμερα το κράτος δικαίου (το οποίο είναι διαρκώς έτοιμο να ανταποκριθεί σε μια κατάσταση «έκτακτης ανάγκης») είναι στενά συνυφασμένο, για τους πολίτες του Ισραήλ, με τη βία, με την αυθαιρεσία της γραφειοκρατίας και της αστυνομίας και την κατάσταση πολιορκίας στα κατεχόμενα εδάφη. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δημοκρατία τύπου Herrenvolk, βλ. Domenico Losurdo, *Contro-storia del liberalismo*, Ρώμη/Μπάρι: Laterza, 2005.

Και η «λαϊκή δημοκρατία της Κίνας» δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τους «καπιταλιστικούς εκθρούς» της. Απεναντίας, έχει στη διάθεσή της ρόμποκοπ παγκοσμίου φήμης...

Στοιχεία γεωμετρίας: η ασυμμετρία της Ρουέν

Ο ορίζοντας που διαμορφώνεται από τα αμερικανικά κέντρα στρατηγικών μελετών και περιγράψαμε στις προηγούμενες σελίδες φαίνεται να υιοθετείται πλέον και από το NATO.

Σύμφωνα με την έκθεση που δημοσίευσε το 2003 η Ατλαντική Συμμαχία με τίτλο *Urban Operations in the year 2020* (τη συνέταξε η ομάδα μελέτης SAS 30, στην οποία συμμετέχουν από το 1998 ειδικοί από τις εξής 7 χώρες: Ιταλία, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία και Η.Π.Α.),⁵⁴ η τάση να δημιουργούνται εντάσεις συνδεδεμένες με την ύπαρξη των παραγκουπόλεων και των συνθηκών αστικής φτώχειας, «θα μπορούσε να ενταθεί σημαντικά στο μέλλον, οδηγώντας σε πιθανές εξεγέρσεις, αστικές ταραχές και απειλές ενάντια στην ασφάλεια που θα καταστήσουν αναγκαία την παρέμβαση των τοπικών αρχών»⁵⁵.

Η έκθεση στηρίζεται, λοιπόν, σε μια δεδομένη παραδοχή: οι ανθρώπινες «κω-ματερές» που βρίσκονται στις παρυφές και στο εσωτερικό των πόλεων, αποτελούν πραγματικές μπαρουταποθήκες, που η μοίρα τους είναι -με τον έναν ή τον άλλον τρόπο- να εκραγούν, με επιπτώσεις και δυναμικές που είναι δύσκολο να προβλεφθούν, όχι μόνο εξαιτίας του αριθμού των πιθανών εξεγερμένων ατόμων και της ετερογενούς σύνθεσής τους, αλλά και εξαιτίας της περίπλοκης διαμόρφωσης των σύγχρονων μητροπολιτικών τοπίων.

Στους παραδοσιακούς κινδύνους και τα ρίσκα που αντιμετωπίζουν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες εκτυλίσσονται σε αστικό περιβάλλον προστίθενται «επιπλέον επιπλοκές σχετιζόμενες με τη μεγάλη έκταση των αστικών και προαστιακών

54. Η επιτροπή SAS (Studies, Analyses and Simulation) τον Μάιο του 2000 έλαβε την απόφαση η διεύθυνσή της να ανατεθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο. Δεν θα ήταν παράλογο να υποθέσει κανείς ότι σε αυτή την απόφαση συνέτελεσαν, αφ' ενός, η απόλυτη αφοσίωση του Λονδίνου στις προταγές της Ουάσιγκτον και, αφ' ετέρου, η εμπειρία που έχουν αποκομίσει οι Άγγλοι σε ζητήματα «αντάρτικου πόλης» και επιχειρήσεων «αποκατάστασης τάξης» στη Βόρεια Ιρλανδία από το 1969 και μετά. Και μια ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια: το ακρωνύμιο SAS αντιστοιχεί και στο Special Air Service, το ιστορικό σώμα των «κομάντος της ερήμου». Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τα μέλη των SAS χρησιμοποιούνται ξανά ως «αντιτρομοκρατική ομάδα» (contra-guerriglieri), συγκροτούν δηλαδή σώματα εξειδικευμένα στην αντιμετώπιση των ανταρτών της τότε εποχής. Με τα προβλήματα που προέκυψαν με την αντιμετώπιση των ανταρτών του ΕΛΑΣ στην Ελλάδα και τον έλεγχο των αποικιών, κυρίως στην Άπω Ανατολή, το ζήτημα της καταστολής των ανταρτών αφορά όλο και πιο επιτακτικά τους τακτικούς σχεδιασμούς του Βρετανικού Στρατού. Ο ρόλος των μονάδων των SAS ισχυροποιήθηκε και εξελίχθηκε μέσα από το πλήθος των επιχειρήσεων καταστολής εξεγέρσεων, από τη Μαλαισία ως τη Σιγκαπούρη και από το Άντεν μέχρι το Όλοστερ της Ιρλανδίας.

55. Παράθεμα από το *Urban Operations in the year 2020*, παράγραφος 2.2.2. "Trends in the Urban Environment".

περιοχών, με τα υψηλά κτίριά τους και τις υπόγειες περιοχές. Αυτές οι δυσκολίες θα είναι ακόμα πιο περίπλοκες εξαιτίας του κινδύνου απώλειας του ελέγχου του πλήθους, εξαιτίας των πολιτισμικών και φυλετικών διαφορών, εξαιτίας των μετακινήσεων του άμακου πληθυσμού, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι μάχες θα διεξάγονται σε τρισδιάστατο περιβάλλον και εξαιτίας του ενδεχομένου παράπλευρων πληγμάτων στις υποδομές. Οι συνέπειες μη κατάλληλων χειρισμών απέναντι σε αυτούς τους παράγοντες κινδύνου μπορεί να είναι τεράστιες»⁵⁶.

Το διακύβευμα είναι ουσιαστικά η ικανότητα των στρατιωτικών δυνάμεων να διαχειριστούν καταστάσεις ασύμμετρης σύγκρουσης, στις οποίες ο εχθρός δεν αποτελείται από έναν τακτικό στρατό, άλλα από ένα ετερογενές πλήθος «ατάκτων» το οποίο, ωστόσο, έχει πρόσβαση σε σύγχρονα τεχνολογικά μέσα⁵⁷. «Ασύμμετρες απειλές, σύγχρονες τεχνολογίες, επιχειρήσεις σε αστικό έδαφος» αναγνωρίζονται συνεπώς στην έκθεση *UO 2020* ως «τα κύρια χαρακτηριστικά και οι δυνητικές προκλήσεις για τις μελλοντικές επιχειρήσεις της Συμμαχίας»⁵⁸. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη υπογραμμίζει ότι εδώ και πολλά χρόνια έχει διαπιστωθεί το γεγονός ότι «ένας εξεγερμένος» μπορεί να δρα «περισσότερο ελεύθερα και αποτελεσματικά σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές, μειώνοντας αισθητά το επιχειρησιακό ρίσκο, κατά τις αλληπάλληλες προσπάθειές του να πλήξει τις δυνάμεις του νόμου και της τάξης. Οι αντάρτες, οι εξεγερμένοι και άλλες μη κρατικές ομάδες ανέκαθεν αποκόμιζαν όφελος από τις ευνοϊκές (για αυτούς) συνθήκες που προκύπτουν από τη δράση σε ένα τέτοιο περιβάλλον και αναμφίβολα θα συνεχίσουν να το κάνουν – χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις του Μπέλφαστ, του Μογκαντίσου και της Μπογκοτά»⁵⁹.

Για τους κουφιοκέφαλους της Ατλαντικής Συμμαχίας καθίσταται έτσι επιτακτικό να ανανεώσουν τις στρατηγικές τους παρέμβασης, εφ' όσον «από το 1949 και έπειτα το NATO δεν έχει εμπλακεί ποτέ σε επιχειρήσεις ευρείας κλίμακας σε αστικό έδαφος.

56. Ο.π. 2.4.2 “Implications for Military Commanders”.

57. Αναλύοντας τον πόλεμο στον Λίβανο του 2006, οι ειδικοί του Πενταγώνου έμειναν άναυδοι από την καταστροφή ισραηλινών τεθωρακισμένων μέσω της χρησιμοποίησης εξειδικευμένων καθοδηγούμενων αντιαρματικών πυραύλων εκ μέρους της Χεζμπολά που ήταν, επίσης, σε θέση να παρακολουθεί τις επικοινωνίες του εχθρού, φτάνοντας στο σημείο να πλήξει ακόμα και πολεμικά πλοία με τη χρήση πυραύλων *Cruise*. Τα σώματα του Ναυτικού και του Πεζικού των ΗΠΑ, μετά από εκτεταμένες διαβουλεύσεις με ισραηλινούς αξιωματούς, οργάνωσαν μια σειρά πολεμικών ασκήσεων προσομοίωσης, με κόστος εκατομμυρίων δολαρίων, για να δοκιμάσουν τις δυνατότητες αντίδρασης των αμερικανικών δυνάμεων απέναντι σε τέτοιου είδους εχθρό. Ο Frank Hoffman, ερευνητής του Marine Corps Warfighting Laboratory (Εργαστήριο Πολέμου των Πεζοναυτών) στο Quantico, δήλωσε σχετικά: «Οργάνωσα δύο εκ των μεγαλύτερων πολεμικών ασκήσεων προσομοίωσης των τελευταίων ετών, αμφότερες επικεντρώθηκαν στη Χεζμπολά».

58. Ο.π. Εισαγωγή, σελ. 1.

59. Ο.π. 2.3.2 The Nature of the Enemy, σελ. 5.

Από την οπτική των στρατηγικών μελετών, στο πέρασμα του χρόνου είχε υπεριοχυθεί η άποψη ότι η συσσωρευμένη κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου εμπειρία ήταν αρκετή για την αντιμετώπιση πολεμικών καταστάσεων σε αστικό περιβάλλον». Αυτό που πρέπει να αναθεωρηθεί είναι, σε γενικές γραμμές, η ξεπερασμένη προσέγγιση που χαρακτηρίζεται κυρίως από «αργή και γραμμική ανάπτυξη, λύσεις βασισμένες στη δύναμη πυρός, σημαντικές απώλειες για τους αμάχους και εκτεταμένη καταστροφή υποδομών» καθώς και από «υψηλά επίπεδα απωλειών και εκτεταμένες παράπλευρες απώλειες»⁶⁰. Με άλλα λόγια: όσο περισσότερο στο μητροπολιτικό ιστό –ο οποίος κατ' αρχήν εκτείνεται *δίχως όρια*- ο εχθρός γίνεται εξ ορισμού *εσωτερικός, τόσο λιγότερο πιθανό θα είναι να αντιπαρατεθείς μαζί του*, σύμφωνα με το προηγούμενο μοντέλο που προβλέπει ισοπεδωτικούς βομβαρδισμούς και ολοσχερή καταστροφή πόλεων. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, το ενδεχόμενο ακόμα και ολοκληρωτικής καταστροφής των πόλεων εξετάζεται μόνο αν έχει προηγηθεί η δημιουργία συγκεκριμένων ζωνών διακριτότητας στο εσωτερικό του αστικού ιστού, στις οποίες θα απομονώνεται ο εχθρός.

Η ανάγκη στρατηγικής αναθεώρησης προκύπτει από την εξέταση των σεναρίων που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια. Πράγματι, πρόσφατα οι δυνάμεις του NATO έχουν εμπλακεί κατ' επανάληψη σε επιχειρήσεις που δεν εμπίπτουν στο άρθρο 5 του Βορειοατλαντικού Συμφώνου, δηλαδή που δεν αφορούν «την ατομική και συλλογική αυτοάμυνα», όπως ακριβώς προβλέπεται από το άρθρο 5⁶¹, «κυρίως στα Βαλκάνια και σε άλλες βιομηχανικές ή αστικής φύσεως περιοχές και εκτιμάται ότι η τάση αυτή θα ενταθεί την επόμενη εικοσαετία»⁶².

Επιπλέον, οι δημογραφικές τάσεις, οι οποίες συνδυάζουν αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού και γενικευμένη αστικοποίησή του, υποδεικνύουν πώς «η διαδικασία της αστικοποίησης θα μετατοπίσει αναγκαστικά σε αστικό έδαφος τις μελλοντικές στρατιωτικές επιχειρήσεις».

Από τα προηγούμενα προκύπτει η αναγκαιότητα επεξεργασίας μιας καινούργιας επιχειρησιακής προσέγγισης, ονομαζόμενης προσέγγιση ελιγμού (*manoeuvrist*), της οποίας βασικό στόχο θεωρητικά αποτελεί ο «κατακερματισμός της συνοχής και της θέλησης του εχθρού για μάχη»⁶³. Μεταξύ των λύσεων που προτείνονται από τους αναλυτές, υπάρχουν ορισμένες καθαρά στρατιωτικού χαρακτήρα, όπως, για παράδειγμα, η χρησιμοποίηση μέσω παρακολούθησης με σκοπό τη διεξαγωγή τακτικών

60. Ο.π. Executive summary, Introduction, σελ. 3.

61. Σ.τ.μ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση ενεργοποίησης του περίφημου άρθρου 5 από πλευράς της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας μετά την «κήρυξη» της «αντιτρομοκρατικής» εκστρατείας μετά τις 11/9.

62. Ο.π. Κεφ.3 του *The Manoeuvrist Approach to Urban Operations*, 3.1.: Background.

63. Ο.π. Κεφ.3 του *The Manoeuvrist Approach to Urban Operations*, 3.3.: *The Manoeuvrist Approach*, σελ. 9.

δράσεων ενάντια «στα νευραλγικά σημεία του εχθρού» και η χρησιμοποίηση μέσω επίθεσης εξ αποστάσεως, προκειμένου να αποφεύγεται η προσφυγή σε μάχες σώμα με σώμα. Άλλες λύσεις έχουν πιο στοχευμένο ερευνητικό-αστυνομικό χαρακτήρα, όπως εκείνες που προορίζονται για τον έλεγχο της ροής πληροφοριών, των ατόμων και των μέσων συντήρησης που διαθέτει ο εχθρός. Ενώ άλλες λύσεις έχουν κυρίως πολιτικό-διπλωματικό χαρακτήρα. Σε αυτές, οι στρατιωτικές δυνάμεις πρέπει να είναι σε θέση να εγκαθιδρύουν σχέσεις συνεργασίας με τους «πολυάριθμους επίσημους και ανεπίσημους φορείς» της επικράτειας, εξαιτίας του ότι οι πολεμικές επιχειρήσεις σε αστικό περιβάλλον περιλαμβάνουν προβλήματα προς διευθέτηση «όχι μόνο στρατιωτικής αλλά και διπλωματικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσης». Τέλος, σε πλήρη αρμονία με την προοπτική ελέγχου του εσωτερικού μετώπου, αναδύονται καθήκοντα προπαγανδιστικής φύσης: «Οι πληροφορίες πρέπει να αντλούνται με τρόπο συστηματικό και διεξοδικό σε όλα τα στάδια της κάθε επίχειρησης, συμπεριλαμβανομένης της περιόδου πριν και μετά τις εκθροπραξίες»⁶⁴.

Και για όποιον επιμένει να σκέφτεται ότι οι λογικές που μόλις σκιαγραφήθηκαν αφορούν αποκλειστικά τα περίχωρα της αυτοκρατορίας και όχι τον οργανικό της πυρήνα, για όποιον εμμένει στο να προβάλλει το σκληρό πολέμου σε οποιοδήποτε άλλο τόπο, αρκεί να μην είναι εδώ, για όποιον, τέλος, εξακολουθεί να αισθάνεται ακόμα «εν ειρήνη» στο πλαίσιο του υπάρχοντος (ότι, δηλαδή, υπάρχει μία συνθήκη ειρήνης), θεωρούμε αρκετό να αναφέρουμε το συνημμένο έγγραφο «Παράρτημα Ε» της έκθεσης, όπου προσομοιώνεται μια παρέμβαση του ΝΑΤΟ σε ένα θέατρο επιχειρήσεων, του οποίου οι «πόλεις στρατηγικού ενδιαφέροντος» δεν είναι ούτε η Τεχεράνη ούτε η Πιονγκ Γιανγκ ούτε - σε μια ακραία υπόθεση - το Πεκίνο αλλά η Ρουέν, η Χάβρη, το Ενρευκ και η Dieppe.

Στοιχεία λειτουργικής μεθοδολογίας: Η έκθεση *UO 2020*

«Η βάση για κάθε περαιτέρω εννοιολογική και επιχειρησιακή εμβάθυνση σχετικά με τις αστικές επιχειρήσεις», σύμφωνα με την αναφορά του ΝΑΤΟ *UO 2020*, έγκειται στη σύνθετη έννοια USECT (ακρωνύμιο των *Understand, Shape, Engage, Consolidate, Transition*)⁶⁵. Περιληπτικά, οι ενέργειες που ενοποιούνται στην έννοια USECT θα πρέπει να επιτρέπουν την «κατανόηση», κυρίως μέσω των δυνατοτήτων ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance), της

64. Ό.π. 2.3.1: The Nature of Conflict in Urban Areas, σελ.5.

65. Η έννοια USECT εμφανίζεται ήδη από το 2000 σε μελέτη του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών: Us Department of Defense, Joint Staff, *Doctrine for Joint Urban Operations*, Joint Publications 3-6, Οκτώβρης 2000, 2η έκδοση.

φύσης του εχθρού, των θέσεων και των προθέσεών του, για να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια οι συγκεντρωμένες πληροφορίες με απώτερο σκοπό τη «διαμόρφωση» του περιβάλλοντος στο οποίο διεξάγεται η αστική σύγκρουση και την ανάπτυξη κατάλληλων τακτικών. Στη διάρθρωση του συμπλέγματος της έννοιας USECT, η προσοχή των αναλυτών στρέφεται κυρίως στους πρώτους τρεις όρους: Understand, Shape, Engage.

UNDERSTAND (ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ). Σε πρώτο επίπεδο, η γενική δραστηριότητα intelligence θα πρέπει να παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες για τα αστικά εδάφη που θα μπορούσαν δυνητικά να μετατραπούν σε πεδία ασύμμετρου πολέμου. Η έννοια του εδάφους περιλαμβάνει όχι μόνο τη φυσική μορφολογία της μητρόπολης (κτίρια, κέντρα πολιτισμού, οικονομικά-παραγωγικά κέντρα, δίκτυα τροφοδοσίας και μεταφοράς, κομβικές υποδομές, κ.λπ.) και τα εικονικά της χαρακτηριστικά (το σύνολο, δηλαδή, των δυνατοτήτων που προσφέρει ο αστικός χώρος, κυρίως με όρους διασύνδεσης και κινητικότητας),⁶⁶ αλλά κυρίως τον κοινωνικό-πολιτισμικό ιστό της πόλης, που βοηθάει την κατανόηση του ευρύτερου πλαισίου της εθνικής, διεθνούς και τοπικής συνθήκης (πληθυσμός, εθνότητες, κουλτούρα, πολιτική, ομάδες συγγένειας, φορείς, ΜΚΟ, κ.λπ.)⁶⁷. Είναι φανερό πως οι παράγοντες έδαφος και πληθυσμός είναι οι δύο όψεις μίας αδιάσπαστης ενότητας. Και κάθε πιθανή διατάραξη

66. Εδώ γίνεται φανερή η σημασία των τεχνολογιών GPS (Global Positioning System), που είναι σε θέση να εντοπίζουν κάθε μετακίνηση. Αφού γεννήθηκε για να ικανοποιεί τις ανάγκες της αμερικανικής πολεμικής αεροπορίας (που εξακολουθεί να το διαχειρίζεται ακόμα και σήμερα), το GPS και οι εφαρμογές του έχουν πλέον εισχωρήσει στην καθημερινότητα των μεσαίων στρωμάτων παγκοσμίως.

67. Πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι το αμερικανικό Πεντάγωνο, ενώ βρισκόταν σε δύσκολη θέση στο ιρακινό μέτωπο, ίδρυσε το 2007 το *Human Terrain System*, ένα πειραματικό πρόγραμμα που προβλέπει τη χρησιμοποίηση κοινωνιολόγων και ανθρωπολόγων προς στήριξη των στρατευμάτων. Να σημειωθεί ότι ο πρώην αρχηγός της CIA και διάδοχος του Ronald Rumsfeld στο υπουργείο Άμυνας, Robert M. Gates, ενέκρινε το Σεπτέμβριο του 2007 δαπάνες ύψους 40 εκ. δολαρίων για να εφοδιάσει με μια ομάδα ανθρωπολόγων και κοινωνιολόγων και τις 26 ταξιαρχίες των ΗΠΑ στο Ιράκ και το Αφγανιστάν. Ένα επιπλέον στοιχείο που αποδεικνύει το αυξανόμενο στρατηγικό βάρος των κοινωνικών επιστημών, κυρίως της Ανθρωπολογίας, στο πλαίσιο του νεότερου δόγματος της *αντι-εξέγερσης* (Counterinsurgency Doctrine) είναι η έναρξη, εκ μέρους του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας, μίας καμπάνιας για τη στρατολόγηση νέων πτυχιούχων στα εν λόγω αντικείμενα. Ένα κέντρο «κοινωνικών ερευνών» ετοιμάζεται και στο εσωτερικό της *AFRICOM*, το κεντρικό στρατηγείο των ΗΠΑ για την Αφρική, «όπου ερευνητές προερχόμενοι από τον ακαδημαϊκό κόσμο στρατολογούνται για να συνεισφέρουν στην ανθρωπολογική και κοινωνιολογική χαρτογράφηση του σύνθετου τοπίου της αφρικανικής ηπείρου». Βλ. John Vandiver, *AFRICOM Building research* στο *Stars and Stripes*, ευρωπαϊκή έκδοση της 15ης Ιουνίου 2009, <http://www.stripes.com/article.asp?section=104&article=63315>.

της κανονικότητάς της πρέπει να λαμβάνεται διαρκώς υπ' όψη από τις δυνάμεις που επιδιώκουν να κυβερνήσουν. Με αυτό τον τρόπο, κατά τη διαδικασία αναγνώρισης και προληπτικής χαρτογράφησης του αστικού περιβάλλοντος, θα είναι απαραίτητη η κατά περίπτωση εξέταση τόσο των «εγκληματικών συμμοριών», που αποτελούν στοιχεία-κλειδιά για τον έλεγχο ζωνών της πόλης⁶⁸, όσο και των «εξεγερμένων», οι οποίοι «δρουν στο εσωτερικό ενός πληθυσμού όπου συχνά είναι δυσδιάκριτοι»⁶⁹.

Το πλαίσιο κατανόησης του κοινωνικού ιστού του αστικού περιβάλλοντος θα πρέπει, έπειτα, να ολοκληρωθεί με τη σκιαγράφηση του ψυχοκοινωνικού προφίλ εκείνων που το κατοικούν (δυσνητικοί εχθροί, ουδέτερα στοιχεία, προσωπικότητες με κοινωνική επιρροή) και να καταγραφούν οι κινήσεις τους, οι θέσεις τους, οι δυνατότητές τους και οι δομές στήριξής τους⁷⁰.

SHAPE (ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ). Πάνω στη βάση της προαναφερθείσας δραστηριότητας *intelligence*, οι στρατιωτικές δυνάμεις θα μπορέσουν να διαμορφώσουν ευνοϊκές συνθήκες για να αναπτύξουν τις κύριες δραστηριότητές τους. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για τη δυνατότητα αναμόρφωσης του αστικού περιβάλλοντος στη βάση συγκεκριμένων τακτικών αναγκαιοτήτων. Ένα από τα στοιχεία-κλειδιά του Shaping αφορά, λοιπόν, τη διαχείριση του χώρου και των ροών.

Στην πραγματικότητα, δεν βρισκόμαστε μπροστά σε ένα καινούργιο φαινόμενο, ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς ότι «στρατολόγηση» της αμερικανικής Ανθρωπολογίας έχουμε ήδη από την εποχή των Πολέμων ενάντια στους ινδιάνους. Η σύμπραξη μεταξύ ανθρωπολόγων και αμερικανικής κυβέρνησης έφτασε στο απόγειό της κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν το 60% περίπου των αμερικανών ανθρωπολόγων εργαζόταν για το OSS (Office for Strategic Services, προπομπός της CIA), προτού η σύμπραξη αυτή εξασθενήσει λόγω των τριγμών που προκάλεσε ο πόλεμος του Βιετνάμ στην αμερικανική κοινωνία. Το 1971, η Αμερικανική Ανθρωπολογική Εταιρεία απαγόρευσε στα μέλη της να λαμβάνουν μέρος σε οποιαδήποτε μυστική έρευνα. Σήμερα, το πρόγραμμα *Human Terrain System* συναντά την αντίσταση αρκετών πολέμιων, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει το *Network of Concerned Anthropologists*.

68. Ας μας επιτραπεί εδώ μια ερμηνευτική παρατήρηση: είναι σαφές πως η δημιουργία του "εγκληματία" είναι δομικά συνδεδεμένη με τον έλεγχο αυτό.

69. Δεν μπορούμε παρά να παρατηρήσουμε ξανά: η κατασκευή της φιγούρας του εξεγερμένου αποσκοπεί ακριβώς στο να πλήξει και να εξουδετερώσει την έλλειψη διακρίσιμότητας αυτού.

70. Πρέπει εδώ να παρατηρήσουμε τη σημαντική συνεισφορά που έχουν στο σχέδιο χαρτογράφησης όχι μόνο οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής, αλλά και το σύνολο των κοινωνικών επιστημών (κοινωνιολογία, εγκληματολογία, ψυχολογία, στατιστική, κ.λπ.). Πράγματι, φαίνεται ξεκάθαρα ότι μια τέτοιου είδους διαδικασία παρακολούθησης, ελέγχου και χαρτογράφησης κινήσεων, σχέσεων, τάσεων και δυνατοτήτων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παράλληλα και εντός του πλαισίου μιας οποιασδήποτε στρατιωτικής επέμβασης. Θα πρέπει, αντίθετα, να εφαρμόζονται συνδυαστικά κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής επιχείρησης οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις και πληροφορίες.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι τα φοιτητικά κινήματα διαμαρτυρίας δεν έχουν

Αν, από τη μια πλευρά, η διαχείριση αυτή συνίσταται στη βελτιστοποίηση της ευκινησίας των στρατιωτικών μονάδων σε επιχειρήσεις εδάφους, αλλά και σε εναέριες και υπόγειες επιχειρήσεις (ικανότητα κίνησης στις τρεις διαστάσεις)⁷¹, από την άλλη, είναι αναγκαίο να μπορεί κανείς να ελέγχει, να καθοδηγεί ή να προλαμβάνει τις κινήσεις των άμαχων πληθυσμών (προετοιμασία προσφυγικών καταυλισμών, εξασφάλιση διόδων διαφυγής για τους εκτοπισμένους, κ.λπ.)⁷².

φτάσει ακόμα στην απαιτούμενη κριτική ωριμότητα για να τεκμηριώσουν και να αντισταθούν στη σύμπραξη των διαφόρων πανεπιστημιακών τομέων γνώσης προς αυτή την κατεύθυνση. Το ιδεώδες μιας ολικής картоγράφησης των κοινωνικών σχέσεων παραμένει δομικό στοιχείο για την εγκαθίδρυση ενός ολοκληρωτικού συστήματος, στο οποίο «ένας και μόνο "κάρτης" θα εμπεριέχει όλες τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό ενός πληθυσμού σε μια δεδομένη περιοχή. Αυτό είναι το ουτοπικό όνειρο της κάθε ολοκληρωτικής αστυνομίας», όπως σημειώνει η Χάνα Άρεντ στο βιβλίο της, *Οι ρίζες του Ολοκληρωτισμού*. «Θα γνωρίζουμε τα πεπραγμένα τού κάθε ανθρώπου από τη στιγμή της γέννησής του ως το θάνατό του», ονειρευόταν ο γάλλος αξιωματούχος της αστυνομίας, Monsieur Guillaute, που το 1749 παρουσίασε στον Λουδοβίκο ΙΕ' ένα πρωτοποριακό για την εποχή σχέδιο για την καταγραφή και αρίθμηση των εδαφών του Παρισιού (γειτονιές, σπίτια, πολυώροφες κατοικίες, οχήματα) με απώτερο σκοπό τη картоγράφηση της πόλης και τη δημιουργία συντεταγμένων για τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των κατοίκων. Παράθεμα από το άρθρο του Erick Heilman "La macchina di Guillaute e la nascita della polizia moderna", στο περιοδικό *Conflitti Globali*, τ. 5, 2009.

71. "Qui dominus et soli dominus est usque ad coelum et usque ad inferos" (Όποιος είναι κυρίαρχος του εδάφους είναι κυρίαρχος και του ουρανού και του κάτω κόσμου). Εμβληματικό παράδειγμα της ιδιάζουσας σημασίας που μπορεί να έχει η υπόγεια στρατιωτική διένεξη σε αστικό έδαφος είναι η Κομμούνα της Βαρσοβίας, αυτό το «ξεχωριστό παράδειγμα συλλογικού ηρωισμού» εν μέσω εκείνης της «κτηνώδους σφαγής των λαών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου» Βλ. Χαρακτηριστικά, *Il ghetto di Varsavia*, στο περιοδικό *Insurrezione*, τ.0, Μιλάνο Οκτώβρης 1977.

Η «ηρωική τρέλα ανθρώπων οπλισμένων με μολότοφ και αυτοσχέδιες χειροβομβίδες» που είχαν εξεγερθεί την 1η Αυγούστου 1944 ενάντια στη γερμανική φρουρά και είχαν εγκαταλειφθεί στα χέρια της Wehrmacht και των SS από τον Στάλιν, πολλοστή απόδειξη ότι οποιαδήποτε αυτόνομη πρωτοβουλία του προλεταριάτου προκαλεί την ενιαία επίθεση του παγκόσμιου κεφαλαίου είχε αντέξει για διάστημα δύο μηνών, ακριβώς χάρη στη χρήση κελαριών, υπόγειων περασμάτων και του δικτύου υπονόμων. Το ίδιο θα συμβεί και κατά τα γεγονότα αντίστασης που ξέσπασαν στο γκέτο της Βαρσοβίας τη νύχτα της 19ης Απριλίου 1943 και διήρκεσαν μια βδομάδα, με άγριες μάχες στους δρόμους, τα κελάρια και τους υπονόμους.

Μια άλλη στρατηγική διάσταση της τρισδιάστατης έννοιας του χώρου, η καθετότητα, συμπεριλαμβάνει τη δυνατότητα (από τις δυνάμεις των αντιστεκόμενων) να χρησιμοποιήσουν τα κτίρια όχι μόνο για να προστατευτούν, αλλά και για να πλήξουν τον εχθρό από ψηλά (και σε αυτό το σημείο δεν μπορεί παρά να μας έρθουν στο μυαλό οι τελευταίες σκηνές από της ταινίες Διαγωγή μηδέν του Jean Vigo και If του Lindsay Anderson.

72. Η συνεχόμενη χάραξη «κόκκινων ζωνών», που συντελείται στις μέρες μας, κινείται ακριβώς στην κατεύθυνση του διαρκούς πειραματισμού πάνω στις «ελεγχόμενες μετακινήσεις» των αστικών πληθυσμών. Για περισσότερα στον ιστότοπο: <http://archivesantinucleaire.bay words.com/>.

Παράλληλα, η διαδικασία του *shaping*, αφήνοντας πίσω την παρωχημένη πρακτική της ασφυκτικής πολιορκίας της πόλης, θα στοχεύει στο να *απομονώνει* κομβικούς *τομείς του αστικού εδάφους*. Πρόκειται, δηλαδή, ουσιαστικά για την απομόνωση ορισμένων εδαφικών κόμβων από τις περιβάλλουσες ροές. Και αυτό πρέπει να γίνεται σε δύο κατευθύνσεις: πρώτον, της διατήρησης του επιλεκτικού ελέγχου μη στρατιωτικών υποδομών και μέσων επικοινωνίας, που πρέπει να «προστατεύονται» (αποκόβοντάς τα από τις περιβάλλουσες πολεμικές συνθήκες) και, δεύτερον, της εφαρμογής της φυσικής και εικονικής απομόνωσης των κομβικών κέντρων του εχθρού. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ιδιαίτερη σημασία αποκτά η «*πληροφοριακή απομόνωση*»: το μπλοκάρισμα, ακόμα και μέσω του ελέγχου των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων, της ικανότητας επικοινωνίας των εξεγερμένων, όχι μόνο επιφέρει την εξασθένιση των οργανωτικών τους ικανοτήτων, αλλά εξασφαλίζει επιπλέον καθοριστική επιρροή στις αντιδράσεις του τοπικού πληθυσμού και στον γενικό μιντιακό αντίκτυπο των επιχειρήσεων⁷³.

ENGAGE (ΔΕΣΜΕΥΣΗ). Ο τρίτος παράγοντας της *USECT* αφορά στην πραγματική σύγκρουση με τις αντίπαλες δυνάμεις και προβλέπει ένα πεδίο δράσης, το οποίο εκτείνεται «από τη σύγκρουση ευρείας κλίμακας μέχρι την ανθρωπιστική βοήθεια σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, δηλαδή καταστροφών που δεν προκλήθηκαν από τον πόλεμο»⁷⁴.

Στο σύνολό της η στρατιωτική δράση, αξιοποιώντας τις προκαταρκτικές ενέργειες του *understanding* και *shaping*, θα πρέπει να λαμβάνει κάθε φορά όλο και περισσότερο χειρουργικό χαρακτήρα, με επιθέσεις ακριβείας ενάντια στα νευραλγικά κέντρα των εχθρικών δυνάμεων, έτσι ώστε να ελαχιστοποιούν τις «παράπλευρες απώλειες», τις απώλειες στους αμάχους και τις απώλειες από «φίλια πυρά». Σκοπός, πράγματι, δεν είναι να κρατηθεί υπό συνεχή έλεγχο όλο το αστικό έδαφος, αλλά να ασκηθεί βία στα νευραλγικά σημεία του αντιπάλου για να εξουδετερωθεί. Ωστόσο, παρά την υποτιθέμενη βούληση για «χειρουργικές» επεμβάσεις των στρατηγών του

73. Μεταξύ άλλων, οι συγγραφείς της έκθεσης αναφέρουν: «Η παρουσία διεθνών Μ.Μ.Ε. και φιλανθρωπικών (sic) οργανώσεων ενδέχεται να καταστήσει πιο δύσκολο το έργο αυτό».

74. Η πρόσφατη, όλο πιο *κανονικοποιημένη*, νομοθεσία εκτάκτου ανάγκης των ΗΠΑ κινείται ακριβώς στην ίδια κατεύθυνση. Ήκιστα παράδειγμα αυτής είναι η *John Warner Defense Authorization Act* του 2007, που αποσκοπεί στην επέκταση και διεύρυνση της χρήσης του στρατού ως εσωτερικού πολιτικού εργαλείου εκ μέρους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. «Ο Πρόεδρος μπορεί να αποφασίζει για την παρέμβαση των Ενόπλων Δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένης της Εθνικής Φρουράς, για την αποκατάσταση της δημόσιας τάξης και της ισχύος του Νόμου, σε περιπτώσεις *φυσικών καταστροφών, επιδημιών, σοβαρών απειλών για τη δημόσια υγεία ή κινδύνων που προκύπτουν από τρομοκρατικές ενέργειες, ατυχήματα, κ.ά.*». Στην ουσία, πρόκειται για μια σημαντική διεύρυνση των κριτηρίων που νομιμοποιούν την ένοπλη επέμβαση ενάντια στον αμερικανικό πληθυσμό.

NATO, οι αποτελεσματικοί στρατιωτικοί σχεδιασμοί θα πρέπει να προβλέπουν όλα τα μέτρα διαχείρισης των *επιπτώσεων πάνω στον πληθυσμό*: περίθαλψη των αμάκων, ανεφοδιασμός τροφίμων, στρατολόγηση εθελοντών, κ.λπ. Τελευταία, αλλά εξίσου σημαντική για όσους τρέφουν ακόμα αυταπάτες για μια «ειρηνική» τεχνολογία, είναι η μεγάλη στρατηγική σημασία που φαίνεται να αποδίδεται στην *ηλεκτρονική μάχη*, η οποία βασίζεται κυρίως στη δυνατότητα ελέγχου του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος και διεξαγωγής επιχειρήσεων κυβερνοπόλεμου⁷⁵.

Διαβάζοντας την έκθεση, οι δύο τελευταίες έννοιες Consolidate και Transition αναλύονται λιγότερο διεξοδικά, γεγονός που δεν μας αποτρέπει, ωστόσο, από το να καταλάβουμε περαιτέρω τις προθέσεις των κουφιοκέφαλων του NATO.

CONSOLIDATE (ΕΔΡΑΙΩΣΗ). Η τέταρτη φάση, που λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τις προηγούμενες, αφορά στη διαφύλαξη των κατακτημένων θέσεων και τη συνέχιση των πρωτοβουλιών για την αποδιοργάνωση του εχθρού, με απώτερο σκοπό να διασφαλιστεί η πλεονεκτική θέση με όρους χώρου, ψυχολογίας και πληροφορίας: τα ζητήματα που προκύπτουν είναι η πρόληψη της επανεμφάνισης των ηττημένων δυνάμεων ως «τρομοκρατικών ομάδων», η εδραίωση μορφών συνεργασίας με τις τοπικές αρχές, η διεξαγωγή επιχειρήσεων *morning up* (τελικής εκκαθάρισης) των ηττημένων αντιπάλων και η διαχείριση των αιχμαλώτων⁷⁶.

75. Ο *κυβερνοπόλεμος-cyberwar* (καταστροφή των πληροφορικών και πληροφοριακών συστημάτων των αντίπαλων δυνάμεων) σε συνδυασμό με τον *πληροφοριακό πόλεμο-information warfare* (χρήση και διαχείριση της πληροφορίας για την αποκόμιση πλεονεκτημάτων εναντίον του εχθρού), καθώς και με τον λεγόμενο *ψυχολογικό πόλεμο-Psychowar* (προπαγανδιστικές επιχειρήσεις για την αποσταθεροποίηση του εχθρού πριν τη μάχη), αποτελούν συμπληρωματικές πυκνές του πολέμου που διεξάγεται για τον πλήρη έλεγχο της λεγόμενης *Πληροφοριακής Σφαίρας-Info Sphere*.

76. Σε έρευνά του το αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο ABC, επικαλούμενο πηγές των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ, αποκάλυψε τις έξι πιο αποτελεσματικές τεχνικές ανάκρισης της CIA στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» (Enhanced Interrogation Techniques). Σύμφωνα πάντα με το ABC, μόνο ένας ολιγομελής πυρήνας της CIA έχει εκπαιδευτεί και εξουσιοδοτηθεί στην εφαρμογή των εν λόγω τεχνικών κατά τη διάρκεια ανακρίσεων. Οι τεχνικές που αναφέρονται είναι οι εξής: Α) Attention Grib: ο αξιωματικός που ανακρίνει τραβάει τον ύποπτο από τα ρούχα και τον ταρακουνά για να του αποσπάσει την προσοχή. Β) Attention Slap: Δυνατά χαστούκια για την πρόκληση πόνου και φόβου. Γ) The Belly Slap: Δυνατά χτυπήματα στο στομάχι για την πρόκληση πόνου με τέτοιο τρόπο ώστε να μην προκαλείται εσωτερική σωματική βλάβη στον ανακρινόμενο. Δ) Long Time Standing: οι αιχμάλωτοι εξαναγκάζονται σε συνεχή ορθοστάσια, με τα χέρια δεμένα από το ταβάνι για διάστημα ως και 40 συνεχόμενων ωρών. Ε) The Cold Cell: ο κρατούμενος κλείνεται σε κελί όπου η θερμοκρασία έχει ρυθμιστεί γύρω στους 100 °C και βρέχεται τακτικά με κουβάδες παγωμένου νερού. Ζ) Water Boarding: Δεμένος σε ένα επικλινές τραπέζι με τα πόδια προς τα πάνω και το κεφάλι του τυλιγμένο με σελοφάν, ο κρατούμενος καταβρέχεται με μεγάλες ποσότητες νερού. Πρόκειται ουσιαστικά για μέθοδο

TRANSITION (ΜΕΤΑΒΑΣΗ). Το τελευταίο στάδιο αφορά συγκεκριμένες στρατηγικές εξόδου (*exit strategies*): τη διασφάλιση της επιστροφής των προσφύγων και κυρίως την εγκαθίδρυση της κυριαρχίας του νόμου (the rule of law), με την εκ νέου σύσταση των αρχών και των τοπικών στρατών. «Για να είναι εγγυημένη η ασφάλεια, οι στρατιωτικές δυνάμεις μπορεί να χρειαστεί να ιδρύσουν και να εκπαιδεύσουν τοπικές και διεθνείς οργανώσεις για την επαναφορά του νόμου». Οι χρόνοι απόσυρσης των στρατευμάτων εξαρτώνται άμεσα από την ταχύτητα με την οποία οι οργανώσεις αυτές θα καταφέρουν να εγκαθιδρύσουν μια αποτελεσματική παρουσία στο χώρο. Αλλά μας έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι ανάμεσα στο σενάριο του πολέμου και σε αυτό της ειρήνης δεν υπάρχει μία λύση συνέχειας: τα στάδια της *εγκαθίδρυσης* και της *μετάβασης* θα μετατραπούν αμέσως σε μια καινούργια φάση *κατανόησης*⁷⁷.

Στοιχεία οπτομετρίας⁷⁸: Τι είναι αυτό που φωτίζει τα μάτια μας

Οι ορισμοί αλλάζουν ανάλογα με τα ρεύματα σκέψης, αλλά η ουσία παραμένει η ίδια. Στο πλαίσιο των λεγόμενων «νέων πολέμων» ή «ασύμμετρων πολέμων» ή «πολέμων τέταρτης γενιάς» ή «συγκρούσεων χαμηλής έντασης»⁷⁹, κ.λπ., ξεχωρίζουν τα εξής:

εικονικού πνιγμού και αποτελεί ίσως την πιο αποτελεσματική ανακριτική τεχνική σε σχέση με τις προηγούμενες, αφού ο μέσος όρος αντοχής στο βασανιστήριο αυτό εκτιμάται γύρω στα 14 δευτερόλεπτα. Ο Khalid Sheik Mohammed, ύποπτος για συμμετοχή στην Al-Qaida, φημιολογείται ότι, όντας κρατούμενος, κέρδισε «τον θαυμασμό» των βασανιστών του, όταν άντεξε πάνω από δύομισι λεπτά, πριν δεχτεί να συνεργαστεί μαζί τους, εκλιπαρώντας τους να σταματήσουν.

77. Ένα κομμάτι της έκθεσης *UO 2020* επικεντρώνεται στα οπλικά συστήματα και στους τεχνολογικούς εξοπλισμούς (στην παράγραφο 2.3.3: Future Technology). Στο κομμάτι αυτό διαπιστώνονται «οι αυξημένες δυνατότητες που προσφέρει η ανάπτυξη στους εξής τομείς: συλλογή και διαχείριση πληροφοριών, τελειοποίηση οπλισμού για πλήξη στόχων εξ αποστάσεως, ρομποτική και “μη φωνικά” όπλα».

78. Σ.τ.μ. Οπτομετρία ή οπτικομετρία: η επαγγελματική άσκηση της πρωτογενούς περιθάλψεως των οφθαλμών και της οράσεως, για τη διάγνωση και πρόληψη των σχετικών διαταραχών και τη βελτίωση της οράσεως με τη χορήγηση γυαλιών και με τη χρήση άλλων λειτουργικών οπτικών και φαρμακευτικών μέσων. *Ιατρικό λεξικό Dorland's*, σελ.619.

79. Low Intensity Conflict (LIC). Σύμφωνα με τον ορισμό που μας δίνεται από στρατιωτικούς κύκλους των ΗΠΑ, πρόκειται για: αμφίσημη κατάσταση μεταξύ πολέμου και ειρήνης, κατά την οποία οι καθαρά στρατιωτικές δυνάμεις έχουν μόνο έμμεση συμβολή στην επίτευξη των στόχων, οι οποίοι μπορούν όμως να επιτευχθούν από τη διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών, μέσω, κυρίως, μη-στρατιωτικών ενεργειών. Στις ασιατικές και ευρωπαϊκές χώρες έχει ευρεία χρήση η έκφραση «πόλεμος χαμηλής έντασης». Άλλοι ορισμοί που έχουν κατά καιρούς υιοθετηθεί από την αγγλοσαξονική στρατιωτική βιβλιογραφία είναι οι: Non Traditional Missions

- το τέλος του παραδοσιακού διαχωρισμού ανάμεσα στον «στρατιώτη» και τον πολίτη, που είχε ήδη εκλείψει ουσιαστικά με την «καθολική κινητοποίηση» του Α' Παγκοσμίου Πολέμου⁸⁰ και με την τρομοκρατία που ασκήθηκε ενάντια στον άμαχο πληθυσμό από όλα τα κράτη τόσο εκ μέρους του «φασιστικού» όσο και του «δημοκρατικού» στρατοπέδου κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.⁸¹

- η ανάδυση νέων μορφών στρατιωτικής διαχείρισης (militariato)⁸², που καλύπτουν όλη την γκάμα από τις «ανθρωπιστικές» ΜΚΟ μέχρι και τους εργολάβους.⁸³

- η μικρότερη σημασία που καταλαμβάνει πλέον η αμιγώς στρατιωτική πλευρά των επιχειρήσεων.

- η πολυδιάσπαση του πεδίου της μάχης και η απουσία κύριου μετώπου.

- η αναθέωση του ρόλου των εξοπλισμών υψηλής τεχνολογίας σε σχέση με τον έλεγχο των εδαφών, που πλέον ανατίθεται στα σώματα του πεζικού - βέβαια, τα σώματα αυτά είναι προφανώς εξοπλισμένα με όπλα τελευταίας γενιάς και έχουν στην κατοχή τους σύνθετα τεχνολογικά εργαλεία.⁸⁴

(Μη Συμβατικές Αποστολές) και Military Operations Other Than War (MOOTW – Μη Στρατιωτικές Πολεμικές Επιχειρήσεις). Συναντάται, επίσης, ο όρος «υβριδικός πόλεμος», ενώ ευρύτερη χρήση στις μέρες μας έχει και ο όρος «ασύμμετρος πόλεμος».

80. Βλ. Jurgen Kocka, *Facing total war. German society 1914-1918*, Berg Publisher 1984 και *Le soldat du travail. Guerre Fascim et taylorisme*. Murad-Zylberman στο *Recherches*, τ. 32-33, Παρίσι, 1978.

81. Σχετικά με τον βομβαρδισμό της Δρέσδης ως κοινωνική σχέση (η ανοικοδόμηση και ο πόλεμος) βλ. στο *La Banquise*, τ. 3, Παρίσι 1984. Sven Lindqvist, "Sei morto! Un labirinto con 22 ingressi e nessuna uscita", Ponte Alle Grazie, Milano 2005.

82. Ως «militariato» ορίζεται «ο συνδυασμός, η κοινή χρηματοδότηση, τόσο των πολεμικών εκστρατειών όσο και των ειρηνευτικών επιχειρήσεων που διεξάγει μια κυβέρνηση» ή αλλιώς «η συνδυαστική ενοποίηση σε μια ενιαία διαδικασία της στρατιωτικής επέμβασης και των ειρηνευτικών, πολιτικών, ανθρωπιστικών επιχειρήσεων». (Pino Tripodi, *Il Militariato in Iraq. Il ruolo del Volontariato nella guerra permanente*, Σεπτέμβριος 2004).

Η παρουσία των Μ.Κ.Ο και των χιλιάδων εθελοντών, που διακινδυνεύουν τη ζωή τους στα μέτωπα του πολέμου, είναι πράγματι αυτή που επιτρέπει στις κυβερνήσεις «να παρουσιάζουν τις στρατιωτικές τους επιχειρήσεις ως ανθρωπιστικές-ειρηνευτικές επεμβάσεις». Αυτό επιτυγχάνεται χάρη στο ιδεολόγημα του «δίκαιου» πολέμου που διεξάγεται «υπέρ της διεθνούς νομιμότητας, για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και μπορεί να είναι «ανθρωπιστικός», «ενάντια στην τρομοκρατία», «προληπτικός» κ.λπ.

83. Βλ. Private Military Companies. Sulla storia e il ruolo attuale delle PMC (Private Military Companies), στο Francesco Vignarca, *Li chiamano ancora mercenari. La privatizzazione degli eserciti nell'era della guerra globale*, Editrice Berti, Milano, 2004, coll. "I Libelluli di Altreconomia"; και Mauro Bulgarelli-Umberto Zona, *Mercenari. Il business della guerra*, NdA Press, Cerasolo Ausa di Coriano (Rimini), 2004. Καθώς και "Figure del combattente", στο "Conflitti globali", *La metamorfosi del guerriero*, τ. 3, 2008, σελ. 33-89.

84. Η «δομική μεταρρύθμιση» των αμερικανικών στρατιωτικών δαπανών, που εξήγγειλε τον περασμένο Απρίλιο ο Robert Gates (ο οποίος πέρασε από την κυβέρνηση Μπους σε εκείνη

Ο εχθρός παύει να είναι ένας συμβατικός στρατός και παίρνει όλο και περισσότερο τη μορφή άτυπης οντότητας, παύει, λοιπόν, να υφίσταται η ριζική διάκριση ανάμεσα σε *εξωτερικό* και *εσωτερικό* πόλεμο. Ο εχθρός μπορεί να είναι αντάρτες πόλης, «τρομοκρατικοί» σχηματισμοί, αλλά και ομαδοποιήσεις λιγότερο οργανωμένες, που αναδύονται κυρίως σε συνθήκες εξέγερσης.

Ο προληπτικός έλεγχος και η καταστολή ενδεχόμενων ταραχών και εξεγέρσεων θα αποτελούν πρωτεύοντα καθήκοντα του στρατού, που θα πρέπει να έχει ρόλο αστυνόμευσης του εδάφους, ενώ παράλληλα η αστυνομία παίρνει τα χαρακτηριστικά «παραστρατιωτικού σώματος»⁸⁵. Πέρα από τον έλεγχο της πόλης, ο στρατός θα πρέπει να φέρει εις πέρας δραστηριότητες διαχείρισης του αστικού πληθυσμού: διαχείριση ατόμων (πρόσφυγες, εκτοπισμένοι, κ.λπ.), αλλά και ψυχολογική διαχείριση (έλεγχος και μονοπώληση των πληροφοριών, σχέσεις με τις τοπικές αρχές, αλλά και με κάθε διαθέσιμο προς συνεργασία τοπικό φορέα).

Καθίσταται, λοιπόν, αναγκαία η κατάλληλη προετοιμασία του στρατού για συγκρούσεις σε αστικό περιβάλλον, ώστε να αποφευχθεί η παραδοσιακή υπεροχή

του Ομπάμα), περιλαμβάνει την περικοπή δαπανών για τον «παραδοσιακό» οπλικό εξοπλισμό και την ενίσχυση των κονδυλίων για το σύνολο των λεγόμενων αντιεξεγερσιακών (counter insurgency) εργαλείων και υπηρεσιών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει δοθεί στην κατασκευή στρατιωτικών οχημάτων που να είναι πιο ανθεκτικά σε νάρκες και αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς, με την πείρα που έχουν αποκτήσει από «τα διδάγματα στο Ιράκ και το Αφγανιστάν».

Επιπλέον, το πρόγραμμα Future Combat Systems, στοχεύοντας στην ενίσχυση και την προστασία των στρατιωτών που λαμβάνουν μέρος σε επιχειρήσεις σε αστικό έδαφος, περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός high tech δικτύου δορυφορικής επικοινωνίας, πλαισιωμένου από τηλεκατευθυνόμενα στρατιωτικά οχήματα και μη επανδρωμένα μαχητικά αεροπλάνα (UAV- Unmanned Aerial Vehicle).

Το 2008, οι αμερικανικές στρατιωτικές δαπάνες ήταν 666 δισ. δολάρια (το 2010, ο προϋπολογισμός του Πενταγώνου θα υπερβεί τα 670 δισ.: μαζί με άλλες στρατιωτικές δαπάνες, θα ανέρχεται στο ένα τέταρτο περίπου του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού), σχεδόν το ήμισυ των παγκόσμιων στρατιωτικών δαπανών, που ανέρχεται σε 1.339 δισ. δολάρια (2007), αντιστοιχεί στο 2,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ (το 2009 ο αριθμός αυτός είναι πιθανό να υπερβεί τα 1,5 τρισεκατομμύρια δολ.: λίγο λιγότερο από το ΑΕΠ της Ιταλίας). Η αύξηση των εξόδων αυτών, σε όλο τον κόσμο, ήταν 45% περισσότερη σε σύγκριση με το 1998 (στοιχεία από το SIPRI - Stockholm International Peace Research Institute). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις για το έτος 2008, οι χώρες του ΝΑΤΟ έχουν ξοδέψει 985 δισ. δολάρια.

85. Στις Η.Π.Α, το 1982, το 59% των αστυνομικών τμημάτων ενσωμάτωναν «παραστρατιωτικές» μονάδες, ενώ δεκαπέντε χρόνια αργότερα το ποσοστό εκτινάχθηκε στο 90%. Χαρακτηριστική είναι και η λειτουργία στην Αμερική, από το 1984, της εταιρείας Firearms Training Systems Inc, που εξειδικεύεται στην παράλληλη εκπαίδευση των δυνάμεων ασφαλείας (BATF, FBI, LAPD) και των ένοπλων δυνάμεων (πεζικό, αεροπορία, πεζοναύτες), ενώ εμπλέκεται και στην εκπαίδευση ξένων στρατευμάτων (Σιγκαπούρη, Ιταλία).

των «εξεγερμένων δυνάμεων» σε συνθήκες ασύμμετρου πολέμου. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες, ώστε ο άμαχος πληθυσμός να συνηθίσει και να εξοικειωθεί με την εικόνα των στρατιωτικών περιπόλων στους δρόμους της πόλης, για να ελαχιστοποιηθούν ενδεχόμενες αποδοκιμασίες ή εκθρικές ενέργειες από πολίτες.

Οδεύουμε προς ένα «στρατιωτικοποιημένο κράτος». Τόσο τα στρατεύματα στην Pianura⁸⁶ όσο και εκείνα που βρίσκονται στην οδό Padova στο Μιλάνο μας υπενθυμίζουν ότι, πράγματι, το 2020 δεν είναι τόσο μακριά.⁸⁷

Η έκθεση *Urban Operations in the Year 2020* επαναπροσδιορίζει τη χρήση των στρατιωτικών εργαλείων. Φονικά ή «μη φονικά» όπλα θα χρησιμοποιούνται για την πρόληψη, τον περιορισμό και την καταστολή ταραχών και εξεγέρσεων, που θεωρούνται πλέον αναπόφευκτες στο κοντινό μέλλον. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις στο ιρακινό και αφγανικό έδαφος, στη Λιβύη και στη Λωρίδα της Γάζας έχουν αποδείξει, αφενός, τη συμβατότητα της ταυτόχρονης χρήσης βαρύ, χημικού και εμπρηστικού οπλισμού εναντίον αμάχων και κατοικημένων περιοχών και, αφετέρου, τη δυνατότητα σφαγισμού γυναικών, ηλικιωμένων και παιδιών, χωρίς την παραμικρή αντίδραση από πλευράς κοινής γνώμης και κυβερνήσεων.

Όπλα με πλαστικές σφαίρες, pepper gun⁸⁸, σφαίρες λευκού φωσφόρου: έχει για όλους, ανάλογα με τα επίπεδα κρίσης και εξέγερσης. Σε κάθε περίπτωση, όλα θα επιτρέπονται ενάντια σε «τρομοκράτες»⁸⁹, «προβοκάτορες» και εξεγερμένους.

Ένα από τα βασικά όπλα που έχει στη διάθεσή του το κεφάλαιο είναι το γεγονός ότι ο πληθυσμός, συμπεριλαμβανομένου του προλεταριάτου, δεν μπορεί ούτε να

86. Η Pianura είναι γειτονιά της Νάπολης, την οποία κατέλαβαν ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις, το 2008, στην προσπάθειά τους να καταστείλουν τα οδοφράγματα που είχαν στήσει οι κάτοικοι, που αντιδρούσαν ενάντια στην κυβερνητική απόφαση να εγκατασταθεί μία κωμωτερή στην περιοχή.

87. Βλ. άρθρο *Dinamogrammi*, ενότητα «Questo tristo mondo», στο «Nonostante Milano», Μάρτιος 2009.

88. Πρόκειται για όπλο που ψεκάζει την ουσία Oleoresin Capsicum. Η χρήση σε συνθήκες πολέμου του "pepper gas" απαγορεύτηκε το 1972 από τη Διεθνή Σύμβαση για τα βιολογικά όπλα, αλλά επιτρέπεται σε επιχειρήσεις «εσωτερικής ασφάλειας». Η χρήση του συγκεκριμένου όπλου αυξάνεται συνεχώς, παρ' όλο που αμερικανικές μελέτες έχουν αποδείξει ότι, μεταξύ άλλων, μπορεί να προκαλέσει «καρκινικές μεταλλάξεις, υπέρταση, δηλητηρίαση του αναπνευστικού και του καρδιακού συστήματος, νευρική δηλητηρίαση, ακόμα και το θάνατο». Σε έκθεσή της, η International Association of Chiefs of Police (IACP) αναφέρει τουλάχιστον 113 "τυχαίους θανάτους" στις ΗΠΑ που σχετίζονται με τη χρήση pepper gas. Βλ. σχετικά το Robin Ballantyne, *The Technology of Political Control στο Covert Action Quarterly*, τ. 68, Άνοιξη 1998.

89. Η φιγούρα του «τρομοκράτη» είναι ένα κατασκευάσμα, που σκοπό έχει την εγκόλπωση και αναγνώριση όλων των ιδιοτήτων του Κακού σε έναν «εχθρό» που παύει να είναι ο παραδοσιακός και αναγνωρίσιμος αντίπαλος της εποχής των συμβατικών πολέμων.

φανταστεί σε τι ακρότητες μπορεί να προβεί το κράτος εν μέσω εμφυλίου πολέμου», έγραφε ο Jan Barrot το μακρινό 1977.

Η συνειδητοποίηση του επιπέδου της βίας στο οποίο μπορεί να φτάσει το κράτος στην εμφύλια διένεξη (συνειδητοποίηση που φωτίζει τα μάτια των παιδιών της Παλαιστίνης, τα οποία αντιμετωπίζουν με πέτρες τα ισραηλινά τανκς) εξακολουθεί να είναι ελλιπής στις χώρες μας, όπου είμαστε θλιβερά βυθισμένοι σε καθοδικό ύπνο, εμποτισμένοι από τη λογική τού «ας ελπίσουμε ότι εγώ θα τη γλιτώσω».

Όταν αυτή η κατάρα ξορκιστεί, θα νικήσουν για μια ακόμα φορά οι όμορφες νότες των τραγουδιών της επανάστασης (1830-32, 1871, 1917-20, 1968-70, 1977, Γένοβα 2001, Αθήνα 2008) και θα καταρρεύσει μια και καλή ο μύθος των ανίκητων δυνάμεων καταστολής.

♦ ♦ ♦ ♦

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Πέντε ημέρες αντιμilitarιστικής δράσης στη Γερμανία

Για πέντε μέρες, τον Σεπτέμβριο του 2012, αντιμilitarιστές από όλη την Ευρώπη συγκεντρώθηκαν στο κρατίδιο του Μαγδεμβούργου, έχοντας προγραμματίσει σειρά δράσεων ενάντια στο GÜZ, το πιο προηγμένο κέντρο εκπαίδευσης στην Ευρώπη, όπου ο γερμανικός στρατός και οι δυνάμεις του NATO εκπαιδεύονται σε συνθήκες μάχης προσομοιωμένου αστικού πεδίου. Στο πρόγραμμα της διεθνούς αυτής συνάντησης περιλαμβάνονταν συζητήσεις και φόρουμ ανταλλαγής αντιμilitarιστικών εμπειριών. Σε μια περιοχή που βρισκόταν ολόκληρη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης κι ενώ λίγες μέρες πριν την άφιξη των αντιμilitarιστών είχε δοθεί στο γερμανικό στρατό το «πράσινο φως» να ενεργοποιηθεί εντός γερμανικής επικράτειας, για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι διαδηλωτές κατάφεραν εξάλλου, στις 15/09, να εισβάλουν μέσα στο GÜZ και να μπλοκάρουν τη λειτουργία του εν ώρα άσκησης!

Κάτω από τα... «άγρυπνα βλέμματα» όλων των σωμάτων αστυνομίας και στρατού, που δούλεψαν με απόλυτη σύμπνοια και σε νούμερα που άγγιζαν μερικές εκατοντάδες, με 7 ελικόπτερα να παρακολουθούν, 2 κανόνια νερού σε θέση μάχης και περίπου 400 τ.χλμ. ζώνης αποκλεισμού, περίπου 400 άτομα βρέθηκαν έξω από το Κέντρο Εκπαίδευσης Μάχης και σπάζοντας σε μικρές ομάδες διείσδυσαν σε αυτό. Αιφνιδιάζοντας τις δυνάμεις που βρίσκονταν μέσα στο Κέντρο, μπήκαν μέσα από διαφορετικά τμήματά του και παρά τις απειλές που δέχτηκαν ακόμα και με όπλα πριν να οπισθοχωρήσουν, πέταξαν βογιές σε άρματα μάχης και άλλα οχήματα, κτίρια και αξιωματικούς, έγραψαν και φώναξαν συνθήματα, ανάρτησαν πανό και στο κέντρο του «χωριού» κυμάτισε έστω και για λίγο η σημαία των antifa! Η δράση είχε 24 συλληφθέντες μετά από μεγάλη καταδίωξη από αστυνομία, στρατό και ελικόπτερα, όχι όμως από αυτούς που εισέβαλαν στο Κέντρο και κατάφεραν να διαταράξουν, έστω και για λίγο, το πρόγραμμα των ασκήσεων. Μετά τις συλλήψεις, 40 άτομα κατάφεραν να συγκεντρωθούν και να πραγματοποιήσουν αυθόρμητη πορεία διαμαρτυρίας ενάντια στην απαγόρευση που είχε εκδοθεί. Οι δυνάμεις καταστολής απάντησαν με νέες συλλήψεις, όμως η εθνική οδός έξω από το GÜZ παρέμεινε μπλοκαρισμένη για αρκετή ώρα.

Το κάμπινγκ έχει ανανεώσει το ραντεβού του για τον ερχόμενο Ιούλιο, 21-29, στο Άλτμαρκ του Βρανδεμβούργου. Το περσινό κάλεσμα είναι το ακόλουθο:

Ο πόλεμος ξεκινάει εδώ – ας τον σταματήσουμε εδώ!

Camping ενάντια στο κέντρο εκπαίδευσης μάχης (GÜZ)

12-17 Σεπτέμβρη 2012, κοντά στο Magdeburg

Ο εχθρός πίσω από το παράθυρο. Κάλυψη, προσανατολισμός, πυροβολισμός. Αστραπαία, ο προσομοιωτής της μονομαχίας με λέιζερ πληροφορεί τους μαχητές ποιος πέτυχε στόχο, ποιος χτυπήθηκε, ποιος συνεχίζει την εξάσκηση και ποιος μένει να κείτεται στο χώμα του Sachsen-Anhalt. Στο κέντρο άσκησης μάχης του GÜZ στο Altmark, ο γερμανικός στρατός προπονείται στην επίθεση και κατάληψη ενός χωριού που μπορεί να βρίσκεται στο Αφγανιστάν, στο Κόσσοβο, ή οποιασδήποτε πόλης του κόσμου σύμφωνα με την εκτίμηση του NATO για τους επερχόμενους πολέμους.

Κατασκήνωση ενάντια στον μιλιταρισμό

Κατασκηνώνουμε ενάντια στο κέντρο στρατιωτικής εκπαίδευσης GÜZ. Το GÜZ είναι ιδιωτικός χώρος στον οποίο πραγματοποιούνται πολεμικά γυμνάσια από τον γερμανικό στρατό, το NATO και την Ε.Ε. – εδώ αρχίζουν οι πόλεμοι που στην συνέχεια θα διεξαχθούν σε όλο τον κόσμο. Θέλουμε να κάνουμε την κατασκήνωση κεντρικό σημείο αναφοράς όλων των αντιμιλιταριστικών αγώνων. Το κάλεσμα απευθύνεται σε όλους και όλες που θέλουν να αντιμετωπίσουν την εντεινόμενη στρατιωτικοποίηση. Μετά από μια εισαγωγή στον αντιμιλιταρισμό, συζητάμε για τις διαφορετικές απόψεις επί του θέματος και μοιραζόμαστε πρακτικές και εμπειρίες σχετικά με τον αγώνα κόντρα στον πόλεμο.

Ο πόλεμος αρχίζει εδώ και θέλουμε να τον στιγματίσουμε, να τον μπλοκάρουμε και να τον σαμποτάρουμε. Το GÜZ είναι το πιο σύγχρονο στρατιωτικό κέντρο εκπαίδευσης στη Γερμανία και σε όλη την Ευρώπη. Από την αντιμετώπιση ταραχών στις πόλεις μέχρι τον πόλεμο με τεθωρακισμένα, εδώ προσομοιώνονται στρατιωτικές επεμβάσεις με κερσαία αλλά και εναέρια μέσα. Η ιδιοκτήτρια εταιρεία (Rheinmetall Dienstleistungszentrum Altmark GmbH) νοικιάζει τον χώρο στον γερμανικό στρατό και σε άλλους ευρωπαϊκούς εθνικούς και ιδιωτικούς στρατούς. Παράλληλα, παρέχει όλο τον τεχνολογικό εξοπλισμό της, την επιμέλεια και τη διοργάνωση των ασκήσεων, καθώς και τη βασική προεργασία για τη στρατιωτική ανάλυση των πεπραγμένων. Εδώ ο πόλεμος δοκιμάζεται, παίρνει σχήμα και μπαίνει σε εφαρμογή.

Οι ασκήσεις πολέμου είναι κομμάτι του ίδιου του πολέμου

Οι άντρες και οι γυναίκες του γερμανικού στρατού, προτού φύγουν σε αποστολές στο εξωτερικό, υποβάλλονται επί δύο εβδομάδες σε πλήρη προσομοίωση πολέμου

στο GÜZ: εξασκούνται στην σκοποβολή με όπλα λέιζερ, μαθαίνουν να χρησιμοποιούν καπνογόνα και εξοικειώνονται στη θέα του αίματος. Σε αυτόν τον τεράστιο κέρσο τόπο, μέσα στο καλοκαίρι του 2012, θα αρχίσει να κατασκευάζεται μια μοντέρνα μεγαλούπολη. Η Schnoggersburg (σε ελεύθερη μετάφραση Οτινανούπολη) θα διαθέτει μετρό, αεροδρόμιο, εμπορικό κέντρο, βιομηχανική περιοχή, τη δική της φτωχογειτονιά καθώς και διάφορα άλλα κτίρια και πολυκατοικίες. Σύμφωνα με το παραπάνω σχέδιο, οι στρατοί θα μπορούν να ασκούνται σε πραγματικές συνθήκες σύγκρουσης στα αστικά κέντρα.

*“Αυτή η πόλη θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε πόλη στον κόσμο”
Συνταγματάρχης Michael Matz, Διοικητής του GÜZ*

Κοινωνική - στρατιωτική ομαλότητα

Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει η επιθετική στρατολόγηση νέων σε πανεπιστήμια, σχολεία και κέντρα ευρέσεως εργασίας από τον γερμανικό στρατό. Αυτό συμβαίνει όχι μόνο ως αποτέλεσμα της μετατροπής της θητείας σε εθελοντική αλλά κυρίως στο πλαίσιο της κοινωνικής νομιμοποίησης του μιλιταρισμού και της διείσδυσης της στρατιωτικής νοοτροπίας στο σώμα της κοινωνίας. Αυτή τη στιγμή, βιώνουμε τη συντοπισμένη προσπάθεια να μετατραπεί ο πόλεμος σε καθημερινότητα, σε όλα τα επίπεδα. Οι διαφορές μεταξύ του εσωτερικού και εξωτερικού, του στρατιωτικού και του πολιτικού, της αστυνομίας και του στρατού, του πολέμου και της ειρήνης εξαφανίζονται ολοένα. Η διάχυση της στρατιωτικής ιεραρχίας γίνεται όλο και πιο εμφανής στις ζωές μας: ο στρατός χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια, συνδιαχειρίζεται υπηρεσίες του ταχυδρομείου και συνεργάζεται με ΜΚΟ. Όλα τα κομμάτια της κοινωνίας πρέπει να συμμορφωθούν με την αρχή του «πλέγματος ασφάλειας», συμβάλλοντας εξίσου στη δημιουργία και διατήρηση της δημόσιας τάξης.

Οι αρμοδιότητες της αστυνομίας σταδιακά περνούν στη δικαιοδοσία του στρατού. Στην Ε.Ε., η νομοθεσία και οι πρακτικές εναρμονίζονται αλλά σε αρκετά πράγματα οι χώρες δεν συμφωνούν ακόμη. Η στρατιωτικοποίηση δεν έχει προχωρήσει παντού στο βαθμό που έχει προχωρήσει, λόγου χάρη, στην ιταλική Val di Susa, όπου σώματα στρατού που έχουν πολεμήσει στο Αφγανιστάν -ακόμα και ως αλεξιπτωτιστές- χρησιμοποιούνται για την καταστολή διαδηλώσεων. Ωστόσο, και στην Ισπανία, ο στρατός χρησιμοποιήθηκε για την διάλυση μιας απεργίας ενώ και στη γενική απεργία που έγινε στην Ελλάδα παρά τρία δεν χρησιμοποιήθηκε η Ευρωπαϊκή Στρατιωτική Αστυνομία (European Gendarmerie Forces). Στη Γερμανία, πολλοί εθελουτυφλούν, διαχωρίζοντας τις παραπάνω περιστάσεις από τον «αληθινό πόλεμο» αλλά στην πραγματικότητα τους διαφεύγει το γεγονός πως αρκετοί Γερμανοί στρατόκαβλοι προωθούν με πάθος την ιδέα ενός ενιαίου διεθνούς σώματος καταστολής κοινωνικών εξεγέρσεων.

Καταστολή εξεγέρσεων. Πόλεις ως πεδία πολέμου

Το ΝΑΤΟϊκό έγγραφο *“Urban Operations in the Year 2020”* αναφέρεται στη συγκέντρωση μεγάλων κομματιών πληθυσμού στις πόλεις και τη συνεπακόλουθη φτωχοποίησή του. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, γίνεται εμφανές ότι οι ένοπλες δυνάμεις θα πρέπει να προσαρμοστούν προκειμένου να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις νέες συνθήκες μάχης στο αστικό τοπίο. Ο κοινωνικός αναβρασμός λογίζεται απλά ως μια αναμενόμενη πρόκληση που πρέπει να καταπολεμηθεί. Πέρα από το πρόβλημα της ύπαρξης κτιρίων στην πόλη, μεγαλύτερο πρόβλημα ενός στρατού είναι να επιχειρεί σε κατοικημένη περιοχή: οι εξεγερμένοι είναι δύσκολο να διακριθούν από τον υπόλοιπο πληθυσμό και ένας “αθώος” νεκρός συχνά θα οδηγήσει σε περαιτέρω κλιμάκωση των ταραχών. Συνυπολογίζοντας την ενδεχόμενη κλιμάκωση, γίνεται σχεδόν αδύνατο για ένα σώμα καταστολής να επιχειρεί σε αυτό το περιβάλλον αποτελεσματικά. Γι’ αυτόν τον λόγο, τα σώματα ασφαλείας θέλουν να έρθουν πιο κοντά, να διεισδύσουν στην κοινωνία: με κοινωνικές έρευνες, πληροφοριοδότες, ασφαλίτες, έλεγχο των μέσων ενημέρωσης και στρατηγικές διάβρωσης/διάλυσης. Το αν θα είναι εξοπλισμένοι με συντεταγμένες μονάδες, με ομάδες «Crowd and Riot Control» ή με «μη θανατηφόρα» όπλα εξαρτάται καθαρά από το μέγεθος της επιθυμούμενης καταστολής.

Η διατήρηση της οικονομικής τάξης, που δεν περιέχει καμία θετική προοπτική για την πλειοψηφία, απαιτεί μια συνεχή διαχείριση κρίσεων στρατιωτικού τύπου. Σε αυτό το σκηνικό, η ανοικτή καταστολή συχνά δεν αποτελεί το προτιμότερο μέσο. Αντί γι’ αυτήν, στο προσκήνιο βρίσκεται η προληπτική καταστολή, η αναδιαμόρφωση των γειτονιών, η ποινικοποίηση των κοινωνικών σχέσεων είτε αυτές αφορούν διαπροσωπικές σχέσεις είτε σχέσεις συμπάθειας, η δημιουργία «ορατών εκθρών» έτσι ώστε ο πληθυσμός να αποστασιοποιείται και να αυτοπειθαρχείται. Η καταστολή εξεγέρσεων, counter-insurgency στη γλώσσα του ΝΑΤΟ, θέλει να μετατρέψει τους πολίτες σε παθητικά και απολίτικα όντα. Την ίδια στιγμή, αυτή η στρατηγική, που εξυπηρετεί την διατήρηση της εξουσίας, παραμένει τόσο φονική και αντιδραστική όσο και οι αποικιοκρατικοί πόλεμοι κατά τη διάρκεια των οποίων συνελήφθη ως ιδέα.

Αυτό που συνήθως χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του ελέγχου ταραχών (η καταστολή εξεγέρσεων) πιθανότατα αποτελεί την ουσία ενός τύπου διακυβέρνησης όπου στόχος δεν είναι ο τερματισμός των συγκρούσεων αλλά η συντήρηση ενός καθεστώτος εκτάκτου ανάγκης για μακρό χρονικό διάστημα. Η αποσταθεροποίηση της κοινωνίας έμμεσα νομιμοποιεί τον συνεχή αστυνομικό/στρατιωτικό έλεγχο απαλείφοντας την ανάγκη για μια εναλλακτική πολιτική προσέγγιση. Αυτό που στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν εμφανίζεται ως έλλειψη σχεδίου για τη μεταπολεμική εποχή ή ακόμα και ως ανικανότητα επιβολής θα μπορούσε να είναι ο πυρήνας του ζητήματος: η καταστολή εξεγέρσεων ως αέναη διαχείριση κρίσεων. Για όσο διαρκεί η κρίση, γίνεται πιο εύκολη η αποδοχή του περιορισμού της ελευθερίας δράσης, η κηδεμόνευση και η καταπίεση.

Πόλεμος, ΝΑΤΟ, νεο-αποικιοκρατία

Οι σύγχρονοι πόλεμοι νομιμοποιούνται ως το μέσο για την εξάπλωση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των γυναικών. Αυτοί οι λόγοι δεν πρέπει να αντιμετωπιστούν απλά ως μέθοδος για να επιτευχθούν οι οικονομικοί στόχοι –ταυτόχρονα αποτελούν έκφραση μίας μετα-αποικιοκρατικής ματιάς στον κόσμο, που θεωρεί τις δικές της αξίες ανώτερες.

Μία κοινωνία που προετοιμάζεται για πόλεμο πρέπει να συνθηθίζει στην ιδέα ότι η χρήση πολεμικών μέσων είναι όχι μόνο αναπόφευκτη αλλά επιθυμητή ή ακόμη και ηρωική -αρκεί αυτή να γίνεται από τις δυνάμεις «ασφαλείας». Για την αιτιολόγησή της, συχνά είναι απαραίτητο κάθε διαφορετική οπτική, κάθε διαφορετική προσέγγιση για τα προβλήματα και τις λύσεις να καθίσταται νεφελώδης. Οι σύνθετες δομές πρέπει να γίνονται αντιληπτές ως υπεραπλουστευμένος μηχανισμός, έτσι ώστε η μοναδική «ρεαλιστική» λύση που προκύπτει να είναι ο πόλεμος.

Μια εξαπλουστευμένη, διπολική οπτική του κόσμου είναι αναγκαία ούτως ώστε ο στρατός να αυτοπαρουσιάζεται ως μέσο να «ξεπερνιούνται» οι κοινωνικές αναταραχές. Υπάρχει μονάχα άντρας και γυναίκα, δημοκρατία ή ισλαμική δικτατορία, το άγριο ή η δύση, πολιτισμός ή βαρβαρότητα, τάξη ή χάος.

Η σεξουαλική βία και ο πόλεμος βαδίζουν πάντα χέρι-χέρι. Ο στρατός, νομιμοποιώντας και υπερασπίζοντας τη βία ως ένα είδος επιχειρήματος, διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και τη διαιώνιση του βίαιου αντρικού προτύπου. Από τη μία, η στρατιωτικοποίηση επιβάλλει μια πατριαρχική και πολωμένη τάξη στον προσδιορισμό του φύλου, από την άλλη χρησιμοποιεί τα παραπάνω για να δικαιολογήσει πολέμους. Η στρατιωτική καταστολή των ξεσηκωμών δεν αποτελεί εξαίρεση: κι εδώ ορδές ένοπλων ανδρών μάχονται με την απέναντι πλευρά για την ιδιοκτησία και την εξουσία. Αυτό το δικαίωμα στην ιδιοκτησία εμπεριέχει την αποκλειστικότητα στη λήψη αποφάσεων, στο όνομα της προστασίας του αντικειμένου «γυναίκα». Έτσι, η σεξουαλική ταπείνωση και ο βιασμός άμαχων και στρατευμένων γυναικών αλλά και η σεξουαλική βία ενάντια σε άντρες κρατούμενους γίνεται καθημερινή πραγματικότητα στις εμπόλεμες ζώνες. Η εγγενής βία του σκληρού διαχωρισμού άντρας/γυναίκα και η άμεση σχέση του με τον милитарισμό οδηγεί σε ένα μόνο συμπέρασμα: τα έμφυλα στερεότυπα και ο милитарισμός πρέπει να χτυπηθούν, να αποδυναμωθούν και να διαλυθούν!

Η νέα στρατηγική του ΝΑΤΟ που νομοθετήθηκε στη Λισαβόνα το 2010 ακολουθεί την ίδια γραμμή. Το ΝΑΤΟ, με ευθεία αναφορά στις δυτικές αξίες, πλασάρει τον εαυτό του ως συμμαχία που θέλει να επιβάλει τα συμφέροντά της παγκοσμίως. Το επιχείρημα υπέρ αυτού είναι η ανάγκη για ασφάλεια στις δημοκρατίες της Δύσης. Στην πραγματικότητα, όμως, έχει να κάνει με τη διασφάλιση των εμπορικών δρόμων, τον επεκτατισμό, τον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία, τον έλεγχο της μετανάστευσης και την αποτροπή καταστροφών. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν τις πραγματικές προθέσεις, δηλαδή την επιβολή μιας νεοαποικιοκρατικής πολιτικής.

Είναι βέβαιο ότι κινούμαστε σε ένα αντιφατικό πεδίο: από τη μία υποβαλλόμαστε παγκοσμίως στις ίδιες αξίες του πολέμου, από την άλλη ο πόλεμος σημαίνει θάνατο, βασανιστήρια, βιασμούς και προσφυγιά για πολλούς ανθρώπους. Ωστόσο, παρ' όλες τις κοινωνικές διαφορές στην εγγύτητα και την αντίληψη του φαινομένου της βίας, τα διάφορα προσώπεια του μιλιταρισμού έχουν ένα κοινό: κάθε προοπτική αυτοδιάθεσης και χειραφέτησης καθίσταται αδύνατη.

War starts here!

Πανευρωπαϊκή εκστρατεία ενάντια στον πόλεμο και την προετοιμασία του

Η προετοιμασία, η εξάσκηση, ο συντονισμός, η παραγωγή, η μεταφορά, η έρευνα, η προπαγάνδα και η στρατολόγηση για τον πόλεμο, συμβαίνουν μπροστά στα μάτια μας. Όλα τα παραπάνω μπορούν να στιγματιστούν, να σαμποταριστούν και να εμποδιστούν. Δεν έχει να κάνει μόνο με τις απλές πολεμικές βιομηχανίες, τα ιδρύματα του γερμανικού στρατού, τα πεδία εκπαίδευσης και ασκήσεων για τα στρατεύματα ή την αγορά πολεμικού υλικού. Έχει να κάνει με την αναγνώριση του γεγονότος ότι ο πόλεμος ξεκινάει επίσης κι από φαινομενικά πολιτικούς θεσμούς, σχολεία, γραφεία ευρέσεως εργασίας και πανεπιστήμια – μέρη όπου ο στρατιωτικός σχεδιασμός και η στρατολόγηση διεισδύουν καθημερινά. Έχει να κάνει επίσης με την αναγνώριση και την αντιμετώπιση του «εχθρού μέσα στα κεφάλια μας», της πατριαρχίας και της νεοαποκιοκρατίας ως μοτίβα που χρησιμοποιούνται για την επικράτηση του μιλιταρισμού και του πολέμου.

Ο πόλεμος αρχίζει εδώ – ας τον σταματήσουμε εδώ!

Όλα και όλοι μπαίνουν στην πρώτη γραμμή της μάχης. Η αντίσταση ενάντια στον μιλιταρισμό και τον πόλεμο δεν πρέπει να είναι ευθύνη μόνο του αντιπολεμικού κινήματος και των αντιμιλιταριστών. Η στρατιωτικοποίηση, το «πλέγμα ασφαλείας», η καταστολή εξεγέρσεων και τελικά ο πόλεμος, αποτελούν επίσης συνεχή επίθεση κόντρα σε όλα τα κοινωνικά κινήματα χειραφέτησης και συνεπώς κόντρα σε όλους τους ανθρώπους που παλεύουν για την κοινωνική απελευθέρωση. Άρα, ας δικτυωθούμε, άνθρωποι από όλα τα διεθνή κινήματα και από όλο το πολιτικό φάσμα, για να αναπτύξουμε μαζί στρατηγικές και σχέδια, για να συζητήσουμε, για να δράσουμε και να αντισταθούμε με κάθε τρόπο στην μιλιταριστική επέκταση.

Ας ενώσουμε τις εμπειρίες από τους αγώνες μας

Αναγνωρίζοντας τις διαφορές μας, θα κάνουμε camping ενάντια στο GÜZ. Θέλουμε να ανταλλάξουμε εμπειρίες, ιδέες και σχέδια, να εμπλουτιστούμε σε επίπεδο συζήτησης και δράσης από την ποικιλία των αγώνων μας. Ας σταματήσουμε την στρατιωτικοποίηση του κόσμου.

Καλωσορίζουμε κάθε μορφή δράσης για την αναγνώριση, το σαμποτάζ και το σταμάτημα των μιλιταριστικών επιδιώξεων. Στρατιωτικές ασκήσεις πραγματοποιούνται καθημερινά, η περιοχή είναι περιφραγμένη μόνο σε ένα μέρος της και αχανής. Έτσι, εξίσου αχανές είναι και το πεδίο δράσης στο οποίο μπορούμε να δράσουμε: σιδηρόδρομοι, αυτοκινητόδρομοι, φράχτες, κτίρια, αποθήκες, υποδομές επιτήρησης, στρατιωτικό προσωπικό, οχήματα, ιπτάμενες μηχανές, δίκτυα επικοινωνίας, διακίνηση υλικού, βιομηχανίες πολέμου...

Αναγνώριση. Παρεμπόδιση. Σαμποτάζ.

Ο πόλεμος ξεκινάει εδώ – ας τον σταματήσουμε εδώ!
Camping ενάντια στο κέντρο εκπαίδευσης μάχης (GÜZ)
12-17 Σεπτέμβρη 2012 κοντά στο Magdeburg
www.warstartsherecamp.org

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Προηγούμενες εκδόσεις της
Πρωτοβουλίας για την ολική άρνηση στράτευσης

Οκτώβριος 2012

Μιλитарισμός και αντιμιλитарισμός στο Ισραήλ

Μάρτιος 2013 (αναθεωρημένη έκδοση του Ιουνίου 2011)

Ενημερωτικό κείμενο για τις νέες νομοθετικές διατάξεις του στρατού

